

Ђорђе Оташевић, Марина Николић, Весна Ђорђевић

РЕЧНИК НОВИХ РЕЧИ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

3

Истраживање спроведено уз подршку Фонда за науку Републике Србије, 7750183, Јавни дискурс у Републици Србији – PDRS / This research was supported by the Science Fund of the Republic of Serbia, #GRANT 7750183, Public Discourse in the Republic of Serbia – PDRS

Фонд за науку
Републике Србије

Ђорђе Оташевић
Марина Николић
Весна Ђорђевић

РЕЧНИК НОВИХ РЕЧИ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

3

Институт за српски језик САНУ
Београд, 2024

ПРЕДГОВОР

Преглед неографских радова у србистици показује да је помак у српској неографији настао крајем XX и почетком XXI века (в. Ђорђевић и Николић 2023). До 2008. године објављено је неколико речника нових речи, а у новије време приметан је прогрес на неографском пољу у србистици, односно све већа заинтересованост лингвиста за неографију, што је као резултат дало неколико најновијих речника нових речи, међу којима је и *Речник нових речи у српском језику*.

Пред вама је трећа свеска *Речника нових речи у српском језику*, која је дело ауторског тима с Одсека за стандардни језик Института за српски језик САНУ, окупљеног око пројекта *Јавни дискурс у Републици Србији* (ПДРС), подржаног од стране Фонда за науку Републике Србије.¹

Изради *Речника нових речи у српском језику* приступљено је са циљем да се региструју нове речи у савременом српском језику. На потребу за израдом оваквог речника указивано је у србистици више пута (Слијепчевић Бјеливук, Николић 2022: 340), а употребна вредност специјализованог речника овог типа је вишеструка: пописивањем нових речи омогућава се увид у промене у лексичком (и творбеном) систему српског језика,² пружа се могућност да се прати степен узуализације нових речи, обезбеђује се грађа за различита лингвистичка истраживања, а како нова лексика одражава и друштвене промене, регистровање нових језичких јединица може бити значајно и за истраживања друштвене провенијенције и др.³ *Речник* је отуд намењен језичким стручњацима, али и свим заинте-

¹ Више о пројекту в. на сајту <https://javnidiskurs.rs/>.

² Више о тенденцијама у развоју лексике савременог стандардног српског језика в. у Оташевић 2010.

³ „Сакупљање и изучавање нових речи, израза и значења значајно је са друштвено-историјског, културно-сазнајног и лингвистичког становишта. Испитивање њиховог састава, структуре, значења, функције и др. осветљава сложене проблеме опште теорије језика (нпр. однос речи и појма, речи и реалије, развитак језика, улога социјалних и унутарјезичких фактора, однос језика и говора и др.) и помаже изучавању многих конкретних питања лексикологије, граматике и стилистике. Читаоцима се омогућава да сазнају значење многих речи, њима непознатих или недовољно познатих, са којима се свакодневно срећу на страницама новина и часописа” (Оташевић 2019: 69–70).

ресованима за језичка питања, односно за учвршћивање знања о новим речима и њиховој употреби.

О конципирању овог речника, као и о потешкоћама приликом израде, односно теоријским и практичним питањима и недоумицама које овакав речник носи, говорено је у раду Ђорђевић и Николић 2021. С првим изазовима аутори су се сусрели у пилот-фази – током рада на „Грађи за *Речник нових речи*”, представљеној у неолошком часопису *Новоречје* (Ђорђевић, Николић и Оташевић 2020а, 2020б, 2021а, 2021б).⁴ Колико друштвене околности утичу на језик и лексички систем, несумњиво је показала пандемија ковида 19, када су речи и изрази с лексичке периферије продрли у општи лексички фонд.⁵

Речник нових речи у српском језику представља синхрони једнојезични дескриптивни речник. Овај речник садржи и елементе прескрипције, пошто даје нормативне препоруке за поједине нове речи, пре свега за позајмљенице из енглеског језика које се нису усталиле у нашем језику, па се срећу у више углавном фонетско-фонолошких варијаната или наспрам њих већ постоји домаћи или одомаћени синоним.

Аутори имају намеру да објављују једну свеску *Речника нових речи у српском језику* годишње, почев од 2022. године, када је објављена прва свеска овог речника.⁶ У свескама овог речника одреднице су дате азбучним редом од А до Ш, што је поступак уобичајен и у неографским издањима других језика којим се омогућује да време од појаве неологизма у језику до његове лексикографске обраде буде што краће. Иако неологизми заузимају место на периферији лексичког фонда, доследно регистравање и обједињавање нове лексике у специјализованом речнику омогућиће њену евалуацију, те унос појединих нових речи у велике дескриптивне речнике књижевног језика. Остаје, наравно, неизвесно колико ће се нове речи задржати у језику, односно које ће нове речи преживети зуб времена.⁷

⁴ Аутори се захваљују свим колегама, читаоцима *Новоречја*, који су указали на грешке и недоследности представљене у нашој грађи. Ипак, поједине речи страног порекла, колико год да су незграпне и неуклопљене, већ су одомаћене у српском језику.

⁵ О новим речима у српском јавном дискурсу као последици пандемије ковида 19 в. у Николић, Слијепчевић Бјеливук, Новокмет 2021. Такође, в. и Николић, Слијепчевић 2020 и Николић, Слијепчевић 2022.

⁶ Прве две свеске *Речника нових речи у српском језику* доступне су на сајту <https://javnidiskurs.rs>.

⁷ Није једноставно претпоставити животни век неке јединице у језику. Нпр. фемининатив *психолошкиња* опстао је упркос нестандардном творбеном моделу. У литератури је чак назначено да је наведени модел

Нове речи у *Речнику нових речи у српском језику*

Свака свеска *Речника нових речи у српском језику* садржи нове речи које су се у српском језику појавиле од 2000. године и нису забележене у речницима нових или страних речи у српском језику, као ни у описним речницима књижевног језика.

Контролни речници су следећи:

Речник српскохрватског књижевног и народног језика 1–18, Београд: САНУ : Институт за српски језик САНУ, 1959–2010.

Речник српскохрватског књижевног и народног језика I–VI, Нови Сад: Матица српска, 1967–1976.

Jovan Ćirilov: *Rečnik novih reči : Reči, izrazi i značenja nastali u srpskohrvatskom jeziku posle drugog svetskog rata*. Beograd: Narodna knjiga, 1982.

Jovan Ćirilov: *Novi rečnik novih reči : Reči, izrazi i značenja preuzeti iz drugih jezika ili nastali u srpskohrvatskom jeziku posle drugog svetskog rata*. Beograd: Bata, 1991.

Иван Клајн: *Речник нових речи*. Нови Сад: Матица српска, 1992.

Вера Васић, Твртко Прћић, Вера Нејгебауер: *Do you speak anglo-srpski? : Rečnik novijih anglicizama*. Нови Сад: Змај, 2001.

Ђорђе Оташевић: *Велики речник нових и незабележених речи 1*. Београд: Алма, 2004.

Ђорђе Оташевић: *Велики речник нових и незабележених речи 2*. Београд: Алма, 2005.

Иван Клајн, Милан Шипка: *Велики речник страних речи и израза*. Нови Сад: Прометеј, 2006.

Речник српског језика. Нови Сад: Матица српска, 2007.

Ђорђе Оташевић: *Речник нових и незабележених речи (сажето издање)*. Београд: Алма, 2008.

Иако је у неким од контролних речника обрађен један број неологизама који су се појавили након 2000. године, те речи нису уврштване у овај речник.

постао продуктиван и да су поједини фемининативи на *-шкиња* потиснули пандане грађене у складу с нормом, попут *психологице* и *педагогиње* (Николић, Слијепчевић-Бјеливук, Новокмет 2021: 371). Више о ставовима корисника језика према новим фемининативима и разлозима за њихово (не)прихватање в. у Ђорђевић, Јанковић, Николић 2022. У *Речнику нових речи у српском језику* фемининативи се бележе, нарочито онда када су у творбеној вези с другим речима.

Неологизми који су додати у нова издања *Речника српскога језика* Матице српске и *Великог речника страних речи и израза* Клајна и Шипке немају утицаја на избор неологизама за овај речник. Тако се, на пример, у другом издању *Речника српскога језика* (2018) налази неологизам *сел-фи*, којег у првом издању није било, али је исти неологизам обрађен и у овом речнику јер испуњава временски критеријум. Исти случај је и са новим томовима *Речника САНУ*.

Дакле, главни критеријуми за избор грађе за РНР јесу хронолошки и лексикографски (Оташевић 2008: 19). Такође, ослонили смо се и на тзв. функционални приступ (раширеност одређене јединице у језику у датом временском периоду), који подразумева проверу заступљености речи, односно потврду примера употребе речи. Статус нове речи у језику управо и зависи од степена њене распрострањености (пошто постоји више типова нове лексике).

У лингвистичким радовима истицано је да нове речи настају из потребе да се именују нови ентитети, али и због жеље да се израз учини експресивним или пак из разлога прагматичке природе, попут језичке економије или помодног тренда, може настати нова реч као пандан већ постојећој (Мухвић-Димановски 2005: 4; Оташевић 2008: 36–41, Радовић-Тешић 2009: 54–55). Дакле, нова реч обухвата нове речи и изразе којима се попуњава лексичка рупа у језику (именује се нов појам), те нове речи и изразе синонимне постојећим, али обично стилски маркиране, као и нова значења већ постојећих речи. Под новом лексиком подразумевају се различити типови, па се у литератури говори о индивидуализмима, околионализмима, потенцијалним речима, неологизмима (в. Драгићевић 2020: 109). У индивидуализме се убрајају околионализми (нове речи грађене по неуобичајеним творбеним обрасцима) и потенцијалне речи (нове речи грађене по уобичајеним творбеним обрасцима) (Пипер, Клајн и Драгићевић 2022: 314). Важно је напоменути да индивидуализми немају статус узуалне лексике. Главна разлика између неологизама и тзв. индивидуалне лексике тиче се распрострањености у употреби. Наиме, неологизми су нове лексеме које се учесталије користе, што сведочи и о већој прихваћености датих лексема у говорној заједници.⁸

Првобитна замисао аутора овог речника била је да се у речничку грађу уврсте само неологизми, чије би се потврде употребе тражиле на интернету. Узето је да је пет потврда употребе речи минимум, полазећи од претпоставке да индивидуална лексика има једну потврду или мали број њих. Међутим, од одстрањивања околионализама и потенцијалних речи из грађе, односно речи које имају пет или мање потврда, одустали смо јер је могуће да ће се нека реч задржати у језику и почети учесталије

⁸ Више о околионализмима в. у Оташевић, Сикимић 1991 и Оташевић 1994.

користити. Такође, поједине нове речи с малим бројем потврда стоје у творбено-семантичкој вези с другим одредницама у речнику (уп. нпр. *антиваксер*, *антиваксерка*, *антиваксерски*, *антиваксерство*, *антивакцинар*, *антивакцинарка*, *антивакцинашки* и др.), па сматрамо да је важно регистровати их. У случајевима кад реч није честа у употреби, односно за њу имамо пет или мање потврда, у оквиру речничког чланка – у одељку *Напомене*, дат је податак да је реч нераспрострањена.

У *Речник нових речи у српском језику* нису уврштене нове речи које потпадају под жаргонизме, као ни каламбури, односно лексичке јединице које представљају неку врсту језичког експеримента, а настојано је да се у грађу не уврсте ни термини који се не налазе у другим стиливима осим у научном.

Приликом прикупљања грађе за *Речник*, кренули смо од списка одредница ка корпусу, односно примерима употребе. Сматрали смо да је овакав приступ, када је реч о новој лексици, учинковитији од евентуалног прављења корпуса текстова који би се касније ишчитавали у потрази за новим речима.⁹ Речи-кандидати за *Речник нових речи у српском језику* ексцерпирају се из различитих извора: из новина, са телевизије, радија, друштвених мрежа, из књижевности, научне (неолошке)¹⁰ и научнопопуларне литературе, административних текстова. Уколико реч-кандидат није забележена у горепоменутом контролним речницима и уколико постоје потврде употребе ове речи у текстовима на интернету, реч је уврштавана у грађу за *Речник нових речи у српском језику*. Водили смо се тиме да одредница мора више пута бити потврђена, да се јавља у различитим функционалним стиливима, пре свега у разговорном и новинарском стилу, јер су управо они својеврсно спремиште нових речи. За сваку одредницу одређена је тематска област којој припада (на пример, медицина: *ковид*, *грип H1N1*, *птичји грип* и др., спорт: *бејзџампинг*, *небеско трча-*

⁹ „Иако су електронски корпуси изузетно корисни за најразличитија граматичка истраживања, а свакако и за лексикографију, при изради речника нових речи, како општих тако и специјализованих, њихова примена има више недостатака [...]. Најважнији недостатак је непотпуност творбених гнезда и он је упадљив у некима од српских речника неологијама, иначе веома квалитетним” (Оташевић у Слијепчевић Бјеливук, Николић 2022: 341).

¹⁰ О значају научне (неолошке) литературе (научних чланака, мастерских и докторских теза и др.) као извора за прикупљање нових речи већ је скретана пажња у литератури (в. Лазих Коњик, Миленковић 2020: 481). С тим у вези, богат извор грађе за речник овог типа представља неолошка библиографија Иваниш, Ђорђевић, Николић 2022.

ње, скијатлон и др., технологија: *ајпед, екран осетљив на додир / тач-скрин, паметни телефон* итд.).

Речнички чланак

Настојали смо да речнички чланак буде што прегледнији. Уштеда простора некада је била условљена начином припреме текста за штампу и ценом штампања. Данас ти разлози више не постоје. У основи речничког чланка у *Речнику нових речи у српском језику* налазе се речнички чланци из више раније објављених речника Ђорђа Оташевића (од 2011. до 2020. године).

Речнички чланак може да садржи највише осам целина:

одредница ж. р.

- ❶ дефиниција
- ❷ цитати
- ❸ порекло
- ❹ варијанте
- ❺ синоними
- ❻ област
- ❼ детерминативи
- ❽ напомене

Одредница:

Одреднице су дате азбучним редом и писане ћиричним писмом. Именице се дају у номинативу једнине, за чим следи ознака рода (*антива̀ксер* м. р). Придеви се наводе у номинативу једнине мушког рода, за чим следе наставци за номинатив једнине женског и средњег рода (*антива̀ксерскӣ, -а̄, -о̄*). Уколико је одредница индеклинабилни придев, као ознака стоји скраћеница *прид. непром.* (*антивакс* прид. непром.). Глаголи су дати у инфинитиву, за чим следи наставак за прво лице једнине презента, те скраћеница *несврш., сврш.,* или *сврш. и несврш.* као ознака глаголског вида (*твѝтнути, -ѝм сврш.*). Прилози су означени скраћеницом *прил.* (*антивакцѝнѝшки* прил.).

Вишечлане одреднице:

Један од мање уобичајених поступака за нашу лексикографију примењен у овом речнику јесу вишечлане одреднице (нпр. *кутија за бебе*, *топли сандук за бебе*, *свињски грип* и др.). Вишечлане одреднице су уазбучене према првој речи, јер смо претпоставили да би корисници, нарочито нелингвисти, вишечлани термин најчешће тражили по првој речи, а она није увек и одредничка реч.

Изговор:

Све одреднице у *Речнику* су акцензоване. Треба узети у обзир да поједине нове речи још увек немају устаљен изговор или пак имају изговор који није у складу с фонолошким принципима српског језика, као и могућност да ауторима нису познате све изговорне варијанте појединих одредница. Доследно је бележено када реч има више акценатских варијанти (на пример, *антивексерство* и *антивексѐрство*, *биџкоин* и *биткоџин*, *блџговати* и *блџговати*, *бодишиџмер* и *бодишиџмер*). Уколико се у говору чује и изговорна варијанта која одступа од стандардне фонолошке норме српског језика, тај податак дат је у одељку *Напомене* (такав је, на пример, случај с речима *Јутјџб* и *бодишиџмовати*, обрађеним у првој свесци *Речника*).

Дефиниција:

Целина *Дефиниција* односи се на семантичку дефиницију, односно значење одреднице. Уколико реч има више значења, свако значење је посебно дефинисано и означено бројем (на пример, код одреднице **груминг** значења су представљена на следећи начин: **1.** *скуп поступака којима се негује длака, кожа, уши и очи кућних љубимаца, првенствено паса и мачака, из хигијенских разлога или ради учешћа на изложбама и такмичењима. 2.* *сексуално злостављање деце од стране одраслих особа, најчешће мушкараца, на интернету или уживо уз претходно коришћење интернета).*

У семантичким дефиницијама изведених речи дата је (издвојена у загради) и дефиниција основне речи (која такође представља нову реч и посебну одредницу у овом речнику):

пранкер м. р. *особа која прави, организује пранк (= намешталку, коју често снима скривена камера, са циљем да неку особу или особе доведе у смешну ситуацију).*

Овакве дефиниције су у српској лексикографији, и не само српској, неуобичајене. Уместо навођења и семантичке дефиниције речи *пранк*, у речницима неологизама би се најчешће стрелицом указало на речнички чланак с одредницом *пранк*.

пранкер м. р. *особа која прави, организује (→) пранк*.

Постојала је и могућност да изведеницу (*пранкер*) наведемо као пододредницу речи на основу које се она релационо дефинише (*пранк*), али сматрали смо да је предусретљивије према кориснику да све податке у вези с траженом одредницом нађе на једном месту.¹¹

Цитати:

Наводи се од три до пет цитата за свако значење. Сви наведени цитати налазе се на интернету. Због уштеде простора и прегледности наводи се само први део адресе (без *www.* или *https://*), који показује о којем се извору ради, док се остатак, који често заузима неколико редова, изоставља. Уз помоћ било којег претраживача лако се може наћи цео текст. Треба имати на уму да су очигледне словне грешке исправљене, као и да су у немалом броју текстова додавани дијакритички знаци. Након адресе наводи се датум када је текст објављен или само година, уколико датум није наведен. Понегде се није могло утврдити ни о којој се години ради. За поједине одреднице примери употребе (цитати) дужи су од уобичајеног у нашој лексикографској пракси, што је учињено зарад давања енциклопедијске информације о датом појму (в. нпр. одреднице *бејби-бокс* и *флешмоб* у првој свесци *Речника*). Дужи цитат може указивати и на регистар коме дата лексема припада, односно функционални стил.

Порекло:

Ова целина односи се на етимологију одредничке речи или синтагме. Овај податак је дат уколико је реч страног порекла, а углавном је, очекивано, реч о позајмљеницама из енглеског. Најпре се наводи скраћеница која указује на језик давалац (*енгл., итал., лат.*), а потом се наводи изворни облик (нпр. за реч *ајпед* – енгл. *iPad*). У појединим случајевима када је реч сложеније структуре, углавном непрозирне у језику примаоцу, дат је и податак о творбено-морфолошкој структури у изворном језику – нпр. за реч *брегзит* – енгл. *Brexit* < *British* : британски + *exit* : излазак; за реч *бејџамп* – енгл. *base jump*, *BASE jump*, *B.A.S.E. jump*

¹¹ У дигиталном онлајн издању не би било потребе за „дефиницијом у дефиницији”, јер се реч може линковати.

(В.А.С.Е. је скраћеница за четири категорије фиксних објеката с којих се скаче: *building, antenna, span, earth*).

Варијанте:

У овој целини наводе се фонетске или морфолошке варијанте одредничке речи или синтагме (на пример, уз одредницу *бејзиампер* забележена је варијанта *бејсиампер*, уз одредницу *јутјуберски* наводи се варијанта *јутуберски*, уз одредницу *лајковати* као варијанте долазе *лајкнати* и *лајкати*, уз одредницу *крафин* дата је варијанта *круфин* итд.). У целини *Напомене* даје се податак о нормативном статусу варијанте, односно препорука, или коментар да је одређена варијанта мање распрострањена. Правописне варијанте (нпр. *бинџи вочер* и *бинџи-вочер*) дају се као податак у рубрици *Напомене*.

Синоними:

Уколико су забележени, дају се синоними одредничке речи или синтагме (на пример, за одредницу *мексички грип* наводе се синоними: *грип H₁N₁*, *новел грип*, *нови грип*, *свињски грип*, *северноамерички грип*). У одељку *Напомене* препоручује се домаћи синоним, уколико је распрострањен (нпр. даје се предност речи *умрежавање* над синонимом *нетворкинг*).

Област:

Ова целина указује на семантичку област којој одредничка реч или синтагма припада. На пример: друштвене мреже, друштво, забава, интернет, исхрана, компјутерске игре, криминал, кућни љубимци, маркетинг, медији, медицина, мобилна телефонија, музика, плес, политика, пословање, право, психологија, сексуална оријентација, социјални рад, спорт, телевизија, технологија, трговина, туризам, уметност, финансије, фотографија и др.

Детерминативи:

У случају кад именица која је одредничка реч има и придевску функцију, у посебан део речничког чланка под називом *Детерминативи* додају се одговарајући примери детерминативне употребе.

Напомене:

Целина *Напомене* у оквиру речничког чланка обухвата лингвистичке информације и нормативне препоруке – указивање на (не)распрострањеност одређене речи, погрешну транскрипцију, проблем састављеног и растављеног писања, акценат речи и др. Будући да позајмљенице, пре свега англицизми, чине велики део нове лексике, као одреднице навођене су и варијанте с погрешном транскрипцијом, а у оквиру ове целине указује се на исправан облик. У *Речнику нових речи у српском језику* користе се начела и правила траскрипције наведена у *Правопису српскога језика* Матице српске (2010. и каснија издања).

Условни знаци и скраћенице

Семантички неологизми су означени звездicom (*) – на пример, овај знак је дат уз одредницу *објава*, *папуча*, *пратилац*, *умрежавање* и др. Коса црта (/) користи се у целини *Цитати* приликом навођења примера, где показује да је у оригиналном тексту реченица после косе црте прва реченица у следећем пасусу (најчешће се среће након новинских наслова: *Први српски твркер / Јован је млади дечко из Србије који се бави плесом, али не било којим, већ све популарнијим – тврком*). Три тачке између угластих заграда ([...]) означавају да је део оригиналног текста изостављен.

Наводимо списак најважнијих скраћеница:

м. р. – мушки род

ж. р. – женски род

с. р. – средњи род

мн. – множина

прид. – придев

прид. непром. – непроменљиви придев

несврш. – несвршени вид глагола

сврш. – свршени вид глагола

прил. – прилог

енгл. – енглески језик

лат. – латински језик

грч. – грчки језик

итал. – италијански језик

нем. – немачки језик

Израда *Речника нових речи у српском језику* представља почетак рада на доследном бележењу и обради нових речи у српском језику сарадника Одсека за стандардни језик Института за српски језик САНУ. С обзиром на то да је рад на *Речнику нових речи у српском језику* замишљен као дугорочни пројекат, могуће измене и допуне речничке концепције видимо као могуће. Уз извињење за неизбежне грешке и недоследности које овакав речник собом носи, а за које само аутори сnose одговорност, надамо се да ће *Речник нових речи у српском језику* пружити мали допринос српској неографији, нарочито у ситуацији када неографска лексикографија не успева да прати вишедеценијски „неографски бум”.

Захвалница

Аутори се захваљују свима који су помогли објављивању овог речника: Институту за српски језик САНУ, Фонду за науку Републике Србије, рецензентима – др Марији Ђинђић, проф. др Милану Ајџановићу, проф. др Марини Јањић, затим сарадницима Одсека за стандардни језик – мср Јовани Иваниш, мср Јанку Ивановићу, мср Ани Крстић, мср Милице Рабреновић и мср Александри Томашевић, као и свим осталим колегама и пажљивим читаоцима на значајним сугестијама. Посебну захвалност дугујемо др Светлани Слијепчевић Бјеливук, чији је допринос овој књизи у вези с творбеним аспектом нових речи и лексикографским недоумицама на које смо наилазили током рада.

Литература

- Драгићевић, Рајна: О неологизмима у српском језику из угла припреме корпуса за израду вишетомног Речника савременог српског језика Матице српске. *Јужнословенски филолог* LXXVI/1, Београд 2020, 107–121.
- Ђорђевић, Весна, Марина Николић, Ђорђе Оташевић: Грађа за Речник нових речи (2), *Новоречје* II (2), Београд 2020а, 61–126.
- Ђорђевић, Весна, Марина Николић, Ђорђе Оташевић: Грађа за Речник нових речи (3), *Новоречје* II (3), Београд 2020б, 85–163.

- Ђорђевић, Весна, Марина Николић, Ђорђе Оташевић: Грађа за Речник нових речи (4), *Новоречје* III (4), Београд 2021а, 81–112.
- Ђорђевић, Весна, Марина Николић, Ђорђе Оташевић: Грађа за Речник нових речи (5), *Новоречје* III (5), Београд 2021б, 127–147.
- Ђорђевић, Весна, Марина Николић: *Речник нових речи* у контексту савремене српске неографије. У: С. Ристић, И. Лазић Коњик, Н. Ивановић (ур.), *Лексикографија и лексикологија у светлу актуелних проблема*, Зборник научних радова, Београд: Институт за српски језик САНУ, 2021, 681–696.
- Ђорђевић, Весна, Јелена Јанковић, Марина Николић: New words and gender equality in Serbian – does discrimination exist?, *Jazykovedný časopis*, 73/3, Bratislava: Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra Slovenskej akademie vied, 2022, 421–450.
- Ђорђевић Весна, Марина Николић: Неологија и неографија у србистици, У: М. Олоштиак (ур.), *Neologizmu a neologizácia v lingvistickej reflexii*, Прешов: Prešovská univerzita v Prešove, 2023, 355–390.
- Иваниш, Јована, Весна Ђорђевић, Марина Николић: Српска неолошка библиографија, *Наш језик*, LIII (2), Београд 2022, 101–123.
- Лазић Коњик, Ивана, Ана Миленковић: The Development of the Open Dictionary of Contemporary Serbian Language Using Crowdsourcing Techniques. In: Zoe Gavrilidou, Maria Mitsiaki, Asimakis Fliatouras (Eds.). *Proceedings of XIX Euralex Congress: Lexicography for inclusion*. Volume I. Democritus University of Thrace, 2020, 479–484.
- Muhvić-Dimanovski, Vesna: *Neologizmi – problem teorije i primjene*. Zagreb: Zavod za lingvistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2005.
- Николић, Марина, Светлана Слијепчевић Бјеливук: *Речник појмова из периода епидемије ковида*. Београд: Институт за српски језик САНУ, 2020. <<http://www.isj.sanu.ac.rs/recnik-pojmova/>>
- Николић, Марина, Светлана Слијепчевић-Бјеливук, Слободан Новокмет: Нове речи у српском јавном дискурсу као последица пандемије ковида 19. *Зборник радова Филозофског факултета у Приштини* LI/1, 2021, 365–390.
- Николић, Марина, Светлана Слијепчевић Бјеливук: *Српски јавни дискурс у пандемији*. Београд: Институт за српски језик САНУ, 2022.
- Оташевић, Ђорђе, Биљана Сикимић: Однос околионализама према времену. *Наш језик* 29(1–2), Београд 1991, 77–81.
- Оташевић, Ђорђе: Разграничење околионализама и неологизама. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 22(2), Београд 1994, 251–255.
- Оташевић, Ђорђе: *Нове речи и значења у српском језику*. Београд: Алма, 2008.

- Оташевић, Ђорђе: Тенденције у развоју лексике савременог стандардног српског језика. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 39(1), Београд 2010, 239–242.
- Оташевић, Ђорђе: Грађа за Речник нових речи (1), *Новоречје I* (1), Београд 2019, 13–25.
- Оташевић, Ђорђе: Бележење нових речи, *Новоречје I* (1), Београд 2019, 69–73.
- Оташевић, Ђорђе, Николић, Марина, Весна Ђорђевић: *Речник нових речи у српском језику I*. Београд: Институт за српски језик САНУ, 2022.
- Оташевић, Ђорђе, Николић, Марина, Весна Ђорђевић: *Речник нових речи у српском језику II*. Београд: Институт за српски језик САНУ, 2023.
- Радовић-Тешић, Милица: *С речима и речником*. Београд: Учитељски факултет, 2009.
- Слијепчевић Бјеливук, Светлана, Марина Николић: *Речник ковида (тематски и асоцијативни)*. Београд – Нови Сад: Институт за српски језик САНУ – Прометеј, 2022.

А

абалигаш, -аша м. р.

❶ дефиниција **а.** кошаркашки клуб који се такмичи у АБА лиги. **б.** кошаркаш који игра у кошаркашком клубу који се такмичи у АБА лиги.

❷ цитати **а.** До сукоба је дошло за време утакмице између Задра и Шкрљева у склопу 21. кола Премијер лиге. **Абалигаш** је меч добио 86:75, али је резултат заиста био у другом плану (rtvbn.com, 15. 4. 2019); Осам играча из прошле сезоне браниће боје чачанског **Абалигаша** (glaszapadnesrbije.rs, 14. 7. 2020); Познато који ће **абалигаш** наступати у Евролиги наредне сезоне! (novosti.rs, 18. 6. 2021); Двије везане тешке утакмице смо добили, а Борац је **АБАлигаш** и има одличан растер (trebinjelive.info, 18. 5. 2022); Кошаркаши Меге придружили су се Партизану у полуфиналу Купа тако што су у незгодном мечу успели да надиграју Војводину са 75:62. Треба рећи да је Војводина после сјајне серије Душана Беслаћа водила са 13:2 на старту утакмице, али после тога је **абалигаш** преузео иницијативу (sputnik-portal.rs, 15. 2. 2023). **б.** Još jedan **Abaligaš** ide u NBA! / [...] Od naredne sezone hrvatski internacionalac će braniti boje „Siksersa” koji su u ligaškom delu zauzeli poslednje mesto na tabeli Istočne konferencije (supersport.rs, 25. 4. 2016); **Abaligaši** srušili Orlando, dabl-dabl Vučevića / [...] Odlični su bili bivši košarkaši ABA lige Timoti Luvavu-Kabaro i Džanan Musa (b92.net, 11. 8. 2020); 3 preiskusna evroligaška igrača, Lazarević bolji defanzivno od svakog njihovog, Plić najkorisniji **abaligaš** na svojoj poziciji, veći potencijal od bilo kog igrača Budućnosti sa te pozicije (vox92.net, 9. 7. 2022); **NOVI ABALIGAŠ**: Imao iskustvo u NBA razvojnoj ligi, iskusni šuter pojačao Krku (sportskacentrala.com, 31. 7. 2023).

❸ област спорт.

❹ напомене Иако се среће и писање ове речи великим почетним словом (*Абалигаш*), као и ортографски лик у ком је истакнут акроним *АБА* (*АБАлигаш*), ову реч треба писати малим почетним словом.

абалигашкѝ, -ã, -õ

❶ дефиниција *који се односи на АБА лигу.*

❷ цитати Словенац Симон Петров није више тренер кошаркаша Крке, објавио је **абалигашки** клуб. Петров је смењен дан после пораза од Хелиоса (73:66) у словеначком првенству, што је четврти узастопни неуспех рачунајући и АБА лигу (rts.rs, 5. 11. 2019); Након велике победе над екипом Макабија, кошаркаши Црвене звезде пребацују се на **абалигашки** колосек и већ у понедељак играју меч 21. кола регионалног такмичења против једног од најпријатнијих изненађења ове сезоне екипе ФМП-а (mojacrvenazvezda.net, 8. 3. 2020); **Abaligaški** moto – dovedi stranca i dobijaš kvalitet! Od 10 najkorisnijih igrača, devetorica su internacionalci u svojim timovima (vojvodinauzivo.rs, 5. 2. 2022); Данашњи дуел доноси нам **абалигашки** класик на евросцени. Ове две екипе састаће се по четврти пут ове сезоне и на сва три претходна сусрета тријумф су односили Подгоричани (novosti.rs, 8. 3. 2022); Враћа се **абалигашка** кошарка – али без Црвене звезде / После Светског првенства и репрезентативних обавеза, време је поново за регионалну кошарку и то кроз АБА Суперкуп. Ово такмичење се организује после трогодишње паузе, а занимљиво је да на њему нећемо гледати Црвену звезду (sputnikportal.rs, 17. 9. 2023).

❸ област спорт.

ãбјуз м. р.

❶ дефиниција *омаловажавање, вређање друге особе, грубо, увредљиво, непримерено понашање у комуникацији, у односу с другим особама, психичко, физичко, сексуално или емоционално злостављање друге особе; злоупотреба правила.*

❷ цитати No ukoliko ti to nije stvarno nečural odlika ličnosti, kao odijelo šiveno ne po mjeri no po očekivanjima postaje vremenom tijesno, a izduvni ventil su često tjeskobe psihe na polju rizičnog ponašanja, злоупотребе ljudi i psihoaktivnih supstanci, jer, možeš se ti prisiliti da radiš nešto protiv sebe i svojih moralnih normi, ali to onda uzima danak na drugom polju, jer onaj „gut feeling” da nešto nije u redu onda mora nekako da se isprazni, a u kom smjeru će ići zavisi od aktuelnog modela ponašanja te uglavnom ode dalje u злоупотребу/**abjuz**/powerplay itd. (reddit.com/serbia/, 12. 10. 2019); Svaki **abjuz** u timu se kažnjava. Vjerujte u trenu oka taj čovjek leti iz tima pa čak do te mjere da ne dopuštamo druge šanse, ako se bilo kojim slučajem štete igrači (forum.serb-craft.com, децембар,

2022); Džamija je za mene sveto mesto, ja nikad u životu više neću igrati ako ovaj lik ne dobije ban. Već duže vreme mi vređa veru i verski objekat molim da se ovo lepo reši jer ovo više ne može ovako [...]. Zar to nije **abjuz**, znamo da posle takve kazne ne može druga kazna (forum.serbcraft.com, 31. 1. 2023).

③ порекло енгл. abuse.

⑤ синоними абјузинг, абјузмент.

⑥ област друштво.

⑦ детерминативи Nema ni moderatora ni **abjuz** službe, radi se što vam je volja. Ne bi bilo loše da se koriste nadimci sa foruma i da se u telu poruke piše email u obliku user at domain (zbog spama) (forum.benchmark.rs, 4. 6. 2007).

⑧ напомене Нераспрострањено. Предност треба дати домаћим еквивалентима *зостављање, злоупотреба* и сл.

абјузер м. р.

① дефиниција *особа која омаловажа, вређа друге особе, која се грубо, увредљиво, непримерено понаша у комуникацији, у односу с другим особама, која намерно психички, физички, сексуално или емоционално зоставља другу особу; особа која злоупотребљава одређена правила.*

② цитати CNC **abjuzeru!** Ja još uvek ne mogu verovati kako ta mašina radi detalje! A svaka čast na idejama, kapiram da si sve smišljao u letu nakon što si video CNC mašinu (axe.rs, 22. 1. 2011); nebitno da li je preko interneta ili uživo i da li je **abjuzer** muško ili žensko (twitter.com, 22. 12. 2016); Pa ono, baš sam bio teški **abjuzer** (twitter.com, 1. 8. 2020); A ko je reditelj **abjuzer**? (twitter.com, 24. 6. 2022); **Abjuzeri** bi zasipali si-sopa uvredama, spamom ili svime drugim čega se sete. Ponekad bi **abjuzeri** i flejmeri „rušili” bord pomoću bagova ili postovali linkove ka trojancima zamaskiranim kao piratizovane arkadne igre koje će neiskusni korisnici da preuzmu (kupdf.net).

③ порекло енгл. abuser.

⑥ област друштво.

⑧ напомене Нераспрострањено. Предност треба дати домаћим еквивалентима (*зостављач* и сл.).

абјузерка ж. р.

① дефиниција *женска особа абјузер (= особа која омаловажа, вређа друге особе, која се грубо, увредљиво, непримерено понаша у ко-*

муникацији, у односу с другим особама, која намерно психички, физички, сексуално или емоционално злоставља другу особу; особа која злоупотребљава одређена правила).

❷ цитати *inace žene na fejsu su obične prostitutke, abjuzerke, čak se i gole slikaju pored bebe kojoj su oca oduzeli* (forum.krstarica.com, 2. 11. 2014).

❸ порекло према енгл. abuser.

❹ област друштво.

❺ напомене Нераспрострањено.

абјузѝван, -вна, -вно

❶ дефиниција *који омаловажава, вређа друге особе, који се грубо, увредљиво, непримерено понаша у комуникацији, у односу с другим особама, који психички, физички, сексуално или емоционално злоставља друге особе.*

❷ цитати **Abjuzivni** patrijarhalizam je svoj temelj gradio na pogrešnom tumačenju Мојсијевог законика, isto kao što данашњи ginocentrizam svoj temelj ima na pogrešnom tumačenju Новог завета и хришћанства (ultra hipi humanizam) (forum.krstarica.com, 27. 2. 2021).

❸ порекло према енгл. abuse.

❹ варијанте абузиван.

❹ област друштво.

❺ напомене Нераспрострањено. Предност треба дати домаћим еквивалентима (*насилаан и сл.*).

абјузѝнг м. р.

❶ дефиниција *омаловажавање, вређање друге особе, грубо, увредљиво, непримерено понашање у комуникацији, у односу с другим особама, психичко, физичко, сексуално или емоционално злостављање друге особе; злоупотреба правила.*

❷ цитати *Često su ih zvali cenzorima pa su i sami bili mete neprijatnog flejmovanja zvanog abjuzing* (kupdf.net); *мором сам после на два пива да се опоравим од абјузѝнга* (twitter.com, 30. 5. 2020); *одмах ту прекопута? идемо заједно нмг више овај абјузѝнг да трпим* (twitter.com, 21. 4. 2022).

❸ порекло енгл. abusing.

❹ синоними абјуз, абјузмент.

❹ област друштво.

③ напомене Нераспрострањено. Предност треба дати домаћим еквивалентима (*зостављање, тиранисање* и сл.).

абјузмент м. р.

① дефиниција *омаловажавање, вређање друге особе, грубо, увредљиво, непримерено понашање у комуникацији, у односу с другим особама, психичко, физичко, сексуално или емоционално zostављање друге особе.*

② цитати Lep sistem imamo koji je sam po sebi **abjuzment**, jer siluje većinu u korist manjine. Pozitivna diskriminacija par ekselans (forum.rur.rs, 14. 11. 2013).

③ порекло енгл. abusement.

⑤ синоними абјуз, абјузинг.

⑥ област друштво.

③ напомене Нераспрострањено. Предност треба дати домаћим еквивалентима (*зостављање, тиранисање*).

абјузовати, -зујем сврш. и несврш.

① дефиниција *омаловажити/омаловажавати, увредити/вређати друге особе, грубо, увредљиво, непримерено се понашати у комуникацији, у односу с другим особама, психички, физички, сексуално или емоционално zostављати друге особе; злоупотребити/злоупотребљавати.*

② цитати Naravno treba **abjuzovati** upgrejdane template koji bacaju storm čim se pojave (forum.benchmark.rs, 13. 4. 2007); ja **bih abjuzovao** sebe dok sam ovako dobar, samo ne znam kako (twitter.com, 27. 7. 2012); jel **abjuzovao** Žika nekog u Šarenici danas (twitter.com, 26. 4. 2014); Zašto me svi smaraju mojom forum sa ekskurzije? Mislim, jeste da **sam je abjuzovao** 8 dana ali ono... Zašto? (twitter.com, 28. 4. 2015); AI je AI u svakoj igri i verziji iste i može se **abjuzovati** na milion i jedan način (forum.rur.rs, 9. 6. 2016).

③ порекло према енгл. to abuse.

⑥ област друштво.

③ напомене Нераспрострањено. Предност треба дати домаћим еквивалентима (*зостављати, тиранисати*).

абузиван, -вна, -вно

❶ дефиниција *који омаловажава, вређа друге особе, који се грубо, увредљиво, непримерено понаша у комуникацији, у односу с другим особама, који психички, физички, сексуално или емоционално злоставља друге особе.*

❷ цитати Plus je izuzetno, ali baš izuzetno maltretirana, bukvalno zlostavljana od detinjstva, od strane preambicioznog, **abuzivnog**, agresivnog oca. I posle je nažalost bila često i u takvim vezama (twitter, 18. 2. 2024); Da, da... Užasava me taj način razmišljanja gde ni **abuzivni** partner nije dovoljan razlog, već se traži dalje trpljenje kao nešto uzvišeno (twitter.com, 4. 5. 2022); Ma znam celu priču, Milica koja je branila **abuzivnog** oca i potčinjenu majku, pride sama redovno i nažalost ulazila u veze sa **abuzivnim** partnerima (twitter, 5. 6. 2022); Kontekst si sam dao – imao si loše iskustvo sa bivšom partnerkom koja je bila **abuzivna** (twitter, 27. 6. 2022).

❸ порекло према енгл. abuse.

❹ варијанте абјузиван.

❺ област друштво.

❻ напомене Нераспрострањено. Предност треба дати домаћим еквивалентима (*насиан, агресиван* и сл.).

аваланч м. р.

❶ дефиниција *једна од криптовалута, врсте дигиталног или виртуелног новца без централне банке.*

❷ цитати Ether i druge manje kriptovalute, poput **avalanča**, koji je pretrpeo veliki pad prošle sedmice dok je bitcoin bio relativno stabilan, takođe su se oporavili. Eter je porastao 6,6 odsto, dok su **avalanč** i solana skočili 9 odnosno 6 odsto (bankar.rs, 30. 5. 2022); Највећа глобална криптовалута по тржишној капитализацији је пала за чак 7,1 посто на 29.209 долара, на ниво који је последњи пут забележен 30. маја. Други токени су такође ослабили, при чему је етер потонуо за 7,3 процента на 1.725 долара, а **аваланч** се стропоштао за 9,3 одсто (politika.rs, 7. 6. 2022); Kripto valuta solana (SOL) je pala za 965 odsto na 18153 evra a **avalanč** (AVAX) za 1306 odsto na 3582 evra (glassrske.com, 20. 12. 2024).

❸ порекло енгл. avalanche.

❹ варијанте аваланш.

❺ област интернет, финансије.

àваланш м. р.

❶ дефиниција *једна од криптовалута, врсте дигиталног или виртуелног новца без централне банке.*

❷ цитати Eter i druge manje kriptovalute, kao što je na primer **Avalanš**, koji su pretrpele veliki pad prošle nedelje dok je Bitcoin bio relativno stabilan, takođe su se oporavile. Eter je porastao za 6,6 procenata, dok su **Avalanš** i Solana skočili za 9,0, odnosno 6,0 odsto, respektivno (blic.rs, 30. 5. 2022); Bitcoin stabilan na 61.876 evra, **avalanš** skočio za 10,73 odsto / Kripto valuta solana (SOL) je zabeležila rast od 5,68 odsto, a **avalanš** (AVAX) porastao za 10,73 odsto (euronews.rs, 18. 3. 2024); **Аваланш** (AVAX) пао је за 6,1 одсто, а рипл (XRP) за 4,09 одсто (politika.rs, 27. 3. 2024).

❸ порекло енгл. avalanche.

❹ варијанте аваланч.

❺ област интернет, финансије.

❻ детерминативи Neki početni testovi su dokazali uspešnost u ubrzavanju emisija i smanjenju pragova ulaganja – na primer, KKR je zaključio partnerstvo sa firmom za tokenizaciju pod nazivom Sekjuritajz (Securitize) kako bi emitovao deo svog strateškog fonda za zdravstvene usluge (HCSG II) od četiri milijarde dolara na **Avalanš** (Avalanche) blokčejnu, ali kompanije ne otkrivaju koliko je uloženo na taj način (forbes.n1info.rs, 9. 11. 2023).

❼ напомене Иако се среће и писање ове речи великим почетним словом, назив криптовалуте треба писати малим почетним словом.

àјкула-туризам м. р.

❶ дефиниција *грана туризма који се састоји у пливању, рођењу или вожњи чамцем у водама у којима ајкуле живе, уз одговарајуће мере безбедности, ради посматрања или проучавања ајкула у њиховом природном станишту.*

❷ цитати Мексичка влада забранила је активности везане за „**ајкула туризам**”, како би заштитила ајкуле у резервату природе Исла Гуадалупе, односно острва Гуадалупе, пренела је данас ТВ Азтека. Воде у околини острва представљају станиште за велики број великих белих ајкула, а међу активностима које су се нудиле туристима биле су и рођење у кавезу, спортски риболов, и „посматрање ајкула” из чамаца (politika.rs, 8. 2. 2023); Snimanje je omogućeno razvojem **ajkula-turizma** na Bahamima. Ajkule su navikle da se hrane ručno i uglavnom neće napadati ljude, ali kao rezultat toga zgrabiće svaki predmet koji

„udari” u vodu kao potencijalnu hranu (sr.wikipedia.org); Neke turističke agencije koje su nudile „**ajkula turizam**” odnosno ronjenje u kavezu za ajkule već gase posao, uključujući Spensera Salmona, koji je bio vlasnik popularne kompanije Horizon Charters sa sedištem u San Dijegu [...] (daljine.rs).

⑥ област друштво, туризам.

⑧ напомене Нераспрострањено.

аквабициклизам, -зма м. р.

① дефиниција *врста физичког вежбања за обликовање тела, сагоревања калорија, побољшања кондиције и општег здравственог стања које се састоји у окретању педала на стационарном бициклу постављеном у води.*

② цитати **Aquabiciklizam** je razvijen od strane italijanskog fizioterapeuta koji traži nove načine rehabilitacije sportista. Osnova ovog sporta je vrlo jednostavna. To je bicikl postavljen u bazen i vežba se telom uronjenim u vodu. Zvuči lako međutim... Tokom treninga ste istovremeno izloženi fizičkom naporu dok pedalirate i pritisku vode. Mišići rade intenzivno i ovaj trening je veoma efikasan za oblikovanje nogu. Dakle, vežba se na isti način kao i sobni bicikl, a ono što čini bitnu razliku je to što pedalirate pod vodom i trošite 10 puta više energije u odnosu na tradicionalnu vožnju bicikla. Voda podržava vašu telesnu masu te nema opterećenja na zglobove. Ova trendi aktivnost podstiče cirkulaciju, poboljšava kardiovaskularni sistem, leči problem teških nogu i sagoreva kalorije (aquafit.rs); Препоручују се спортови као што су пливање, аква-цогинг, аква-аеробик и **аква-бициклизам** (terapijski.com); **Akva-biciklizam** u kombinaciji sa vodenom masažom daje veoma brze rezultate u smanjenju telesne masti (figurafit.rs); За оне који траже узбудљивије водене активности, резорт нуди различите опције као што су ватрени поло, **аквабициклизам** и одбојка на плажи (travelask.rs).

③ порекло према енгл. aqua cycling.

⑥ област спорт.

⑧ напомене Иако се срећу различите правописне варијанте (*аквабициклизам*, *аква бициклизам*), предност треба дати спојеном писању (*аквабициклизам*).

аквакикбокс м. р.

❶ дефиниција *врста аеробика који се састоји од низа брзих покрета који се изводе у води, обично уз музику, и који подсећају на ударце и покрете у кикбоксу.*

❷ цитати Постоји много варијанти аеробика у базену, укључујући аква пилатес, аква јогу, аква бициклизам (вожња бицикла у води), **аква кик бокс**, водени плес или аква зумбу. Обично се вежбе изводе уз гласну музику – смирену или енергичну – у зависности од врсте вежбе која се изводи. Ово повећава уживање у тренингу, а може постати и занимљива забава са великим здравственим предностима (sr.1xmatch.com); Aquabic plus [...] (аеробик у води, аква пилатес, **аква кик бокс**, аква латино и зумба), спектар часова аквафитнеса са реквизитима за воду (aquabicplus.rs).

❸ порекло према енгл. aqua kickbox.

❹ синоними аквакикбоксинг.

❺ област спорт.

❻ напомене Иако се среће растављено писање ове речи (*аква кик бокс*), предност треба дати спојеном писању (*аквакикбокс*).

аквакикбоксинг м. р.

❶ дефиниција *врста аеробика који се састоји од низа брзих покрета који се изводе у води, обично уз музику, и који подсећају на ударце и покрете у кикбоксу.*

❷ цитати **AQUA Kick boxing** – koncept u kome se izvode pokreti iz Kick box-a modifikovani za programe vežbanja u vodi (aquabicplus.rs); Program koji je prvi put na našim prostorima stvorila i započela prof. Danijela Milenković. Program, pored časova aerobika u vodi sadrži i časove aqua pilatesa, aqua latino i zumbe, **aqua kick boxing** i spektar aqua fitnes časova sa rekvizitima za vodu (beopopust.rs); Iz naše ponude posebno izdvajamo jedinstven i nov program vežbanja u vodi, Aquabic plus koji pored aerobika u vodi, sadrži i časove aqua pilatesa, **aqua kik boxinga**, aqua latino, aqua zumba, kao i spektar aqua fitnes časova sa rekvizitima (navidiku.rs); У оквиру aqua fitness-a разликују се следећи програми вежбања: aqua aerobic, aqua step aerobic, aqua jogging и aqua walking, aqua gym, aqua fun, aqua balancing, aqua combo, **aqua kickboxing**, water yoga, water pilates, water tai chi (fedorabg.bg.ac.rs); U okviru aqua fitnesa realizuju se sledeći programi vežbanja: aqua aerobik, aqua step aerobik, aqua jogging i aqua walking, aqua gym, aqua fun, aqua balncing,

aqua combo, **aqua kickboxing**, water yoga, water pilates, water tai chi (nardus.mpn.gov.rs).

- ③ порекло енгл. aqua kickboxing.
- ⑤ синоними аквакикбокс.
- ⑥ област спорт.
- ⑧ напомене Изворно писање (*aqua kickboxing*) треба избегавати.

аквалатино м. р.

① дефиниција *врста аеробика који се састоји од низа брзих покрета који се изводе у води, уз латиноамеричку музику, и који подсећају на покрете у латиноамеричким плесовима.*

② цитати **Aqua latino** ili aqua zumba je trening novijeg karaktera koji uz latino ritam i brzi, frekventni ritam pokreta u vodi sjajno topi masne naslage (025.rs, 29. 10. 2017); Program, pored časova aerobika u vodi sadrži i časove aqua pilatesa, **aqua latino** i zumbe, aqua kick boxing i spektakar aqua fitnes časova sa rekvizitima za vodu (beopopust.rs); **AQUA Latino** – koncept u kome se osim osnovnih pokreta iz programa vežbanja u vodi uvode i plesni latino pokreti (aquabicplus.rs); Iz naše ponude posebno izdvajamo jedinstven i nov program vežbanja u vodi, Aquabic plus koji pored aerobika u vodi, sadrži i časove aqua pilatesa, aqua kik boxinga, **aqua latino**, aqua zumba, kao i spektakar aqua fitnes časova sa rekvizitima (navidiku.rs).

- ③ порекло енгл. aqua latino.
- ⑥ област спорт.
- ⑧ напомене Иако се среће растављено писање ове речи (*аква латино*), предност треба дати спојеном писању (*аквалатино*). Изворно писање (*aqua latino*) треба избегавати.

аквафитнес м. р.

① дефиниција *врста физичких вежби за обликовање тела, побољшање кондиције и општег здравственог стања које се изводе у води.*

② цитати *Išla i po 4 x nedeljno na traku, pa neki akva fitness, pa zumba... i nikako da smrša* (twitter.com, 23. 10. 2016); *Posle mnogo meseci večeras sam spakovala stvari za akvafitness!* (twitter.com, 1. 11. 2021); Ваш омиљени програм „**Aqua Fitness**” ће се од 19. 6. 2023. године одржавати на отвореном базену плус, дубока вода (tasmajdan.rs); *Danas odem na akva fitness, krene nevreme, mi trk iz vode, ja samo preba-*

cim peškir nisam se ni obukla... i krene pljusak [...] (twitter.com, 13. 7. 2023).

③ порекло енгл. aqua fitness.

⑥ област спорт.

⑦ детерминативи *Za sve penzionere sa opšt. Stari grad organizovani su besplatni **akva fitness** treninzi i otvoreni su bazeni* (twitter.com, 10. 8. 2016).

⑧ напомене Иако се среће растављено писање ове речи (*аква фитнес*), предност треба дати спојеном писању (*аквафитнес*). Изворно писање (*aqua fitness*) треба избегавати.

акваџоџинг м. р.

① дефиниција *врста аеробика који се састоји у трчању кроз воду у нарочитом прслуку који омогућује вежбање без негативног утицаја на зглобове.*

② цитати *Danas imamo nekoliko vrsta akvarobika: Aquastep aerobic, **Aqua jogging**, Aqua walking, Swim gym, Aqua power, Aqua fun, Aqua fit* (glossy.espreso.co.rs, 10. 11. 2012); *Kod **akva džoginga** radite upravo ono što ime sugeriše – trčite kroz vodu. Kako bi to funkcionisalo, potreban vam je poseban prsluk, a vi prosto plutate u vodi i trčite. Ipak, nije jednostavno kao što se to čini* (zadovoljna.nova.rs, 21. 9. 2021); *Na primer, plivanje, aerobik u vodi, **akva džoging** i druge vodene aktivnosti mogu da vežbaju vaše srce, pluća i mišiće, uz malo stresa na zглобове* (орустено.рс); *Пливање и други облици вежби у води (нпр. **акваџоџинг** и аквааеробик) су неки од најважнијих начина за испуњавање препорука за физичку активност – и за аеробни и за елемент снаге и равнотеже* (phaidrabg.bg.ac.rs); ***Aqua jogging** – trčanje u vodi koje smanjuje pritisak na zглобове i pomaže u izgradnji izdržljivosti* (inwave.rs).

③ порекло енгл. aqua jogging.

⑥ област спорт.

⑧ напомене Иако се среће растављено писање ове речи (*аква џоџинг*), предност треба дати спојеном писању (*акваџоџинг*). Изворно писање (*aqua jogging*) треба избегавати.

акциџна камера и **акциџна камера** ж. р.

① дефиниција *врста компактне и издржљиве камере намењене за прављење фотографија и снимање видео-записа у тешким условима*

(приликом voжње бициклом, мотором, аутомобилом, трчања, планинарења и слично).

② цитати Go Pro dobija konkurenciju – DJI predstavio **prvu akcionu kameru** / DJI je predstavio svoju prvu **akcionu kameru** koja bi trebalo da bude direktna konkurencija GoPro Hero 7 Black (blic.rs, 17. 5. 2019); Novi Motorolin telefon sa **akcionom kamerom** / Najvažnija novina na tek predstavljenom telefonu koji će se kod nas naći u prodaji od 30. avgusta po ceni od 32.990 dinara, jeste prva ultra-široka **akciona kamera** u industriji koja dozvoljava da se snimi video u pejzažnom formatu dok je telefon u vertikalnom položaju (blic.rs, 16. 8. 2019); **Akcione kamere** – Fenomenalni mali saputnici za velike avanture / Ako si avanturista i želiš da snimaš svoje ekstremne doživljaje, kvalitetna **akciona kamera** je neprocenjivi deo opreme i upravo ono što ti treba. U Tehnomediji te čekaju vrhunske **akcione kamere** najpoznatijih brendova Gopro, Moye, Dji i Denver po odličnim cenama i različitim mogućnostima plaćanja (tehnimedia.rs); **Akcione kamere** – preporuka broj jedan među svim avanturistima / Ukoliko uživaš u različitim avanturama i želiš da ih ovekovečiš, a pritom primećuješ da kamera telefona koji poseduješ ne može da isprati sve tvoje zahteve, **akciona kamera** postaće tvoj novi omiljeni gedžet! (ananas.rs); **Akciona kamera** pogodna je za snimanje sportskih aktivnosti, ali i za snimanje događaja, putovanja, sastanaka, pa čak i vlogova. [...] Često je za snimanje video zapisa bolje koristiti **akcionu kameru**. Prvi razlog je otpor i sigurnost opreme. **Akciona kamera** može biti trajno pričvršćena za upravljač bicikla ili motocikla, kacigu, selfi štap, ranac, stativ ili drugo mesto. Ne morate je rastavljati i ne morate biti pažljivi s njom koliko sa telefonom (eponuda.com).

⑥ област ТЕХНОЛОГИЈА.

анонимизатор м. р.

① дефиниција *компјутерски програм који сакрива идентитет компјутера с којег се приступа интернету.*

② цитати VPN i ostali **anonimizatori** su blokirani (cenzolovka.rs, 23. 9. 2019); „Anonymizers” su web **anonimizatori**, proxy server i stranice koje djeluju kao posrednik u pretraživanju (surfing) drugih web stranica, na anonimnan način, da bi zaobišle web filtriranje ili to čine iz drugih razloga (nezavisne.com, 10. 12. 2019); Važne komponente koje su potrebne na BPH hosting serverima su VPN i **anonimizatori**, koji omogućavaju kriminalcima da sakriju svoju pravu lokaciju (biznis.rs, 1. 12. 2020); Sledeći nivo zaštite je neki vid **anonimizatora**, poput TOR mreže. Korisnici TOR mreže skrivaju svoj identitet tako što sav saobraćaj između njihovih kompjutera i interneta putuje kroz veliki broj kompjutera drugih korisnika

TOR mreže. Identitet nije u potpunosti sakriven, samo je praćenje saobraćaja veoma otežano (alo.rs, 19. 5. 2022).

⑤ порекло према енгл. anonymizer.

⑥ област спорт.

антибулинг м. р.

① дефиниција *спречавање или заустављање булинга (= неједнократног агресивног понашања, застрашивања, малтретирања друге особе с циљем да се она физички, психички или емоционално повреди); мере, поступци којима се спречава или зауставља булинг.*

② цитати *Za učesće potrebno je postaviti hashtagove #slavimozivot, #muzikomprotivnasilja, #antibullying, #anticyberbullying, #stopnasilju, #starfest (fonet.rs, 11. 1. 2022); U okviru Starfesta Music Star, kao organizator, pokrenuo je i kampanju protiv digitalnog nasilja (antibullying i anticyber-bullying) koje je sve više prisutno među mladima (instagram.com, 14. 1. 2022).*

③ порекло енгл. anti-bullying.

⑥ област друштво.

⑦ детерминативи *Obeležja bulinga i izazovi pri koncipiranju antibulging programa / S obzirom na još uvek nedovoljnu pažnju posvećenu bulingu u našoj zemlji, u radu će, nakon uvodnih razmatranja, biti dat sumarni pregled prevashodno školskih antibulging programa, a potom i pregled rezultata istraživanja koja se bave njihovom delotvornošću (rfasper.fasper.bg.ac.rs); U prvom delu rada sumirani su rezultati 12 sistematskih pregleda i metaanaliza studija efektivnosti antibulging programa, objavljenih od 2000. godine, koji se odnose na ukupne efekte antibulging programa, efektivnost programa različitog nivoa preventivnog delovanja, efektivnost unimodalnih i multimodalnih programa, kao i na efektivnost intervencija koje se primenjuju u antibulging programima (scindeks.ceon.rs).*

⑧ напомене *Нераспрострањено. Чешће у виду детерминатива. Изворно писање (anti-bullying) треба избегавати.*

антијокићевац, -џваца м. р.

① дефиниција *особа која има негативно мишљење о српском кошаркашу Николи Јокићу, која омаловажава његову игру и успехе, која сматра да су признања која добија незаслужена.*

② цитати *Zapanjujuće je koliko anti-jokićevci pokušavaju da objasne kako je Jokić prosek, nema pojma, ne igra odbranu... svi su bolji od njega. A dečko pokidao (twitter.com, 16. 3. 2018); Amerikanci zapušili usta sa-*

mi sebi i SVIM ANTI-JOKIĆEVCIMA! „Ovo je Nikolin svet, mi samo živimo u njemu! Sve je to zbog gledanosti i klikova, u realnosti svi su svesni – JOKIĆ JE MVP!” (portal.blic.rs, 4. 5. 2021); **anti Jokićevci**, ko kaže da ga je Jokić udario, on ga je samo malo ramenom cimnuo, dečko jedva živ ostade (bar po glumi) (b92.net, 9. 11. 2021); dobro ae ne preteruj, da zatvoriš vrata Jokiću u reprezentaciji to bi bio najgori potez ikada u bilo kom sportu na svetu, iako znam da biste vi **antijokićevci** hteli to i jedva čekali ovo (twitter.com, 23. 7. 2023); Nego ste vi **antijokićevci** i jokićevci zapenili za p/o Mareja kao da je Džordan lično i svake sezone očekujete [...] (b92.net, 28. 2. 2024).

⑥ област спорт, друштво.

⑧ напомене Иако се среће растављено и полусложеничко писање ове речи (*анти јокићевац*, *анти-јокићевац*), предност треба дати спојеном писању (*антијокићевац*).

АНТИМОБИНГ и **АНТИМОЋБИНГ** прид. непром.

① дефиниција *који се односи на спречавање или заустављање мобинга.*

② цитати У Београду постоји више служби које помажу жртвама насиља на радном месту – Стоп мобинг, **Антимобинг** центар, Викти-молошко друштво и други (politika.rs, 14. 5. 2008); Отворено **antimobbing** savetovalište / **Antimobbing** savetovalište за запослене у финансијском сектору počelo је са радом с циљем да упозна људе како да се понашају ако су изложени мобингу на послу (poslovi.infostud.com, 30. 8. 2010); „**Анти-мобинг**” закон од сутра / Правилник о понашању послодаваца и запослених у вези са превенцијом и заштитом од злостављања на радном месту објављен је данас у Службеном гласнику, а нови Закон о спречавању такозваног мобинга, почиње да се примењује од сутра (rtv.rs, 3. 9. 2010); Регионална **антимобинг** мрежа, основана уз помоћ ИПА фондова, требало би да помогне запосленима који трпе злостављање на радном месту (rts.rs, 30. 10. 2011); **Antimobbing** savetovalište SS BOFOS-a / **Zašto nam je potrebno Antimobbing** savetovalište: Problem mobinga veoma je prisutan: [...] **Antimobbing** savetovalište SS BOFOS-a pomoći će im da iz „različitih uglova” dobiju savet, mišljenje ili sugestiju (bofos.org.rs).

③ порекло енгл. antimobbing.

⑥ област друштво.

⑧ напомене Иако се среће полусложеничко писање ове речи (*анти-мобинг*), предност треба дати спојеном писању (*антимобинг*).

антробот м. р.

❶ дефиниција *изузетно мали биолошки робот направљен од људске ћелије.*

❷ цитати Научници су од људских ћелија направили мале живе роботе који могу да се крећу и једног дана би могли да помогну у зарастању рана или оштећеног ткива. Тим стручњака назвао је ове необичне креације „антроботима” (sputnikportal.rs, 1. 12. 2023); Кључне карактеристике **антробота**: 1. **Antroboti** су биолошки roboti који сами себе праве од људских ћелија из душника, способни су за кретање и подстицање раста neurona; 2. Могу да се направе од људских ћелија без генетских модификација, што их чини добрим терапијским алатом прилагођеном одређеном пацијенту; 3. **Antroboti** представљају значајан напредак у регенеративној медицини, што значи да би потенцијално могли да се користе у лечењу многих болести и повреда (nauka.telegraf.rs, 1. 12. 2023); ВЕЛИКО НАУЧНО ОТКРИЋЕ: Како су „антроботи” изненадили научнике / Научници наводе да је сваки **антробот** настао из једне ћелије и да нису сви били идентични (novosti.rs, 2. 12. 2023); „**Антроботи** се сами састављају у лабораторијској посуди, не захтевају пинцете или скалпеле да би им дали облик, а ми можемо да користимо ћелије одраслих – чак и ћелије старијих пацијената – уместо ћелија ембриона” (rts.rs, 3. 12. 2023); „**Antroboti**” су направљени од људских ћелија душника које садрже sitne izbočine nalik dlakama које се зову cilije, чија је улога да odbace čestice које се udahnu pre nego што могу да оштете плућа (b92.net, 10. 12. 2023).

❸ порекло енгл. anthrobot.

❹ област технологија, медицина.

аугментативна реалност ж. р.

❶ дефиниција *комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом); технологија која ово омогућује.*

❷ цитати Технолошки стуб „Остале технологије” дефинисан је као „отворена група технологија, која укључује виртуелну реалност, **аугментативну реалност**, симулације и друге алате дигитализације” (sres.ies.rs, 2022); Према годишњем Извештају о глобалним ризицима 2017. године Светског економског форума, издвојено је 12 новонастајућих технологија у оквиру Четврте технолошке револуције: 3Д штампање, наноматеријали, Вештачка интелигенција и роботика, би-

отехнологије, извори, чување и пренос енергије, блокчејн, геоинжињеринг, интернет ствари, неуротехнологије, нове рачунске технологије, свемирске технологије и виртуелна и **аугментативна реалност** (borbazaistinu.rs, 19. 10. 2021); Primenom 4IR tehnologija kao što su Internet stvari, Big Data tehnologija, Veštačka inteligencija, Virtuelna realnost (VR) i **Augmentativna realnost** (AR) sajmovi se transformišu u virtuelne i hibridne sajmove, koji predstavljaju kombinaciju fizičkog i virtuelnog izložbenog, marketinškog i prodajnog poslovnog prostora (fpsp.edu.rs).

③ порекло према енгл. augmented reality.

⑤ синоними аугментативна стварност, аугментирана реалност, аугментирана стварност, аугментована реалност, аугментована стварност, допуњена реалност, допуњена стварност, измењена реалност, измењена стварност, побољшана реалност, побољшана стварност, повећана реалност, повећана стварност, појачана реалност, појачана стварност, проширена реалност, проширена стварност, увеличана реалност, увеличана стварност, унапређена реалност, унапређена стварност.

⑥ област технологија.

⑧ напомене Нераспрострањено. Најчешће се срећу синоними *проширена реалност / проширена стварност*.

а̀угментативна стварност ж. р.

① дефиниција *комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом); технологија која ово омогућује.*

② цитати **Augmentativna stvarnost**, odnosno proširena stvarnost (AR), oblik je tehnologije koji projektuje digitalne informacije na fizički svet, omogućavajući korisnicima da komuniciraju sa svojim okruženjem i dođu do dodatnih informacija. AR se primenjuje u oblastima obrazovanja, trgovine, video-igrica, turizma, kriptovaluta... Primera radi, u oblasti trgovine, očitavanjem koda telefonom ili korišćenjem određenog softvera, AR se koristi kako bi kupcima pružio interaktivnije iskustvo kupovine, pa tako oni mogu virtuelno da isprobaju odeću, vide kako bi nameštaj izgledao u njihovom domu, da dobiju dodatne informacije o nekom proizvodu, kao što su nutritivne vrednosti, stanje na lageru ili recenzije. AR se takođe može koristiti za kreiranje virtuelnih obilazaka prodavnica, ali i bilo kojih drugih mesta (novinarska-skola.org.rs, 17. 2. 2023).

③ порекло према енгл. augmented reality.

⑤ синоними аугментативна реалност, аугментирана реалност, аугментирана стварност, аугментована реалност, аугментована стварност, допуњена реалност, допуњена стварност, измењена реалност, измењена стварност, побољшана реалност, побољшана стварност, повећана реалност, повећана стварност, појачана реалност, појачана стварност, проширена реалност, проширена стварност, увеличана реалност, увеличана стварност, унапређена реалност, унапређена стварност.

⑥ област технологија.

⑧ напомене Нераспрострањено. Најчешће се срећу синоними *проширена реалност / проширена стварност*.

аугментирана реалност ж. р.

① дефиниција *комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом); технологија која ово омогућује.*

② цитати Interaktivna umetnost, digitalne instalacije, virtuelna i **augmentirana realnost**, te video umetnost samo su neki od novih medija koji su postali dostupni zahvaljujući digitalnoj revoluciji (creativeartmagazine.rs, 27. 3. 2024); Smanjeni displeji **augmentirane realnosti** ugrađeni u naočare radi proširenja upotrebe / Sistemi **augmentirane realnosti**, poput onih u glomaznim naočarima i automobilskim displejima, zahtevaju portabilne optičke komponente (nauka.telegraf.rs, 2. 10. 2024); Recite nam za kraj, po Vašem mišljenju, kako vidite u budućnosti razvoj i primenu novih tehnologija u ovoj grani medicine? / Potpunu digitalizaciju celog procesa, zatim napredovanje dijagnostike u smislu **augmentirane realnosti** i trodimenzijalnih prikaza (profitmagazin.com).

③ порекло према енгл. augmented reality.

⑤ синоними аугментативна реалност, аугментативна стварност, аугментирана стварност, аугментована реалност, аугментована стварност, допуњена реалност, допуњена стварност, измењена реалност, измењена стварност, побољшана реалност, побољшана стварност, повећана реалност, повећана стварност, појачана реалност, појачана стварност, проширена реалност, проширена стварност, увеличана реалност, увеличана стварност, увећана реалност, увећана стварност, унапређена реалност, унапређена стварност.

⑥ област технологија.

⑧ напомене Нераспрострањено. Најчешће се срећу синоними *проширена реалност / проширена стварност*.

аугментирана стварност ж. р.

① дефиниција *комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом); технологија која ово омогућује.*

② цитати *Virtuelna stvarnost i **augmentirana stvarnost** (AR) postale su sve popularniji i dostupniji u poslednjih nekoliko godina. Ove tehnologije omogućavaju novi način doživljaja i interakcije sa kulturnim nasleđem i drugim objektima u našem svakodnevnom životu (360serbia.com, 3. 2. 2023); Napredne tehnologije koje se koriste u obrazovanju obuhvataju širok spektar alata i platformi, kao što su online platforme za učenje, virtualna i **augmentirana stvarnost**, alati za online saradnju i komunikaciju, kao i druge tehnologije koje se koriste za poboljšanje procesa učenja (trend.uns.ac.rs).*ж

③ порекло према енгл. *augmented reality*.

⑤ синоними аугментативна реалност, аугментативна стварност, аугментирана реалност, аугментована реалност, аугментована стварност, допуњена реалност, допуњена стварност, измењена реалност, измењена стварност, побољшана реалност, побољшана стварност, повећана реалност, повећана стварност, појачана реалност, појачана стварност, проширена реалност, проширена стварност, увеличана реалност, увеличана стварност, увећана реалност, увећана стварност, унапређена реалност, унапређена стварност.

⑥ област технологија.

⑧ напомене Нераспрострањено. Најчешће се срећу синоними *проширена реалност / проширена стварност*.

аугментована реалност ж. р.

① дефиниција *комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом); технологија која ово омогућује.*

② цитати ***Augmentovana realnost** je kada u postojeći svet uz pomoć recimo pametnog telefona ili nekih specijalnih uređaja „dodajemo” stvari*

koje nisu zaista tu. Možda i najpoznatiji primer igre sa **augmentovanom realnošću** jeste Pokemon GO, svi smo bili svedoci ludnice prošle godine kada je gomila jurila pokemone po ulicama i parkovima gradova širom sveta (play.co.rs, 26. 6. 2017); **Augmentovana realnost** donosi Ducati Monster bliže vama / Zahvaljujući tehnologiji **augmentovane realnosti** (AR), ljubitelji Ducati brenda sada imaju priliku da izbliza upoznaju novi Monster model italijanskog proizvođača. (moto-berza.com, 12. 5. 2021); Šta **augmentovana realnost** donosi u sferi nekretnina? / Augmentovana realnost samo je jedna od pojava koje su posledica razvoja informatičke tehnologije. Savremeno informatičko društvo, zapravo, postaje vođeno idejom transhumanizma, koja podrazumeva uplitanje tehnologije u mnoge sfere ljudskog postojanja i delovanja (bizlife.rs, 25. 10. 2022); Nova tehnologija koristi **augmentovanu** (proširenu) **realnost** za ljude sa oštećenim sluhom, da bi mogli da vide reči koje se izgovaraju oko njih u realnom vremenu (glasamerike.net, 20. 6. 2023); NS VIRTUAL je jedinstveni događaj koji će se po prvi put u jugoistočnoj Evropi održati u Novom Sadu, 15.11.2018. godine. Reč je o prvoj međunarodnoj konferenciji na temu novih interaktivnih tehnologija (*Virtuelna Realnost* i *Augmentovana Realnost*) na ovim prostorima, koja je podržana od strane čuvene konferencije LAVAL Virtual iz Francuske (grid.uns.ac.rs); „**Augmentovana** i virtuelna **realnost** bi do 2020. godine trebalo da ostvare profit od 150 milijardi dolara, to je industrija u razvoju. Taj broj će da skrene pažnju oglašivača”, kaže Kejt Ričards, novinarka u magazinu „Adweek” (marketingmreza.rs).

③ порекло према енгл. augmented reality.

⑤ синоними аугментативна реалност, аугментативна стварност, аугментирана реалност, аугментирана стварност, аугментована стварност, допуњена реалност, побољшана реалност, побољшана стварност, повећана реалност, повећана стварност, појачана реалност, појачана стварност, проширена реалност, проширена стварност, увеличана реалност, увеличана стварност, увећана реалност, увећана стварност, унапређена реалност, унапређена стварност.

⑥ област технологија.

⑧ напомене Најчешће се срећу синоними *проширена реалност* / *проширена стварност*.

а̀угментовāнā ствāрнѡст ж. р.

① дефиниција *комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним*

садржајима (сликом, звуком, текстом); технологија која ово омогућује.

❷ цитати Појам **augmentovane** (proširene, unapređene, *prim. ur.*) **stvarnosti** (AR) sadrži u sebi sličnu futurističku draž kao što je slučaj sa virtuelnom stvarnošću i uređajima koji nude VR iskustvo (sk.rs, 1. 12. 2019); Primera radi, kada koristite neke od popularnih filtera na Instagramu, pomoću kojih svom portretu možete u realnom vremenu dodati zečje uši ili neki drugi element, radi se upravo o istom principu **augmentovane** ili proširene **stvarnosti** (kurir.rs, 26. 7. 2020); Tokom poslednje decenije virtuelna i proširena (**augmentovana**) **stvarnost** pretili su da se probiju i pređu u glavni tok. Pametni uređaji sada imaju dovoljno računarske snage da stvore XR (ekstra stvarnost) iskustvo u vašem domu (kreativnasrbija.rs, 2. 4. 2021); „Ulažemo u rešenja u okviru industrija čija je vrednost oko 100 milijardi dolara, kada su u pitanju najmodernije granične tehnologije: blokčejn, virtuelna i **augmentovana stvarnost**, mašinsko učenje i veštačka inteligencija”, navodi se na sajtu Unicefa (novaekonomija.rs, 8. 7. 2021); Ulažemo u rešenja u okviru industrija čija je vrednost oko 100 milijardi dolara, kada su u pitanju najmodernije granične tehnologije: blokčejn, virtuelna i **augmentovana stvarnost**, mašinsko učenje i veštačka inteligencija (heapspace.rs, 12. 7. 2021); U ovom radu se analizira koncept 'imerzivnog' novinarstva koji, na osnovu upotrebe tehnologija **augmentovane** i virtuelne **stvarnosti**, menja uloge novinara, tržište medija i iskustva publike (scindeks.ceon.rs).

❸ порекло према енгл. augmented reality.

❹ синоними аугментативна реалност, аугментативна стварност, аугментирана реалност, аугментирана стварност, аугментована реалност, допуњена реалност, допуњена стварност, измењена реалност, измењена стварност, побољшана реалност, побољшана стварност, повећана реалност, повећана стварност, појачана реалност, појачана стварност, проширена реалност, проширена стварност, увеличана реалност, увеличана стварност, увећана реалност, увећана стварност, унапређена реалност, унапређена стварност.

❺ област технологија.

❻ напомене Најчешће се срећу синоними *проширена реалност / проширена стварност*.

ÀУТОНОМНО ВÒЗИЛО и АУТÒНОМНО ВÒЗИЛО с. р.

❶ дефиниција *возило способно да се креће по унапред утврђеној траси, без људског учешћа у управљању.*

② цитати Будућност је почела: **аутономна возила** на путевима у Србији / Србија се придружила пионирима међу европским државама, као што су Немачка и Уједињено Краљевство, где компаније тестирају **аутономна возила** (politika.rs, 27. 6. 2023); „Развој **аутономних возила** и доставних робота спада међу најнапредније у науци и технологији. Поносни смо да их поздравимо за тестирање на улицама Београда, развијених од Селф Драјвинг Гроуп, лидера у развоју **аутономних возила**, која се издвојила од своје матичне компаније Јандекс (politika.rs, 27. 6. 2023); МУР издао дозволе за пробну вођњу два **autonomna vozila**: Evo koje uslove moraju da poštuju / Ministarstvo unutrašnjih poslova izdalo je dozvolu za probnu vožnju u Srbiji za dva vozila koja poseduju sistem da se kreću bez intervencije vozača (021.rs, 18. 8. 2023); Петровић: Србија уз Британију и Немачку технолошки спремна за **аутономна возила** / Директор Центра за електрична и хибридна возила Милош Петровић рекао је данас да је Србија издавањем првих дозвола за аутономну вожњу показала да је технолошки спремна да стане уз Велику Британију и Немачку као пионир у коришћењу **аутономних возила** у Европи (rtv.rs, 3. 1. 2024); Da li ste nekad sanjali o tome da vaš automobil vozi sam, dok vi za to vreme čitate knjigu, gledate film ili spavate? Proizvođači automobila već ubrzano napreduju ka tome da vozila budu autonomna u što većem broju, ali ipak brojni incidenti i nezgode doveli su u pitanje koliko je ova tehnologija spremna za opštu upotrebu. Najviše je u tome napredovao, Ilon Mask i njegova kompanija Tesla motors. U svojim intervjuima on tvrdi da je ostalo da se reše još neke sitnice i da će za 5 do 10 godina **autonomna vozila** (AV) biti realnost (rentacarmms.rs).

③ порекло према енгл. autonomous vehicle.

④ област ТЕХНОЛОГИЈА.

аутопилот*, -óta м. р.

① дефиниција *уређај за управљање возилом (аутомобилом, аутобусом, камионом) по унапред утврђеној траси, без људског учешћа.*

② цитати После судара, Тесла уклонио реч „аутопилот” / Амерички произвођач електричних аутомобила „Тесла моторс” уклонио је реч „аутопилот” и кинески израз за реч „самоуправљајући” са своје интернет странице у Кини, након што се један возач после судара у Теслином возилу жалио да је та компанија преувеличала могућности функције **аутопилота** и обманула купце (rtv.rs, 15. 8. 2016); **Autopilot**, odnosno mogućnost potpuno samostalne vožnje namenjen je isključivo vozačima koji će držati ruke na upravljaču i biti spremni preuzeti kontrolu nad vozilom u svakom trenutku. Dakle, vozač ne sme u potpunosti

preпустити kontrolu sistemu u automobilu (espresso.co.rs, 8. 9. 2022); Ko je kriv za udes automobila kojim je upravljao **autopilot**? / Već smo pisali o slučajevima u kojima je nakon saobraćajnih nesreća kao krivac proglašen Teslin sistem autonomne vožnje, ali u većini slučajeva na kraju bi se pokazalo da vozilima u trenutku nesreće nije upravljao softver, već da su kontrolu nad vozilom imali vozači. Ali ako je do saobraćajne nesreće zaista došlo kada je Teslom upravljao **autopilot**, ko u tom slučaju nosi odgovornost? (nova.rs, 24. 4. 2023); Na Instagram stranici koja se zove „bahata.omladina0” svakodnevno se objavljuju snimci mladih osoba koje se vode parolom da treba živeti brzo kako ih starost ne bi pitala gde im je bila mladost. U „moru” videa, izdvaja se onaj u kom se vidi kako se grupa momaka vozi po gradu, odnosno vozi ih **autopilot** (espresso.co.rs, 2. 11. 2023).

③ порекло енгл. autopilot.

⑥ област технологија.

⑦ детерминативи Mercedes autopilot i saobraćajne gužve / Izgleda da **autopilot** funkcija više nije simbol samo za kompaniju Tesla, budući da i drugi proizvođači imaju sopstvene – Mercedes na primer (pcpress.rs, 21. 3. 2022).

Б

б̂атат и батат м. р.

❶ дефиниција *врста поврћа (Ipomoea batatas) налик кромпиру.*

❷ цитати Које су разлике између **batata** и кромпира? / У последње време све češće међу рецептима на интернету проналазимо **batat** (слатки кромпир) као намирницу која представља супер храну, док се обичан бели тј. црвени кромпир baca у сенку као не тако добра намирница (danas.rs, 28. 8. 2021); Са растућом популарношћу кетогене дијете, угљени хидрати посебно у последње време дошли су на лош глас. Међутим, нису сви угљени хидрати исти када је у питању добробит нашег организма. Слатки кромпир, или **batat**, може да буде посебно користан за наш комплетан организам (eklinika.telegraf.rs, 19. 11. 2022); Оно што је посебно забринјавујуће код кромпира јесте чињеница да има висок гликемијски индекс, што значи да доводи до наглог скока шећера у крви, а то се може избећи тако што ćete обичан бели кромпир заменити – **batatom** (glossy.espreso.co.rs, 25. 2. 2023); Кромпир или **batat** – ко односи победу као најбољи извор здравља / Рuku на срце и није му алтернатива него тек даљи рођак. Иако се колoквјално назива „слатки кромпир”, они чак не припадају ни истој бoтаничкој порoдici. Кромпир је из порoдice Solanaceae, сродној парадajзу, паприци и патлиджану, док је **batat** члан Convolvulaceae (b92.net, 7. 11. 2023); **BATAT PRIJA OSOBAMA SA DIJABETESOM, ČUVA SRCE I PODSTIČE PROBAVU: Bogat je dijetnim vlaknima i antioksidansima / I nad krompirom ima – krompir. Ako nikada niste čuli za slatki krompir – batat, a još manje ga probali, propustili ste jednu veoma dobru i zdravu namirnicu (kurir.rs, 28. 1. 2024).**

❸ порекло према шпан. batatas.

❹ синоними слатки кромпир.

❺ област биологија.

бѢЛНѢ МѢСО с. р.

❶ дефиниција *намирница добијена испирањем скрѢба из пшеничног брашна која изгледом и укусом подсећа на месо животињског порекла.*

❷ цитати **Biljno „meso”** nije hranljivo kao pravo, pokazala studija / Istraživači sa universiteta Djuk uporedili su 36 uzoraka hrane – 18 poznatih **biljnih „mesa”** sa 18 vrsta goveđeg mlevenog mesa. Kod svakog uzorka su izmerili broj metabolita, malih molekula koji sačinjavaju hranjive sastojke u hrani (n1info.rs, 9. 7. 2021); Šta je sejtан i може li da bude dosledna замена месу? / Osnovni sastav ovih proizvoda je **biljno meso** – sejtан, koji se pravi tako što se ispira skrob iz žitarica, odnosno pšeničnog brašna, dobija se proteinska smeša koja se začini, termički obradi i vakumira, bez ikakavih dodataka i aditiva (agroklub.rs, 14. 8. 2021); Multimilijarder Bill Gejts je u potkastu „Unconfuse me” ponovo govorio o onome što je nazvao skriveni uticaj mesa na okolinu. Tom prilikom izjavio je da veruje da je budućnost u **biljnom mesu** (blic.rs, 4. 9. 2023); Sejtан **biljno meso** / Sejtан je **biljno meso** od pšeničnih proteina dobijen u procesu obrade pšenice pod vodom, sejtан ili žitni gluten jako dobar izvor proteina za vegetarijance (zdravahranacacak.com).

❸ синоними веганско месо, вегетаријанско месо, витални пшенични глутен, глутен*, глутенско месо, житни глутен, пшенични глутен, пшенично месо, сејтан, сејтан.

❹ област исхрана.

биоархеѢлог м. р.

❶ дефиниција *особа која се бави биоархеологијом (= научном дисциплином која се бави тзв. археолошким остацима на живом у току онтогенетског, односно филогенетског развоја – нпр. млечна жлезда код мушкараца, косматост, редослед ницања зуба, вишеструке трудноће и др.).*

❷ цитати Ketrin Hant, **bioarheolog**, otkrila je šokantnu činjenicu vezanu za egipatske mumije – mumije su korišćene kao „lek”, njihova konzumacija smatrala se lekovitom, te je čak pravljen i lekoviti prah od mumija (telegraf.rs, 20. 11. 2015); „Kada je reč o našem razumevanja karcinoma u prošlosti, tek smo na početku”, kaže Mikaela Binder, **bioarheolog** na Austrijskom institutu za arheologiju (nedeljnik.rs, 31. 3. 2019); A onda je, međutim, **bioarheolog** Džejms Votson sa Univerziteta u Arizoni primetio da su kosti nešto lakše i vitkije (danas.rs, 21. 11. 2020); **Bioarheolog** Rejčел Калишер otkrila je grob sa dve sahrane muškarca više klase koji su živeli pre 3.000 godina u Megidu (sveoarheologiji.com, 23. 2. 2023);

Биоархеолог, Пољакиња Дагмара Соча из Центра за андске студије Универзитета у Варшави, истакла је на церемонији да је први корак у постизању изгледа Хуанитиног лица било „добивање реплике лобање” (rts.rs, 27. 10. 2023); Dr Ket Džarman је **bioarheolog** i terenski arheolog specijalizovana za doba Vikinga, a posebno za Vikinške žene. Ona koristi forenzičke tehnike kao što su analiza izotopa, datiranje ugljenika i analiza DNK na ljudskim ostacima kako bi odvojila iskustva prošlih ljudi iz širih istorijskih narativa (laguna.rs).

⑥ област наука.

биоархеологија ж. р.

① дефиниција *научна поддисциплина која се бави тзв. археолошким остацима на живом у току онтогенетског, односно филогенетског развоја (нпр. млечна жлезда код мушкараца, косматост, редослед ницања зуба, вишеструке трудноће и др.).*

② цитати Arheologija na Balkanu trudi se da prati koliko je god moguće napredak nauke u drugim delovima sveta, i **bioarheologija** je vrlo brzo počela da se širi i u Srbiji i susednim zemljama Balkana (rai.ai.ac.rs, 2023); Била је сарадник на реализацији изложбе Шта нам говоре древне кости у организацији Лабораторије за **биоархеологију** Филозофског факултета, у оквиру Ноћи музеја године, као и један од аутора изложбе **Биоархеологија** Ђердапа (2015). [...] Пре рада на докотрској теми највише се бавила **биоархеологијом** римског периода те су и њени досадашњи радови у овој области (docplayer.rs); Рано детињство, детињство и адолесценција представљају основне периоде биолошког, друштвеног и културног раста и развоја сваког појединца. Ови интегрални развојни периоди имају значајан утицај на целокупан животни век, његово трајање и квалитет, стога су предмет истраживања у археологији, а посебно **биоархеологији** (arheologija.rs); Појмом **bioarheologija** autori podrazumevaju specijalizovanu naučnu granu čiji je cilj ispitivanje tzv. arheoloških ostataka na živom u toku ontogenetskog, odnosno filogenetskog razvoja, kada je reč o humanoj vrsti (scindeks.ceon.rs).

⑥ област наука.

биоархеолошки, -а, -о

① дефиниција *који се односи на биоархеологију (= научну поддисциплину која се бави тзв. археолошким остацима на живом у току онтогенетског, односно филогенетског развоја – нпр. млечна жлезда код мушкараца, косматост, редослед ницања зуба, вишеструке*

трудноће и др.) и биоархеологе (= особе које се баве биоархеологијом).

② цитати С обзиром на огромну количину скелетних остатака, ово мјесто је одувијек привлачило пажњу археолога, али тек захваљујући модерним **биоархеолошким** методама истраживачи су успјели да стекну увид у родну структуру становништва сахрањеног на овом локалитету (glassrpske.com, 11. 10. 2024); Као primere takvih **биоархеолошких** ostataka autori navode caudu humanu Darwinov evor, Meckvelov divertikul, lanugo, kosmatost uopšte, zatim pigment kod belaca (ali ne i albinizam), zatim pajpebra tertia, hod čoveka desna ruka, leva noga i obrnuto, Morov refleks zagrljaja, višestruke trudnoće radanje imatutusa i prematurusa, te postmaturusa. Autori nabrajaju i redosled nicanja zuba kao primer. Provitamin vitamina D u koži takode smatraju kao **биоархеолошки** ostatak (scindeks.ceon.rs); Jedinstveno otkriće pružilo je nove uvide u rituale sahrane srednjovekovne Zapadne Evrope. Po prvi put, istraživači su pronašli **биоархеолошке** dokaze o porodičnom balsamovanju beba i odraslih u ranoj modernoj Francuskoj (sveoarheologiji.com).

⑥ област Наука.

биоархеолошкиња ж. р.

① дефиниција *женска особа биоархеолог (= особа која се бави биоархеологијом, научном поддисциплином која се бави тзв. археолошким остацима на живом у току онтогенетског, односно филогенетског развоја – нпр. млечна жлезда код мушкараца, косматост, редослед ницања зуба, вишеструке трудноће и др.).*

② цитати Arheološka istraživanja i iskopavanja grobnica u pojedinim oblastima Perua potvrdila su mišljenja o tome da su stare civilizacije poznavale tehnike kranijalne hirurgije. **Биоархеолошкиња** Danijela Kurin i njen tim istraživača pronašli su ostatke čak 32 osobe koji datiraju iz 1. ili 2. veka nove ere, a na čijim su lobanjama primećene rupe (magicnazona.rs, 10. 6. 2016); Evropska komisija kroz ovaj program godišnje nagradi više stotina istraživača, ali su u Srbiji do sada u tome uspela samo dve naučnice – dr Sofija Stefanović, **биоархеолошкиња** sa Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu, i dr Magdalena Đorđević, fizičarka iz Instituta za fiziku (srpskaekonomija.rs, 10. 8. 2021); Tada je u posed mlade norveške arheološkinje i **биоархеолошкиње** Ket Džarman dospela perla, poludragi kamen nađen u jednom vikinškom grobu u Reptonu, današnjem Derbiširu. [...] Ket Džarman je već sa svojih trideset devet godina napisala radikalno inovativnu povest Vikinga kojom se trajno potvrdila kao istoričarka i **биоархеолошкиња**, te skrenula pažnju na svoje nesporne književne kapacitete (api.laguna.rs, 28. 4. 2023).

⑥ област наука.

⑧ напомене Нераспрострањено.

биоинформатика ж. р.

① дефиниција *научна поддисциплина која обједињује општу биологију, молекуларну биологију, информационе науке, математику и статистику и која анализира и интерпретира биолошке податке.*

② цитати За **bioinformatiku** је најпотребнија жеља за учењем – Sa-veti bioinformatičara kako i zašto uči u ovu oblast / Nedavno smo pisali o nekoliko uz pomoć kojih možete ući u polje **bioinformatike**, a sada smo porazgovarali sa bioinformatičarima iz Seven Bridgesa o njihovom putu u ovo multidisciplinarno polje (startit.rs, 20. 9. 2016); Отворен центар за секвенцирање генома и **биоинформатику** / Премијерка Ана Брнабић поручила је на отварању првог Центра за секвенцирање генома и **биоинформатику**, укупне инвестиције 600 милиона динара, да ће он омогућити да се Србија додатно позиционира као земља која инвестира у науку, нове технологије (rts.rs, 9. 12. 2021); Tokom proteklih godina, IBM-ov Superkompjuterski samit je pomogao u istraživanju niza korisnih stvari, omogućavajući istraživačima da, na primer, izvrše „veoma veliki broj proračuna u epidemiologiji, **bioinformatici** i molekularnom modeliranju” (vojvodinauzivo.rs, 10. 8. 2023); **Bioinformatika** novi smer na novosadskom PMF-u: Dinamična i brzorastuća oblast analize bioloških podataka / Prirodno-matematički fakultet u Novom Sadu od ove školske godine upisuje prvu generaciju studenata na osnovne akademske studije **Bioinformatike** (danas.rs, 13. 3. 2024); Šta je **bioinformatika**? / **Bioinformatika** (grč. bios – život; engl. Informatics) je interdisciplinarna oblast koja razvija metode i alate za razumevanje bioloških podataka. Kao interdisciplinarno polje nauke, **bioinformatika** kombinuje informacione tehnologije, statistiku, matematiku i inženjerstvo kako bi analizirala i interpretirala biološke podatke. **Bioinformatika** se koristi u analizama simulacija bioloških pojava koristeći matematičke i statističke tehnike (staje.rs); Крагујевац је домаћин водећим светским и домаћим стручњацима у областима биомедицинског инжењерства и **биоинформатике**. Они данас и сутра учествују на Другој међународној конференцији о хемоинформатици, **биоинформатици**, бионжењерингу и примени рачунарства и информационо-комуникационих технологија, коју организује Институт за информационе технологије Универзитета у Крагујевцу (rtk.co.rs).

③ порекло енгл. bioinformatics.

⑥ област наука.

биоинформатичар м. р.

❶ дефиниција *особа која се бави биоинформатиком (= научном поддисциплином која обједињује општу биологију, молекуларну биологију, информационе науке, математику и статистику и која анализира и интерпретира биолошки податке).*

❷ цитати *Za bioinformatiku je najpotrebnija želja za učenjem – Saveti bioinformatičara kako i zašto ući u ovu oblast / Nedavno smo pisali o nekoliko uz pomoć kojih možete ući u polje bioinformatike, a sada smo porazgovarali sa bioinformatičarima iz Seven Bridgesa o njihovom putu u ovo multidisciplinarno polje (startit.rs, 20. 9. 2016); Уз напредак који развој напредних секвенционирајућих технологија обезбеђује области биоинформатике, геномика канцера могла би да се драстично промени. Нове методе и алгоритми омогућавају биоинформатичарима брзо и лако секвенционисање многих генома канцера (sr.wikipedia.org). Bioinformatičari se bave i biohemijom, hemijom, te izučavanjem sastava organizma i njegovih ćelija, bez obzira da li je reč o ljudskom, biljnom ili životinjskom organizmu. Oni nastoje da na osnovu znanja koja poseduju reše određene nejasnoće i naučne probleme koji su vezani za različite oblasti, a ponajviše za oblast molekularne biologije, te se primarno bave istraživanjem DNK, a sve to pomoću različitih matematičkih formula i računarskih programa i platformi koje se, barem u svetu, neprekidno razvijaju (karijera.bos.rs).*

❸ област наука.

биоинформатичарка ж. р.

❶ дефиниција *женска особа биоинформатичар (= особа која се бави биоинформатиком, научном поддисциплином која обједињује општу биологију, молекуларну биологију, информационе науке, математику и статистику и која анализира и интерпретира биолошке податке).*

❷ цитати *„Тako nastaju razni problemi jer to nije ispitano za tu namenu, pa može da dođe raznih neželjenih efekata”, tvrdi bioinformatičarka (danas.rs, 29. 4. 2021); Молекуларни биолог, биоинформатичарка и генетичар су, узајамно се фактографски и асоцијативно допуњујући, у екстензивном корефератском излагању, говорили о генетским мутацијама рибњачких микроорганизама услед промена у хемијском саставу воде живернских бара и рибњака [...] (biblioso.org.rs); „Virusi su bogati fosforom i azotom, a potencijalno bi mogli biti i dobar doatak prehrani bogatoj ugljenikom”, каже bioinformatičarka Julia Brown iz Laboratorije za okeanske nauke Bigelow (bif.rs).*

❸ област наука.

биоинформатички, -ā, -ō

❶ дефиниција *који се односи на биоинформатику (= научну поддисциплину која обједињује опиту биологију, молекуларну биологију, информационе науке, математику и статистику и која анализира и интерпретира биолошке податке).*

❷ цитати Београдски **биоинформатички** конгрес 2023. године представља водећи догађај у области биоинформатике на Балкану. Овај годишњи skup okuplja истраживаче, стручњацима и академикима из целог света с циљем размене знања, искустава и најновијих резултата из области биоинформатике (nitra.gov.rs, 19. 6. 2023); „Требало је и да унапреди **биоинформатички** центар у смислу да можемо да развијемо нове **биоинформатичке** алате који би огромну количину података који се сада сливају могли да деонујемо и обрађујемо”, објаснила је Страхињић (politika.rs, 8. 9. 2023); У питању је **биоинформатички** центар у којим је запослено 120 биоинформатичара који се баве различитим областима примене података добијеним путем секвенцирања DNK, и то у пољопривреди, биомедицини и у очувању биодиверзитета и заштити животне средине – објаснила је министарка науке др Јелена Беговић (novosti.rs, 14. 9. 2023); **Биоинформатички** алати помажу при поређењу генетичких и геномских података, што олакшава разумевање еволутивних аспеката молекуларне биологије (sr.wikipedia.org).

❸ област Наука.

биомастило с. р.

❶ дефиниција *прерађени биолошки материјал који се користи за тродимензионално штампање живог ткива (обично хране и људских органа и ткива).*

❷ цитати **Biomastilo** се састоји од микрогелова у облику пахулјика који су чврсто спаковани заједно, а истраживачи су такође укључили живе ћелије и молекуле за умрежавање осетљиве на светлост у штампане структуре (pcpress.rs, 14. 4. 2022); 3D биопринт је процес у којем се природне структуре налик ткиву исписују помоћу живих ћелија и других природних ткива познатих као „**biomastilo**”, да би се поправила оштећења органа или ткива или испуцали крвни судови (novosti.rs, 30. 3. 2023); Од животиња се узимају матичне ћелије које се у контролисаним условима размножавају, а када достигну довољан број следи њихова диференцијација у мишићне и масне ћелије. Ово је процес у којем се ћелије менјају морфолошки и физиолошки. Након тога следи једноставно њихова прерада у уобичајене месне производе као што су рецимо ђевери или бифтек. **Biomastilo**, што би према овоме требало да буду прерађене ћелије, ставља се у машину и кроз неколико минута штампа се храна (energetskiportal.rs, 8. 6. 2023); Храна из 3Д штампача можда

не звучи као најкуснији специјалитет, али произвођачи штампаног рибљег филета сматрају да су успели да одштампају праву рибљу текстуру, тако да се филет „топи у устима”. Ћелије рибе, које су се користиле као „**био-мастило**” за 3Д штампач, такође су произведене у лабораторији израелске компаније „Стејкхолдер фудс (Steakholder Foods)” (rt.rs, 31. 7. 2023); Тим на Политехничком институту Rensselaer у Њујорку жео је да пронађе начин да створи кожу која носи фолिकле користећи технике 3Д штампања на ћелијском нивоу. Дозволити су узorcима коже и ћелија фолкулума да се подеље и умноже у лабораторији док не буду имали довољно за штампање. Сваки тип је затим помешан с протеинима и другим материјалима како би се створило „**biomastilo**” (b92.net, 18. 11. 2023).

③ порекло према енгл. bioink.

⑥ област технологија.

⑧ напомене Иако се среће и полусложеничко писање ове речи (*био-мастило*), предност треба дати спојеном писању.

биткојнџ, -џша м. р.

① дефиниција **а.** *особа која користећи посебну компјутерску опрему ствара нове јединице биткоина, једне од криптовалута, дигиталног или виртуелног новца без централне банке.* **б.** *особа која поседује биткоине, једну од криптовалута, дигиталног или виртуелног новца без централне банке.*

② цитати **а/б.** Nobelovac Nuriel Rubini, познат и као Доктор Propast каже да је bitcoin највећи балон у људској историји... [...] **bitkoinaši** на апаратима (b92.net, 2. 2. 2018); Klasičan centralizovan bankarski sistem nije prilagođen modernim finansijakim tokovima tvrde **bitkoinaši** (fejsbucenje.com, 12. 3. 2023); То је једна респектабилна земља за којом ће сви похрлити? Ето, time се баве **bitkoinaši**... така им судбина (b92.net, 17. 12. 2023); Гладни **биткоинаш** Лазло Хањец понудио је биткоин у вредности од 41 долара на крипто форуму у замену за две пице (bbc.com, 29. 3. 2024); Alo ljakse skidaj kapuljaču, ovaj gospodin ti je poznati influencer, filantrop i **bitkoinaš!** (vukajlija.com).

③ порекло према енгл. bitcoin.

⑤ синоними биткоинер.

⑥ област интернет, финансије.

биткојнѐр, -ѐра м. р.

① дефиниција **а.** *особа која користећи посебну компјутерску опрему ствара нове јединице биткоина, једне од криптовалута, дигитал-*

ног или виртуелног новца без централне банке. **б.** особа која поседује биткоине, једну од криптовалута, дигиталног или виртуелног новца без централне банке.

❷ цитати **а.** Ne laje **bitkoiner** frilensera radi, nego sebe radi. Njemu Tomislav Nikolić i dalje traži 100% pet godina unazad (forum.krstarica.com, 14. 10. 2020); **б.** Srbija danas niti je kraljevina, niti su Karađorđevići krunisane glave, ali činjenica jeste da jedan srpski princ živi u Beogradu i odavde propagira bitcoin i lobira za adopciju te kriptovalute. Za Bloomberg Businessweek Adria govori o tome kako i zašto je postao **bitkoiner**, ali i o svim dilemama i izazovima pred tim digitalnim novčićem. Princ Filip Karađorđević jedna je od prvih javnih ličnost u Srbiji, ali i članova neke kraljevske porodice u svetu, koja se izjašnjava kao bitcoin maksimalista. To su investitori koji veruju da je bitcoin jedina prava digitalna imovina (rs.bloombergadria.com, 29. 9. 2023); Želja da postanete „**bitkoiner**“ može imati više motiva, priča Veston. „Kad vrednost bitkoina skoči, pojavi se mnogo špekulanata. Oni žele brzo da zarade dolar više“, upozorava on. [...] Vrednost internet novčića je u protekloj godini višestruko porasla. Svako ko je na vreme uložio u bitkoin, mogao je na brz način da zaradi mnogo novaca (novaekonomija.rs, 23. 12. 2013); Prosečan investor, zajedno sa mnogim drugim **bitkoinerima** koje poznajem, pokušava da akumulira što više bitkoina, koristeći ga kao skladište vrednosti (blic.rs, 5. 12. 2024).

❸ порекло према енгл. bitcoin.

❹ синоними БИТКОИНАШ.

❺ област ИНТЕРНЕТ, ФИНАНСИЈЕ.

БЛОКАТОР ОГЛАСА м. р.

❶ дефиниција *компјутерски програм који онемогућује појављивање огласа на интернету.*

❷ цитати **Blokatori oglasa** se bore sa novim pravilima Chrome-a / U januaru sledeće godine, Chrome browser ekstenzije – kao što su **blokatori oglasa** i drugi alati za privatnost – prestaće da rade ako se oslanjaju na API pod nazivom Manifest v2 (MV2) (pcpress.rs, 18. 9. 2022); **Blokatori oglasa** i digitalno oglašavanje – Koji su stavovi potrošača? / Sve veći broj potrošača proaktivno izbegava digitalno oglašavanje, bilo da koriste **blokatore oglasa**, plaćaju za doživljaj digitalnih medija bez oglasa ili „pre-skaču“ oglase (mbs.edu.rs, 30. 11. 2022); YouTube uvodi novu meru koja otežava gledanje video sadržaja korisnicima koji koriste **blokator oglasa** (itvesti.info, 30. 6. 2023); Stoga, ukoliko sada naiđete na zaustavljeni YouTube plejer, verovatno ćete dobiti obaveštenje u kom piše da je repro-

dukcija video zapisa blokirana i da će tako biti ukoliko **blokator oglasa** ne bude onemogućen (bechmark.rs, 1. 11. 2023); Reklame na YouTube-u često umeju da nas ometaju u slušanju omiljene muzike, podkasta ili gledanja nekog videa. Do sada smo mogli da im „stanemo na put” tako što su nam bili dostupni razni **blokatori oglasa**, koji su uglavnom bili bezbedni (bizlife.rs, 7. 11. 2023).

③ порекло према енгл. adblocker.

⑥ област технологија.

бодикамера ж. р.

① дефиниција *мала камера која се обично носи причвршћена за одећу, ређе за шлем или наочаре.*

② цитати **Боди-камере** контролисаће и саобраћај и рад полиције / **Боди-камера** је мала, али ће бити јасно видљива на униформама саобраћајних полицајаца. Грађани треба да знају да ће њихово понашање приликом заустављања возила бити снимљено и да ће се у полицији 45 дана чувати видео и аудио запис (politika.rs, 21. 8. 2023); **Заштитник грађана Zoran Pašalić** каже за Novosti да „**bodi kamere**” имају велики значај као антикорупцијско средство, а сео пројекат је пажљиво испитиван три године (021.rs, 22. 8. 2023); **ПРИВАТНОСТ НЕЋЕ БИТИ НАРУШЕНА**: Пашалић и Мариновић поводом бојазни да **боди-камере** задиру у интиму учесника у саобраћају (novosti.rs, 22. 8. 2023); **БОДИ-КАМЕРЕ И НА ПРОТЕСТИМА**: Саобраћајна полиција презентовала омбудсману функционисање нове опреме коју ће носити на униформи (novosti.rs, 22. 8. 2023).

③ порекло енгл. body camera.

⑥ област технологија.

⑧ напомене Иако се срећу различите правописне варијанте (*боди камера, боди-камера*), предност треба дати спојеном писању.

бодикомбат м. р.

① дефиниција *врста физичког вежбања за обликовање тела, сагоревања калорија, побољшања кондиције и општег здравственог стања које се састоји у извођењу покрета и удараца из више борилачких вештина.*

② цитати Значајан је и програм „**боди комбат**” који обухвата више аеробних програма у комбинацији са покретима из бокса, теквонда, каратеа, а акценат је стављен на вежбе које се примењују при дефиницији мишића уз топљење масних наслага (politika.rs, 9. 9. 2009);

Bodi kombat je jedan od najpopularnijih *les mills* programa. Na ovom času fitnesa naučićete kako da izvodite udarce iz karatea, mai taija, boksa, kapuere i mnogih drugih borilačkih sportova (glossy.espreso.co.rs, 24. 2. 2014); Izazovna kombinacija borilačkih veština poput karatea, tekvondoa i kik boksa, ali i vežbi izdržljivosti. Za **BODYCOMBAT** nije potrebna nikakva dodatna oprema, a instruktor će vas voditi kroz seriju beskontaktnih pokreta iz spektra borilačkih veština (flex.rs); **Body Combat** je kardio trening inspirisan borilačkim veštinama poput karatea, tekvondoa, džudoa i kapuere. Udaranjem, šutiranjem i izvođenjem pokreta iz kata potrošićete veliki broj kalorija, unaprediti izdržljivost, oblikovati mišiće i poboljšati koordinaciju (fitnesstribes.rs); **BODYCOMBAT** odlikuju pokreti iz karatea, tekvonda, tajlandskog i regularnog boksa, kungfu-a i kapoere (gym.rs).

③ порекло енгл. bodycombat.

⑥ област спорт.

⑧ напомене Иако се срећу различите правописне варијанте, предност треба дати спојеном писању. Изворно писање (*bodycombat*) треба избегавати.

БОСИНГ м. р.

① дефиниција *планирано и циљано психичко малтретирање запослених од стране особе која им је у послу надређена.*

② цитати **Bosning** je moderna izvedenica za planirano i ciljano mobiranje „odozgo na dole”, dakle od šefa a protiv saradnika. Za razliku od normalnog mobinga, koji ponekad ima samo emocionlane uzroke kakvi su zavist, bes ili apatija, **bosning** često prati konkretan cilj da neželjeni saradnik trajno bude uklonjen (dw.com, 17. 4. 2004); Vertikalnim mobingom naziva se maltretiranje po poslovnoj hijerarhijskoj lestvici. Kada je usmeren „odozgo nadole“, odnosno kada pretpostavljeni terorise određenog radnika ili više njih, naziva se **bossing**. Po istraživanjima u EU-u, **bosning** se događa u 55 odsto slučajeva (vreme.com, 20. 12. 2006); Postoje dve vrste mobinga: vertikalni od menadžera prema zaposlenom koji se naziva i **bosning** i horizontalni koji nastaje kada menadžer koristi saveznike, saučesnike, od kolege prema kolegi. Dakle, u svakom slučaju glavni akter mobinga je direktor, šef, menadžer, tj. onaj koji ima formalnu vlast, odnosno formalnu moć (dps.org.rs, 4. 6. 2010); Erdelj je istakla da je u finansijskom sektoru najzastupljeniji vid mobinga takozvani „**bosning**”, kada nadređeni mobinguje zaposlenima, jer je od vlasnika dobio zaduženja da omogući što veći profit (poslovi.infostud.com, 30. 8. 2010).

③ порекло енгл. bossing.

⑥ област друштво.

брајбгејт м. р.

❶ дефиниција *афера у Сједињеним Америчким Државама у вези с открићем да су амерички политичар Џозеф Бајден и његов син Хантер Бајден примали мито.*

❷ цитати „**Brajb-gejt**” – кажу у SAD. То је игра речи, појам који повезује „Votergejt” – скандал над скандалима, и рећ „brajb” (bribe) – илито „mito”. Ради се о сумњи у корупцију две генерације породице Бајден – оца Дџозефа и сина Хантера (dw.com, 20. 6. 2023); Америчка Републиканска странка сада тврди да има доказе – тонске снимке – који сведоче да је председник Дџозеф Бајден, док је био потпредседник SAD, примао мито, као и његов син Хантер. Тај случај се назива „**Brajb-gejt**”, чиме се повезује са „Votergejtom”, скандалом над скандалима, и рећју „brajb” (bribe) што значи „mito” (nova.rs, 20. 6. 2023); I док се републиканска Америка интензивно бави случајем „**Brajb-gejt**”, она друга половина земље наклонјена Бајдену, ту тему мање-више игнорише (nizelige.republika.rs, 21. 7. 2023); **Brajbgejt**: Републиканци тврде да имају доказе да је Бајден примио мито (euronews.rs, 20. 6. 2023); „**Брајб-гејт**”: Оптужбе за корупцију у виду 17 тонских записа нови притисак за Бајденове / „**Брајб-гејт**” се, као некада скандал над скандалима „Вотергјет”, доводи у везу са америчким председником, који је, како се тврди, 2016. године, у време када је обављао дужност потпредседника САД, исплату финансијске помоћи Украјини условио давањем отказа једном украјинском државном тужиоцу – због тога што је он корумпиран (rt.rs, 20. 10. 2023).

❸ порекло енгл. bribe-gate.

❹ област политика, друштво.

брѐвет м. р.

❶ дефиниција **а.** *спортска бициклическа дисциплина нетакмичарског карактера која се састоји у прелазењу одређеног великог растојања у задатом времену.* **б.** *спортска манифестација, спортски догађај нетакмичарског карактера у коме учесници настоје да бициклом пређу одређено велико растојање у задатом времену.*

❷ цитати **а.** / Lazarevački biciklisti u saradnji sa PD „Malci” organizovali su po sedmi put biciklističku trku **brevet** u dužini od 200 kilometara (geminfo.rs, 4. 7. 2022); Кажу да се свако ко једном проба **брѐвет** зарази и никада више не престаје са овим видом бициклизма (dnevnik.rs, 9. 4. 2023); Zaljubljenici u biciklizam kažu da **brevet** iako težak u fizičkom smislu za bicikliste, ima posebnu draž zbog prirode i divnih predela koji se upoznaju tokom same trke, ali i druženja i prijateljstava koje

se sklope tokom maratona i nastave da traju. Pored opreme, za ovaj sport važna je volja i dobra kondicija (geminfo.rs). **б.** Први **бrevet** Љубомира Михајловића: Од Срема и Бачке до Париза и Бреста (dnevnik.rs, 9. 4. 2023); Sport radi rekreacije, a ne iz takmičarskih razloga je svakodnevni deo našeg života. Jedna od takvih disciplina je i **brevet**, biciklizam, kojem svrha nije to ko će prvi proći kroz cilj, već isključivo takmičenje sa samim sobom i prevazilaženje sopstvenih mogućnosti (youtube.com, 11. 4. 2023); Postoje, naravno, pravila koje je potrebno ispoštovati kako bi se dobio sertifikat za završenu vožnju. **Brevet**, koji je francuska reč, znači upravo sertifikat, a u ovom slučaju i sertifikovanu vožnju, jer svaki učesnik ima karticu koja se overava na kontrolnim tačkama. Biciklisti koji voze **brevete** nazivaju se i randoneri, što je, opet francuski izraz za dugo putovanje (tricuke.com, 19. 4. 2023); Za nedelju dana startuje poslednji **brevet** u Srbiji u sezoni 2023 – 200 km po okolini Niša (facebook.com, 21. 10. 2023); Budući da **brevet** nije takmičarski događaj, nema ni klasične klasifikacije učesnika, tj. nema pobednika, gubitnika, prvog, drugog, poslednjeg. „Pobednik” je svako onaj ko završi **brevet** u predviđenom vremenu, a svakom učesniku se na cilju pripisuje jedino ukupno vreme vožnje (andonneurs-serbia.weebly.com).

③ порекло енгл. brevet.

⑥ област спорт.

⑦ детерминативи U jeku epidemije korona virusa, karantina i celodnevnih zabrana kretanja, Saša Brdar nam uspešno skreće misli svojom pričom o nesvakidašnjoj vožnji od Pariza do Bresta i nazad. Vožnja se dešavala u avgustu 2019. godine u sklopu finalnog **brevet** događaja Pariz Brest Pariz koji se organizuje na svake četiri godine (2bike.rs, 20. 4. 2020).

бреветаш, -аша м. р.

① дефиниција *особа која се бави бреветом (= спортском бициклическом дисциплином нетакмичарског карактера која се састоји у прелажењу одређеног великог растојања у задатом времену), која учествује у бревету (= спортској манифестацији, спортском догађају нетакмичарског карактера у коме учесници настоје да бициклом пређу одређено велико растојање у задатом времену).*

② цитати Такође **brevetaši** који uspešno završe ovu distancu imaju mogućnost i da naruče komemorativnu medalju za uspešno završen brevet koja će biti isporučena iz Francuske. Hrabrim **brevetašima** želimo svu sreću, lake noge, vetar u leđa i dobro uživanje (2bike.rs, 14. 8. 2014); Ako ne pričamo u takmičarskom smislu nego o značaju, ono što je svetsko prvenstvo u biciklizmu za takmičare, to je PBP za **brevetaše** (ivan-randonneur.blogspot.com, 26. 11. 2015); Kako se na kontrolnim tačkama neki

vozači zadržavaju kraće, a neki duže, vjerovatno ćete upravo u nastavku vožnje nakon prve kontrolne tačke ući u ritam s nekim drugim **brevetašem** ili grupom **brevetaša**, s kojima ćete vjerovatno ostati i do kraja vožnje (ybernck.com, 27. 4. 2021).

③ порекло према енгл. brevet.

⑤ синоними рандонер.

⑥ област спорт.

бреветашница ж. р.

① дефиниција *женска особа бреветаш (= особа која се бави бреветом – спортском бициклическом дисциплином нетакмичарског карактера која се састоји у прелажењу одређеног великог растојања у задатом времену, која учествује у бревету – спортској манифестацији, спортском догађају нетакмичарског карактера у коме учесници настоје да бициклом пређу одређено велико растојање у задатом времену).*

② цитати Brevet Natalijinih 200 u izvrsnoj organizaciji, koga drugog do **brevetašice** Natalija Popović (facebook.com, 11. 7. 2023).

③ порекло према енгл. brevet.

⑤ синоними рандонерка.

⑥ област спорт.

⑧ напомене Нераспрострањено.

бревџашки, -а, -о

① дефиниција *који се односи на бреветаше и бреветашнице (= особе које се бави бреветом – спортском бициклическом дисциплином нетакмичарског карактера која се састоји у прелажењу одређеног великог растојања у задатом времену, које учествују у бревету – спортској манифестацији, спортском догађају нетакмичарског карактера у коме учесници настоје да бициклом пређу одређено велико растојање у задатом времену).*

② цитати Nismo se znali od ranije, ovo je prvi "njegov" brevet koji vozim, jedino sa fb, pošto on upravlja **brevetaškom** fb grupom (facebook.com, 22. 5. 2023).

③ порекло према енгл. brevet.

⑤ синоними рандонерски.

⑥ област спорт.

⑧ напомене Нераспрострањено.

бревѐташки прил.

❶ дефиниција *на начин карактеристичан за бреветаше, попут бреветаша (= особа које се баве бреветом – спортском бицикличком дисциплином нетакмичарског карактера која се састоји у прелажењу одређеног великог растојања у задатом времену, које учествују у бревету – спортској манифестацији, спортском догађају нетакмичарског карактера у коме учесници настоје да бициклом пређу одређено велико растојање у задатом времену).*

❷ цитати Iako više ne držim tvrdo antipasoš trip, da izvadiću pasoš i prvo ću da zapusam u Slovačku, **brevetaški**, bez spavanja, oko 600k (da potrošim godišnji, druga polovina maja), pa dalje koje-kude (2bike.rs, 28. 3. 2012).

❸ порекло према енгл. brevet.

❹ област спорт.

❺ напомене Нераспрострањено.

бурнаут м. р.

❶ дефиниција *здравствени поремећај проузрокован хроничним стресом на послу који се манифестује емотивном, менталном и физичком исцрпљеношћу.*

❷ цитати Да ли је „**бурнаут**” послједица нереалних захтева послодавца, лоших односа у колективу, лоше организације посла или је нешто друго узрок појаве овог синдрома? Сагоревање или „**бурнаут**” једна је од аутентичних бољки савременог света, а посебно његовог корпоративног подсистема (glassrpske.com, 3. 3. 2023); Све више немачких радника пријављује боловање због такозваног синдрома **бурнаута** или, како се службено назива, сагоревања на послу (politika.rs, 2. 5. 2023); Šta je „**burnout**” i kako protiv njega / Izgaranje na poslu ili „**burnout**” je ozbiljan problem kod kog je neophodno bolovanje ili promena posla, ali ako ne možemo to da uradimo potrebno je da regulišemo odgovor na stres, kaže Iva Branković, psihoterapeutkinja (danas.rs, 11. 2. 2024).

❸ порекло енгл. burnout.

❹ синоними бурнаут-синдром, изгарање на послу, изгарање на радном месту, изгарање на раду, сагоревање на послу, сагоревање на радном месту, сагоревање на раду, синдром бурнаут, синдром бурнаута, синдром изгарања, синдром изгарања на послу, синдром изгарања на радном месту, синдром изгарања на раду, синдром саго-

ревања, синдром сагоревања на послу, синдром сагоревања на радном месту, синдром сагоревања на раду.

⑥ област медицина.

⑧ напомене Изворно писање (*burnout*) треба избегавати. Предност треба дати синонимима који не укључују компоненту *бурнаут*, већ треба користити домаћу реч *изгарање (на послу)*.

бурнаут-синдром, -ома м. р.

① дефиниција *здравствени поремећај проузрокован хроничним стресом на послу који се манифестује емотивном, менталном и физичком исцрпљеношћу.*

② цитати **Бурнаут синдром** доспео на листу дијагноза / **Бурнаут синдром** доспео је на званичну листу дијагноза приручника коју је издала Светска здравствена организација (СЗО). Од првог јануара 2022. године, ову одлуку требало је да почну да примењују све државе чланице СЗО (rt.rs, 16. 11. 2022); **Burnout sindrom** је posebna vrsta stresa na poslu – stanje fizičke ili emocionalne iscrpljenosti koje uključuje osećaj smanjene produktivnosti i gubitak ličnog identiteta (nova.rs, 1. 12. 2022); **Бурнаут синдром** и храна: Намирнице које помажу да лакше пребродите стрес / **Бурнаут синдром** (Burnout syndrome) настаје као последица константног стреса и исцрпљености (rt.rs, 30. 1. 2024).

③ порекло енгл. burnout syndrome.

④ варијанте синдром бурнаут, синдром бурнаута.

⑤ синоними бурнаут, изгарање на послу, изгарање на радном месту, изгарање на раду, сагоревање на послу, сагоревање на радном месту, сагоревање на раду, синдром изгарања, синдром изгарања на послу, синдром изгарања на радном месту, синдром изгарања на раду, синдром сагоревања, синдром сагоревања на послу, синдром сагоревања на радном месту, синдром сагоревања на раду.

⑥ област медицина.

⑧ напомене Предност треба дати синонимима који не укључују компоненту *бурнаут*, већ треба користити домаћи синоним *синдром изгарања на послу*.

B

вѐгāнскѝ б̀ургер м. р.

❶ дефиниција *хамбургер у коме је месо замењено биљним састојцима који су богати беланчевинама.*

❷ цитати *Vege recept: Brzi **veganski burgeri** puni proteina (danas.rs, 26. 10. 2020); Uprkos uvreženom mišljenju, veganska ishrana nije bezukusna, dosadna i jednolična- naprotiv! Ova kuhinja nudi pregršt ukusnih, zdravih i sitih i slanih i slatkih đakonija. A danas, mi smo se odlučili na **veganski burger** od pasulja – idealan izbor za večeru (lepotaizdravlje.rs, 15. 7. 2021); Naši meksički **veganski burgeri** su ukusna i zdrava alternativa tradicionalnim goveđim pljeskavicama. Napravljeni od mešavine crnog pasulja, kinoe i raznih začina, ovi burgeri su prepuni ukusnih sastojaka za vašu zdraviju ishranu (vegana.rs, 29. 6. 2023); Složite **veganski burger** od cvekle sa tahini sosom, listom zelene salate i komadom tofua po želji. [...] **Veganski burgeri** od cvekle su gotovi (bonapeti.rs, 18. 11. 2024).*

❸ порекло према енгл. *vegan burger.*

❹ синоними *вегебургер.*

❺ област *исхрана.*

вѐгāнскѝ мѐсо с. р.

❶ дефиниција *намирница добијена испирањем скроба из пшеничног брашна која изгледом и укусом подсећа на месо животињског порекла.*

❷ цитати ***Vegansko meso** je inače poznato i kao sejtan. To je proizvod od pšenice koji kuvanjem postaje iznenađujuće sličan mesu pa se naziva i pšeničnim mesom ili pšeničnim glutenom (ona.telegraf.rs, 6. 3. 2021); U jedan kg brašna dodajte oko 600 ml vode i mesite dok testo ne dobije elastičnost. Nakon toga, testo ostavite da odmori i razvije se. Nakon što je testo naraslo, mesite ga u većoj činiji sa vodom kako biste ga saprali. Testo ispirate u više voda dok ne dobijete prozirnu tečnost. Sve*

ovo radimo kako bi isprali skrob iz brašna i ostavili samo gluten. Oprano testo razvijte i upletite u čvorove. Kako bi vaše **vegansko „meso“** dobilo ukus koristite omiljene začine kao što su vegeta, so, biber, aleva paprika, beli luk, bosiljak, lovorov list (journal.rs, 16. 5. 2023); Seitan ili **vegansko meso** / Puno proteina, znači kad je post a i ako ste vegan, naravno. U prodavnicama zdrave hrane ga ima prženog a ako ne uspete da nađete kao ja onda ga sami napravite (instagram.com, 2023); Takođe danas na tržištu se može naći čitav niz veganskih gotovih proizvoda, uključujući **vegansko meso**, obogaćeno biljno mleko, veganske sireve i dezerte (just-organic.rs).

③ порекло према енгл. *vegan meat*.

⑤ синоними **биљно месо**, вегетаријанско месо, витални пшенични глутен, глутен*, глутенско месо, житни глутен, пшенични глутен, пшенично месо, сеитан, сејтан.

⑥ област исхрана.

вегебурџер м. р.

① дефиниција *хамбургер у коме је месо замењено биљним састојцима који су богати беланчевинама.*

② цитати Alternativa hamburgeru: soja-burgeri i **vegeburgeri** odskora se mogu naći i kod nas. Oni sadrže mnogo manje masnoća od mesnih hamburgera, a često sadrže i korisna vlakna kao, i soja-protein visokog kvaliteta (krstarica.com, 22. 11. 2007); **Vege burger** – kompletan, ozbiljno ukusan ručak pun proteina / [...] Priprema se relativno brzo i zdrav je ručak. Možda se nutricionisti neće složiti sa mnom jer šargarepu pečem i kombinujem razne namirnice. Naravno da je salata za ručak zdravija, ali rizikovaću jer ovaj **vege burger** je tako ukusan. I sastoji se od super namirnica i još sve znamo šta je stavljeno u njih tj. mi smo gospodari svog burgera (trcanje.com, 11. 3. 2022); Ukoliko tražite recept za ukusne i nutritivno bogate **vege burgere** od jednostavnih namirnica – našli ste ga! To je ovaj recept za pikantne proteinske burgere. Pritom, brzo se spremaju, ne raspadaju se i nisu gnjecavi. Jednom rečju: savršeni! Uverićete se i sami kada ih isprobate (veganjamcije.com, 1. 7. 2022); Integralna zemička sa namazom od cvekle i maslinovog ulja krije neodoljiv **vege burger** i hrskavu zelenu salatu (pekaralulu.com); Mešavina za **vege burger** bez soje / BeGe **Vege Burger** – sastoji se od suncokreta, crnog luka, lanenog semena, leblebija, žitarica bez glutena, i pažljivo izabranih začina. Bege **Vege Burger** je izuzetno hranjiv i jednostavan za pripremu budući da je za obrok za 4 osobe potrebno samo 10 minuta. Idealna je alternativa pljeska-

vicama i hamburgerima, a odlikuje ga izvrstan ukus i kvalitetan sastav (curcuma.rs).

- ③ порекло енгл. veggie burger.
- ⑤ синоними вегански бургер.
- ⑥ област исхрана.

вегетаријанскo месо с. р.

① дефиниција *намирница добијена испирањем скроба из пшеничног брашна која изгледом и укусом подсећа на месо животињског порекла.*

② цитати *Kako se priprema vegetarijansko ili pšenično meso. Recept za sejtan (bastabalkana.com, 22. 12. 2012).*

- ③ порекло према енгл. vegetarian meat.
- ⑤ синоними биљно месо, веганско месо, витални пшенични глутен, глутен*, глутенско месо, житни глутен, пшенични глутен, пшенично месо, сеитан, сејтан.
- ⑥ област исхрана.
- ⑧ напомене Нераспрострањено.

вештачкo месо с. р.

① дефиниција *месо добијено узгојем животињских ћелија у лабораторији.*

② цитати *Да ли је вештачко месо наша будућност / Више није тајна да је у лабораторији могуће направити готово све, али колико је реално да ћемо у скорој будућности у супермаркетима куповати говеђе или било које друго „вештачко” месо по реалној цени (politika.rs, 12. 8. 2013); **Veštačko meso** ipak (ne) spasava gladne i planetu – naša budućnost i/ili dobra zarada / Decenijama unazad se radi na usavršavanju tehnologije za proizvodnju **veštačkog mesa**, a tek pre desetak godina su objavljeni samo pojedini, vrlo škrti rezultati o ovoj namirnici potencijalno namenjenoj za ishranu ljudi. Mnogo pre objave prvih rezultata o uticaju **veštačkog mesa**, kao da je neko unapred predvideo da će njegova proizvodnja (kao i proizvodnja veštačke hrane) spašavati planetu, nahraniti gladne, sačuvati limitirane resurse (zemljišta, vode, čistog vazduha) i dr. (nova.rs, 27. 12. 2023); Singapur: **Veštačko meso** od skoro u rafovima / Prvi put u svetu, kultivisano meso postalo je dostupno maja ove godine u mesarama u Singapuru (instore.rs, 16. 8. 2024).*

⑤ синоними ин витро месо, култивирано месо, култивисано месо, лабораторијски узгојено месо, лабораторијско месо, месо из културе ткива, месо из лабораторије, месо из ћелијске културе, месо ин витро, месо узгојено у лабораторији, чисто месо.

⑥ област исхрана.

ВІТЀЛНІ ПШЕНИЧНІ ГЛУТЕН м. р.

① дефиниција *намирница добијена испирањем скроба из пшеничног брашна која изгледом и укусом подсећа на месо животињског порекла.*

② цитати Seitan je glavna i najpribližnija zamena za meso, bilo da li ste na veganskoj ishrani ili samo postite pa vam nedostaje šnicla za obrok. Takođe je poznat i kao pšenično meso, glutensko meso, **vitalni pšenični gluten** ili jednostavno gluten (magazin.novosti.rs, 8. 4. 2022); Danas, ako želite da napravite domaći seitan, možete kupiti **vitalni pšenični gluten**, poznat i kao glutensko brašno, što vam omogućava da preskočite korak ispiranja skroba (vegeklub.com, 10. 8. 2024); Pored toga, gluten se sve više odvajа od pšenice (poznat kao „**vitalni pšenični gluten**“) ili se modifikuje за специфичне намене (poznate као „izolovani pšenični proteini“) да би се побољшала структура индустријских пекарских производа, као и да би се ојачало брашно са ниским садржајем протеина, указују студије (vasdoktor.com, 5. 11. 2024).

⑤ синоними биљно месо, веганско месо, вегетаријанско месо, глутен*, глутенско месо, житни глутен, пшенични глутен, пшенично месо, сеитан, сејтан.

⑥ област исхрана.

Г

гаслајтер м. р.

❶ дефиниција *особа која над неким врши гаслајтинг (= облик дуго-трајног психичког, емотивног или интелектуалног манипулисања у коме манипулатор, обично зарад сопствене користи, настоји да наведе манипулисану особу или особе да посумњају у своју способност перцепције, моћ расуђивања или емоције и прихвате, поверују у оно што манипулатор жели).*

❷ цитати Prostim jezikom rečeno, gaslighting je kada vas neko „pravi ludim”. To je oblik manipulacije i psihološke kontrole pri čemu „**gaslaj-ter**” namerno daje žrtvi lažne informacije, navodeći žrtvu da preispituje i sumnja u svoje misli, sećanja i razum, pitajući se šta je zapravo istina (originalmagazin.com, 30. 11. 2022); Jedan od najgorih oblika mobinga: Proverite, možda ste okruženi **gaslajterima** / [...] **Gaslajteri**, kao što ime sugeriše, predstavljaju sebe u pozitivnom svetlu – kao prijatelja ili kolegu koji je tu da pomogne – ali oni, zapravo, manipulišu drugima ili ih potkopavaju, i to obično „iz senke”, što povećava njihovu potencijalnu moć. U svakodnevnom životu, reč „**gaslighter**” označava osobu koja seje seme sumnje u drugima, pojedincima ili članovima grupe, sa ciljem da posumnjaju u svoje znanje, percepcije, pamćenje, pa čak i svest (biznis.telegraf.rs, 11. 12. 2022); Psiholog sa Harvarda: 9 toksičnih fraza koje „**gaslajteri**” uvek koriste – i kako da odgovorite (citymagazine.danas.rs, 6. 7. 2023); **Gaslajteri** znaju stvari koje su bliske i drage vama kao njihovim partnerima i koriste ih u svom napadu na vas. Na primer, vaš partner zna koliko vam je dete važno, tako da vaše roditeljstvo može biti jedan od prvih aspekata vašeg života koji napadaju (eklinika.telegraf.rs, 20. 10. 2023); Taktika kojom se **gaslajteri** služe uvek je ista: konstantno kritikovanje, prebacivanje krivice, verbalno zlostavljanje, ulivanje straha, minimiziranje nasilnog ponašanja (velikeprice.com, 15. 2. 2024).

❸ порекло енгл. gaslighter.

❹ област друштво, психологија.

гаслајтерка ж. р.

① дефиниција *женска особа гаслајтер (= особа која над неким врши гаслајтинг – облик дуготрајног психичког, емотивног или интелектуалног манипулисања у коме манипулатор, обично зарад сопствене користи, настоји да наведе манипулисану особу или особе да посумњају у своју способност перцепције, моћ расуђивања или емоције и прихвате, поверују у оно што манипулатор жели).*

② цитати *kažem ja mam NE ZANIMAJU ME STRIC I STRINA, JA NJIH MRZIM, ONI SU ZA MENE MRTVI i kaže mama NEMOJ TAKO OLAKO SA MRŽNJOM, mislim se ajd učuti **gaslajterko** (twitter.com, 8. 7. 2021); Kaze mi agentica **gaslajterka**: „Poslodavac je ozbiljan, plata je odlična...” (forum.krstarica.com, 17. 2. 2022); **gaslajterke** – fitblznakinje (twitter.com, 9. 10. 2023); **Gaslajterka** razuma zaboravila neke druge profesore univerziteta, ljude od karijere bez političkih privilegija da pomene. Pominje i neke „kritičke misli”? Seća li je se neko iz 2020. pa nadalje? (twitter.com, 19. 12. 2023); dobra **gaslajterko** (twitter.com, 18. 3. 2024).*

③ порекло према енгл. gaslighter.

⑥ област друштво, психологија.

⑧ напомене Нераспрострањено.

гаслајтинг м. р.

① дефиниција *облик дуготрајног психичког, емотивног или интелектуалног манипулисања у коме манипулатор, обично зарад сопствене користи, настоји да наведе манипулисану особу или особе да посумњају у своју способност перцепције, моћ расуђивања или емоције и прихвате, поверују у оно што манипулатор жели.*

② цитати *Proces u kome neko pokušava da nama manipuliše tako što nas ubeđuje u sve suprotno od onoga što osećamo ili govorimo, u psihologiji je poznat kao **gaslajting** (eklinika.telegraf.rs, 22. 1. 2022); Manipulatori koji se bave **gaslajtingom** čine to kako bi stekli moć nad žrtvama, a razlozi mogu biti različiti – ili jednostavno uživaju u ovakvom činu, ili žele emotivno, fizički, ili pak finansijski da kontrolišu svoju žrtvu (originalmagazin.com, 30. 11. 2022); **Гаслајтинг** – шта значи најчешће гуглована реч / [...] **Гаслајтинг** је процес у коме неко покушава да манипулише нама тако што нас убеђује у све супротно од онога што осећамо или говоримо (rts.rs, 11. 12. 2022); Знате ли шта је **гаслајтинг** и још важније – да ли сте његова жртва / Утицајни амерички онлајн речник Меријам-Вебстер за реч 2022. године прогласио је „**гаслајтинг**”. У преводу – манипулација или довођење неког у заблуду.*

Претрага тог појма повећана је за чак више од 1.700 процената (rts.rs, 11. 1. 2023); **Гаслајтинг** је најлакше описати као акт или чин дуго-трајног емотивног и психичког манипулисања (углавном у емотивној вези) или као довођење у заблуду некога зарад сопствене користи (jezikoofil.rs, 12. 1. 2023); „**Gaslajting**”, ili iskustvo manipulacije u kojem se dovode u pitanje vaša osećanja i percepcija stvarnosti, može se desiti bilo kome (citymagazine.danas.rs, 6. 7. 2023); **Gaslajting** je reč koju smo, prema Websterovom rečniku, najčešće guglali u 2022. godini. Sudeći po seriji „Gaslit” u kojoj jednu od glavnih uloga igra Džulija Roberts ova reč bi mogla biti među najpopularnijim i ove godine (bilten.rs, 4. 11. 2023).

❸ порекло енгл. gaslighting.

❺ синоними гаслајтовање.

❻ област друштво, психологија.

❸ напомене Ова реч долази из енглеског језика – употребљена је први пут у комаду Патрика Хамилтона из 1938. године, адаптираном у популарни филм *Плинска светлост* (енгл. *Gaslight*) Џорџа Кјуко-ра из 1944. године, у ком играју Ингрид Бергман и Чарлс Бојер. Реч-ник *Меријам-Вебстер* изабрао је *гаслајтинг* за реч године 2022.

гаслајтовање с. р.

❶ дефиниција *облик дуготрајног психичког, емотивног или интелектуалног манипулисања у коме манипулатор, обично зарад сопствене користи, настоји да наведе манипулисану особу или особе да посумњају у своју способност перцепције, моћ расуђивања или емоције и прихвате, поверују у оно што манипулатор жели.*

❷ цитати **Gaslajtovanje** je jedan realtivno novi pojam u psihologiji i označava osećaj da zbog nečijeg ophođenja prema nama počinjemo da gubimo razum (facebook.com, 4. 2. 2020); Da li su vam nekad rekli da za nešto PRETERUJETE, da ne treba tako da se osećate? Psiholog otkriva važnost **GASLAJTOVANJA!** (informer.rs, 30. 5. 2022); Како изгледа „гаслајтовање” приказале су почетком четрдесетих година прошлог века представе и филмови настали по комаду Плинска светлост Патрика Хамилтона (rts.rs, 11. 1. 2023); Šta znači „gaslajtovanje”? / „Gaslajtovanje” ili prevedeno „sluđivanje” označava praksu manipulacije ili grubog dovođenja nekoga u zabludu zarad sopstvene koristi. Žrtve **gaslajtovanja** se namerno i sistematski izlažu lažnim informacijama, koje ih navode da dovedu u pitanje ono što znaju da je istina, često i o njima sama. Na kraju, počinju da sumnjaju u svoje pamćenje, opažanje, pa čak i u sopstveni razum (psihoterapijaipsiholoskosavetovanje.rs, 10. 4. 2023); Ti

Ljudi, naravno niti vole da pričaju o svojim seksualnim navikama niti se ponašaju u skladu sa njima. Nema ih na checkpoint testiranjima, ne idu na redovne preglede i veruju u neke više sile poput lojalnosti, poverenja ili vernosti. Ja ne. Zanimljivo je da **gaslajtovanje** ide toliko daleko da se sami sebi možete učiniti neprijatnim ako im tražite paket testova pre seksa. Reći će da to ruši romantiku. Red flag ko vrata (journal.rs, 23. 10. 2023); Termin „**gaslajtovanje**” je postao prilično popularan na društvenim mrežama – naročito u krugovima ljubitelja psihologije i ličnog razvoja. Mi nemamo tačan prevod za ovaj izraz, zato koristimo anglicizam. Ukratko, **gaslajtovanje** znači ubeđivanje nekog da njegova osećanja i misli nisu validni, da nešto nije u redu sa tom osobom i da je pogrešno shvatila. U suštini, **gaslajtovanje** predstavlja jednu od osnovnih taktika manipulatora. I vrlo je toksično, jer niko ne treba da pomisli da to što oseća nije u redu, da njegova percepcija realnosti nije dobra (wannabemagazine.com).

❸ порекло према енгл. gaslighting.

❺ синоними ГАСЛАЈТИНГ.

❻ област ДРУШТВО, ПСИХОЛОГИЈА.

ГАСЛАЈТОВАТИ, -ујѐм несврш.

❶ дефиниција *дуготрајно психички, емотивно или интелектуално манипулисати неком особом или особама, обично зарад сопствене користи, настојећи да се манипулисана особа или особе наведу да посумњају у своју способност перцепције, моћ расуђивања или емоције и прихвате, поверују у оно што манипулатор жели.*

❷ цитати Za osobu koja **gaslajtuje**, cilj može biti da polako uzrokuje da negujete emocionalnu zavisnost od nje. Ovo stvara ogromnu unutrašnju konfuziju, koja onda uništava vašu sposobnost da verujete sebi i sopstvenom pamćenju (telegraf.rs, 16. 12. 2022); „Та здрава подршка је јако важна а особа која **gaslajtuje** често изолује другу особу, да она остане без неутралних здравих ресурса”, истиче психотерапеут (euronews.rs, 19. 12. 2022); Ра овај нађ ни не крије да **gaslajtuje!** Од тога је направео нову normalu... (021.rs, 12. 1. 2023); На који начин се гаслајтинг разликује од других видова манипулације? Како изаћи из односа у ком једна страна „**гаслајтује**” и шта су последице овакве манипулације? Колико је гаслајтинг чест? Постоји ли групни гаслајтинг? На који начин именоване психолошких стања и понашања утиче на друштво и појединца? (rts.rs, 31. 1. 2023); Ако вас неко ко вам је близак стално **gaslajtuje**, можда ћете се осећати као да губите разум. На пример, можда сте као дете били сведоци страшне свађе између својих родитеља, са ломљеним судовима и дивљим врском, али када сте питали мајку зашто су се посвађали, она је рекла: „Ма, нисмо се свађали, драга. Имаш тако бујну ма-

štu.” (lepotaizdravlje.rs, 28. 7. 2023); Takođe, osoba koja vas **gaslajtuje** će probati i da vas odvoji od vama najbližih ljudi. Primetićete da nemate vremena za prijatelje kao ranije, da se jedva čujete sa vašim bližnjima. Možda vam manipulator neće zabraniti da se viđate sa drugima, ali će negativno reagovati na sve vaše prijatelje i govoriti da oni imaju nešto protiv njega (wannabemagazine.com).

③ порекло према енгл. to gaslight.

⑥ област друштво, психологија.

ГЛУТЕН*, -ена м. р.

① дефиниција *намирница добијена испирањем скроба из пшеничног брашна која изгледом и укусом подсећа на месо животињског порекла.*

② цитати Pogledi puni neverovanja nam se upućuju, jer većina pretpostavlja da se radi o pečenom piletu. Samo ga retki znaju pravilno oceniti. Zove se **Gluten** mada je još poznat i po svom japanskom imenu Sejtan. **Gluten** – *sejtan* se proizvodi od brašna i deluje izrazito manje kiselo na telo od mesa. Samo najbolje iz brašna se upotrebljava za vegetarijansko meso: *biljna belančevina* (bastabalkana.com, 22. 12. 2012); Sejtan je glavna i najpribližnija zamena za meso, bilo da li ste na veganskoj ishrani ili samo postite pa vam nedostaje šnicla za obrok. Takođe je poznat i kao pšenično meso, glutensko meso, vitalni pšenični gluten ili jednostavno **gluten** (magazin.novosti.rs, 8. 4. 2022).

③ порекло лат. gluten.

⑤ синоними биљно месо, веганско месо, вегетаријанско месо, витални пшенични глутен*, глутенско месо, житни глутен, пшенични глутен, пшенично месо, сеитан, сејтан.

⑥ област исхрана.

⑧ напомене Нераспрострањено.

ГЛУТЕНСКО МЕСО с. р.

① дефиниција *намирница добијена испирањем скроба из пшеничног брашна која изгледом и укусом подсећа на месо животињског порекла.*

② цитати Pšenični gluten je vegetarijanski prehrambeni proizvod sličan mesu, koji se ponekad naziva seitan, lažna patka, **glutensko meso** ili pšenično meso (objasnjeno.com, 26. 5. 2021); Sejtan je glavna i najpribližnija zamena za meso, bilo da li ste na veganskoj ishrani ili samo postite pa vam nedostaje šnicla za obrok. Takođe je poznat i kao pšenično meso,

glutensko meso, vitalni pšenični gluten ili jednostavno gluten (magazin.novosti.rs, 8. 4. 2022).

⑤ синоними биљно месо, веганско месо, вегетаријанско месо, витални пшенични глутен, глутен*, житни глутен, пшенични глутен, пшенично месо, сеитан, сејтан.

⑥ област исхрана.

⑧ напомене Нераспрострањено.

графѐн, -ѐна м. р.

① дефиниција *изузетно чврст и флексибилан наноматеријал (= материјал чији су саставни делови изузетно мали, величине од једног до сто нанометара) добијен од графита.*

② цитати Kraljevstvo za **grafen** / Da li je **grafen** i za ljude sada postao materijal budućnosti? (vreme.com, 6. 2. 2013); Jedan naučnik nada se da je našao način za masovnu proizvodnju **grafena** – materijala koji se dobija kada se slojevi grafita razdvoje na delove debljine atoma. Egzotični novi materijal, **grafen**, već je dobio status čudesnog materijala 21. veka, međutim problem je što još uvek niko nije pronašao način da se **grafen** proizvodi u velikim količinama. Ali, jedan irski naučnik pruža nadu i kaže da je možda došao do rešenja (glasamerike.net, 31. 5. 2014); **Графен** – Чудотворни материјал танак као папир, а јачи од челика / Истовремено и најтањи и најјачи, готово провидан, а толико густ да ни најмањи атоми гаса не могу да прођу кроз њега, **графен** је одличан проводник струје, јачи од челика, а растегљив и за своју петину (magazin.politika.rs, 28. 9. 2023); **Графен** у фокусу истраживања научнице сутрашњице / У фокусу мог истраживања је **графен**, наноматеријал који заиста има широку могућност примене у зависности од тога како се модификује (politika.rs, 30. 12. 2023); Šta je to **grafen** i da li je budućnost elektronike u njemu? (sk.rs).

③ порекло енгл. graphene.

⑥ област наука, технологија.

графѐнскѝ, -ѝа, -ѝо

① дефиниција *који се односи на графен; који је од графена, који има својства графена.*

② цитати Предност јакне је у способности графена да задржава топлоту, спроводи електрицитет и одбија бактерије, али производни процес није једноставан. Први корак је претварање сировог графита у **графенске** наноћелије (rs.rbth.com, 23. 11. 2018); Али упркос сво-

јим предностима, научници до сада нису успевали да направе радни **графенски** полупроводник, који се може контролисати да циљано проводи или изолује електричну енергију (rts.rs, 14. 1. 2024); **Графенски** нанороботи: ефикасна и будућа деконтаминација воде / **Графенски** нанороботи уклањају до 95% тешких метала из воде за један сат (sr.renovablesverdes.com, 11. 10. 2024); Луксембуршка компанија OCSiAI отворила је постројење за производњу **графенских** наноцеви у индустријској зони Стара Пазова (ras.gov.rs, 29. 10. 2024); Очекује се да ће **графенски** транзистори заменити силицијумске и омогућити израду још ефикаснијих рачунара. **Графенски** транзистор би теоријски могао да ради не само брже већ и на вишим температурама у односу на класичне силицијумске. То ће омогућити да се реши све израженији проблем с којим се суочавају инжењери који желе да појачају снагу и смање димензије полупроводника, али тако да им не повећају температуру која је највећи непријатељ рачунара (sr.wikipedia).

③ порекло према енгл. graphene.

⑥ област наука, технологија.

грѐгзит м. р.

① дефиниција *хипотетичко искључивање или излазак Грчке из еврозоне, групе земаља које користе заједничку валуту, и враћање на националну валуту драхму.*

② цитати **Gregzit** i Bregzit vode EU u propast / [...] Ali najgori scenario za budućnost EU izgleda sve verovatniji, a to je „**Gregzit**” (izlazak Grčke iz evrozone), Bregzit (izlazak Britanije iz evrozone) i izborni rezultat u Španiji nalik onom u Grčkoj (danas.rs, 3. 6. 2015); Немачка припрема план за „**грѐгзит**” / [...] „То је интерни документ, није дистрибуиран данас (на састанку еврогрупе). Постојале су две опције – или побољшање предлога (грчких реформи), или привремени ’**грѐгзит**’”, рекао је тај извор, који је имао увид у поменути документ, наводи Франс прес (rtv.rs, 11. 7. 2015); Šulc: **Gregzit** je katastrofa za Evropu / Predsednik Evropskog parlamenta Martin Šulc apelovao je danas na lidere evrozone da stišaju strasti i ne dozvole da dođe do „**gregzita**”, odnosno izbacivanja Grčke iz grupe zemalja koje dele zajedničku valutu (021.rs, 12. 7. 2015); Насупрот Шојблеу који је заговарао „**грѐгзит**”, Немци у најновијим анкетама већински истичу да су против избацивања Грчке из еврозоне (nspm.rs, 17. 7. 2015).

③ порекло енгл. Grexit.

⑥ област друштво, политика.

Д

д`аш дијета ж. р.

❶ дефиниција *начин исхране првобитно осмишљен да помогне у регулисању крвног притиска који укључује намирнице богате калијумом, калцијумом и магнезијумом, а ограничава унос намирница са високим садржајем натријума, засићених масти и додатих шећера.*

❷ цитати Pre toga, osam godina zaredom je **daš dijeta** bila proglašavana najboljom. Zaista, **daš dijeta** je izuzetno značajna, dizajnirali su je 1986. stručnjaci s ciljem da naprave plan ishrane koji će uticati na korekciju povišenog krvnog pritiska. I to je jedna od retkih namenskih dijeta, dizajniranih za jednu bolest. Međutim, praksa je pokazala da je ona efikasna i kod bolesti bubrega i masne jetre, dijabetesa (politika.rs, 14. 12. 2022); „**Daš**” **dijeta** je odgovorna za mnoge ravne stomake: Evo kako je pratiti / Šta je „**Daš**” **dijeta**? / „Daš” ili „DASH” je skraćenica za dijetetski način zaustavljanja hipertenzije. Ova dijeta je osmišljena da pomogne u prevenciji visokog krvnog pritiska, koji se takođe naziva hipertenzija, navodi „Mayoclinic.org” (ona.telegraf.rs, 11. 9. 2023); **DAŠ DIJETA ZA TOPLJENJE SALA SA STOMAKA**: Nema bolje za skidanje „šlaufa”, a rezultati su vidljivi već nakon 2 nedelje / **DASH dijeta** često je proglašavana kao najbolja dijeta na svetu prema stručnjacima američkog Nacionalnog instituta za zdravlje, a veoma je efikasna za topljenje sala sa stomaka (nsuzivo.rs, 18. 3. 2024).

❸ порекло енгл. DASH diet < D. A. S. H. (DASH је скраћеница од израза Dietary Approaches to Stop Hypertension).

❹ варијанте деш (дијета).

❺ област исхрана.

❻ напомене Изворно писање (*dash*) треба избегавати.

деинфлуенсер м. р.

❶ дефиниција *особа која својим текстовима и другим прилозима на интернету своје пратиоце упозорава на недостатке појединих производа, услуга и начина живота који се рекламирају или препоручују, најчешће на друштвеним мрежама, саветује их да буду критични и самостални пре куповине или прихватања неке идеје, те заговара одрживу потрошњу, без гомилања непотребних производа.*

❷ цитати Ко су **DEINFLUENSERI** и како менјају начин на који људи купују? / Deinfluencing je pojam koji sve češće vidamo kao suprotnost pojmu *influencing*, no o čemu je zapravo reč? Deinfluencing je trend u kojem, prikladno nazvani, **deinfluenseri** odvrataju svoje pratiоce od kupovine nekog proizvoda ili usluge. Cilj je uštedeti novac i smanjiti gomilanje nepotrebних proizvoda. **Deinfluenseri** такође рецензишу популарне производе и истају њихове мане како би показали да нису толико добри колико реклама каже (bizlife.rs, 12. 12. 2023); У последње време, све је више аутора садржаја (познатијих као контент креатори) на друштвеним медијима који напуштају сада већ традиционалну културу утицаја и уместо тога постају „деинфлуенсери”, указују стручњаци за друштвене медије (rts.rs, 15. 2. 2023); NOVI TREND U DIGITALNOM PROSTORU ZVANI **DEINFLUENSERI** / **Deinfluenseri** представљају нови trend u digitalnom prostoru, suprotstavljajući se tradicionalnim influencerima, koji promovišu proizvode, usluge ili životne stilove na društvenim mrežama (bif.rs, 19. 2. 2024); Nova vrsta potrošača nazvana „Value Hackers” se trudi da u okviru svoje smanjene kupovne моћи zadrži kvalitet života koristeći razne trikove. U tome im pomažu i sve uticajniji „**deinfluenseri**” na društvenim mrežama, koji preispituju impulsivnu kupovinu i kupovinu proizvoda koji nisu ekološki ili етички podobni, ili nisu vredni koliko koštaju. Kupci se okreću jeftinijim brendovima koji, uz pažljivo izgrađen imidž i odabrana sponzorstva, vešto pariraju poznatim ikonama ili biraju češće premium privatne robne marke (instore.rs, 23. 2. 2024); КО СУ **ДЕИНФЛУЕНСЕРИ**? / **Деинфлуенсери** представљају нови trend u digitalnom prostoru, suprotstavljajući se tradicionalnim influencerima, koji promovišu proizvode, usluge или животне стилове на друштвеним мрежама. Овај термин се односи на особе које користе свој утицај на интернету да би критиковале или разоткривале негативне аспекте производа, брендова или трендова, често промовишући идеју одрживе потрошње, етичке производње или транспарентности брендова. **Деинфлуенсери** су у Америци популарни већ неколико година, а од недавно постају trend и у нашем региону (gradskeinfo.rs, 28. 2. 2024).

❸ порекло енгл. deinfluencer.

❹ област интернет, друштвене мреже.

деинфлуенсинг м. р.

❶ дефиниција процес или пракса упозоравања пратилаца на интернету на недостатке појединих производа, услуга и начина живота који се рекламирају или препоручују, најчешће на друштвеним мрежама, препоручивања критичности и самосталности пре куповине или прихватања неке идеје, те заговарања одрживе потрошње, без гомилања непотребних производа.

❷ цитати „**Деинфлуенсинг**”, нова је врста тренда на друштвеним мрежама која је брзо стекла популарност. Такозвани деинфлуенсери упозоравају пратиоце који су производи прецењени, око којих се дигла превелика бука, али и који им производи уопште нису потребни (sputnikportal.rs, 1. 2. 2023); **Deinfluencing**, као што му и само име говори, trend koji teži da ljude odvoji od uticaja influencersa, a istovremeno poziva na prestanak kupovine masovno popularnih (uglavnom) proizvoda za ulepšavanje (magazin.novosti.rs, 16. 2. 2023); **Deinfluencing**: Novi trend za koji bi mogao da promeni pravila igre u šopingu / [...] Nazvan je „**deinfluencing**” i pokazuje kako influenceri podstiču pratioce da neki proizvod – ne kupuju. Takvo ponašanje iznenađuje, jer je potpuno suprotno onome zbog čega postoji kultura influencersa: da podstakne prekomernu potrošnju i praćenje najnovijih proizvoda (grazia.rs, 8. 7. 2023); TikTok pokret za kojim su klinci poludeli / **#deinfluencing** trenutno ima više od 600 miliona pratilaca. Pokret je nastao u vreme ekspanzije prevara na netu i kada su na vrhuncu „lažni fluenseri” koji posebno praktikuju dropshipping (prodaju proizvoda lošeg kvaliteta po visokim cenama). **Deinfluencing** je toliko popularan da su čak i odrasli počeli da mu posvećuju pažnju jer ozbiljno štedi novac u kućnom budžetu (a1.rs, 11. 7. 2023); **Deinfluencing** je pojam koji sve češće viđamo kao suprotnost pojmu *influencing*, no o čemu je zapravo reč? **Deinfluencing** je trend u kojem, prikladno nazvani, deinfluenseri odvrćaju svoje pratioce od kupovine nekog proizvoda ili usluge. Cilj je uštedeti novac i smanjiti gomilanje nepotrebних производа (bizlife.rs, 12. 12. 2023); Jana za pojam **deinfluencinga** prvi put čuje, ali smatra da ono što oni plasiraju može da stvori nešto pozitivno i da oni ne predstavljaju realan rizik po reputacionu štetu za brendove ili same influencersere (forbes.n1info.rs, 24. 3. 2024).

❸ порекло енгл. *deinfluencing*.

❹ област интернет, друштвене мреже.

деш дијета ж. р.

❶ дефиниција начин исхране првобитно осмишљен да помогне у регулисању крвног притиска који укључује намирнице богате калијумом

мом, калцијумом и магнезијумом, а ограничава унос намирница са високим садржајем натријума, засићених масти и додатих шећера.

② цитати **Deš dijeta** (DASH – Dietary Approaches to Stop Hypertension) или у преводу: дијетални приступ спречавању хипертензије је начин исхране првобитно осмишљен да помогне у регулисању високог крвног притиска (mondo.rs, 4. 1. 2018); Ипак, истиче, постоје бар два начина исхране којих би људи могли да се придржавају током целог живота – то су **DASH дијета** и медитеранска исхрана. Управо њих препоручује и др Јагода Јорга, која је за портал Nova.rs говорила о заблудима које прате популарне дијете (zadovoljna.nova.rs, 13. 3. 2021); **DASH дијета** (изговара се „deš“) укључује намирнице које су богате калијумом, калцијумом и магнезијумом. Све су оне веома здраве за контролу крвног притиска. Ограничен је унос намирница са високим садржајем натријума, засићених масти и додатих шећера (lepaisrecna.mondo.rs, 15. 12. 2022).

③ порекло енгл. DASH diet < D. A. S. H. (DASH је скраћеница од израза Dietary Approaches to Stop Hypertension).

④ варијанте даш (дијета).

⑥ област исхрана.

⑧ напомене Изворно писање (*dash*) треба избегавати.

дигитални спорт м. р.

① дефиниција *организована такмичења у игрању видео-игара, на којима учесници играју једни против других, појединачно или тимски, обично уз новчану награду за најуспешније и могућност да сви које то интересује прате мечеве преко интернета.*

② цитати **Elektronski sport** или **Esport** је израз не само за **digitalni sport**, већ и за организоване гејминг догађаје, који подсећају на традиционалне sportove – потребна вам је кооперативност, већина, брзина, синергија са саиграчима, велика посвећеност и наравно тренинзи (redbull.com, 13. 10. 2017); **Digitalni sport** је потпуно нови концепт, који је производ комбинације digitalne tehnologije и традиционалних sportova. Нови начин који комбинује digitalno igranje и digitalne medije са sportskim treningom, takmičarskom kondicijom и интерактивном забавом кроз ИТ, комуникацију, интернет технологију и интелигенцију Интернета ствари (iwf-china.com, 7. 12. 2023); Прво, треба узети у обзир да је esport првенствено **digitalni sport**, што значи да су трошкови стварања и одржавања e-tima углавном повезани са улагањем у технологију, softver и hardver потребан за igranje igara на највишем nivou (rur.rs, 13. 4. 2024).

③ порекло према енгл. digital sport.

⑤ синоними електронски спорт, е-спорт, киберспорт, сајберспорт.

⑥ област технологија, интернет.

ДИГИТАЛНО НАСИЉЕ и ДИГИТАЛНО НАСИЉЕ с. р.

❶ дефиниција *узнемиравање, понижавање, повређивање друге особе коришћењем дигиталне технологије, обично на друштвеним мрежама, платформама за компјутерске игре и апликацијама за размену порука.*

❷ цитати **Digitalno nasilje** u Srbiji – mladi i žene najugroženije grupe / **Digitalno nasilje** predstavlja jedan od najvećih problema savremenog doba, koje sve više zavisi od digitalnih platformi i život se polako prebacuje na „mrežu” (dan.rs, 3. 5. 2022); **Digitalno nasilje** – Šta je i kako da ga zaustavimo? / Kako živimo u digitalnoj eri ili eri interneta, očekivano je da sve češće možemo čuti pojam **digitalnog nasilja**. [...] **Digitalno nasilje** je svako nasilje koje se desi putem interneta (mtsdo.com. 15. 9. 2022); **Digitalno nasilje** je korišćenje (zlopotrebljavanje) digitalne tehnologije, s ciljem da se druga osoba uznemiri, povredi, ponizi i da joj se nanese šteta. Odvija se na društvenim mrežama, mobilnim telefonima, gejming platformama i aplikacijama za razmenu poruka. Najčešći oblici ove vrste nasilja su pretnje, uznemiravanje, ucenjivanje, zlopotreba tuđih ličnih podataka, fotografija ili video zapisa, seksualno zlostavljanje putem interneta, pravljenje i korišćenje lažnih profila, dečija pornografija, govor mržnje, kao i različite internet prevare (ubuntucenter.com, 4. 11. 2022); **Дигитално насиље** / Као што и сам назив каже, **дигитално** или електронско **насиље** подразумева све случајеве у којима неко користи електронске уређаје и интернет да би некога намерно уплашио, увредио, понизио, или га на неки други начин повредио. Најчешће подразумева текстуалне или видео поруке, фотографије и позиве којима се друга особа узнемирава, уходи, вређа, провоцира, прети и томе слично – дакле, насиље на интернету је сваки облик насиља који настаје употребом дигиталних технологија (rtv-vranje.rs, 20. 8. 2023); **Шта је дигитално насиље?** / **Дигитално насиље** је нешто са чиме се свакодневно сусрећемо, а да ни не приметимо да је реч о насиљу и злостављању које треба санкционисати и спречити, поготову када су у питању деца и дигитално злостављање међу њима (cuvajte.gov.rs).

❸ област интернет, друштвене мреже, криминал.

ДОКСЕР м. р.

❶ дефиниција *особа која прикупља и јавно објављује приватне или осетљиве податке о другој особи без њене дозволе, најчешће на интернету, обично с намером да се тој особи нашкоди, да се угрози њена приватност или безбедност.*

❷ цитати Doxing: šta je doksing i kako ga izbeći / Doxing ili doksing je ponašanje u okviru kojeg jedna osoba (**dokser**) prikuplja podatke o drugoj osobi, i objavljuje ih s namerom da osobu prikaže u negativnom svetlu ili je ponizi (netpatrola.rs, 1. 11. 2021); KO SU POTENCIJALNI **DOKSERI**? / **Dokser** može biti bilo ko! Može biti osoba čiju ste pažnju privukli određenom objavom na društvenim mrežama, te je zbog toga krenuo da prikuplja podatke i fotografije o vama, a može biti neko ko već zna mnogo o vama jer vas lično poznaje (sssns.edu.rs); Proces doksinga je dug, ali kada klupko počne da se odmotava, novim podacima nema kraja. Upadom na imejl, **dokser** dobija pristup svim nalogima koji su registrovani na tu adresu (cnzd.rs).

❸ порекло енгл. doxer.

❹ област интернет, друштвене мреже, криминал.

ДОКСИНГ м. р.

❶ дефиниција *прикупљање и јавно објављивање приватних или осетљивих података о некој особи без њене дозволе, најчешће на интернету, обично с намером да се тој особи нашкоди, да се угрози њена приватност или безбедност.*

❷ цитати **КАКО DA NE POSTANETE ŽRTVA DOKSINGA**: Ne dozvolite im da vas iskoriste! / **Doksing** je realnost, aktivirajte se pre nego što budete morali da popravljate štetu! (smartlife.mondo.rs, 23. 1. 2021); Doxing: šta je **doksing** i kako ga izbeći / Doxing ili **doksing** je ponašanje u okviru kojeg jedna osoba (dokser) prikuplja podatke o drugoj osobi, i objavljuje ih s namerom da osobu prikaže u negativnom svetlu ili je ponizi (netpatrola.rs, 1. 11. 2021); Nova pravila na Tviteru: Da li znate šta je **doksing**? / **Doksing** je pretraga i objavljivanje informacija o određenoj osobi na internetu, obično sa lošom namerom. U pokušaju da spreči objavljivanje ovakvih snimaka i ugrožavanje, pre svega, manjinskih grupa, Tviter je doneo odluku da će zabraniti deljenje fotografija ili videosnimaka privatnih lica bez njihovog pristanka (euronews.rs, 2. 12. 2021); Šta je **doksing** i kako da se zaštitite? / [...] **Doksing** zapravo vezujemo za same početke sajber kriminala. Naziv potiče od engleske reči *doxing* i podrazumeva čin javnog otkrivanja privatnih ličnih podataka o pojedincu ili organizaciji, najčešće preko interneta (webfabrika.rs, 10. 10. 2022); – Kritikovati me po ceo dan je sasvim u redu, ali **doksing** moje lokacije u realnom vremenu i ugrožavanje moje porodice nije – rekao je Mask (k1info.rs, 16. 12. 2022).

❸ порекло енгл. doxing.

❹ синоними ДОКСОВАЊЕ.

- ⑥ област интернет, друштвене мреже, криминал.
- ⑧ напомене Изворно писање (*doxing*) треба избегавати.

ДОКСОВАЊЕ с. р.

① дефиниција *прикупљање и јавно објављивање приватних или осетљивих података о некој особи без њене дозволе, најчешће на интернету, обично с намером да се тој особи нашкоди, да се угрози њена приватност или безбедност.*

② цитати **Doksovanje** (engl. doxxing ili doxing) – „predstavlja oblik digitalnog rodno zasnovanog uznemiravanja u okviru kojeg jedna osoba, dokser, prikuplja podatke o drugoj osobi, analizira ih i objavljuje, a sve to s namerom da tu drugu osobu prikaže u negativnom svetlu i naruši njen ugled i/ili bezbednost” (telegraf.rs, 25. 12. 2022); Najbolji način da izbegnete **doksovanje** je da se pripremite za njega. [...] Lokalna policija možda ne zna šta je **doksovanje**, ali će verovatno razumeti opasnost od ovakvih pretnji (informacija.rs, 17. 2. 2023); Nasilje koje se vrši objavljivanjem intimnih snimaka i slika često je povezano sa **doksovanjem**, proganjanjem i uznemiravanjem na internetu (sharefoundation.info); Kao i u slučaju proganjanja, manipulacija ličnim podacima (**doksovanje**) je forma uznemiravanja koja je omogućena karakterističnom internet strukturom, gde se podaci u ovom slučaju namerno ostavljaju na platformama, na primer u sekcijama za komentare, kako bi se na taj način poslala jasna poruka novinarki da je posmatrana i uticalo na druge korisnike mreža da se uključe u ovu ili drugu vrstu napada (journalift.org).

- ③ порекло према енгл. doxing.
- ⑤ синоними ДОКСИНГ.
- ⑥ област интернет, друштвене мреже, криминал.

ДОКСОВАТИ, -сујѐм сврш. и несврш.

① дефиниција *јавно објавити/објављивати приватне или осетљиве податке о некој особи без њене дозволе, најчешће на интернету, обично с намером да се тој особи нашкоди, да се угрози њена приватност или безбедност.*

② цитати bitno je da su ti manijaci razotkriveni, da su mediji to preneli i da sada cela država zna za manijake koje treba **doksovati** i krivično goniti (forum.krstarica.com, 8. 3. 2021); Zašto ljudi „**doksuju**” i ko su potencijalne žrtve? / (cnzd.rs).

- ③ порекло према енгл. to dox.
- ⑥ област интернет, друштвене мреже, криминал.
- ⑧ напомене Нераспрострањено.

д̀ончићевац, -ѿвца м. р.

❶ дефиниција *особа која је ватрени навијач словеначког кошаркаша Луке Дончића.*

❷ цитати Pazi care, ja sam i jokićevac i **dončićevac**. Oba su fenomenalna, nema priče. Ali družе moj, Jokić je trenutno (opet) najbolji igrač u NBA i tu nema spora. Siguran sam da će i Dončić to uskoro biti, ali trenutno nije. Eto, tako stvari stoje (b92.net, 27. 1. 2022).

❸ област спорт.

❹ напомене Нераспрострањено.

д̀опуњенā реалнѿст ж. р.

❶ дефиниција *комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом); технологија која ово омогућује.*

❷ цитати Proširena realnost (engl. augmented reality, AR) ili **dopunjena realnost** predstavlja korisnikovo viđenje sveta prošireno kompjuterski generisanim tekstom, slikom i zvukom. Predviđa se da će proširena stvarnost (AR) biti naredni korak u evoluciji računarstva, te najintuitivnije računarsko iskustvo koje se zasniva na saradnji (institut.edu.rs, 16. 8. 2017); Proširena (**dopunjena**) **realnost** / Proširena realnost (AR – augmented reality) je koncept sličan virtuelnoj realnosti (VR – virtual reality), ali za razliku od VR-a, u kojoj se stvarni svet u potpunosti zamenjuje virtuelnim, AR proširuje, odnosno dopunjava realan svet kompjuterski generisanim tekstom, slikom ili zvukom (travelmagazine.rs, 13. 11. 2018); Definicija kaže da je proširena ili **dopunjena realnost**, odnosno proširena stvarnost (engl. Augmented reality – AR), termin kojim se opisuje korisnikovo viđenje sveta prošireno kompjuterski generisanim tekstom, slikom i zvukom (telegraf.rs, 22. 10. 2020); Виртуелна и **допуњена реалност** (Virtual and Augmented reality) у развоју производа (masfak.ni.ac.rs); За разлику од виртуелне реалности која замењује стваран свет симулираним, **допуњена реалност** (AR) је „**dopunjena**” **realnost**, тако да је поглед на реалне објекте, окружење или сл. модификован помоћу компјутера. Специјализовани AR софтвер додаје виртуелне садржаје реалним, чиме **допуњује** корисникову перцепцију реалности (slideplayer.rs).

❸ порекло према енгл. augmented reality.

❹ синоними аугментативна реалност, аугментативна стварност, аугментована реалност, аугментована стварност, аугментирана реал-

ност, аугментирана стварност, допуњена стварност, измењена реалност, измењена стварност, побољшана реалност, побољшана стварност, повећана реалност, повећана стварност, појачана реалност, појачана стварност, проширена реалност, проширена стварност, увеличана реалност, увеличана стварност, увећана реалност, увећана стварност, унапређена реалност, унапређена стварност.

⑥ област технологија.

⑧ напомене Најчешће се срећу синоними *проширена реалност / проширена стварност*.

допуњена стварност ж. р.

① дефиниција *комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом; технологија која ово омогућује*.

② цитати Први део представиће 3Д моделарство које се већ уназад деценијама код нас примењује у археолошким и архитектонским реконструкцијама древних локалитета и објеката, док друга епизода иде корак даље обрађујући далеко усавршенији метод представљања виртуелне стварности: „Аугментед ријалити” који би се најлакше превео као „проширена” или „допуњена” **стварност** која омогућује да се информације из стварног света комбинују са компјутерски генерисаним садржајем, а затим их обједињене приказује на екрану адекватног пријемника (rts.rs, 25. 6. 2015); Virtuelna i **dopunjena stvarnost** poremetiće concept odlaska na koncert ili igranja golfa. Steam, najpopularnija prodavnica računarskih igara, koja svake godine zaradi milijardu dolara od prodaje, u VR ulaže više od 40 odsto prihoda (bizlife.rs, 2. 7. 2020); Proširena realnost, odnosno **dopunjena stvarnost** konačno je dobila konkretan praktičan način upotrebe – virtuelizaciju navigacije. Ovo će omogućiti da na ulicama, kojima se krećete, uživo vidite strelice i uputstva kuda da se krećete (mondo.rs, 11. 2. 2019); Proširena ili **dopunjena stvarnost** (engl. augmented reality – AR) je termin koji se odnosi na viđenje sveta prošireno kompjuterski generisanim tekstom, slikom i zvukom (telegraf.rs, 1. 12. 2020); Veštačka inteligencija, roboti i **dopunjena stvarnost** su uveliko spremne da preokrenu način na koji svet danas posluje i funkcioniše (moore-serbia.rs, 19. 2. 2021).

③ порекло према енгл. augmented reality.

⑤ синоними аугментативна реалност, аугментативна стварност, аугментована реалност, аугментована стварност, аугментирана реал-

ност, аугментирана стварност, допуњена реалност, измењена реалност, измењена стварност, побољшана реалност, побољшана стварност, повећана реалност, повећана стварност, појачана реалност, појачана стварност, проширена реалност, проширена стварност, увеличана реалност, увеличана стварност, увећана реалност, увећана стварност, унапређена реалност, унапређена стварност.

⑥ област ТЕХНОЛОГИЈА.

⑧ напомене Најчешће се срећу синоними *проширена реалност* / *проширена стварност*.

драмедија ж. р.

① дефиниција *комедија, обично филм или телевизијска серија, с елементима драме.*

② цитати **Dramediја** iz Osla je savršena za one koji pate zbog toga što su se završili Skam i GIRLS (vice.com, 24. 8. 2017); „Očigledno je dete” je **dramediја** o Doni, *stand up* komičarki koja nakon raskida sa dečkom provodi noć sa momkom koga je iste večeri upoznala. Mesec dana kasnije, ona otkriva da je trudna, što je dovodi u dilemu: da li da zadrži dete ili da abortira? (citymagazine.danas.rs, 20. 11. 2020); Ova **dramediја** očekivano obiluje humorom tipičnim za Italijane, a omiljeni likovi su mi junakinjina baba koja se bori za svoje parče mafijaškog autoriteta pod kapom nebeskom, kao i sirovi rmpalija kome je najveći uzor u životu Džordž Majkl iz *Wham!* faze (oblakoder.org.rs, 22. 12. 2022); DRUGARICE PUNE PARA **dramediја** na kanalu STAR LIFE / DRUGARICE PUNE PARA je romantična **dramediја** o četiri žene. Tri su bogate i udate, a Olivija je nekadašnja učiteljica, sada kućna pomoćnica (filmitv.rs, 22. 1. 2024); SVE O DEČAKU **dramediја** na kanalu TV 1000 (filmitv.rs, 8. 3. 2024).

③ порекло према енгл. *dramedy*.

⑥ област ФИЛМ.

драмедијскӣ, -а, -б

① дефиниција *који се односи на драмедију (= комедију, обично филм или телевизијску серију, с елементима драме).*

② цитати Izdvojili smo najbolje **dramedije** koje obožavamo (journal.rs, 20. 10. 2024); **Dramediја** je televizijski i filmski žanr nastao stanjanjem komedije i drame pa se neretko naziva i komedija-drama. **Dramediја** je podvrsta tragikomedije. Може се рећи да је то трагикомедија са нагласком на комичном (sr.wikipedia.org); *Dadilja Makfi i veliki prsak* (engl. *Nanny McPhee and the Big Bang*) je **dramediјски** i iz 2010.

godine, u režiji Suzane Vajt, po scenariju Eme Tompson (sr.wikipedia.org); *Zaleđeno kraljevstvo* (engl. *Frozen*) američki je trodimenzionalni računarsko animirani muzičko-fantastični **dramedijski** avanturistički film iz 2013. (disney.fandom.com); *Forest Gump* je američki **dramedijski** film iz 1994. godine u režiji Roberta Zemekisa, po scenariju Erika Rota (sr.wikiquote.org).

③ порекло према енгл. dramedy.

⑥ област ФИЛМ.

Дукан дијета ж. р.

① дефиниција *режим исхране заснован на високом уносу протеина уз уграничен унос угљених хидрата и масти који је осмислио француски дијететичар и нутрициониста Пјер Дукан ради брзог губитка телесне тежине и дугорочног одржавања постигнуте тежине.*

② цитати **Dukan dijeta** je trenutni HIT u svetu: Bez gladovanja i bez jo-jo efekta, brzo gubite kilograme / **Dukan dijeta** već u prvih nekoliko dana može da istopi i do 4 kilograma, bez gladovanja i povratka kilograma, a poznate ličnosti je obožavaju (zena.blic.rs, 19. 11. 2021); **Dukan dijeta** je dobila naziv po lekaru i nutricionisti Pjeru Dukanu koji je osmislio ovu dijetu [...] **Dukan dijeta** se sastoji od 4 ciklusa (faza). Ovde je važno što treća i četvrta faza omogućuju stabilizaciju težine i sprečavaju jo-jo efekat (pansport.rs, 2. 6. 2023); **DUKAN DIJETA** je fenomen i OP-SESIJA slavnih: Kejt Midlton živi na njoj, Džej Lo je transformisala posle rođenja blizanaca / [...] **Dukan dijeta** jedna je od najpopularnijih proteklih godina, a ni poznate ličnosti joj nisu odolele, pa mnoge poznate dame tvrde da je takav način ishrane zaslužen za njihov atraktivan izgled (glossy.espresso.co.rs, 13. 11. 2023); **DUKAN DIJETA MOŽE DA SKINE 5 KG ZA PRVIH 5 DANA: I Kejt Midlton je obožava jer je mršava, a nikad nije gladna / Jedna od najpopularnijih dijeta širom sveta jeste **Dukan dijeta** (lepaisrecna.mondo.rs, 10. 1. 2024); Na **Dukan dijeti** u prvoj nedelji gubi se do 10 kilograma, a za 28 dana možete dovesti liniju do savršenstva. Francuska ili **Dukan dijeta** predstavlja način ishrane koji je osmislio i usavršio Pjer Dukan, francuski doktor, vrhunski dijetetičar i nutricionista, a danas predstavlja jednu od najpopularnijih dijeta na svetu (zadovoljna.nova.rs, 24. 1. 2024).**

③ порекло енгл. Dukan diet.

⑤ синоними француска дијета.

⑥ област исхрана.

думскрòлинг и думскрòлинг м. р.

❶ дефиниција *пракса опсесивног тражења и читања вести о нечем лошем, застрашујућем, узнемирујућем на интернету.*

❷ цитати Важно је да одвојите више времена за бригу о себи и једноставно будете свјесни ефекта „думскролинга” (конзумирања велике количине негативних вијести одједном). Ово су неки од његових савјета који могу да вам помогну у борби са претјераним утицајем конзумирања лоших вијести (glassrpske.com, 17. 4. 2021); **Думскролинг** је најновији тренд на друштвеним мрежама, а како он утиче на наше ментално здравље, покушавамо да откријемо у наставку (glassrpske.com, 23. 3. 2022); Сигурно често ухватите себе у томе да несвесно прелазите из апликације у апликацију, анализирајући све што је објављено тог дана. Ову радњу која нам је данас постала рефлексна, попут трептања или дусања, називамо **думскролингом**. Стање сталног истраживања, то јест скроловања друштвеним мрежама у потрази за најновијим вестима. Скована 2018. године на мрежи „Твитер”, фраза је постала популарнија након почетка пандемије вируса корона у марту и априлу 2020. године (politika.rs, 24. 5. 2023); *Kada ste okruženi lošim vestima, možete zateći sebe da čitate svaki detalj o njima. Reč je pojava koja se označava kao „doomscrolling”. Ovaj termin je dobio značenje tokom pandemije kovida. [...] Doomscrolling je kontinuirano konzumiranje tužnog, zastrašujućeg ili negativnog sadržaja putem internet stranica, aplikacija ili društvenih medija (zdravlje.kurir.rs, 22. 2. 2024); Specificnost dumskrolinga ili dumsurfinga, koji je ostao navika i nakon pandemije, su osećanja uznemirenosti, anksioznosti, pojačanog straha i neugodnosti. U želji da jasnije i bolje razumemo komplikovane društvene i političke teme, lokalne ili globalne probleme, građanske proteste, ekonomsku krizu, gomilamo podatke, utiske, lične stavove i istraživanja koja probleme čine često maglovitijim i nemogućim za rešavanje (radar.nova.rs, 12. 3. 2024); Dumskroling označava beskrajno listanje vesti, društvenih mreža i drugih izvora u potrazi za većinski negativnim vestima (psihocentrala.com).*

❸ порекло енгл. doomscrolling.

❹ синоними думскрòловање, думсурфинг.

❺ област интернет, друштво.

❻ напомене Изворно писање (*doomscrolling*) треба избегавати.

думскрòлер и думскрòлер м. р.

❶ дефиниција *особа која опсесивно тражи и чита вести о нечем лошем, застрашујућем, узнемирујућем на интернету.*

② цитати Vlažni san svakog **dumskrolera** je da ga apokalipsa dočeka ujutru u mobilnom, kada se probudi [...] Spustio sam roletnu, otišao da piškim i bio u fazonu da li da se dospavam ili da se uhvatim za telefon i naravno, kao svaki **dumskroler**, uključio sam internet na mobilnom, a тамо me dočekala apokalipsa u vidu pucnjeva u Donalda Trampa (danas.rs, 15. 7. 2024).

③ порекло енгл. doomscroller.

⑥ област интернет, друштво.

⑧ напомене Нераспрострањено.

думскрòловāње с. р.

① дефиниција *пракса опсесивног тражења и читања вести о нечем лошем, застрашујућем, узнемирујућем на интернету.*

② цитати Prvi korak je prepoznavanje veze između **dumskrolovanja** i povećanja nelagode, uznemirenosti i besciljnog lutanja negativnim sadržajima na ekranu (radar.nova.rs, 12. 3. 2024); Poslednja četiri dana – **dumskrolovanje** oko ukrajine, nerviranje oko srbovržnje, i dvadeset veličanstvenih sati Elden Ringa (reddit.com).

③ порекло енгл. doomscrolling.

⑤ синоними думскролинг, думсурфинг.

⑥ област интернет, друштво.

⑧ напомене Нераспрострањено.

думскрòловати, -ујѐм

① дефиниција *опсесивно тражити и читати вести о нечем лошем, застрашујућем, узнемирујућем на интернету.*

② цитати ТВ серије се бинцују, вести **думскролују** (013info.rs, 24. 5. 2023); **Dumskrolujući**, nikad do kraja ne uspevamo da shvatimo šta se dešava i gasimo ekran ophrvani podacima i perspektivama, a neretko, svesno ili nesvesno, odabiramo jednu „istinu” koju nam je najlakše da razumemo ili integrišemo u svoj identitet i skup vrednosti (radar.nova.rs, 12. 3. 2024); Prava katastrofa je, međutim, provoditi dane i noći iščekujući katastrofu iz mobilnog. [...] **Dumskrolovaćemo** do kraja, sa pauzama za muziku i ostatak života (danas.rs, 15. 7. 2024); Moje spavanje izgleda ovako: zaspim pre ponoći, onda me košmar probudi između četiri i šest, da bih se, posle jednog i po sata buljenja u mobilni, nekako dospavao. Za sve to vreme, dok **dumskrolujem**, napolju je mrak (danas.rs, 14. 11. 2024).

③ порекло према енгл. to doomscroll.

⑥ област интернет, друштво.

думсѹрфинг м. р.

① дефиниција *пракса опсесивног тражења и читања вести о нечем лошем, застрашујућем, узнемирујућем на интернету.*

② цитати Specifičnost dumsrollinga ili **dumsurfinga**, koji je ostao navika i nakon pandemije, su osećanja uznemirenosti, anksioznosti, pojačanog straha i neugodnosti. U želji da jasnije i bolje razumemo komplikovane društvene i političke teme, lokalne ili globalne probleme, građanske proteste, ekonomsku krizu, gomilamo podatke, utiske, lične stavove i istraživanja koja probleme čine često maglovitijim i nemogućim za rešavanje (radar.nova.rs, 12. 3. 2024).

③ порекло енгл. doomsurfing.

⑤ синоними думскролинг, думскроловање.

⑥ област интернет, друштво.

⑧ напомене Нераспрострањено.

Ћ

Ћусинг м. р.

❶ дефиниција *цеђење свежег воћа и поврћа за конзумирање.*

❷ цитати Ljudi koji se redovno bave „**đusingom**” inače koriste više voća nego povrća u svojim mešavinama. Međutim, oni koji imaju problema s holesterolom, boluju od dijabetesa ili visokog krvnog pritiska, trebalo bi da vode računa o balansu. To znači da ne koriste više voća, već više povrća za svoj osvežavajući napitak (lepaisrecna.mondo.rs, 2. 12. 2014); Уместо суплемената пробајте „**ђусинг**”. Ја сваког дана изгубим 1 сат на прање свежег поврћа и воћа, цеђење у соковнику, прање соковника... сизифов посао (b92.net, 15. 6. 2016); Ljudi koji se drže na sirovoj biljnoj hrani počinju da gladuju. [...] Deo nutrijenata se izvuče besomučnim **đusingom** i raznim smutijima, ali telo generalno gladuje (kira-zdravlje.blogspot.com, 14. 8. 2018); U poslednje vreme na društvenim mrežama se širi trend, saveti za „**đusing**”, odnosno poseban način pripreme, ceđenog voća i povrća. Ovakav način konzumiranja soka se preporučuje jer je, navodno, zdraviji od unošenja celih plodova. Međutim, stručnjaci tvrde da ovaj trend i nije toliko zdrav (b92.net, 18. 11. 2022); Neko mi šalje link ka leku za kancer na bazi sode bikarbone. Bivši student šalje imejl da pita jesam li čula za **đusing** (knjizare-vulkan.rs).

❸ порекло енгл. juicing.

❹ област исхрана.

Ћусинг-дијета ж. р.

❶ дефиниција *режим исхране заснован на конзумирању сока добијеног цеђењем свежег воћа и поврћа ради губитка телесне тежине и побољшања здравља.*

❷ цитати **Đusing dijete**, koje su u zadnje vreme postale veoma popularne, prava su bomba za vaše zdravlje (bonapetit.rs).

❸ порекло енгл. juicing diet.

❹ област исхрана.

E

егзакомпјутер м. р.

❶ дефиниција *компјутер способан да изврши најмање 10^{18} операција с покретним зарезом у секунди.*

❷ цитати У **егзакомпјутеру** чуваће се у десетинама хиљада удаљених процесора, зато се смишља како да сваки све време понешто ради, да ниједан не остане без посла ниједног трена. Искушење проширења (скалабилност) и те како задаје главобоље (politika.rs, 10. 3. 2008).

- ❸ порекло према енгл. exaflop.
- ❹ варијанте ексакомпјутер.
- ❺ област технологија.
- ❻ напомене Нераспострањено.

егзафлопс м. р.

❶ дефиниција *јединица за изражавање брзине компјутера која износи 10^{18} операција с покретним зарезом у секунди.*

❷ цитати Прва електронска рачунаљка-чудовиште која ће изводити трилион (10^{18}) израчунавања с покретним зарезом у секунди, што износи један **егзафлопс**, (или 1.000 пута брже од петафлопса) појавиће се као удружено дело две америчке националне лабораторије – Сандија и Оук риџ (politika.rs, 10. 3. 2008); Чак и да ове године SAD ponovo zauzmu prvo mesto, Kina će se opet vratiti na tron izgradnjom egzaskajl računara jer će njegova sposobnost biti da obradi milijardu milijardi operacija u sekundi (један **egzaflops**) (politika.rs, 23. 2. 2018); Pre par godina pojavili su se i novi superkompjuterski giganti, koji će pripadati tzv. egzaskalnoj (exascale) generaciji, što znači da će pri obradi podataka dostići brzinu reda 10^{18} flopsa. Najpre je najavljen superkompjuter Aurora, čija će brzina biti 1 **egzaflops**. U očekivanju Aurore, čitava javnost bila je iznenađena pojavom novog konkurenta, sistema Frontier, koji će dostići još veću brzinu od 1,5 **egzaflopsa** (pcpress.rs, 24. 3. 2021); No-

vi egzaskalni superkompjuter Frontier će Americi povratiti lidersku poziciju u računarstvu visokih performansi i veštačkoj inteligenciji. On će biti najmanje tri puta snažniji od trenutno najsnažnijeg superkompjutera u svetu (japanski Fugaku), koji teoretski ima snagu od 0,5 **egzaflopsa** (do sada je praktično ostvareno 442 petaflopsa, odnosno 0,442 **egzaflopsa**) (magazin.sandzak.com, 25. 3. 2021).

③ порекло енгл. exaflop.

④ варијанте екафлопс, ексафлоп, ексафлопс.

⑤ синоними ефлопс.

⑥ област технологија.

⑧ напомене Предност треба дати варијанти *ексафлопс* јер је у складу с изговором енглеског неологизма *exaflops*. Завршетак *флопс* односи се на скраћеницу *FLOPS* (*floating-point operations per second*).

ê-идентитет, -эта м. р.

① дефиниција *скуп поступака којима се електронски доказује, потврђује идентитет особе која приступа неком електронском систему (у своје име или у име предузећа, установе, организације и др.).*

② цитати Uvedeno je e-sanduče za dostavu dokumenata i mogućnost elektronskog plaćanja такси и накнада karticama и e-novcem, што је био скоро decenijski problem. Konačno, uveden je jedinstveni **e-identitet** грађана, uz mnogo sigurniji metod autentifikacije kroz dvofaktorsku autentifikaciju и prijavljivanje na jednom mestu (Single Sign On) (netokracija.rs, 19. 10. 2020); Ako čak и posumnjate da neko prati vašu upotrebu interneta, prijavite provajderu. Zaštite **e-identitet** svog deteta upotrebom različitih korisničkih ID и lozinki za različite naloge (a1.rs, 15. 6. 2021); Povezao je Latinoamerikance, Srbe, inat и IT и napravio svetsko čudo: Rikardo nam otkriva tajne **e-identiteta** (biznis.telegraf.rs, 14. 8. 2022); Ponudite svojim klijentima prednosti e-sertifikata и **e-identiteta** u cloud-u (one.halcom.rs); Prema strategiji EU koja se tiče Blockchain tehnologije, она поставља pet ciljeva: održivost sa stanovišta životne sredine, zaštita podataka, **e-identitet**, sajber bezbednost и interoperabilnost (startech.org.rs).

③ порекло према енгл. e-identity.

⑤ синоними дигитални идентитет, дигитална идентификација, електронски идентитет, електронска идентификација.¹²

⑥ област технологија.

¹² Синоними су обрађени у другој свесци *Речника нових речи у српском језику*.

ѐкафлопс м. р.

❶ дефиниција *јединица за изражавање брзине компјутера која износи 10^{18} операција с покретним зарезом у секунди.*

❷ цитати Стога, ера **екафлопс-а** захтева трансформацију дигиталне инфраструктуре тако да може да управља огромним количинама података и подржава хибридне токове рада који комбинују моделирање, аналитику и вештачку интелигенцију (sr.avtotachki.com, 26. 5. 2022); Фронтиер је први светски суперкомпјутер ексаскала, што значи да може да изврши један квинтилион израчунавања са помичним зарезом (који се такође називају **екафлопс** или ЕФЛОПС) у секунди (gradskeinfo.rs, 10. 8. 2023); Интел је испоручио већину суперкомпјутера Аурора Националној лабораторији Аргонне и обећава више од два **екаФЛОПС** перформанси (reviensmedia.com, 2. 11. 2023).

❸ порекло енгл. exaflop.

❹ варијанте егзафлопс, ексафлоп, ексафлопс.

❺ синоними ефлопс.

❻ област технологија.

❼ напомене Предност треба дати варијанти *ексафлопс* јер је у складу с изговором енглеског неологизма *exaflops*. Завршетак *флопс* односи се на скраћеницу *FLOPS* (*floating-point operations per second*).

ексакомпјутер м. р.

❶ дефиниција *компјутер способан да изврши најмање 10^{18} операција с покретним зарезом у секунди.*

❷ цитати Упућени стручњаци сматрају да би се 2017. или 2018. могли појавити први суперкомпјутери с перформансама реда ексафлопса (1000 петафлопса) али би се на одговарајуће софтверске апликације морало чекати бар још две године, до 2020. **Ексакомпјутер** би се могао направити и данас, али би финансијски био неисплатив, пре свега због огромне потрошње струје. Циљ је да се 1000 петафлопса достигне са највише 20 мегавати, јер сваки мегават годишње кошта милион долара (b92.net, 3. 11. 2011).

❸ порекло према енгл. exaflop.

❹ варијанте егзакомпјутер.

❺ област технологија.

❻ напомене Нераспрострањено.

ѐксафлoп м. р.

❶ дефиниција *јединица за изражавање брзине компјутера која износи 10^{18} операција с покретним зарезом у секунди.*

❷ цитати Иако је Nacionalna laboratorija Ouk Ridž već decenijama lider u razvijanju novih superkompjuterskih sistema – прва је на свету урадила teraflop (bilion operacija u sekundi) i petaflop kalkukacije, a ambicija joj je da bude прва која ће постићи **eksaфлoп** (trilion operacija u sekundi) – većina vodećih superkompjutera на свету налази се у Kini (vice.com, 12. 6. 2018); **Ексафлoп** је јединица рачунарске снаге који је једнак снази два милиона лаптоп рачунара (politika.rs, 10. 10. 2023); Zahvaljujući процесу производње вафера WSE-3 чипова, CS-3 је дизајниран да буде skalabilan, omogućavajući да се до 2.048 јединица групише у један компјутер који је једва замислив. Ovo би било способно за до 256 eksaFLOPS-a, dok су најбржи superkompjuteri на свету тренутно тек мало преко једног **eksaFLOP-a** (tehnofokus.net, 25. 3. 2024).

❸ порекло енгл. exaflop.

❹ варијанте егзафлoпс, екафлoпс, ексафлoпс.

❺ синоними ефлoпс.

❻ област технологија.

❼ детерминативи Први пут је један superkompjuter званично probio „**eksaфлoп**” granicu od milijardu milijardi operacija u sekundi i postao најмоћнији рачунар који је икада постојао (vice.com, 7. 6. 2022).

❽ напомене Предност треба дати варијанти *ексафлoпс* јер је у складу с изговором енглеског неологизма *exaflops*. Завршетак *флoпс* односи се на скраћеницу *FLOPS* (*floating-point operations per second*).

ѐксафлoпс м. р.

❶ дефиниција *јединица за изражавање брзине компјутера која износи 10^{18} операција с покретним зарезом у секунди.*

❷ цитати Frontier, коју покреће Hewlett Packard Enterprise (HPE) Cray platforma, такође је била најбоља машина са великом разликом. То је први прavi egzaskalni sistem, који је достигао максимум од 1,1 **eksaфлoпсa** на Linmark мерилу. Fugaku је, у међувремену, uspeo мање од половине toga са 442 petaflopsa, што је и даље било довољно да задржи прво место у prethodne две године (pcpress.rs, 6. 6. 2022); Frontier је први светски superkompjuter eksaskala, што значи да може да изврши један kvintilion израчунавања са pomičnim зарезом (који се такође називају **eksaфлoпс** или EFLOPS) у секунди (vojvodinauzivo.rs, 10. 8. 2023); У овом тренутку Кина има капацитет од 197 **ексафлoпсa** (politika.rs, 10. 10. 2023); Она

želi da ima računarski kapacitet od 300 **eksaflopsa (exaflops)**, saopštilo je šest vladinih odeljenja, uključujući moćnog regulatora kibernetickog prostora (dijasporadnevno.com, 20. 10. 2023); Zahvaljujući procesu proizvodnje vafera WSE-3 čipova, CS-3 je dizajniran da bude skalabilan, omogućavajući da se do 2.048 jedinica grupiše u jedan kompjuter koji je jedva zamisliv. Ovo bi bilo sposobno za do 256 **eksaFLOPS-a**, dok su najbrži superkompjuteri na svetu trenutno tek malo preko jednog ekсаFLOP-a. Ta vrsta moći bi mu omogućila da obuči Llama 70B model od nule za samo jedan dan, tvrdi kompanija (pcpress.rs, 25. 3. 2024).

③ порекло енгл. exaflop.

④ варијанте егзафлопс, екафлопс, ексафлоп.

⑤ синоними ефлопс.

⑥ област технологија.

⑧ напомене Предност треба дати варијанти *ексафлопс* јер је у складу с изговором енглеског неологизма *exaflops*. Завршетак *флопс* односи се на скраћеницу *FLOPS (floating-point operations per second)*.

електрична мобилност ж. р.

① дефиниција *коришћење возила с електромотором (аутомобила, камиона, аутобуса, моторцикала...) за превоз људи и терета уместо возила с моторима с унутрашњим сагоревањем.*

② цитати **Električna mobilnost** je sada/ U korak sa vremenom, dobrodošli na naš blog posvećen globalnom trendu – **električnoj mobilnosti**. [...] U proteklim decenijama, **električna mobilnost** je doživela eksplozivан раст (evfix.rs, 24. 11. 2023); U vrlo kratkom roku Električnoj Mobilnosti pridružio se велики број чланова и симпатизера, жељних побољшања и унапређења **električne mobilnosti** u Srbiji (emobilnost.rs); Више о **električnoj mobilnosti** (mercedes-benz-djordje-ilic.rs).

③ порекло према енгл. electric mobility.

⑤ синоними електромобилност, е-мобилност.

⑥ област саобраћај.

електрични лонгборд м. р.

① дефиниција *лонгборд (= дужа и нешто шири варијанта скејтборда којом се могу достићи веће брзине) с електромотором.*

② цитати Настављамо са прављењем **električnog longboarda**, mi smo mejkeri (youtube.com, 8. 8. 2018); Tu je i **električni longbord** i, ako biste da se provozate na njemu, neophodno je da izdvojite 500 dinara za

pola sata (nova.rs, 4. 7. 2022); Najbolji **električni longbordovi** (ridetwheels.rs).

- ③ порекло према енгл. e-longboard.
- ⑤ синоними е-лонгборд.
- ⑥ област спорт, технологија.
- ⑧ напомене Нераспрострањено.

ê-лòнгборд м. р.

① дефиниција *лонгборд (= дужа и нешто шири варијанта скејт-борда којом се могу достићи веће брзине) с електромотором.*

② цитати **E-longbordi** i skejtbordi se obično контролишу daljinskim upravljačem koji se drži u ruci (ridetwheels.rs).

- ③ порекло енгл. e-longboard.
- ⑤ синоними електрични лонгборд.
- ⑥ област спорт, технологија.
- ⑧ напомене Нераспрострањено.

електромобилно́ст, -ости ж. р.

① дефиниција *коришћење возила с електромотором (аутомобила, камиона, аутобуса, моторцикала...) за превоз људи и терета уместо возила с моторима с унутрашњим сагоревањем.*

② цитати Trendovi koji će transformisati **elektromobilnost** на Balkanu / Energetski portal je obavio intervju sa Elijasom Pojrijem, suosnivačem i direktorom evropske kompanije за punjenje električnih vozila Virta, која је присутна и на нашем тржишту. Том приликом Pojri је открио какве промене нас очекују и која су 4 кључна фактора која ће transformisati **elektromobilnost** на Zapadnom Balkanu (nova.rs, 5. 6. 2021); **Електро-мобилност** је тема која данас доминира на глобалном нивоу када говоримо о транспорту људи и робе, електрификацији транспорта, смањењу емисије угљендиоксида и другим питањима у вези са том темом (rtv.rs, 7. 9. 2021); Подстицање **електромобилности** важан елемент енергетске транзиције / Министарка рударства и енергетике Дубравка Ђедовић Хандановић поручила је данас да је подстицање **електромобилности** важан елемент енергетске транзиције и да ће допринос електричних возила бити значајан за даље промовисање коришћења обновљивих извора енергије (ОИЕ) (mre.gov.rs, 14. 9. 2023); Тема **електромобилности** је постала актуелнија с дешавањима на истоку Европе и пратећом енергетском кризом (politika.rs, 8. 10. 2023); ВЛАДА Србије је, препознавши значај **електромобилно-**

сти као новог глобалног технолошког решења транспорта људи и робе, донела низ подстицајних мера ради лакшег преласка са возила која користе фосилна горива на она са електричним погоном (novosti.rs, 14. 9. 2023); **КАКО БРЖЕ РАЗВИЈАТИ ЕЛЕКТРОМОБИЛНОСТ У СРБИЈИ** / Razvoj elektromobilnosti povezan je i sa razvojem mreže punjača za električna vozila. [...] O razvoju **elektromobilnosti**, mreži punjača, kao i o novinama koje donosi Zakon o planiranju i izgradnji, razgovarali smo sa Miroslavom Alempićem, pomoćnikom ministra za drumski transport, puteve i bezbednost saobraćaja (energetskiportal.rs, 15. 11. 2023).

③ порекло према енгл. electric mobility.

⑤ синоними електрична мобилност, е-мобилност.

⑥ област саобраћај.

електронски спорт м. р.

① дефиниција *организована такмичења у игрању видео-игара, на којима учесници играју једни против других, појединачно или тимски, обично уз новчану награду за најуспешније и могућност да сви које то интересује прате мечеве преко интернета.*

② цитати Е-sport odnosno **електронски sportovi** prisutni su već duži niz godina, ali su poslednjih godina doživeli svojevrsnu ekspanziju, te ne čudi da su se čak i kod nas formirali i specijalizovani televizijski kanali koji prate samo njih, i na kojima se ovi sportovi obrađuju na vrlo ozbiljan način (infoliga.rs, 18. 3. 2022); **Електронски спортови** (eСпортс), је индустрија која се брзо развија у којој се професионални играчи такмиче на организованим турнирима у видео игрицама. Са порастом технологије и интернет конекције, еспорт је постао глобални феномен. Сада привлачи милионе гледалаца, фанова и учесника (techblog.co.rs, 14. 2. 2023); Proces digitalizacije u poslednjih nekoliko godina je izraženiji nego ikad, a taj trend nije zaobišao ni sport. Iako se „**електронски sport**”, odnosno timsko takmičenje u igranju video igara, pojavilo još sedamdesetih godina prošlog veka, čini se da su tehnološki razvoj i globalna pandemija doveli do eksplozije e-sporta poslednjih nekoliko godina (gimnazijatvrđjava.edu.rs, 18. 7 2024); **Електронски sportovi** ili sajber sportovi su takmičenja koja se odvijaju u okruženju video igara i predstavljaju industriju sa velikim potencijalom u oblasti zabave. Tradicionalno, igrači su se okupljali oko konzole za igru da bi igrali igru svoje omiljene igre. Međutim, ono što je počelo kao hobi vremenom se razvilo u aktivnost koja je profesionalna, organizovana i sposobna da ugosti značajnu masu pratilaca sa fizičkim i onlajn prisustvom (sportklub.n1info.rs, 22. 9. 2024); Е-спорт или **електронски спорт** представља облик так-

мичења који се одвија путем електронских система, нарочито видео-игара; улаз играча и тимова као и излаз система е-спорт догађаја, посредује људско-рачунарски интерфејс (sr.wikipedia.org).

- ③ порекло према енгл. e-sport.
- ⑤ синоними дигитални спорт, е-спорт, киберспорт, сајберспорт.
- ⑥ област технологија, интернет.

електронски спортиста м. р.

① дефиниција *особа која се бави електронским спортом, која учествује на организованим такмичењима у игрању видео-игара, на којима учесници играју једни против других, појединачно или тимски, обично уз новчану награду за најуспешније и могућност да сви које то интересује прате мечеве преко интернета.*

② цитати Gejmerski ekran sa brzinom osvežavanja do 240 Hz na laptopu Dash F15 nudi играчима исти доживљај као да су **електронски спортисти**, са временом одзива од 3 ms које смањује замућеност при покрету како би праћење брзе мете било прецизније (asus.com).

- ③ порекло према енгл. e-sports athlete.
- ⑤ синоними е-спортиста, сајберспортиста.
- ⑥ област технологија, интернет.
- ⑧ напомене Нераспрострањено.

е-мобиљност, -ости ж. р.

① дефиниција *коришћење возила с електромотором (аутомобила, камиона, аутобуса, моторцикала...) за превоз људи и терета уместо возила с моторима с унутрашњим сагоревањем.*

② цитати Intervju: **E-mobilnost** u Roaming Networks-u / Kompanija Roaming Networks je među prvima uočila trend **e-mobilnosti** i prilagodila svoja rešenja toj ideji (pcpress.rs, 10. 12. 2020); (autoblog.rs, 25. 3. 2017); U znaku broja „3” – Mali korak za Srbiju, ali veliki korak za **e-mobilnost** u Srbiji / Tokom dva dana, održana su izvanredna predavanja međunarodnih stručnjaka iz različitih oblasti **e-mobilnosti** (srbijavesti.rs, 25. 10. 2022); Tehnologija je već tu, **e-mobilnost** zavisi od ljudi – i baterija / [...] Srce **e-mobilnosti** i elektrifikacije nisu električni automobili, kako se misli, već baterije za skladištenje sve energije koja nam treba i za vožnju ali za i vetroelektrane i solarne panele (24sedam.rs, 23. 3. 2023); **E-mobilnost** je budućnost koja će do korisnika doći kroz biznis / Od 2,3 miliona registrovanih automobila u Srbiji, svega nešto preko 1.700 komada

su električni automobili, dok sa hibridima taj broj dolazi do takođe zamearljivih 17.000 vozila. Šta su prepreke da se srpsko tržište u većoj meri okrene ka **e-mobilnosti**? (omrgroup.rs, 22. 12. 2023); **E-MOBILNOST JE VIŠE OD ELEKTRIČNIH AUTOMOBILA**: Autobusi na baterije idealni za gradove – **POMAŽU DA CEO SVET POSTANE ZELENJI** / [...] Na električne automobile i autobuse već smo navikli i sve ih je više, ali već ima i brodova na isti pogon i biće ih još jer svet teži **e-mobilnosti** (republika.rs, 20. 2. 2024).

③ порекло према енгл. e-mobility.

⑤ синоними електрична мобилност, електромобилност.

⑥ област саобраћај.

êрис м. р.

① дефиниција *подваријанта вируса корона настала у време пандемије ковида-19.*

② цитати Потврђено присуство подваријанте вируса корона „**Ерис**” у Србији / Центар за вирусологију Института за јавно здравље Војводине саопштио је данас да је, у оквиру рутинског надзора над вирусом корона на територији Покрајине, идентификовао присуство подваријанте Омикрон ЕГ.5 (**Ерис**) (politika.rs, 6. 9. 2023); Prvi slučaj nove podvarijante korone „**Eris**” pojavio se i u Srbiji, JEDAN SIMPTOM JE KLJUČAN: Šta da radite ako sada imate kovid / Prvi slučaj podvarijante korona virusa koja je nazvana „**Eris**” u Srbiji je zabeležen juče, u Vojvodini, mesec dana pošto se pojavila u svetu (blic.rs, 8. 9. 2023); **Eris**, podsoj varijante omikron se polako, ali sigurno, после Европе шири и у Србији. Iako bolest počinje bezazleno, kijanjem i curenjem nosa, ovaj oblik korona virusa može kod ranjivijih osoba izazvati i upale pluća, pa čak dovesti i do hospitalizacije, složni su naši stručnjaci (blic.rs, 10. 9. 2023); „**Ерис**”, нова подваријанта омикрон соја ковида-19 – има ли разлога за страх / Нова подваријанта омикрон соја ковида-19 „**ерис**” регистрована је прошле недеље у Србији. Лекари наводе да код млађих даје благу клиничку слику док у ризик могу доћи хронични болесници, гојазни и старије особе (rts.rs, 12. 9. 2023); Ponovo raste broj zaraženih koronom: „**Eris** daje blage simptome, ali tri kategorije stanovištva moraju da se čuvaju” / [...] Nova podvarijanta omikrona EG.5 nazvana „**Eris**” ima sposobnost da se brzo шири, ali daje blažu kliničku sliku (euronews.rs, 15. 9. 2023).

③ порекло енгл. eris.

⑥ област медицина.

ê-спòрт м. р.

❶ дефиниција *организована такмичења у игрању видео-игара, на којима учесници играју једни против других, појединачно или тимски, обично уз новчану награду за најуспешније и могућност да сви које то интересује прате мечеве преко интернета.*

❷ цитати *Ulazak osmogodišnjeg Dina u svet profesionalnog e-sporta izazvao je niz kontroverzi (nova.rs, 7. 12. 2020); A šta zapravo predstavlja e-sport? Najjednostavnije, to su takmičenja koja se odvijaju putem video-igara, i koja predstavljaju sportska takmičenja kao i svaka druga, samo u svojevrsnom elektronskom obliku. Broj takmičara, uloženi novac i broj gledalaca nam govori da je reč o velikoj industriji koja se iz dana u dan sve više širi, i da je potpuno iluzorno odbacivati ovaj vid sportskog udruživanja i takmičenja kao irelevantan (infoliga.rs, 18. 3. 2022); Pojedine video-igre postale su toliko popularne da su oko njih širom sveta počela da se organizuju takmičenja, na kojima se iz godine u godinu dodeljuju sve veće nagrade. Po prirodi stvari, gejming je postao svojevrsan sport. Tačnije, e-sport (rs.bloombergadria.com, 10. 8. 2023); „Moći ćete da se informišete o bilo čemu što je vezano za e-sport i širi spektar industrije. Takođe, trenutno naši igrači putuju za Vegas i imamo svetsko takmičenje u TFT-u koje ćemo imati svoj watch party na Games.Con-u, tako da svratite da vidite malo više i da saznate malo više o e-sportu”, kaže Malešević (euronews.rs, 5. 12. 2023); U mnogim zemljama, poput Sjedinjenih Američkih Država, Kine, Australije i Japana, sve je više srednjih škola koje uključuju predmete o e-sportovima u svoj nastavni plan. Takođe, fakulteti su počeli da nude specijalizovane programe za e-sport (gimnazija-tvrđjava.edu.rs, 18. 7. 2024).*

❸ порекло енгл. e-sport.

❹ синоними *дигитални спорт, електронски спорт, киберспорт, сајберспорт.*

❺ област *технологија, интернет.*

❻ детерминативи *Poznati srpski esport trener, Nikola „LEGIJA” Ninić, odlučio je da napusti CS:GO i da pređe na Valorant, gde je potpisao za Bleed, singapursku organizaciju (meridiansport.rs, 13. 1. 2022); Gejming ne mora da bude samo hobi: E-sport popularan i u Srbiji / [...] Srpski e-sport tim Zero Tenacity, poznatiji kao Z10, biće jedan od izlagača na predstojećem sajmu. Ovo e-sport udruženje poslednjih godina niže pobeде na raznim turnirima i takmičenjima, počev od Ultralige do Evropskog prvenstva, doprinoseći ne samo promociji e-sporta u Srbiji i Evropi, već i profesionalnom igranju video-igara (b92.net, 29. 11. 2023).*

ê-спòртиста м. р.

❶ дефиниција *особа која се бави е-спортом, која учествује на организованим такмичењима у игрању видео-игара, на којима учесници играју једни против других, појединачно или тимски, обично уз новчану награду за најуспешније и могућност да сви које то интересује прате мечеве преко интернета.*

❷ цитати Osmogodišnji gejmer postao najmlađi profi **e-sportista** / [...] Potpisali su profesionalni ugovor s osmogodišnjim Džozefom Dinom, čime je on postao najmlađi profesionalni **e-sportista** (nova.rs, 7. 12. 2020); Uspešni **esportista** tvrdi da su evropski gejmeri pametniji od američkih (telegraf.rs, 25. 5. 2021); Srpski **esportista** LEGIJA će biti novi trener Bleed Valorant tima! (meridiansport.rs, 13. 1. 2022); Isplati li se biti **e-sportista** u Srbiji / [...] Mihajlo Jovanović Džaril, direktor kompanije Fortuna Esports koja prenosi sva važna e-sport takmičenja, za Bloomberg Adriju navodi da se srpski **e-sportisti** odlično rangiraju na svetskom nivou (rs.bloombergadria.com, 10. 8. 2023); Sve je spremno za Games.Con u Beogradu: Od sledeće godine Srbija bi mogla da šalje **e-sportiste** na Olimpijadu (euronews.rs, 5. 12. 2023); Zamislite da ste toliko zainteresovani za neku igricu, da danonoćno “vežbate” i na kraju je pretvorite u priliku za profesionalni razvoj. To je ono što razlikuje profesionalne **e-sportiste** od zaljubljenika u video igre. [...] Na primer, kao što igrači u košarkaškom timu vežbaju, **e-sportisti** su u obavezi da treniraju. Najbolji igrači na svetu često vežbaju satima svakog dana, a mnogi od njih imaju profesionalne ugovore i sponzore. Danas se **e-sportisti** takmiče na turnirima sa nagradnim fondovima koji dosežu i milione dolara, što svedoči o tome kako se igre koje su nekada bile samo izvor zabave pretvraju u ozbiljnu profesiju (gimnazijatvrdjava.edu.rs, 18. 7. 2024).

❸ синоними електронски спортиста, сајберспортиста.

❹ област технологија, интернет.

ê-спòртскѝ, -ā, ō

❶ дефиниција *који се односи на е-спорт (= организована такмичења у игрању видео-игара, на којима учесници играју једни против других, појединачно или тимски, обично уз новчану награду за најуспешније и могућност да сви које то интересује прате мечеве преко интернета).*

❷ цитати Dvorana koja će biti domaćin muzičkih koncerata, predstava i **e-sportskih** takmičenja planirana je za Toronto. Ovaj multifunkcionalni objekat je pre svega projektovan da bi se olakšao organizovanje **e-sportskih** manifestacija koje su sve popularnije u svetu. U **e-sportske** manife-

stacije spadaju takmičenja koja se odvijaju putem elektronskih sistema, i uglavnom su u pitanju video igre (gradjevinarstvo.rs, 2. 3. 2021); **Еспортски** турнири су саставни део сцене, због чега су турнири напредовали током протеклих година у погледу гледаности и наградног фонда. **Еспортски** турнири могу да прикупе милионе гледалаца, тако да велике компаније спонзоришу ове догађаје и повећавају њихов обим (jguru.com, 31. 3. 2023); Nedostatak tradicionalnih **e-sportskih** naslova u Olympic Esports Series, i uključivanje manje poznatih igara koje predstavljaju tradicionalne olimpijske sportove, bio je predmet kritika (sr.wikipedia.org); Такође би било корисно укључити се у међународна такмиčenja и успоставити везе са глобалном **e-sportskom** заједницом (se-se.org.rs, 7. 4. 2023); Pratite omiljene igrače, slušajte analize stručnjaka i uživajte u uzбудljivim trenucima zajedno sa svetskom **e-sportskom** заједницом (samkszs.rs).

- ❸ порекло према енгл. e-sport.
- ❺ синоними сајберспортски.
- ❻ област технологија, интернет.

Ж

ЖИТНИ ГЛУТЕН* м. р.

❶ дефиниција *намирница добијена испирањем скроба из пшеничног брашна која изгледом и укусом подсећа на месо животињског порекла.*

❷ цитати Seitan biljno meso / Seitan je biljno meso od pšeničnih proteina dobijen u procesu obrade pšenice pod vodom, seitan ili **žitni gluten** jako dobar izvor proteina za vegetarijance (zdravahranacacak.com); Alergeni: Proizvod sadrži **žitni gluten**, proizvode od soje, seme susama (stajedem.rs).

❸ синоними биљно месо, веганско месо, вегетаријанско месо, витални пшенични глутен, глутен*, глутенско месо, пшенични глутен, пшенично месо, сеитан, сејтан.

❹ област исхрана.

❺ напомене Нераспрострањено.

И

изгарање на послу с. р.

❶ дефиниција *здравствени поремећај проузрокован хроничним стресом на послу који се манифестује емотивном, менталном и физичком исцрпљеношћу.*

❷ цитати Neispavanost, nesanica, manjak energije, iscrpljenost, problemi s varenjem, visok krvni pritisak, dekoncentrisanost, glavobolja, smanjena profesionalna efikasnost, samo su neki od simptoma stresa i **изгарања на послу**, poremećaja koji je Svetska zdravstvena organizacija (SZO) uvrstila u 11. izdanje priručnika Međunarodne klasifikacije bolesti kao profesionalni fenomen (politika.rs, 24. 2. 2020); **Изгарање на послу** – не будите жртва, нађите начин да решите проблем (rts.rs, 19. 12. 2021); **Изгарање на послу** је синдром, последица сталног страха и незадовољства које не решавамо већ се таложу у нама и претвара у осећај беспомоћности и губитка контроле над властитим животом. Манифестује се драстичним променама расположења, понашања али и променама у физичким параметрима па готово да нема земље која овај синдром не препознаје у свом радном законодавству (rts.rs, 13. 10. 2023); **Изгарање на послу** (Burnout syndrome) је веома чест проблем послом оптерећених људи. Напор који траје дуже време на радном месту узме „данак”, те се људи осећају беспомоћно, исцрпљено, преморено, осетљиво. Иако је „бурнаут” синоним за умор и стрес, стручњаци истичу да је пожељно да знамо шта га тачно узрокује, како бисмо се на прави начин ухватили у „коштац са проблемом” (rt.rs, 3. 1. 2024).

❸ порекло према енгл. burnout.

❹ синоними бурнаут, бурнаут-синдром, изгарање на радном месту, изгарање на раду, сагоревање на послу, сагоревање на радном месту, сагоревање на раду, синдром бурнаут, синдром бурнаута, синдром изгарања, синдром изгарања на послу, синдром изгарања на радном месту, синдром изгарања на раду, синдром сагоревања, синдром сагоревања на послу, синдром сагоревања на радном месту, синдром сагоревања на раду.

❺ област медицина.

изгáрање на рáднѡм мѣсту с. р.

❶ дефиниција *здравствени поремећај проузрокован хроничним стресом на послу који се манифестује емотивном, менталном и физичком исцрпљеношћу.*

❷ цитати Svetska zdravstvena organizacija je uvrstila stres i **izgaranje na radnom mestu** u 11. izdanje Međunarodne klasifikacije bolesti, koju će države članice početi da primenjuju od 1. januara 2022. godine (rts.rs, 21. 6. 2021); U današnjem užurbanom i zahtevnom poslovnom okruženju, stres i **izgaranje na radnom mestu** postali su sveprisutni problem (n1.info.rs, 14. 6. 2024); U današnjem užurbanom i zahtevnom poslovnom okruženju, stres i **izgaranje na radnom mestu** postali su sveprisutni problemi (naslovi.net, 14. 6. 2024).

❸ порекло према енгл. burnout.

❹ синоними бурнаут, бурнаут-синдром, изгарање на послу, изгарање на раду, сагоревање на послу, сагоревање на радном месту, сагоревање на раду, синдром бурнаут, синдром бурнаута, синдром изгарања, синдром изгарања на послу, синдром изгарања на радном месту, синдром изгарања на раду, синдром сагоревања, синдром сагоревања на послу, синдром сагоревања на радном месту, синдром сагоревања на раду.

❺ област медицина.

изгáрање на рáду с. р.

❶ дефиниција *здравствени поремећај проузрокован хроничним стресом на послу који се манифестује емотивном, менталном и физичком исцрпљеношћу.*

❷ цитати Sagorevanje na poslu (**izgaranje na radu**), često ima iste simptome kao i depresija. Zato ih je teško klasifikovati bez detaljnog sagledavanja celokupne slike života klijenta (hipno-psihocentar.rs, 21. 8. 2022); Tokom ovog kratkog webinara, učesnici će imati prilike da saznaju šta je to **izgaranje na radu** (engleski burnout), kako da ga prepoznaju i šta da urade ako prepoznaju neke od njegovih simptoma (rezilient.rs, 24. 1. 2023); Prva faza je idealistički entuzijazam u kojoj je prisutna silna energija, velike nade i nerealna očekivanja. Kada osoba počinje da radi neki posao očekuje prijatnu klimu, prihvaćenost od saradnika i pravednost za sve. U ovoj fazi, osoba se ne štedi, neracionalno troši energiju, radi prekovremeno, a upravo to je rizik za **izgaranje na radu** (pricajmootome.rs).

❸ порекло према енгл. burnout.

⑤ синоними бурнаут, бурнаут-синдром, изгарање на послу, изгарање на радном месту, сагоревање на послу, сагоревање на радном месту, сагоревање на раду, синдром бурнаут, синдром бурнаута, синдром изгарања, синдром изгарања на послу, синдром изгарања на радном месту, синдром изгарања на раду, синдром сагоревања, синдром сагоревања на послу, синдром сагоревања на радном месту, синдром сагоревања на раду.

⑥ област МЕДИЦИНА.

ИЗМЕНЈЕНА РЕАЛНОСТ ж. р.

① дефиниција *комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом); технологија која ово омогућује.*

② цитати „**Izmenjena**” **realnost**, odnosno fizičko okruženje u koje će biti ubačene digitalne slike i podaci sa „gedžeta” koji prate i beleže naše telesne funkcije u realnom vremenu izmeniće odnos prema ličnom zdravlju (bif.rs, 12. 3. 2014); Promene koje se danas događaju razvijaju nove tehnologije kao što su veštačka inteligencija, 3D printing, robotika, mašinsko učenje, proširena stvarnost, odnosno **izmenjena realnost**, genom editing, nanotehnologija, pametni gradovi (biznis.rs, 29. 3. 2021); Da li ste znali? Tržište **izmenjene realnosti** do 2025. vredeće čak 300 milijardi dolara. BEOGRAD – Digitalna tehnologija u potpunosti je promenila pojam realnosti, kako bi onaj ko uživa u nekom sadržaju stekao potpuno novi doživljaj (nsreporter.rs, 18. 6. 2021).

③ порекло према енгл. augmented reality.

⑤ синоними аугментативна реалност, аугментативна стварност, аугментована реалност, аугментована стварност, аугментирана реалност, аугментирана стварност, допуњена реалност, допуњена стварност, измењена реалност, измењена стварност, побољшана реалност, побољшана стварност, повећана реалност, повећана стварност, појачана реалност, појачана стварност, проширена реалност, проширена стварност, увеличана реалност, увеличана стварност, увећана реалност, увећана стварност, унапређена реалност, унапређена стварност.

⑥ област ТЕХНОЛОГИЈА.

⑧ напомене Најчешће се срећу облици *проширена реалност / проширена стварност.*

їзмєњєнā ствāрнѳст ж. р.

❶ дефиниција *комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом); технологија која ово омогућује.*

❷ цитати Majkrosoft, Fejsbuk, Gugl i Medžik lip svi rade na nezavisnim hendsfri uređajima za **izmenjenu stvarnost** koji projektuju detaljne 3D slike direktno u naše vidno polje (blic.rs, 11. 4. 2017); Nesvakidašnjim obilaskom glavnog grada uz pomoć mobilnog telefona, Telekom Srbija, u saradnji sa Turističkom organizacijom Beograda predstavio je sveobuhvatnu aplikaciju čiji je sastavni deo „**izmenjena stvarnost**” (augmented reality) – „Beograd priča” (nsuzivo.rs, 6. 11. 2019); Izazovi etičnosti, odgovornosti za sadržaj koji stvara **izmenjenu stvarnost**, privatnosti podataka koji se koriste i obrađuju kao i kontrole i upotrebe same tehnologije – jesu veliki, ali baš zato je potrebno baviti se njima što pre. Jer **izmenjena stvarnost** je već tu, oko nas. Od perioda kada su ljudi jurili pokemone po ulici svojim pametnim telefonima, do trenutka kada policajci sa pametnim kacigama mogu da skeniraju telesnu temperaturu na daljinu – nije prošlo mnogo, ali tehnologija za **izmenjenu stvarnost** (augmented reality – AR) napredovala je mnogo (talas.rs, 15. 4. 2021).

❸ порекло према енгл. augmented reality.

❹ синоними аугментативна реалност, аугментативна стварност, аугментована реалност, аугментована стварност, аугментирана реалност, аугментирана стварност, допуњена реалност, допуњена стварност, измењена реалност, побољшана реалност, побољшана стварност, повећана реалност, повећана стварност, појачана реалност, појачана стварност, проширена реалност, проширена стварност, увеличана реалност, увеличана стварност, увећана реалност, увећана стварност, унапређена реалност, унапређена стварност.

❺ област технологија.

❻ напомене Најчешће се срећу облици *проширена реалност / проширена стварност.*

їкс-єр-пє м. р.

❶ дефиниција *једна од криптовалута, врсте дигиталног или виртуелног новца без централне банке.*

❷ цитати Итиријум је за недељу дана изгубио 33 одсто своје вредности и сада се цени на 2.201 долар. Око трећине, и више, вредности

изгубили су и алтернативни новчићи као што су кардано (30,6 одсто), **икс-ер-пе** (27,1 одсто), солана (43,6 одсто) (politika.rs, 24. 1. 2022).

③ порекло према енгл. XRP.

⑥ област интернет, финансије.

⑧ напомене Нераспрострањено у овом правописном облику. Уобичајено је писање скраћенице преузете из енглеског језика (XRP).

ин вѝтро мѝсо с. р.

① дефиниција *месо добијено узгојем животињских ћелија у лабораторији.*

② цитати Koliko puta nedeljno jedete meso? Pi ste vegetarijanac? Vegan? Ovde je u pitanju osim zdravlja ljudi (jedemo meso puno hormona i antibiotika) i dobit životinja. Na sreću (ili žalost?), naučnici i ovde nude rešenje u **in-vitro mesu**. Neki ga zovu „Frankeštajn- meso” (zdravodonkihote.blogspot.com, 1. 12. 2013); O mnogim uticajima **in vitro mesa** na okolinu zasad može samo da se nagađa – proizvodnja u velikim razmerama još ne postoji (n1info.rs, 11. 12. 2022); Budući da se do sada laboratorijsko meso širom sveta praktično još nije konzumiralo, ne postoje validni podaci o zdravstvenoj vrednosti **in vitro mesa**. To bi moralo detaljnije da se proverí pre puštanja ovog mesa u EU – i to nezavisno od studija proizvođača (prviprvinaskali.com, 18. 12. 2023).

③ порекло према лат. in vitro.

④ варијанте месо ин витро.

⑤ синоними вештачко месо, ин витро месо, култивирано месо, култивисано месо, лабораторијски узгојено месо, лабораторијско месо, месо из културе ткива, месо из лабораторије, месо из ћелијске културе, месо узгојено у лабораторији, чисто месо.

⑥ област исхрана.

инстаграм̄аш, -аша м. р.

① дефиниција *особа која има налог на друштвеној мрежи Инстаграм и на њега поставља фотографије и видео снимке, обично с циљем привлачења пажње и стицања пратилаца.*

② цитати Prosečan **instagramaš** proveo je na tom sajtu 257 minuta, a prosečni tviteraš na Tviteru 170 minuta, prenosi „All Things D” (svetplus.com, 28. 9. 2012); Odakle trend fotografisanja hrane i zašto sve češće prvo fotografíšemo pa tek onda probamo jelo, i nije sasvim jasno, ali svi su приметили ovaj trend i većina mu se прикључила. Tako smo mogli ovih

dana da pogledamo *Instagram food prank* u kom „uticajni **instagramamaš**” prilazi ljudima u restoranu i fotografiše njihovu porudžbinu kako bi je postavio na Instagram (marketingitd.com, 11. 6. 2013); Brate **instagramamaš** sam. Nikada mi nije palo na pamet da napravim twitter nalog (twitter.com, 19. 12. 2018); Kamere jesu malo inferiorne, ali mene kamera uopšte ne interesuje, sve dok je iole pristojna, jer nisam **instagramamaš** i selfičar [...] (b92.net, 16. 6. 2021); U vreme prvih Androida, postojala je i tu ogromna razlika ne samo u izradi u materijalima, kada sam kupio prvi ili drugi Samsung Note, to su bile bukvalno zveri, koje su godinama bile zakon za konkurenciju po raznim realnim prednostima koje su nešto značile, sad ako niste neki gejmer ili **instagramamaš**, te specifikacije su samo brojevi, a realno korisničko iskustvo se na nekoj kineskoj kršini za stodvesta evra i na najskupljim flegšipima, ako apstrahujemo loženje i statusnu simboliku, što je aspekt koji me previše ne zahvata i ne zanima, razlikuje u nijansama (b92.net, 3. 6. 2022); Причај ти шта оћеш, али Хемингвеј би био сјајан **инстаграмаш** са сликама са путовања и чаша вискија у заласку сунца на тропском острву (twitter.com, 23. 8. 2023); Naime, svaka ozbiljna marketniška agencija ima listu uspešnih influensera po temama kojima se bave, tako da oni predlože firmi, koja traži njihovu pomoć, koji je najbolji uticajni „**instagramamaš**” za njihov proizvod/položavanje (adnativa.com).

- ③ порекло према енгл. Instagram.
- ⑤ синоними **инстаграмер**¹³, **инстаграмлија**.
- ⑥ област интернет, друштвене мреже.

инстаграмашница ж. р.

① дефиниција *женска особа инстаграмаш (= особа која има налог на друштвеној мрежи Инстаграм и на њега поставља фотографије и видео снимке, обично с циљем привлачења пажње и стицања пратилаца).*

② цитати А čиме се бави? **Instagramašica**. „Ne želim lagodan život, jer u njemu nema rasta mojih moći” (ana.rs, 23. 8. 2013); Fejsbuk – Fejsbukšašica Tviter – Tviterašica Instagram – **Instagramašica**? (twitter.com, 17. 8. 2015); Naravno da postoje razlike između društvenih mreža: – Fejsbukšašica te blokira – **Instagramašica** te lajkuje – Tviterašica ti pokaže sise (twitter.com, 8. 9. 2016); a kad sam ukapirala da je ta neka **instagrammašica** Sonja Lazetić, ona plava iz *Vidimo se u čitulji*, ja sam se smejala 10 minuta (twitter.com, 29. 6. 2020).

- ③ порекло према енгл. Instagram.

¹³ Обрађено је у првој свесци *Речника нових речи у српском језику*.

- ⑤ синоними инстаграмерка¹⁴, инстаграмуша.
- ⑥ област интернет, друштвене мреже.
- ⑧ напомене Нераспрострањено.

инстагра̀мисање с. р.

① дефиниција **а.** постављање и прегледање фотографија и видео-снимака на друштвену мрежу Инстаграм. **б.** фотографисање или снимање нечега или некога ради постављања фотографије или видео-снимка на друштвену мрежу Инстаграм.

② цитати А nešto toliko popularno kao ova serija, naravno, mora biti i neverovatno moćno PR oružje. Carrie Bradshaw koja izgovara ime nekog brenda, nekada davno u vreme bez Instagrama, otprilike može da se meri sa današnjim tweetovanjem/**Instagramisanjem** poznate ličnosti koja ima milione fanova (elle.rs, 22. 7. 2014); Budućnost instagramisanja hrane (pcpress.rs, 28. 5. 2015); Izgleda da „**instagramisanje**” fotografije na kojoj je prikazan vaš ručak može da izazove posledice koje prevazilaze nervozu u ljudima sa kojima sedite za stolom. Naime, najnovija naučna istraživanja Univerziteta mladih u Brigamu pokazala su da predugo gledanje u slike na kojima je prikazana hrana može negativno da utiče na apetit (hel-lomagazin.rs, 5. 8. 2015); Izgleda da ćemo mladim generacijama ostaviti svet u kome prevladavaju laž, dame sumnjivog morala, agresivna omladina, **instagramisanje** i fejsbučenje (banjalucanke.com, 3. 8. 2016); NO-VINE NA INSTAGRAMU! Bez ovoga nećete moći da zamislite **instagramisanje!** (espresso.co.rs, 4. 9. 2017); Više teretane i terena, manje **instagramisanja** (mondo.rs, 25. 7. 2021). **б.** U Dubrovniku postoji mnogo mesta za **instagramisanje**, a na prvom mestu je stari zid (ibna.rs, 13. 12. 2023).

- ③ порекло према енгл. Instagram.
- ⑥ област интернет, друштвене мреже.

инстагра̀млија м. р.

① дефиниција *особа која има налог на друштвеној мрежи Инстаграм и на њега поставља фотографије и видео снимке, обично с циљем привлачења пажње и стицања пратилаца.*

② цитати Da sam **instagramlija** i skupljač lajkova sad bi krenuo u Vuhan. Kako bi bio viralan (b92.net, 26. 1. 2020); **Instagramlija**, malo zarozan, radim, jedem jeftinu hranu sa osmehom (twitter, 6. 8. 2020); Se-

¹⁴ Обрађено је у првој свесци *Речника нових речи у српском језику*.

tih se da je do izbora ostalo još deset dana i da sam još otoič obećao **instagramlijama** tekst o istim (luckystrikeiteskaprica.wordpress.com, 24. 3. 2022); Ako raskomada nekog tik tokera ili nekog **instagramliju** koji rizikuju sopstvene živote zbog broja lajkova, da vam ne padne na pamet da ubijete ovu prelepu životinju (prva.rs, 11. 11. 2022).

⑤ порекло према енгл. Instagram.

⑤ синоними инстаграмаш, инстаграмер¹⁵.

⑥ област интернет, друштвене мреже.

⑧ напомене Неформално. За разлику од синонима *инстаграмаш* и *инстаграмер*, неологизам *инстаграмлија* обично је стилски обојен и често се користи пејоративно.

инстагра̀муша ж. р.

① дефиниција *женска особа инстаграмаш (= особа која има налог на друштвеној мрежи Инстаграм и на њега поставља фотографије и видео снимке, обично с циљем привлачења пажње и стицања пратилаца).*

② цитати SVE ŠTO JE NEKADA BILA SRAMOTA, SADA JE IN U DRUŠTVU: Ovo je detaljno uputstvo kako da postanete GRADSKA FA-CA ili UTICAJNA **INSTAGRAMUŠA!** (kurir.rs, 22. 12. 2018); **INSTAGRAMUŠA** LILA SUZE I URLALA, A RAZLOG JE PRAVI HIT! Ako joj je OVO najveći problem u životu, blago njoj! (espresso.co.rs, 25. 7. 2019); **NAJVEĆA ZADNJICA INSTAGRAMA!** Paparaci snimili kako STVARNO izgleda **Instagramuša** sa 11 miliona fanova! (sd.rs, 12. 1. 2020); Britanija Razavi je **Instagramuša** koja ne bira mesto gde će da se skida (nizelige.republika.rs, 26. 12. 2021); **Instagramuša** je bacila stolicu sa 45-og sprata! Izbegla zatvor, sad ima 62.000 pratilaca! (sd.rs, 24. 8. 2020); „**Instagramuša**” koju je hrvatski reditelj nazvao „NERADNIČKOM BAGROM” odgovorila hejterima, ali ju je SLAVNA PEVAČICA dočekala na nož: „Iza njihovog posla se kriju IMUĆNI PARTNERI” (zena.blic.rs, 4. 9. 2020).

⑤ порекло према енгл. Instagram.

⑤ синоними инстаграмашица, инстаграмерка¹⁶.

⑥ област интернет, друштвене мреже.

⑧ напомене Неформално. Често се користи пејоративно.

¹⁵ Обрађено је у првој свесци *Речника нових речи у српском језику*.

¹⁶ Обрађено је у првој свесци *Речника нових речи у српском језику*.

ИНТЕЛИГЕНТНА НАРУКВИЦА и ИНТЕЛИГЕНТНА НАРУКВИЦА

ж. р.

❶ дефиниција *електронски уређај у облику наруквице који омогућава праћење различитих података о здрављу, активности и окружењу корисника (број пређених корака, број откуцаја срца, ниво кисеоника у крви, висину крвног притиска и др.).*

❷ цитати INTEL PREDSTAVIO INTELIGENTNU NARUKVICU / Intel je predstavio novu **intelligentnu narukvicu** u toku održavanja njujorške nedelje mode. Ova narukvica nosi naziv My Intelligent Communication Accessory, MICA, odlikuje je atraktivan izgled kao i mogućnost 3G povezivanja, pa nema potrebe za aktiviranjem tethering-a (vesti.rs, 8. 9. 2014); Novi hit: **Intelligentna narukvica** od dragog kamenja i zmijske kože (vesti.rs, 20. 11. 2014); Fitbit Surge – **intelligentna narukvica** / Konkretno do nas je stigao Surge, najnoviji Fitbit-ov proizvod koji u ovom momentu predstavlja jedno od TOP 5 rešenja na tržištu (dominomagazin.com, 28. 6. 2015); Kompanija iz Hongkonga pod nazivom Add Care Ltd. predstavila je *Glutrac*, **intelligentnu narukvicu** koja koristi kombinaciju četiri neinvazivna senzora (za apsorpcionu spektroskopiju, ECG, PPG i dinamičko praćenje metaboličke temperature tela), koji u sadejstvu sa AI-em i sistemom mašinskog učenja (koji su zaduženi za kreaciju vašeg jedinstvenog profila) u realnom vremenu mere vaš nivo glukoze u krvi (sk.rs, 17. 1. 2020); **Intelligentna narukvica**, meri puls, krvni pritisak, korake, kalorije, ima alarm, vibraciju, meri sedenje, povezivanje sa telefonom, obaveštava o porukama, sve u svemu super stvar, slično smart satu samo mnogo praktičnije (alishop.rs).

❸ синоними **паметна наруквица, смарт-наруквица.**

❹ област **технологија.**

ИНТЕЛИГЕНТНИ ТВ м. р.

❶ дефиниција *телевизор с компјутерским процесором и софтвером, повезан на интернет, који кориснику омогућава да поред гледања традиционалног телевизијског програма приступа садржајима на интернету, игра компјутерске игрице, слуша музику и управља уређајем на напреднији начин.*

❷ цитати Ko napravi **intelligentni tv** da se automatski stiša kada krenu reklame, obogatiće se (twitter.com, 29. 4. 2012).

❸ варијанте **интелигентни телевизор.**

❹ синоними **паметни ТВ, паметни ТВ-пријемник, паметни телевизор, смарт-ТВ, смарт-телевизор, хибридни ТВ, хибридни ТВ-пријемник, хибридни телевизор.**

- ⑥ област технологија
- ⑧ напомене Нераспрострањено.

интелигѐнтнї телѐвїзор м. р.

① дефиниција *телевизор с компјутерским процесором и софтвером, повезан на интернет, који кориснику омогућава да поред гледања традиционалног телевизијског програма приступа садржајима на интернету, игра компјутерске игрице, слуша музику и управља уређајем на напреднији начин.*

② цитати MI TV BOX S је телевизијски kutija која омогућава претварање обичног телевизора у **интелигентни телевизор**. То се постиже повезивањем kutije са телевизором преко HDMI kabla и повезивањем са интернетом путем Wi-Fi или LAN kabla (itprodavnica.rs).

④ варијанте интелигентни ТВ.

⑤ синоними паметни ТВ, паметни ТВ-пријемник, паметни телевизор, смарт-ТВ, смарт-телевизор, хибридни ТВ, хибридни ТВ-пријемник, хибридни телевизор.

⑥ област технологија.

⑧ напомене Нераспрострањено.

интелигѐнтнї фрижидѐр м. р.

① дефиниција *фрижидер опремљен напредним технологијама, с могућношћу повезивања на интернет и комуницирања с корисником.*

② цитати Многи **интелигентни фриџидери** сада dolaze са системима за филтрирање воде који обезбеђују чисту воду за пиће. Управљачка ploча координира са системом филтрације како би осигурала испорuku чисте воде и optimalan квалитет воде (ba.ideaspcb.com).

⑤ синоними паметни фрижидер, смарт-фрижидер.

⑥ област технологија.

⑧ напомене Нераспрострањено.

интернет-активист(а), -ѐ м. р.

① дефиниција *особа која својом активношћу на интернету (давањем лајкова на друштвеним мрежама, дељењем онлајн-петиција, позивањем преко друштвених мрежа на протесте и слично) пружа подршку одређеним политичким, хуманитарним или социјалним циљевима, обично без дубљег ангажовања у стварном свету.*

② цитати Izraelski **internet aktivista** uznemiravao Francuza do smrti / (sd.rs, 3.10. 2014); Dvadesetšestogodišnji Aron Švarc, idol **internet aktivista**, koji je 2013. godine izvršio samoubistvo nakon što su ga vlasti SAD osudile na 35 godina zatvora zbog prenošenja i deljenja naučnih članaka, danas bi imao tridesetšest godina (masina.rs, 9. 11. 2022); Džulijan Pol Asanž (engl. Julian Paul Assange; Taunsvil, 3. jul 1971) je australijski novinar i **internet aktivista** (albionbooks.rs).

⑤ синоними КЛИКТИВИСТ(а), ОНЛАЈН-АКТИВИСТ(а).

⑥ област ИНТЕРНЕТ, ДРУШТВО.

инфодèмија ж. р.

① дефиниција *огромна количина информација, често непоузданих и непроверених, које се брзо шире и онемогућују да се сагледа стварно стање ствари.*

② цитати Светска здравствена организација (СЗО) саопштила је раније да се „**инфодемиа**” око ковида 19 шири једнако брзо као и сам вирус, а теорије завере, гласине и културна стигма доприносе смрти и повредама, преноси Танјуг (politika.rs, 12. 8. 2020); „Lažne vesti nastaju u okviru **infodemije** koju imamo sada, a ona podrazumeva ogroman broj informacija koje su upućene javnosti i samim tim javnost ne može da razlikuje šta od tih informacija dolazi od pravog, a šta od lažnog izvora” (rs.n1info.com, 14. 12. 2020); **Infodemija** izaziva zбunjenost i rizična ponašanja koja mogu naštetiti zdravlju. Dovodi do nepoverenja u zdravstvene vlasti i podriва odговор javnog zdravlja. Stoga zajedno deluju studenti medicine i njihovi nastavnici (twitter.com, 27. 4. 2021); Stefan Mandić Rajčević, stručnjak za **infodemiju**, govoreći o dezinformacijama o vakcinaciji u Izraelu, navodi da je **infodemija** велики problem na svetskom nivou (rts.rs, 14. 8. 2021); Naš sagovornik napominje da smo osim pandemije, trenutno suočeni i sa **infodemijom**, što znači da smo preplavljeni informacijama o kovidu (magazine.novosti.rs, 23. 9. 2021); **Infodemija** je previše informacija, uključujući lažne ili обманјујуће информације u digitalnom i fizičkom окруženju tokom izbivanja bolesti. Ona izaziva konfuziju i rizična ponašanja koja mogu štetiti zdravlju (rtv.rs, 4. 2. 2022).

③ порекло према енгл. infodemic.

⑥ област ДРУШТВО.

инфодеміјскѣ, -ā, -ō

❶ дефиниција *који се односи на инфодемију (= огромну количину информација, често непоузданих и непроверених, које се брзо шире и онемогућују да се сагледа стварно стање ствари).*

❷ цитати On primećuje da je pandemija počela istovremeno sa infodemijom. Da dodam vašem spisku ovogodišnjih zbivanja i to da smo pre korone udisali najotrovniji vazduh na svetu. I da nastavim kao **infodemijski** analitičar – što se naših izbora tiče, slična stvar se desila na prošlogodišnjim izborima u Albaniji, deo opozicije je zagovarao bojkot (danas.rs, 27. 6. 2020); Da završim post-pandemijskim novinarstvom. Jer, COVID 19 će proći, ali u ovoj našoj profesiji ostale su „**infodemijske** posledice” koje su nas još više podelile, umesto da ujedinjuju (gradjanske.org, 13. 4. 2021); Falsifikatori istorije podmeću lažne oslonce i objašnjenja rata, a podaci o Crnom floru zatrpani su u **infodemijskoj** poplavi falsifikata koji negiraju zločine (pescanik.net, 1. 6. 2021); Svetska zdravstvena organizacija je u oktobru 2020. pozivala na to da se zaravni **infodemijska** kriva deleći preporuke o tome kako plivati u moru (dez)informacija (pescanik.net, 29. 1. 2022); Svakako – nije služio političkim ili ideološkim interesima bilo koje grupe zemalja, i svakako, ne bi trebalo da zaluta od prvobitne misije UN u neko „pandemijsko/**infodemijsko**” blato (nultatacka.rs, 27. 9. 2023).

❸ порекло према енгл. infodemic.

❹ синоними инфодемски.

❺ област друштво.

❻ напомене Предност треба дати речи *инфодеміјски* наспрам синонима *инфодемски*, који је нераспрострањен.

инфодемскѣ, -ā, -ō

❶ дефиниција *који се односи на инфодемију (= огромну количину информација, често непоузданих и непроверених, које се брзо шире и онемогућују да се сагледа стварно стање ствари).*

❷ цитати Preko medija koje imaju nacionalnu frekvenciju, a posebno preko TV Непі, išle su '**infodemske**' informacije i odjednom su postali jako dragi i viđeni гости Nestorović i Belojević, koji su dolazili sa potpuno suludim idejama (vreme.com, 23. 12. 2021).

❸ порекло према енгл. infodemic.

❹ синоними инфодеміјски.

❺ област друштво.

⑧ напомене Нераспрострањено. Предност треба дати синониму *инфодемички*.

инфомобил, -ила м. р.

① дефиниција *возило које служи као покретни информативни и рекламни пулт*.

② цитати Овај **infomobil** у облику продајне понуде која може да се опира, опрема се у складу са жељама вањих клијената и омогућава вам да уживо представите предности KS TOOLS Premium алата (kstools.com); За потребе семинара искоришћено је специјализовано возило **Infomobil** намењено за презентације и едукацију купача (tehnospromet.com, октобар 2015); Већ пету годину за редом доносимо нађ динамичан пројекат под називом Caleffi EXPERIENCE захваљујући нађем **infomobilu**. **Infomobil** је возило који је од пода до плафона опремљен Caleffi производима и спреман је за своју пролећну/летњу турнеју (caleffi.com, 25. 3. 2016).

⑥ област маркетинг.

⑧ напомене Нераспрострањено.

итиријум класик и **итиријум класик** м. р.

① дефиниција *једна од криптовалута, врсте дигиталног или виртуелног новца без централне банке*.

② цитати Истраживање: Напад од 51% на **Itirijum klasik** коштао би само 55 милиона долара, што би резултирало приходом од милијарду долара (3. 6. 2018); Уколико особа поседује рачунар нешто слабијих перформанси може рударити **Itirijum klasik** или неку другу мање захтевну криптовалуту за рударење (b92.net, 22. 3. 2021); Bitcoin мрежа допушта само 2,6 трансакција у секунди. Најгоре су прођли Filecoin, bitkoin кеђ и **itirijum klasik** (blic.rs, 24. 4. 2022); **Itirijum klasik** је оригинална верзија итиријума. Раздвајање се догодило када је decentralizovana autonomna organizacija (DAO) изграђена на врху првобитног итиријума била хаквана (planeta.rs).

③ порекло енгл. ethereum classic.

⑥ област интернет, финансије.

J

јòкићевац , -ѿвца м. р.

❶ дефиниција *особа која је ватрени навијач српског кошаркаша Николе Јокића.*

❷ цитати Jesam **Jokićevac**, naravno, međutim za Denver navijam još iz Antonijeve ere, od drafta 2003. (forum.sportsport.ba, 1. 5. 2019); **Jokićevcima** više stalo da MVP titule nego samom Jokiću (b92.net, 20. 10. 2021); Ja sam i **jokićevac** i dončićevac. Oba su fenomenalna, nema priče. Ali družе moj, Jokić je trenutno (opet) najbolji igrač u NBA i tu nema spora (b92.net, 27. 1. 2022); Kakvo sad ispadanje? Tako da sa svojim kontraprognozama i ne odmičeš baš daleko od **Jokićevaca** (b92.net, 23. 3. 2023); Kakav udarac za **Jokićevce** bi bio da Embid dođe do prstena (vox92.net, 10. 5. 2023); Jedna od glavnih tema u Americi je to ko će biti MVP NBA lige. Tu je jasna podela na **Jokićevce** i one protiv njega. Američki novinar Nik Rajt je brutalno napao srpskog asa, ali u zaštitu mu je stao crnogorski reprezentativac Nikola Vučević (sd.rs, 17. 6. 2023).

❸ област спорт.

К

кàнсел-култúра ж. р.

❶ дефиниција *друштвена појава која се огледа у организованом бојкотовању неке особе, најчешће јавне личности, робне марке или организације, због изјава, понашања или ставова који се сматрају неприхватљивим или увредљивим.*

❷ цитати Vladimir Putin, predsednik Rusije sa najdužim stažom još od Staljina, koji je optužen za zatvaranje ili ubijanje političkih protivnika i novinara, veoma je zabrinut zbog „**kansel culture**”. „Borba protiv rasizma je neophodan i plemenit cilj, ali u modernoj ‘**kansel kulturi**’ ona se pretvara u obrnutu diskriminaciju, obrnuti rasizam” (vice.com, 22. 10. 2022); Орвелијанска дијагноза изискивала је орвелијанску терапију: дигитална „Полиције мисли” и гурање читавих људи у „рупе за памћење” (тзв. „**кансел култура**”) имали су прилику да се размашу током пандемије ковида 19 и са почетком рата у Украјини (rts.rs); Критике **kansel culture** не би требало да упућује неко ко у овом тренутку убija civile samo zato što пружају отпор и који трпају у затвор и трјују своје критичаре (nova.rs).

❸ порекло енгл. cancel culture.

❹ варијанте кенсел-култура.

❺ синоними култура брисања, култура канселовања, култура кенселовања, култура отказивања, култура поништавања, култура укидања.

❻ област друштво.

❽ напомене Конотације које овај неологизам има изразито су поларизоване. За једне ово је начин борбе за правду и етичке вредности, док је за друге ово облик цензуре.

кàнселовāње с. р.

❶ дефиниција *организовано бојкотовање неке особе, најчешће јавне личности, робне марке или организације, због изјава, понашања или ставова који се сматрају неприхватљивим или увредљивим.*

② цитати Brutalno **kanselovanje** traje već danima, a mnogi na Twitteru izjavljuju da ih je Marija blokirala zbog toga. Pritisci na nju su toliko veliki da je ona odlučila da zaključa svoj profil na neko vreme, čekajući da se situacija smiri (famoza.net, 7. 10. 2020); Tu je i sve veći zid, zidaju ga sve strane, i sve jasnije pozivanje na „spaljivanje” svake vrednosti koja dolazi iz nasleđa onih koji su neprijatelji. Čajkovski, Dostojevski, već su podvrgnuti ovom „toplom zecu”, a red onih koji čekaju na „**kanselovanje**” postaje sve duži (javniservis.net; 30. 5. 2022); У целом овом кафкијанском ријалитију Србима је ипак нешто лакше да се снађу – већ су искусили сопствено **канселовање** и стигматизовање, осетили на својој кожи како је кад постанеш агресор на постојбини својих предака, будеш проглашен балканским месаром и геноцидашем од оних који су те клали и сатирали (rs.sputniknews.com, 3. 7. 2022); Da li mu je „**kanselovanje**” uništilo karijeru i može li muzika da spasi život Rajanu Adamsu? (nova.rs, 19. 1. 2024); Patrijarh Porfirije: **Kanselovanje** principa i temelja slobode koja izvire iz Jevanđelja (blic.rs, 27. 2. 2024).

③ порекло према енгл. canceling.

④ варијанте КЕНСЕЛОВАЊЕ.

⑤ синоними КЕНСЕЛИНГ.

⑥ област ДРУШТВО.

⑧ напомене Конотације које овај неологизам има изразито су поларизоване. За једне ово је начин борбе за правду и етичке вредности, док је за друге ово облик цензуре.

кaнселовати, -ујѐм сврш. и несврш.

① дефиниција *организовано бојкотовати неку особу, најчешће јавну личност, робну марку или организацију, због изјава, понашања или ставова који се сматрају неприхватљивим или увредљивим.*

② цитати Цензирисати руску културу, **канселовати** руске уметнике, живе или мртве, због конфликта између Русије и Украјине, је крајње глупо и несхватљиво (dnevnik.rs, 11. 5. 2022); Ипак, у време кад се поједини руски уметници „**канселују**” на Западу, занимљиво је подсетити на то како су у ранијим политички турбулентним временима уметност и култура, како се то каже, прелазили границе (rt.rs, 29. 7. 2024); Putin je nastavio i dalje, pa je ustvrdio da je Japan „цинично одлучио да **kanseluje**” чињеницу да је SAD та која је bacila atomske bombe на Hirošиму и Nagasaki на крају Другог светског рата (nova.rs).

③ порекло према енгл. to cancel.

④ варијанте КЕНСЕЛОВАТИ.

⑥ област друштво.

⑧ напомене Конотације које овај неологизам има изразито су поларизоване. За једне ово је начин борбе за правду и етичке вредности, док је за друге ово облик цензуре.

каптагон м. р.

① дефиниција *синтетички фармацеутски производ који се првобитно користио као лек за лечење одређених менталних и неуролошких поремећаја, а након што је његова производња забрањена због стварања зависности и ризика по здравље, користи се као илегална дрога која повећава будност и издржљивост, смањује осећај умора и отупљује чула.*

② цитати Синтетички наркотици у нашу земљу углавном долазе са запада – пре свега из Холандије и Белгије. Међутим, већа количина ове дроге у последње време долази из Пољске, Украјине и Бугарске, која је постала позната по синтетичкој дроги **каптагон** (politika.rs, 21. 2. 2010); Kancelarija UN za droge i kriminal klasifikovala je „**kaptagon**” u grupu „stimulanasa amfetaminskog tipa”, a ta droga obično sadrži mešavinu amfetamina, kofeina i drugih supstanci. Borci koji uzimaju tu drogu kažu da im ona pomaže da danima ostanu budni i otupljuje čula, omogućavajući im da bezosećajno ubijaju (telegraf.rs, 30. 5. 2017); **Kaptagon**, malo poznata droga, stvara tri puta veće prihode za sirijski režim nego svi meksički karteli zajedno. A čak je i vrlo verovatno da nikada niste čuli za nju. Međutim, droga koja izaziva veliku zavisnost, nalik amfetaminu, pod nazivom **Kaptagon**, doslovno je protunjala Bliskim Istokom (euronews.rs, 17. 6. 2023); Уједињени Арапски Емирати осујетили су покушај кријумчарења 13 тона амфетаминског **каптагона** који изазива зависност, вредног више од милијарду долара, скривеног у пошиљци врата и украсних грађевинских панела, саопштило је Министарство унутрашњих послова. Полиција Дубаија саопштила је да је ухапсила шест особа које су биле део „међународног криминалног картела” у, како је навела, једној од највећих операција шверца таблета **каптагона** на свету. [...] **Каптагон** је првобитно био медицински производ који садржи синтетички стимуланс фенетилин. Иако се више не производи легално, фалсификовани лекови који носе назив **каптагон** редовно се заплењују на Блиском истоку, наводи Европски центар за праћење дрога и зависности од дрога (sputnikportal.rs, 15. 9. 2023).

③ порекло енгл. captagon.

⑥ област наркотици.

кардиобоксинг м. р.

❶ дефиниција *врста физичког вежбања за обликовање тела, сагоревања калорија, побољшања кондиције и општег здравственог стања које комбинује елементе бокса и других фитнес-вежби.*

❷ цитати Према речима Небојше Миљковића, тренера из фитнес и велнес центра „Екстрим цим”, три најпопуларнија тренинга су такозвани **кардиобоксинг**, пилатес и спининг са бициклом. [...] Миљковић објашњава да је тренутно велики хит међу рекреативцима „**кардиобоксинг**” који обухвата тренинг у току којег особа која вежба има контакт са цаковима, па је тако поента вежбања – ударац у њих (politika.rs, 9. 9. 2009); Šalu na stranu, nije slučajno to što mnogi popularni grupni programi danas sadrže neke elemente boksa. Tae-bo, bo-di kombat, **kardio-boksing** samo su neki od njih bazirani na ovoj plemenitoj borilačkoj veštini (Iepotaizdravlje.rs, 14. 8. 2015); Posebna sala, namenjena je različitim programima, uključujući pilates, jogu, aerobik, **kardio boksing** u kojima dame mogu nesmetano da treniraju (teretana-sampion.rs).

❸ порекло енгл. cardio boxing.

❹ област спорт.

❺ напомене Иако се срећу различите правописне варијанте (*кардио-боксинг*, *кардио боксинг*), предност треба дати спојеном писању.

квѐд и квѝд м. р.

❶ дефиниција *отворено возило са четири велика точка, за једну или две особе, намењено возњи по неравним теренима.*

❷ цитати Dvogodišnji dečak stradao je u okolini Bečeja kada je na njega naleteo **kvad** (rts.rs, 9. 6. 2020); Gorska služba spasavanja saopštila je da je vozač **kvada**, jedan od učesnika moto-trke na Divčibarama, poginuo danas, vozeći kvad 20 kilometara van obeležene staze za takmičenje (rts.rs, 13. 6. 2020); **Kvad** – popularno vozilo smrtonosna zamka za neiskusne / Dve saobraćajne nesreće, jedna u kojoj je poginuo dvogodišnji dečak i druga gde je stradao vozač na Divčibarama a koje su se dogodile u razmaku od nekoliko dana, ponovo su aktivirale temu o učešću **kvada** u saobraćaju i problemima koji se javljaju korišćenjem ovog četvorocikla, koji se zapravo pravilno naziva ATV (All Terrain Vehicle – vozilo za sve terene) (nova.rs, 16. 6. 2020); Prva vožnja **kvada** je delovala, dosta instinktivno na mene i lako sam zavolela sve u vezi njega (autorepublika.com, 20. 12. 2021); NA ZLATIBORU je danas izbegnuta tragedija kada su se tokom vožnje **kvadom** prevrnuli mladić i devojka (novosti.rs, 1.

1. 2022); **Kvadovi**, bez kojih se skoro da ne ide u prirodu, postali su prava atrakcija Zlatibora (nova.rs, 6. 2. 2022).

③ порекло енгл. quad.

⑥ област саобраћај.

⑦ детерминативи **Kvad** avantura na Zlatiboru (telegraf.tv, 27. 6. 2023); Ukoliko ste rešeni da se sa Tarom upoznate na poseban i pomalo neobičan način, pravo je vreme da razmotrite našu čuvenu **kvad** avanturu! Pod terminom **Kvad** avanture Tara podrazumeva se adrenalinska vožnja i istovremeni obilazak turističkih atrakcija Tare (avanture.rs); **Kvad** vikend – Lipovica – Beljanica (paket aranžman za 2 osobe) (asa.rs); Naše **kvad** ture obuhvataju obilazak svih turističkih atrakcija planine Goč, najvišeg vrha – Krst (1123mnv), jezera „Selište”, planinskih reka i nekoliko vidikovaca sa kojih se pruža neverovatan pogled na Vrnjačku Banju i okolinu (avanturistickicentar.com); ATV Ždralin je nastao iz ljubavi prema planini Jastrebac, istoriji naše zemlje, ali i ljubavi za avanturom, koju našim **KVAD TURAMA** želimo prikazati što većem broju (zdralinjastrebac.rs).

квинóја ж. р.

① дефиниција *биљка из породице лобода (Chenopodium quinoa), слична житарицама, пореклом из Јужне Америке, која се користи у исхрани.*

② цитати **Kvinoja**, majka žitarica (nezavisna.com, 21. 5. 2015); **Квиноја** – храна за 21. век; **Квиноја** је култура која може да обезбеди сигурност хране у 21. веку – званично је потврдила Организација за храну и пољопривреду (ФАО) 2003. године (rts.rs; 12. 5. 2016); **Kvinoja** - zlatno zrno koje uspeva i kod nas (agroklub.rs, 10. 10. 2018); Dosta se pisalo o ishrani Novaka i Jelene Đoković, kada su svojevremeno odlučili da više ne jedu meso. Jedna namirnica u međuvremenu postala je neizostavna stavka u njihovoj ishrani, a to je **kvinoja** (kod nas je nekad zovu i kinoa) (citymagazine.danas.rs, 12. 10. 2023).

③ порекло енгл. quinoa.

④ варијанте киноа.

⑥ област биологија, исхрана.

кѐнсел-култúра ж. р.

① дефиниција *друштвена појава која се огледа у организованом бојкотовању неке особе, најчешће јавне личности, робне марке или организације, због изјава, понашања или ставова који се сматрају неприхватљивим или увредљивим.*

❷ цитати Fraza *cancel culture*, која се код нас испрва буквално преводила као „**kensel kultura**”, да би се након nekog времена ustalila варијанта „kultura ukidanja”, у јавности се почиње појављивати средином друге деценије двадесет и првог вијека, односно prije осам-девет година. Данас нам се чини да она постоји много дуже и често нам није јасно како је постојао свијет у којем није постојало име за такву праксу. Ипак, ни сама фраза није заживјела преко ноћи. Ширу популарност она је стекла тек 2019. године (thesrpskatimes.com, 8. 2. 2024); Занимљив је случај који такође можемо сврстати у **кенсел-културу** поводом култног филма „Прохујало са вихором”, по роману Маргарет Мичел. Снимљен 1939. овај филмски класик, с Клерк Гејблом и Вивијан Ли у главним улогама, добио је десет Оскара, остајући у историји кинематографије као најгледанији свих времена. Наиме, током 2021. познати амерички интернетски стриминг сервис ХБО Мах је „Прохујало с вихором” скинуо са своје платформе због деградирајућих сцена о Афроамериканцима у том филму. (nspm.rs, 7. 4. 2024); Култура отказивања, или према енглеској фрази **кенсел-култура** (*cancel culture*), проширила се на Твитеру 2010. године, тачније на мрежи Black Twiter, на којој су се повезивали Афроамериканци у намери да подвуку теме дискриминације и расизма. Врхунце је досегла за време пандемије када су се милиони људи преселили на друштвене мреже и, одатле, кренули у оштре „културне ликвидације” и онлајн линчовање јавних личности, група, институција, идеја па и читавих култура. Реч је о пракси уклањања из јавног простора појединаца и група који су наводно прекршили неке доминантне друштвене норме и вредности (magazin.politika.rs, 25. 2. 2024).

❸ порекло енгл. *cancel culture*.

❹ варијанте кансел-култура.

❺ синоними култура брисања, култура канселовања, култура кенселовања, култура отказивања, култура поништавања, култура укидања.

❻ област друштво.

❼ напомене Конотације које овај неологизам има изразито су поларизоване. За једне ово је начин борбе за правду и етичке вредности, док је за друге ово облик цензуре.

кѐнселинг м. р.

❶ дефиниција *организовано бојкотовање неке особе, најчешће јавне личности, робне марке или организације, због изјава, понашања или ставова који се сматрају неприхватљивим или увредљивим.*

❷ цитати Uprkos popularizaciji trenda tzv. „**kenselinga**” (engl. cancelling), tj. kulture „otkazivanja” ličnosti koje deluju u javnom prostoru zbog – po vrlo neodređenim merilima – neprimerenih stavova koje su iznele, levica je ta koja se istorijski zalagala i koja mora da nastavi da se залаже за што ширу, слободнију и демократскију дискусију (marks21.info, 24. 1. 2021).

❸ порекло енгл. cancelling.

❹ синоними канселовање, кенселовање.

❺ област друштво.

❻ напомене Нераспрострањено. Конотације које овај неологизам има изразито су поларизоване. За једне ово је начин борбе за правду и етичке вредности, док је за друге ово облик цензуре.

кѐнселовѝње с. р.

❶ дефиниција *организовано бојкотовање неке особе, најчешће јавне личности, робне марке или организације, због изјава, понашања или ставова који се сматрају неприхватљивим или увредљивим.*

❷ цитати Gubi se pravo na grešku, исправку i извинjenje. Vrlo често се напад и „**kenselovanje**” настављају чак и када се особа покaje због нечега што је изговорила, или објасни да је у питању изјава од раније иза које више не стоји (optimist.rs, 6. 11. 2021); Исто као што је Ћурувија још једном, и то још бруталније него на Uskrs 1999. године, „kenselovan” одлуком Apelacionог суда, дешава се „**kenselovanje**” случаја два масовна убиства у „Ribnikaru” и у околини Mladenovca (danas.rs, 6. 2. 2024); **Kenselovanje** је уклањање друге особе. Оба поступка мотивисана су кукавичлуком и одликује их потпуно одсуство емпатије. Али, док за **kenselovanje** понекад постоје оправдани разлози, ghosting је сасвим неоправдан (a1.rs).

❸ порекло према енгл. cancelling.

❹ варијанте канселовање.

❺ синоними кенселинг.

❻ област друштво.

❼ напомене Конотације које овај неологизам има изразито су поларизоване. За једне ово је начин борбе за правду и етичке вредности, док је за друге ово облик цензуре.

кѐнселовати, -ујѐм

❶ дефиниција *организовано бојкотовати неку особу, најчешће јавну личност, робну марку или организацију, због изјава, понашања или ставова који се сматрају неприхватљивим или увредљивим.*

❷ цитати „Cancel je kada otpratite nekog, **kenselujete** ga kao da ne postoji, sve ostalo je zapravo po definiciji agresija, tu se radi o digitalnom nasilju, kada pišu ljudi jako neprimerene stvari, a zapravo se tim pretnjama ugrožava život pojedinca jer vi nikad ne znate da li vam neko preti samo na Tviteru ili će vas neko sačekati ispred kuće“, rekla je ona (euro-news.rs, 28. 10. 2021); U otvorenom pismu koje je uputio američkim medijima, ali i objavio na svojim društvenim mrežama, Malina traži da Gibson bude **kenselovan** zbog svojih mizogenih uvreda, a uz tvrdnju i da mrzi Jevreje (direktno.rs, 12. 12. 2021); Jasno je takođe da će Novaku zabraniti da igra i na svim ostalim velikim turnirima, da će ga konstantno provlačiti kroz medijskog toplog zeca, huškati na njega i naterati i sponzore da ga „**kenseluju**“ (standard.rs, 25. 1. 2022).

❸ порекло према енгл. to cancel.

❹ варијанте канселовати.

❺ напомене Нераспрострањено. Конотације које овај неологизам има изразито су поларизоване. За једне ово је начин борбе за правду и етичке вредности, док је за друге ово облик цензуре.

кѐтогена дијѐта ж. р.

❶ дефиниција *посебни режим исхране с малим уносом угљених хидрата и ограниченим уносом протеина, а с великим уносом здравих масти, коју доводи до стварања кетонских тела у организму и разградње масних наслага.*

❷ цитати **Ketogena dijeta** може да вам помогне да oslabite, што је тесно повезано са дијабетесом типа 2, преддијабетесом и метабoličким синдромом (lepotaizdravlje.rs, 25. 12. 2019); **Ketogena dijeta**, на пример, може помоћи deci која имају epilepsiju, dok deficit vitamina B12 може doprineti lošem pamćenju ili iscrpljenosti (rts.rs, 3. 1. 2020); **Ketogena dijeta** (ili keto dijeta, skraćeno) je dijeta sa malo ugljenih hidrata i visokim sadržajem masti koja nudi mnoge zdravstvene prednosti (nova.rs, 15. 6. 2022); Ova dijeta je bazična i ona na koju ljudi prvo pomisle kada se spomene „**ketogena dijeta**“. Ona podrazumeva vrlo nizak unos ugljenih hidrata, ograničen unos proteina [...] Otprilike, razmere su: 70% masti, 20% proteina i 10% ugljenih hidrata, ili manje (imlek.rs); **Ketogene dijetе** могу да доведу до масивног smanjenja šećera u krvi i nivoa insulina.

Ovo, zajedno sa uvećanom koncentracijom ketona, ima brojne zdravstvene koristi (dijeta.in.rs).

- ③ порекло према енгл. ketogen diet.
- ⑤ синоними КЕТО дијета.
- ⑥ област исхрана.

кето дијета ж. р.

① дефиниција *посебни режим исхране с малим уносом угљених хидрата и ограниченим уносом протеина, а с великим уносом здравих масти, који доводи до стварања кетонских тела у организму и разградње масних наслага.*

② цитати Kada je reč o mleku i mlečnim proizvodima, kaže da mleko i jogurt imaju dosta ugljenih hidrata i proteina, a da nemaju mnogo masti, pa su tako, za **keto-dijetu** bolji pavlaka, maslac, punomasni sirevi... (rts.rs, 9. 5. 2021); **Keto dijeta** se zasniva na oko 75 odsto dnevnih kalorija iz masnoća, 20 odsto iz proteina i 5 odsto iz ugljenih hidrata (eklinika.telegraf.rs, 26. 1. 2022); Postoji više tipova **keto dijete**, a među njima svako može da pronade onu koja najviše odgovara njegovom životnom stilu i afinitetima (imlek.rs); **KETO dijeta**: Jedan od najdelotvornijih načina da izgubite kilograme / Ukoliko još uvek niste, isprobajte **keto dijetu** i uverite se u njen učinak (novosti.rs, 26. 6. 2022); Verovatno već znaš koji su benefiti **keto dijete**, naročito zato što veliki broj poznatih ličnosti promoviše ovu dijetu, ne samo kao način da se održi određena kilaža, ili da se smršā, već i za zdrav način života. Ako imaš želju da smršāš na efekatan način, a pritom ne treniraš, u nastavku ovog teksta ćeš saznati šta to sve **keto dijeta** podrazumeva (dietx.rs).

- ③ порекло према енгл. keto diet.
- ⑤ синоними КЕТОГЕНА дијета.
- ⑥ област исхрана.

киберспорт м. р.

① дефиниција *организована такмичења у игрању видео-игара, на којима учесници играју једни против других, појединачно или тимски, обично уз новчану награду за најуспешније и могућност да сви које то интересује прате мечеве преко интернета.*

② цитати Наиме, поред класичних Олимпијских игара, а домаћин наредних је Париз 2024. године, почеће да се одржавају и олимпијска надметања у **киберспортовима**. Други назив за њих је „еспорт” или „е-спорт”, а у питању су надметања у видео-играма, појединачна

и групна (novosti.rs, 29. 12. 2023); „Игре будућности” су иновативно међународно такмичење у хибридним дисциплинама, у концепту „фиџитал” (физички+дигитални, енг. physical+digital), који обједињује класичан спорт и **киберспорт** или VR/AR технологију (sputnik-portal.rs, 21. 2. 2024).

③ порекло према енгл. cybersport.

⑤ синоними дигитални спорт, електронски спорт, е-спорт, сајбер-спорт.

⑥ област технологија, интернет.

⑦ детерминативи Прве у историји Олимпијске **киберспорт** игре требало би да се одрже 2026. године у Јапану, јавила је тамошња агенција Кјодо (novosti.rs, 29. 12. 2023).

⑧ напомене Нераспрострањено.

кино̀а ж. р.

① дефиниција *биљка из породице лобода (Chenopodium quinoa), слична житарицама, пореклом из Јужне Америке, која се користи у исхрани.*

② цитати **Киноа** смањује лош холестерол / **Киноа** је нешто ново у свету здраве хране, а опет нешто прастаро (politika.rs, 2. 4. 2014); U novom blog postu vam otkrivam zbog čega je dobro da **kinou** uključite u ishranu, te zašto ova pseudožitarica ima status supernamirnice. / Šta je **kinoa**? / **Киноа** је биљка из фамилије штрева, а будући да изгледом подсећа на житарицу, а и припрема се на исти начин, зовемо је pseudožitaricom (elle.rs, 19. 4. 2023); Dosta se pisalo o ishrani Novaka i Jelene Đoković, kada su svojevremeno odlučili da više ne jedu meso. Jedna namirnica u međuvremenu postala je neizostavna stavka u njihovoj ishrani, a to je kvinoja (kod nas je nekad zovu i **kinoa**) (citymagazine.danas.rs, 12. 10. 2023); **Киноа** садржи аминокиселину лизин, која је neophodna организму за прави-лан раст и развој и производњу енергије, као и протеине, витамине из групе В, витамин Е, разне антиоксидансе, флавоноиде, потом есенцијалне минерале. [...] **Киноа** – коју још називају „мајком свих зрна” – једна је од најбогатјих безглутенских намирница које се могу наћи у природи (stil.kurir.rs, 19. 10. 2024).

③ порекло енгл. quinoa.

④ варијанте КВИНОЈА.

⑥ област биологија, исхрана.

кликбилан, -лна, -лно

① дефиниција **а.** (о корисничком интерфејсу у дигиталном окружењу, обично на интернету) који реагује на клик мишем тако што покреће неки процес. **б.** (обично о насловима текстова на интернету) који је тако осмишљен, формулисан, обично коришћењем бомбастичних речи, да привуче пажњу особе која је посетила одређену страницу на интернету и подстакне је да кликне на линк како би прочитала цео текст и тиме повећала број прегледа.

② цитати **а.** Važno je napomenuti da kada postavite **klikabilni** link, korisnici koji koriste LinkedIn putem desktop računara mogu da ga vide, kliknu na njega (profymedia.rs); Tekst mora biti čitljiv bez zumiranja, slike ne bi trebalo da „beže” sa strane, a linkovi i dugmići moraju biti jasno istaknuti i lako **klikabilni** (linkedin.com, 25. 9. 2018); Primera radi, ako ste napravili anketu ili kviz u okviru storija i samo ga sačuvali na telefonu, kasnije kada budete hteli da objavite, moraćete opet da gubite vreme na pravljenje ankete, odnosno kviza. Isto tako lokacija, tag i hashtag koji ste uneli, neće biti **klikabilni** i moraće opet da se unesu (digitizer.rs); Dugmići, linkovi i svi **klikabilni** elementi trebaju biti jasno razdvojeni. Ne smeju biti preblizu jedan drugom jer to klik prstom dosta otežava (milanstojkovic.com). **б.** Вера Баришић Поповић је истакла да је наслов овакав само да би био „кликбилан”, да привуче читаоце. Да је наслов био, на пример, „Ковач: у Србији нико не цени рад”, то нико не би прочитао (savetzastampu.rs, 23. 2. 2017); **KLICKABILNI NASLOVI U MEDIJIMA: NEĆETE VEROVATI U ŠTA SVE NE TREBA DA VERUJETE** (bif.rs, 23. 7. 2017); **Klikabilni** naslovi na portalima – kako i zašto baš (ne) klikćemo na njih? Zato ste možda već odavno čuli za tzv. **klikabilne** naslove, a i ako niste, danas ste sigurno, slučajno ili namerno kliknuli makar na dva. Jer nešto je „šokantno”, negde je „haos”, drugde i „užas”, a za mnogo šta „nikada ne biste poverovali”. Ovo su neke od reči i sintagmi po kojima se prepoznaju **klikabilni** naslovi (rts.rs, 30. 11. 2021); U ekonomiji „velikih brojki” zaradu generišu pre svega tehnokompanije, ali i mediji koji su se prilagodili logici **klikabilnog** nisko-kvalitetnog sadržaja. Podaci Gemiusa pokazuju da tek nekoliko medija u Srbiji generiše milionske preglede, a vreme provedeno na ovim sajto-vima meri se u stotinama godina (birnsrbija.rs, 8. 3. 2023); Nalazi fokus grupe, u kojoj je učestvovalo šest novinara beogradskih portala i devet novinara sa lokalnih medijskih portala iz centralne Srbije i Vojvodine, pokazuju da novinari zbog pritiska da isporuče što više „**klikabilnog** sadržaja” često ne mogu da se usredsrede na jednu od suštinskih odlika novinarstva, temeljnu proveru objavljenog sadržaja, piše Demostat (n1info.rs, 8. 7. 2023).

⑥ област интернет, медији.

КЛИКАБИЛНОСТ, -ости ж. р.

❶ дефиниција *својство онога што је тако осмишљено да привуче пажњу особе која је посетила одређену страницу на интернету и подстакне је да кликне на линк како би прочитала цео текст и тиме повећала број прегледа.*

❷ цитати **Klikabilnost** (clickability) je jedna od reči koja je, kao i mnoge u novome veku, izgubila osnovno značenje, bar u tom jeziku. Sa-dašnje je, za razliku od onog starog, više vezanog za tehničke mogućno-sti, usmereno na šta drugo nego na pare: što više klikćemo na nešto, više para od oglašivača, pretplatnika i svih uključenih u lanac (cenzolovka.rs, 16. 6. 2015); Demostat: Zbog „**klikabilnosti**“, novinari se odriču osnov-nih principa novinarstva (n1info.rs, 8. 7. 2023); Да ли су то онда наука и знање и заиста поново на цени, или је победила псеудо наука, **кли-кабилност**, тј. сензације по сваку цену [...] (media.rtv.rs, 9. 10. 2021); О примамљивости/**klikabilnosti** наслова, чија је последица и нека зарата објављивача, само оvolико – професионални ђурнализам, који полaко вене под убрзањем информација – а не би морало тако да буде – има механизме да наслове и на мрежама уреди тако да буду примамљиви, а потпуно јасни, никaко сензационалистички и накићени мамцима УЖАС, КАТА-СТРОФА, НЕЧУВЕНО, НЕВИЂЕНО... иза којих је у тексту нејасно и недovolјно објашњење (danas.rs, 17. 9. 2023); У позадини овaко масовног кршења права на приватност налазе се различити интереси, од уређивачке политике и табloidног приступа обради тема до захтева digitalног окружења које предност даје брзини, **klikabilnosti** и viralности садржаја (kolubar-ske.rs, 1. 2. 2024).

❸ порекло према енгл. clickability.

❹ област ИНТЕРНЕТ, МЕДИЈИ.

КЛИКБЕЈТ м. р.

❶ дефиниција *садржај који је тако осмишљен, формулисан, обично коришћењем бомбастичних речи, да привуче пажњу особе која је посетила одређену страницу на интернету и подстакне је да кликне на линк како би прочитала цео текст и тиме повећала број прегледа.*

❷ цитати Francuska je objavila novu listu alternativnih reči za pojmo-ve na engleskom jeziku, kao što su „**klikbejt**“, „podkast“ i „dipfejk“ (in-former.rs, 27. 5. 2020); Danas ćemo govoriti o најчешћим видовима ме-дијских манипулација. Jedna od njih zove se **КЛИКБЕЈТ** i onda dolazi U NASLOVU vesti i tekstova, sa internet portala. Naslov je обично дуга-ћак, а поједине рећи су исписане великим словима. Такође, наслов обично

sadrži nekakav „suspens“: neophodno je da klinknete, da biste dobili odgovor na pitanje koje se u naslovu postavlja (zoomer.rs, 5. 6. 2022); Koja je granica kada „**klikbejt**“ preraste u linč: Gde se izgubila nekadašnja novinarska etika (nova.rs, 26. 1. 2023); Takozvani „**klikbejtovi**“ uglavnom su se odnosili na članke u crnoj hronici i društvene teme dok su se „dezinformacije“ odnosile uglavnom na politička i bezbednosna pitanja (n1.info.rs, 15. 8. 2024); ZAŠTO PADAMO NA **KLIKBEJT** – OTKRIJTE KAKO KOMUNICIRATI PRIVLAČNO, ALI NE I MANIPULATIVNO (kliping.rs).

❸ порекло енгл. clickbait.

❺ синоними КЛИК-МАМАЦ.

❻ област ИНТЕРНЕТ, МЕДИЈИ.

❼ детерминативи **Klikbejt** statistika: relativni i apsolutni efekat (fake-news.rs, 8. 6. 2021); Google sprema veliko ažuriranje: **Klikbejt** sadržaj će biti manje vidljiv u rezultatima pretrage (telegraf.rs, 22. 8. 2022); Dobrodošli na tamnu stranu Interneta! Imamo caps lock, imamo face koje se krevelje, imamo gole starlete! Danas prolazimo sve **klikbejt** tehnike: one očigledne od kojih nam je muka i one podmukle na koje i dalje padnemo (ziska.rs, 24. 4. 2023); Zbog **klikbejt** vesti novinari moraju da se odriču osnovnih principa novinarstva (021.rs, 8. 7. 2023); Da, **klikbejt** naslovi na internetu su sve bezobrazniji i bezobrazniji. Oni su često manipulativni, senzacionalni, preuveličani – nekada čak i BUKVALNO PREUVELIČANI (danas.rs, 27. 8. 2023).

КЛИК-МАМАЦ, -мца м. р.

❶ дефиниција *сadržај који је тако осмишљен, формулисан, обично коришћењем бомбастичних речи, да привуче пажњу особе која је посетила одређену страницу на интернету и подстакне је да кликне на линк како би прочитала цео текст и тиме повећала број прегледа.*

❷ цитати Ако progutate ovaj „**klik mamac**“, najčešće otkrijete da onoga što je u izlogu (u naslovu), nema u radnji (u tekstu). Ali, klik po klik – a svaki se precizno meri – eto rejtinga i aduta sa kojima se ide oglašivačima. Sve popularniji metod jeste i stavljanje znaka pitanja na kraju „senzacionalnog“ ili „ekskluzivnog“ naslova, čime se ovo novo novinarstvo ograđuje od laži koja je u tekstu (politika.rs, 20. 9. 2015); Vrhunski rezultati pretraživanja često su **klik-mamac** – retke, ali fascinantne i zatrašujuće priče o bolesti, zato budite pametni u vezi sa pretraživanjem (n1info.rs, 18. 11. 2019); U cilju super-brzog učitavanja, u člancima ćemo koristiti slike samo ako su usko i direktno povezane sa temom. Takođe,

obećavamo da nećemo koristiti jeftinu manipulaciju davajući člancima **klik-mamac** naslove (kvočka.rs).

- ③ порекло према енгл. clickbait.
- ⑤ синоними кликбејт.
- ⑥ област интернет, медији.

КЛИКТИВИЗАМ, -зма м. р.

① дефиниција *облик активизма на интернету којим се пружа подршка одређеним политичким, хуманитарним или социјалним циљевима путем давања лајкова на друштвеним мрежама, дељењем онлајн-петиција, позивањем преко друштвених мрежа на протесте и слично, обично без дубљег ангажовања у стварном свету.*

② цитати **Kliktivism** – lenjost ili mobilnost? (mingl.rs, 20. 1. 2013); Ne verujem u **kliktivism** već u aktivizam (srbijaupokretu.org); Ali, da li se internet aktivizam najčešće svodi na „**kliktivism**”, da li se ispoljena spremnost na delovanje u onlajn sferi preliva i u sve češće tako nazivan oflajn svet [...] (rts.rs, 17. 11. 2016); **Kliktivism** ima lošu reputaciju. Kao što je jedan komentator zabeležio pre jedne decenije: „**Kliktivism** je za aktivizam isto što i Mekdonalds za kuvanu hranu. On možda izgleda kao hrana, ali hranljive materije koje život znače odavno su nestale iz njega” (bbc.com, 21. 11. 2021).

- ③ порекло енгл. clicktivism < click + (ac)tivism.
- ⑥ област интернет, друштво.

КЛИКТИВИСТ(А), -ѐ м. р.

① дефиниција *особа која својом активношћу на интернету (давањем лајкова на друштвеним мрежама, дељењем онлајн-петиција, позивањем преко друштвених мрежа на протесте и слично) пружа подршку одређеним политичким, хуманитарним или социјалним циљевима, обично без дубљег ангажовања у стварном свету.*

② цитати Da, da, važno je biti **kliktivista** kada je politika generalno u pitanju, važno je tada biti najpametniji (banjalukain.com, 7. 9. 2014); Posle toga, ispostavilo se da Boko Haram, ekstremni islamistički militanti koji su oteli decu i poslednjih godina poubijali na hiljade ljudi, ne mare mnogo za peticije ili heštegone sa Change.org, ostavivši u čudu generaciju mladih **kliktivista** koji nisu znali kako da se prema tome postave (vice.com, 21. 12. 2014); Naime, mnogi toaletno narajcani ljudi i „**kliktivisti**” sa Tvitera veruju u to da je vlast u Srbiji skaradna, totalitarna, zla i naopaka (danars.rs, 23. 12. 2018); Ona se zato i koristi za brojna reklami-

ranja i negovanja potrošačkih navika koje temeljno apolitizuju kritičnu masu: lepote i zdravlja i travel-luksuza. Zbog toga se izdvaja jedan zanimljiv izraz: **kliktivista**, čovek koji je aktivista na društvenim mrežama, a čiji se aktivizam ne prenosi u realan prostor i vreme (beforeafter.rs 14. 7. 2020); Ako ste, po rečima profesora Radojkovića, „mamcem ulovili moment pažnje **kliktivista**”, zainteresovali ste one koji su zaista bitni – finansijere (nin.rs, 20. 9. 2023).

③ порекло енгл. clicktivist < *click* + (ac)tivist.

⑤ синоними интернет-активист(а), онлајн-активист(а).

⑥ област интернет, друштво.

КЛИКТИВИСТИЧКИ, -а, -о

① дефиниција *који се односи на клиktivизам (= облик активизма на интернету којим се пружа подршка одређеним политичким, хуманитарним или социјалним циљевима путем давања лајкова на друштвеним мрежама, дељењем онлајн-петиција, позивањем преко друштвених мрежа на протесте и слично, обично без дубљег ангажовања у стварном свету) и клиktivисте (= особе које својом активношћу на интернету – давањем лајкова на друштвеним мрежама, дељењем онлајн-петиција, позивањем преко друштвених мрежа на протесте и слично – пружа подршку одређеним политичким, хуманитарним или социјалним циљевима, обично без дубљег ангажовања у стварном свету).*

② цитати Ипак, многи радије говоре о „индустријском комплексу западног спасиоца”. Донекле и зато што је један црнац данас истовремено „вођа слободног света”, врховни командант најмоћније армије и „кул лик” – миљеник **кликтивистичке** „фејсбук генерације” (politika.rs, 18. 5. 2014); Time је алегоријски смеštena **кликтивистичка** euforija за Sandersom где јој је и место (fpn.bg.ac.rs, 2018); Dakle, ne smemo dozvoliti da nam društvene mreže budu samo **кликтивистички** i navijački izdovni ventil (danas.rs, 13. 1. 2019).

③ порекло енгл. clicktivist < *click* + (ac)tivist.

⑥ област интернет, друштво.

КЉОБОТ м. р.

① дефиниција *индустријски робот намењен непосредној сарадњи с људима у заједничком радном простору.*

② цитати **Koboti** ili kolaborativni roboti su roboti koji imaju za cilj da komuniciraju sa ljudima u zajedničkom prostoru ili da rade u njihovoj ne-

posrednoj blizini. Industrijski roboti dizajnirani su da rade autonomno, uz sigurnost koja je obezbeđena izolacijom od ljudskog kontakta, za razliku od kobota. Zahvaljujući senzorima i drugim dizajnerskim karakteristikama kao što su lagani materijali i zaobljene ivice, **koboti** mogu direktno i sigurno da komuniciraju sa ljudima. **Kobote** su 1996. godine izumeli J. Edward Colgate and Michael Peshkin, profesori sa Univerziteta Northwestern University. Podnošenje patenta u SAD iz 1997. godine opisuje **kobote** kao „uređaj i metod za direktnu fizičku interakciju između osobe i korisnika opšte namene (general purpose manipulator) kojim upravlja računar”. Izum je nastao iz inicijative kompanije General Motors 1994. godine koju je vodio Prasad Akella iz GM Robotics centra (marlab.rs, 22. 6. 2019); Možda ste već čuli za „**kobote**“ – saradničke robote – u skladištima ili industrijskoj proizvodnji. Ali da li znate i za **kobote** koji rade kao baštovani, baristi ili kopiloti? Od početka pandemije COVID-19, porasla je moguća upotreba i korist saradničkih robota: od **kobota** koji funkcionišu kao medicinske sestre do stanica za testiranje kojima upravljaju **koboti** (industrija.rs, 25. 9. 2021); Prvi pneumatski **kobot** predstavila je kompanija FESTO – Počinje nova era saradnje ljudi i robota (automatika.rs).

③ порекло енгл. *cobot*.

⑤ синоними колаборативни робот.

⑥ област технологија.

КОГНИТАРИЈАТ, -áта м. р.

① дефиниција *друштвена класа, обично академски образована, коју чине особе које се баве интелектуалним или креативним пословима, често недовољно плаћена за свој рад, без социјалне сигурности, која се налази у сличном положају као традиционални пролетаријат у индустријској ери.*

② цитати Интелектуални пролетаријат или **kognitariјat**, kulturni radnici koji se bave nekim aspektom kulturne proizvodnje, zanemarene su žrtve prezrelog kapitalizma: uglavnom rade neinstitucionalne poslove ili nesigurne, prekarne poslove u institucijama s korporacijskom aromom (arhiva.portalnovosti.com, 9. 7. 2011); Sa novom modalnošću kapitalističkog načina proizvodnje vrijednosti nastala je nova društvena grupa proizvođača vrijednosti: kognitivna radna snaga ili **kognitariјat** (danars.rs, 20. 10. 2019); Jugoslovenska politička izuzet(n)ost u okviru hladnoratovskog poretka – nesvrstavanje, samoupravljanje, društveno vlasništvo – delovala je kao dobar identitetski kapital, odskočna daska za postjugoslovenski **kognitariјat**, putem koje se moglo zapaženo uskočiti na globalno tržište sadržajima i alternativnim budućnostima (czkd.org, 30. 12. 2021).

③ порекло енгл. *cognitariat*.

⑤ синоними КОГНИТИВНА РАДНА СНАГА, КОГНИТИВНИ ПРОЛЕТАРИЈАТ.

⑥ област ДРУШТВО.

КОГНИТИВНА РАДНА СНАГА ж. р.

① дефиниција *друштвена класа, обично академски образована, коју чине особе које се баве интелектуалним или креативним пословима, често недовољно плаћена за свој рад, без социјалне сигурности, која се налази у сличном положају као традиционални пролетаријат у индустријској ери.*

② цитати Sa novom modalnošću kapitalističkog načina proizvodnje vrijednosti nastala je nova društvena grupa proizvođača vrijednosti: **kognitivna radna snaga** ili kognitarijat (danars.rs, 20. 10. 2019);

⑤ синоними КОГНИТАРИЈАТ, КОГНИТИВНИ ПРОЛЕТАРИЈАТ.

⑥ област ДРУШТВО.

⑧ напомене Нераспрострањено.

КОГНИТИВНИ ПРОЛЕТАРИЈАТ, -ага м. р.

① дефиниција *друштвена класа, обично академски образована, коју чине особе које се баве интелектуалним или креативним пословима, често недовољно плаћена за свој рад, без социјалне сигурности, која се налази у сличном положају као традиционални пролетаријат у индустријској ери.*

② цитати Umesto čestitke za Novu godinu: **Kognitivni proletarijat** / Teorijska praksa/Memefest / Pošto sami ne možemo da realizujemo potencijale svog intelekta, prisiljeni smo da svoj produktivno-kreativni potencijal plasiramo na tržište u jednoj između predpisanih društvenih formi saradnje. Kao **kognitivni proletarijat** nudimo, plasiramo, prodajemo svoje znanje, ideje, rešenja... (memefest.org, 29. 12. 2010); To je bila jedna mutacija, u vreme kada je izgledalo da će taj razvijeni, zreli, kasni kapitalizam iz centra izvoziti industriju na periferiju, gde je jeftina radna snaga, gde nema ekoloških regulacija, gde su režimi korumpirani, a da će za sebe zadržati samo istraživanje i razvoj, inovacije, dizajn, intelektualne, kognitivne delatnosti. Izgledalo je kao da se stvara nova klasa – **kognitivni proletarijat** (novosti.rs, 9. 12. 2024).

⑤ синоними КОГНИТАРИЈАТ, КОГНИТИВНА РАДНА СНАГА.

⑥ област ДРУШТВО.

⑧ напомене Нераспрострањено.

кòлаборативнї рòбот м. р.

❶ дефиниција *индустријски робот намењен непосредној сарадњи с људима у заједничком радном простору.*

❷ цитати **Kolaborativni roboti** otvaraju nove mogućnosti za mala i srednja preduzeća [...] Prvi **kolaborativni robot** izašao je iz proizvodnje u decembru 2008. godine, dok je 2015. godine procenjena vrednost ovog rešenja dostigla cifru od 100 miliona dolara (industrija.rs, 15. 3. 2020); **Kolaborativni roboti** – rešenje za manjak radne snage u 21. veku (via-job.rs, 1. 10. 2020); Koboti ili **kolaborativni roboti** su roboti koji imaju za cilj da komuniciraju sa ljudima u zajedničkom prostoru ili da rade u njihovoj непосредној близини (industrija.rs, 8. 12. 2021); **Колаборативни радни робот**, обично познат као кобот, је врста роботског система дизајнираног да ради заједно са људима у заједничком радном простору (srla.guoshenglaser.com, 1. 2. 2024).

❸ порекло енгл. collaborative robot.

❹ синоними КОБОТ.

❺ област ТЕХНОЛОГИЈА.

колајдер м. р.

❶ дефиниција *уређај великих димензија који служи за убрзавање субатомских честица, попут протона и неутрона, до екстремних брзина и изазивање судара ових честица ради научних проучавања.*

❷ цитати ЦЕРН ће градити гигантски **колајдер** – најмање трипут већи од постојећег (fakti.org, 6. 2. 2014); Руски физичари ће створити нови **kolajder** u Sibiru (sputnikportal.rs, 3. 1. 2017); У оквиру Заједничког института за нуклеарна истраживања (ЈИНР) у Дубну у Московској области завршава се изградња акцелератора НИСА. Њега називају „млађим братом” Великог хадронског сударача. Спутњик објашњава какве задатке овај **колајдер** треба да реши (sputnikportal.rs, 15. 4. 2023); Велики хадронски **kolajder** (LHC) nastavio je danas sa radom, dan nakon što je isključen zbog kvara na elektronskim vodovima, izjavio je ruski naučnik Vladimir Karžavin koji učestvuje u projektu (rtv.rs, 19. 1. 2024).

❸ порекло према енгл. collider : сударач.

❹ синоними сударач, сударач елементарних честица, сударач честица.

❺ област ТЕХНОЛОГИЈА.

КОМБИНОВАНА РЕАЛНОСТ ж. р.

❶ дефиниција *интерактивно комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом) уз могућност интеракције с овим садржајима; технологија која ово омогућује.*

❷ цитати Rukovodioci (Apple Inc.) predstavili su prošle nedelje Upravnom odboru kompanije – svoje nove, *dolazeće* slušalice **kombinovane realnosti**, ukazujući tako da je razvoj uređaja dostigao naprednu fazu (biznis.telegraf.rs, 20. 5. 2022); **Kombinovana realnost** /KR/ (engleski: „mixed reality”, skraćeno: „MR”) je mešavina stvarnog i virtuelnog sveta, a izraz su skovali Pol Milgram i Fumio Kišino za potrebe svog naučnog rada nazvanog „Klasifikacija vizualnih displeja za **kombinovanu realnost**”. U svetskim razmerama najpoznatiji primer **kombinovane realnosti** je video igra „Pokemon Go” (bgdracunarskicentar.rs, 8. 9. 2022).

❸ порекло према енгл. mixed reality.

❹ синоними мешана реалност, мешана стварност, мешовита реалност, мешовита стварност, миксована реалност, миксована стварност, помешана реалност, помешана стварност.

❺ област технологија.

❻ напомене Нераспрострањено. Комбинована реалност се разуме као аугментативна стварност у већем степену (аугментативна стварност додаје дигиталне елементе на стварно окружење, уз то да су ти елементи углавном статични и имају ограничену интеракцију са стварним светом, док комбинована реалност омогућава интерактивно манипулисање виртуелним објектима.

КОНВЕРТОПЛАН м. р.

❶ дефиниција *ваздухоплов који поседује особине и хеликоптера и авиона, те може да полеће и слеће вертикално попут хеликоптера, али и да се конвертује у летелицу с фиксним крилима и лети хоризонтално попут авиона.*

❷ цитати **Конвертоплан** „Ера-54” ће омогућити везу међу обичним полицијским радио-уређајима на даљинама од 70км (rs.bth.com, 23. 10. 2018); Руска компанија „М-Индастриз” пројектује теретни дрон-**конвертоплан** са „паметним крилом и аутопилотом”, изјавио је Спутњик у генерални директор компаније Михаил Липатов (sputnikportal.rs, 8. 1. 2023); Дрон је у стању да полети са било ког места које није припремљено за те циљеве, мислим чак и са палубе брода.

Притом, то није **конвертоплан** (sputnikportal.rs, 25. 6. 2023); **КОН-ВЕРТОПЛАН V-22 OSPREY АМЕРИЧКЕ ВОЈСКЕ СРУШИО СЕ У ЈАПАНУ** (tvfront.rs, 29. 11. 2023).

③ порекло енгл. convertiplane.

⑥ област саобраћај, технологија.

криптокомпанија ж. р.

① дефиниција *пословни субјекат који се бави разменом и чувањем криптовалута, као и трговином њима.*

② цитати Ко је **kriptokompanija** по којој је названа CaizCoin arena у Novom Pazaru / На питање на који начин се криптовалуте уклапају у контекст спорта, у компанији наводе да се дешава пробој на том тржишту. Као пример наводе и да је **kripto kompanija** закупила име Arene у којој играју LA Lakers у Los Angelesу (slobodnaevropa.org, 18. 2. 2022); Još једна **kriptokompanija** поднела захтев за банкрот / **Kripto kompanija** Dženezis (Genesis) global поднела је захтев за банкротом пред судом у Njujorkу (danas.rs, 21. 1. 2023); Један од највећих клијената Silvergejt банке била је банкротирана криптоменјачница FTX, док је Signature банка последњих година кредитирала и чувала новач **kriptokompanija**. Калифорнијска First Republic банка чије су акције последње две недеље pale за 87 одсто, а од банкрота SVB из нје је повучено око 70 милијарди долара депозита, такође у портфолију има поприличан број технолошких и **kriptokompanija** (danas.rs, 23. 3. 2023).

③ порекло енгл. cryptocompany.

⑤ синоними криптофирма.

⑥ област финансије.

⑧ напомене Предност треба дати спојеном писању (*криптокомпанија*).

криптофирма ж. р.

① дефиниција *пословни субјекат који се бави разменом и чувањем криптовалута, као и трговином њима.*

② цитати Тим и другим оштрим коментарима амерички адвокат Џејмс Брамли, из канцеларије „Саливан и Кромвел” (међу групом правника именованих да заокруже процедуру банкрота Еф-Те-Икса), описао је ове седмице на суду у САД профил власника огромне **криптофирме**, која је 11. новембра надлежнима пријавила баснословну „несолвентност” (politika.rs, 25. 11. 2022); **Kripto firma** BlockFi поднела је захтев за заштиту од стећаја у складу с Poglavlјem 11 на

Stečajnom sudu Sjedinjenih Država za okrug Nju Džersi (bonitet.com, 28. 11. 2022); **Kripto-firma** BlockFi još jedna žrtva kraha na tržištu (bloombergadria.com, 28. 11. 2022); Problematična **kripto firma** BlockFi podnela je zahtev za bankrot u SAD, jer dramatičan kolaps FTX-a nastavlja da odjekuje širom industrije (bizlife.rs, 29. 11. 2022); **KRIPTO FIRMA GREŠKOM PRENELA 10,5 MILIONA DOLARA JEDNOJ ŽENI** (blic.rs, 31. 8. 2022); Najveća američka kripto firma otpušta još 20% radnika, nakon prethodnih -20% u junu (startit.rs, 10. 1. 2023).

③ порекло према енгл. *cryptocompany*.

⑤ синоними криптокомпанија.

⑥ област финансије.

⑧ напомене Предност треба дати спојеном писању (*криптофирма*).

кросфит м. р.

① дефиниција *врста интензивног вежбања које је осмислио Грег Гласман, које укључује елементе и вежбе из више спортова.*

② цитати **Krosfit** (Crossfit) već nekoliko godina slovi za jednu od najpopularnijih fitness disciplina. To je sport kojim se ili bavite ili vas intrigira – sredine nema (sportvision.rs, 23. 10. 2019); Ukoliko volite intenzivno vežbanje, sa puno dešavanja i trošenja kalorija za vas je idealan **krosfit** (lepotaizdravlje.rs, 15. 3. 2020); Tehnički rečeno, **KrosFit** je brendirani fitness režim koji je kreirao Greg Glasman (telegraf.rs, 27. 3. 2020); **Кросфит** представља комбинацију више тренинг дисциплина, након којих се најбоље види ко је највише издржљив (rtv.rs, 22. 6. 2020); Ne postoji potpuno precizna definicija šta je to **krosfit**, ali ga je najlakše opisati kao trening viskog intenziteta sa elementima treninga snage, dizanja tegova, gimnastike, veslanja, trčanja i plivanja (n1info.rs, 17. 8. 2021).

③ порекло енгл. *crossfit < cross + fit(ness)*.

⑥ област спорт.

⑦ детерминативи **Krosfit** takmičari pokazaće svoju mentalnu i fizičku spremnost u dve kategorije: „Elite” i „Scaled” (rts.rs, 29. 9. 2015); Marko Gajić (32), **krosfit** trener iz Jagodine, oborio je Ginisov rekorder u ponavljanju vežbe „čest to grund barpi”, tako što je za 12 sati uradio 4.526 ponavljanja (novosti.rs, 16. 3. 2018); Данас вам представљамо **кросфит** програм, тренинг који је и у Новом Саду све траженији. Занимљиво је да се **кросфит** програм широм света не примењује само у теретанама, већ и ватрогасним и војним јединицама, јер вас припрема да будете добри у различитим областима (rtv.rs, 11. 7. 2018).

кросфитер м. р.

❶ дефиниција *особа која се бави кросфитом (= врстом интензивног вежбања које је осмислио Грег Гласман, а које укључује елементе и вежбе из више спортова).*

❷ цитати Bodibilderi вежбају да изграде своје тело и буду снажни, а **Krosfiteri** вежбају да буду функционално снажни, док им изградња тела није приоритет, али је последица вежбања (telegraf.rs, 4. 2. 2017); **Krosfiter** kompletirao izazov od hiljadu sklekova za sat i devet minuta (muskimagazin.rs); Милан Шалиначки – успешан кросфитер и у петој деценији (rtv.rs, 6. 11. 2017); **Krosfiteri** као вегани, не могу 10 минута да издрже а да не спомену да су кросфитери (twitter.com, 22. 1. 2018); VUK VUKAŠINOVIĆ, **KROSFITER: NAŠ SPORT JE TAKAV DA SU SVI POBEDNICI** (trcanje.rs, 22. 2. 2019); „**Krosfiteri**”, како називају људе који се баве овом дисциплином, на први поглед делују као фитнес залуђеници који скачу, вићу, дижу огромне тегове и махнито се сменјују на справама за вежбање уз сваки звук звона (sportvision.rs, 23. 10. 2019).

❸ порекло енгл. crossfiter.

❹ област спорт.

кросфитерка ж. р.

❶ дефиниција *женска особа кросфитер (= особа која се бави кросфитом, врстом интензивног вежбања које је осмислио Грег Гласман, а које укључује елементе и вежбе из више спортова).*

❷ цитати Najbolje **krosfiterke** stižu u Srbiju! (telegraf.rs, 9. 12. 2014); A ove **krosfiterke** ramena k'o Hercegovac (twitter.com, 24. 7. 2017); Maržo Alvarez poznata **krosfiterka** pokazala je da se ne libi da pokaže svoje jako telo (telegraf.rs, 29. 11. 2018); Takmičari su pokazali svoje mogućnosti, a najspremniji prošli u finale, koje se održava 3. i 4. septembra u Beogradu. Među njima je i naša najuspešnija **krosfiterka**, Kristina Vasić koja je sa nama podelila više informacija o samom takmičenju, kako se priprema, ali i šta je najviše motiviše da se bavi ovim sportom (sd.rs, 24. 8. 2022).

❸ порекло према енгл. crossfiter.

❹ област спорт.

кросфитерскӣ, -ā, -ō

❶ дефиниција *који се односи на кросфит и кросфитере (= врсту интензивног вежбања које је осмислио Грег Гласман, а које укључује елементе и вежбе из више спорта, те особе које се њиме баве).*

❷ цитати *Imaju evropska prava, američka, mađarska, švedska, seksualna, veganska, **krosfitera**, tehnološka, politička, akademska... pa kad se sva ta prava namire, ostane ponešto i za ljudska prava (twitter.com, 18. 8. 2018); **Krosfitera** elita Srbije / Ja mislio da svi oduvek znaju za tu **krosfitera** foru sa naduvanim tegovima... (parapsihopatologija.com, 19. 11. 2018); Vežbe se ne dele na pauerlifterske i bodibilderske! Ili „**krosfitera**”, još gore (instagram.com, 10. 10. 2021).*

❸ порекло према енгл. crossfit < cross + fit(ness).

❹ област спорт.

ксенобот м. р.

❶ дефиниција *изузетно мали робот направљен од живих ћелија који функционише као програмирани микроорганизам.*

❷ цитати *Živi mini roboti **Xenobots** који се могу сами леčiti и хранити! (zanimljivostidana.com, 3. 4. 2021); Američki naučnici stvorili su prve „žive robote” na svetu, takozvane **Xenobots**, који могу да се reproducuju на другачији начин од оног који је својствен биљкама и животињама (bif.rs, 1. 12. 2021); **Xenobots** су мањи од милиметра, а направљени су од матичних ћелија афричке канджасте жабе (*Xenopus leavis*) (atvbl.rs, 1. 12. 2021); Napredak tehnologije imao je snažan uticaj i na razvoj naučnih metoda, što je dovelo do mnogih neočekivanih otkrića, pobijanja starih uverenja, i otvaranja vrata novim istraživanjima. Jedno od njih uvelo je u naučni svet **Xenobots** — prve žive samoreplikujuće robote. [...] Dvogodišnji rad sa **Xenobotima** iznedrio je fascinantno saznanje – ovi roboti razmnožavaju se na vrlo specifičan način, do sada neviđen kod biljaka i životinja. Naime, uočeno je da **Xenobots** „roditelji”, plivajući u medijumu u kojem se nalaze, spontano prikupljaju i organizuju stotine pojedinačnih ћелија formirajući novog robota. Taj „potomak” nakon nekoliko dana poprima oblik svog roditelja i ponaša se isto kao on – kreće se i formira nove „bebe” **Xenobots**. Međutim, pokazalo se da ovaj proces nije postojan, jer ubrzo po ostavljanju potomstva (najviše 2 generacije) dolazi do raspadanja čitavog sistema (simbioza.bio.bg.ac.rs, 2. 3. 2022); Ова млада научница докторирала је у Бечу на области епигенетика, бавила се токсикологијом у фармацеутској индустрији. Радила је и у консултантској компанији која је пружала услуге истраживачким центрима у САД, а за Спутњик је већ коментарисала велико откриће,*

ксеноботе, минијатурне биолошке роботе који се сами крећу, али и размножавају, могу да направе револуцију у фармакологији, односно лечењу. Живе машине које се праве од ћелија изолованих из ембрионе жабе, могле би саме да дођу до органа, успут штитећи лек који носе, да се саме програмирају и испусте га на циљано место (rs.sputnik-news.com, 6. 8. 2022).

③ порекло енгл. xenobot.

⑥ област технологија.

ксеноботски, -а, -о

① дефиниција који се односи на ксеноботе (= *изузетно мале роботе направљене од живих ћелија који функционишу као програмирани микроорганизам*).

② цитати Ти природни покрети постају **ксеноботски** извор енергије (rts.rs, 21. 3. 2020); Tada nam je nanotehnologija pružala izuzetnu pomoć. Kao što je svima iz tog vremena poznato, bila sam jedan od najbitnijih osnivača Kluba KSBT – **ksenobotske** terapije, koji je vrlo brzo postao projekat na globalnom nivou (zuns.me, 13. 12. 2023).

③ порекло према енгл. xenobot.

⑥ област технологија.

⑧ напомене Нераспрострањено.

култивирано месо с. р.

① дефиниција *месо добијено узгојем животињских ћелија у лабораторији*.

② цитати Veštačko meso, poznato i kao laboratorijsko meso, in vitro meso ili **kultivirano meso**, predstavlja proizvodnju mesa izvan životinjskog tela, u laboratorijskim uslovima (zanimljivostidana.com, 11. 3. 2024).

④ варијанте култивисано месо.

⑤ синоними вештачко месо, ин витро месо, лабораторијски узгојено месо, лабораторијско месо, месо из културе ткива, месо из лабораторије, месо из ћелијске културе, месо ин витро, месо узгојено у лабораторији, чисто месо.

⑥ област исхрана.

⑧ напомене Нераспрострањено. Предност треба дати варијанти *култивисано месо*.

култивиса̀нџ мѣсо с. р.

❶ дефиниција *месо добијено узгојем животињских ћелија у лабораторији.*

❷ цитати **Култивисано месо** се разликује од биљног меса јер садржи праве животињске ћелије и – теоријски – не разликује се од правог меса. Ћелије се у почетку изолују од животиње и развијају у ћелијске линије које се затим замрзавају. Мали узорци из ових ћелијских линија се затим могу пренети у биореакторе – обично велике челичне резервоаре – где се ћелије „хране” у одговарајућем раствору који садржи хранљиве материје које поспешују деобу ћелија. Када ћелије порасту и диференцирају се у одговарајућу врсту ткива, могу се сакупити и користити у узгојеним месним производима, преноси РТС (politika.rs, 18. 11. 2022); **Култивисано месо**, познато и као месо узгојено у лабораторији, пуштено је у продају у Сједињеним Државама (sputnikportal.rs, 23. 6. 2023); Novo istraživanje: Proizvodnja **kultivisanog mesa** više šteti životnoj sredini nego stočne farme? (agrokлуб.rs, 28. 6. 2023); Što se ukusa tiče, **kultivisano meso** ima ukus poput konvencionalnog. Proizvođači nastoje na usklađivanju sa ukusom i strukturom konvencionalnog mesa (nauka.telegraf.rs, 26. 9. 2023); Mada podseća na naučnu fantastiku, desetine kompanija širom sveta razvijaju tehnologiju kako bi u laboratoriji uzgojili **kultivisano meso** čija je prodaja zasad dozvoljena u samo nekoliko zemalja, poput Izraela i Singapura (bbc.com, 9. 2. 2024);

❸ варијанте култивирано месо.

❹ синоними вештачко месо, ин витро месо, лабораторијски узгојено месо, лабораторијско месо, месо из културе ткива, месо из лабораторије, месо из ћелијске културе, месо ин витро, месо узгојено у лабораторији, чисто месо.

❺ област исхрана.

култу̀ра брѣса̀ња ж. р.

❶ дефиниција *друштвена појава која се огледа у организованом бојкотовану неке особе, најчешће јавне личности, робне марке или организације, због изјава, понашања или ставова који се сматрају неприхватљивим или увредљивим.*

❷ цитати „Током масовног јавног срамоћења, кад милиони људи кажу да си изbrisана, осећаш се врло изоловано. Мислим да нема много оних који заиста разумеју како је када те милиони мрзе врло гласно. Када за некога кажеш да је изbrisан, то није TV емисија. Ради се о људском бићу. Тој особи шаљеш gomилу порука типа – умукни, nestани, а можда и – ubиј

se”, rekla je Tejlор Svift за „Vogue” после личног судара са феноменом **културе брисања** пре неколико година (nova.rs, 31. 7. 2021); Šire гледано, примећује, начин избора новог премијера говори, између осталог, и о манипулацији са политичком коректношћу и том новом „**културом брисања**” (b92.net, 26. 10. 2022); **Култура брисања** на примеру Žерара Депардјеа: Омилјени глумач XX века је омражени глумач XXI века / (oko.rts.rs, 27. 12. 2023).

③ порекло према енгл. cancel culture.

⑤ синоними кансел-култура, кенсел-култура, култура канселовања, култура кенселовања, култура отказивања, култура поништавања, култура укидања.

⑥ област друштво.

⑧ напомене Конотације које овај неологизам има изразито су поларизоване. За једне ово је начин борбе за правду и етичке вредности, док је за друге ово облик цензуре.

култура канселовања ж. р.

① дефиниција *друштвена појава која се огледа у организованом бојкотовану неке особе, најчешће јавне личности, робне марке или организације, због изјава, понашања или ставова који се сматрају неприхватљивим или увредљивим.*

② цитати Konzervativci su obasipali pažnjom Mađarsku (i Poljsku) dok su iz sigurnosti prestižnih katedri na severnoameričkim univerzitetima oplakivali svoj status žrtava **културе канселовања** i navodnog mekog totalitarizma američke levice (pescanik, net, 3. 6. 2022); Po mome sudu, nemoguće je biti levičar a ne biti protiv svakog oblika diskriminacije i zlostavljanja. Ali to ne znači i biti, recimo, za, unutar ekstremnih formi vauk ideologije i **културе канселовања**, stav da je rodni identitet dnevno promenljiva etiketa a muškarci, belci i heteroseksualci (potencijalna) konzervativna opasnost (danars.rs, 26. 10. 2024); Oni ne razumeju ni žestoki pritisak na tradicionalnu porodicu i strahuju od agresivnog preterivanja vauk (eng. woke) ideologije i **културе канселовања**, za šta se optužuje leвица (radar.nova.rs, 12. 11. 2024).

③ порекло према енгл. cancel culture.

④ варијанте култура кенселовања.

⑤ синоними кансел-култура, кенсел-култура, култура брисања, култура отказивања, култура поништавања, култура укидања.

⑥ област друштво.

⑧ напомене Конотације које овај неологизам има изразито су поларизоване. За једне ово је начин борбе за правду и етичке вредности, док је за друге ово облик цензуре.

култура кенселовања ж. р.

① дефиниција *друштвена појава која се огледа у организованом бојкотовању неке особе, најчешће јавне личности, робне марке или организације, због изјава, понашања или ставова који се сматрају неприхватљивим или увредљивим.*

② цитати Posledica ovih poslednjih ksenofibija je da čitav niz uticajnih kompanija je javno prekinulo veze s reperom u pokušaju da i sebe i brend distanciraju od njega. Mač **kulture kenselovanja** je odavno krenuo da ubada ovog umetnika, a teško da će ove poslednje momente njegova javna persona preživeti (danas.rs, 26. 10. 2022); Nova žrtva na Zapadu popularne **kulture „kenselovanja”** (otkazivanja) mogao bi da postane i čuveni renesansni slikar Leonardo da Vinči, budući da najnovija istraživanja pokazuju „ono najgore” – da je imao rusko poreklo (lat.rt.rs, 16. 3. 2023); „Kulturni ratovi, pa i **kultura kenselovanja**, najčešće se dešavaju u trenutku kad institucije prolaze kroz ozbiljne transformacije, kada se društva menjaju, tada raste i strah građana, i ovo postaje neka vrsta ventila i pokušaj da se pronade utočište”, kaže Martinoli (n1info.rs, 2. 4. 2023).

③ порекло према енгл. cancel culture.

④ варијанте култура канселовања.

⑤ синоними кансел-култура, кенсел-култура, култура брисања, култура отказивања, култура поништавања, култура укидања.

⑥ област друштво.

⑧ напомене Конотације које овај неологизам има изразито су поларизоване. За једне ово је начин борбе за правду и етичке вредности, док је за друге ово облик цензуре.

култура отказивања ж. р.

① дефиниција *друштвена појава која се огледа у организованом бојкотовању неке особе, најчешће јавне личности, робне марке или организације, због изјава, понашања или ставова који се сматрају неприхватљивим или увредљивим.*

② цитати Šta je „**kultura otkazivanja**“ i zašto su je slavni pisci osudili u otvorenom pismu / Postoje i kampanje koje kritikuju **kulturu otkazivanja** zbog ograničavanja slobode govora potpirivanjem netolerancije

prema alternativnim pogledima i idejama, koliko god da su bezosećajni. Dakle, je li „**kultura otkazivanja**“ način da ljudi dignu glas protiv uvredljivog govora i ponašanja onih koji poseduju neku moć? Ili više može da se poredi sa mentalitetom rulje? (bbc.com, 13. 7. 2020); Poslednjih godinu dana u Srbiji obeležio je sve veći rast globalnog trenda *cancel* kulture, odnosno „**kulture otkazivanja**“, odnosno „kulture ukidanja“. Za veoma kratak period, ovaj trend je u Srbiji evoluirao od društvenih i medijskih osuda – pa sve do uspešnih peticija za zabranu ulaska u zemlju (/voicce.org.rs, 26. 6. 2022); Ono što tada Handke doživljava već spada u klasičnu „kulturu ukidanja“, makar se tada termin i nije koristio. Pozorišta koja su već naručila njegove tekstove odustaju od premijera, oduzimaju mu se već dodijeljne književne nagrade, a iz političkih razloga. Moglo je izgledati da će, eto, u poznim godinama Handke ostati uskraćen za zaslužno mjesto u istoriji kulture i književnosti, a onda se desila Nobelova nagrada. Ta vijest je izazvala „buku i bijes“ velike kamarile samozvanih „moralnih sudija“, ali uzalud. Pokazalo se da se i „**kultura otkazivanja**“ može pobijediti (thesrpskatimes.com, 8. 2. 2024).

⑤ порекло према енгл. *cancel culture*.

⑤ синоними кансел-култура, кенсел-култура, култура брисања, култура канселовања, култура кенселовања, култура поништавања, култура укидања.

⑥ област друштво.

⑧ напомене Конотације које овај неологизам има изразито су поларизоване. За једне ово је начин борбе за правду и етичке вредности, док је за друге ово облик цензуре.

култура поништавања ж. р.

① дефиниција *друштвена појава која се огледа у организованом бојкотовану неке особе, најчешће јавне личности, робне марке или организације, због изјава, понашања или ставова који се сматрају неприхватљивим или увредљивим.*

② цитати **Kultura poništavanja** je sramna fleka na mapi književnog sveta / Možda ste do sada čuli za **kulturu poništavanja** (*Cancel culture*) i nekima je sigurno jasno da to nije ništa novo. Sohini Kumar i Ris Gudvel su o tome govorili pre pola decenije, Hobs i Mendevil su bili žrtve moralno religiozne **kulture poništavanja** u 17. i 18. veku, a svi znamo i za Salmana Ruždija i njegovu situaciju – nakon objavljivanja romana „Satanski stihovi“ 1988. godine, na njega je bačena fatva – iranski vođa Ajatola Homeini naredio je da Ruždi bude ubijen, što je dovelo do napada na knjižare i javnog spaljivanja knjiga, a neki su čak i ubijeni (poput Hito-

šija Igarašija, japanskog prevodioca romana) (laguna.rs, 29. 7. 2021); Popević: Biković laka meta „**kulture poništavanja**” i geopolitičke podele sveta / Odluka produkcijske kuće HBO da prekine saradnju sa Milošem Bikovićem posledica je višegodišnje „**kulture poništavanja**”, i linča nestomišljenika. U takvoj atmosferi, a tome treba dodati i ubranu podelu sveta na nove geopolitičke blokove, najuspešniji srpski glumac bio je laka meta, navodi odgovorni urednik redakcije filmskog programa RTS-a Nikola Popević (rts.rs, 3. 2. 2024); Dodaje da se u sociologiji ovakve pojave definišu kao praksa „**kulture poništavanja**”. „Ovaj novi vid pritiska ili represije nad srpskim stanovništvom na Kosovu i Metohiji u sociologiji se može poistovetiti sa praksom takozvane kulture otkazivanja ili **kulture poništavanja** gde pojedinci, u ovom slučaju Srbi, bivaju otkazani ili poništeni zbog stavova koji se percipiraju kao suprotni dominantnom narativu u zajednici kojoj pripadaju (kosovo-online.com, 3. 9. 2024).

③ порекло према енгл. cancel culture.

⑤ синоними кансел-култура, кенсел-култура, култура брисања, култура канселовања, култура кенселовања, култура отказивања, култура укидања.

⑥ област друштво.

⑧ напомене Конотације које овај неологизам има изразито су поларизоване. За једне ово је начин борбе за правду и етичке вредности, док је за друге ово облик цензуре.

култура укидања ж. р.

① дефиниција *друштвена појава која се огледа у организованом бојкотовању неке особе, најчешће јавне личности, робне марке или организације, због изјава, понашања или ставова који се сматрају неприхватљивим или увредљивим.*

② цитати „Fenomen '**kulture ukidanja**' podstiče ono što se prećutno očekuje da se komentarišu vruće teme, u šta smo se uverili poslednjih dana posle eskalacije sukoba između Izraela i Palestine”, kaže doktorka Kirsti Ferklo, ekspertkinja za popularnu kulturu, „sa mejnstrim medijima koji to predstavljaju kao 'bitke' između samih slavних ličnosti i šire javnosti” (bbc.com, 23. 5. 2021); U okviru **kulture ukidanja** (cancel culture) teško je ovih dana pronaći neku malo poznatu kulturu čije vas pominjanje u negativnom ili šaljivom kontekstu neće predstaviti u najgorem mogućem svetlu. Afrika ne može, Azija ne može. Balkan i istočna Evropa uopšte, idealni su za podsmevanje jer predstavljaju beli deo „pogrešne” Evrope, koji nikada nije formalno (podvučeno) bio kolonizovan od strane Zapada (pokreni.rs, 3. 1. 2022); Ono što tada Handke doživljava već spada u kla-

sičnu „**kulturu ukidanja**”, makar se tada termin i nije koristio. Pozorišta koja su već naručila njegove tekstove odustaju od premijera, oduzimaju mu se već dodijeljene književne nagrade, a iz političkih razloga. Moglo je izgledati da će, eto, u poznim godinama Handke ostati uskraćen za zasluženo mjesto u istoriji kulture i književnosti, a onda se desila Nobelova nagrada. Ta vijest je izazvala „buku i bijes” velike kamarile samozvanih „moralnih sudija”, ali uzalud. Pokazalo se da se i „kultura otkazivanja” može pobijediti (thesrpskatimes.com, 8. 2. 2024); Fraza *cancel culture*, koja se kod nas isprva bukvalno prevodila kao „kensel kultura”, da bi se nakon nekog vremena ustalila varijanta „**kulturu ukidanja**”, u javnosti se počinje pojavljivati sredinom druge decenije dvadeset i prvog vijeka, odnosno prije osam-devet godina. Danas nam se čini da ona postoji mnogo duže i često nam nije jasno kako je postojao svijet u kojem nije postojalo ime za takvu praksu. Ipak, ni sama fraza nije zaživjela preko noći. Širu popularnost ona je stekla tek 2019. godine (thesrpskatimes.com, 8. 2. 2024).

③ порекло према енгл. *cancel culture*.

⑤ синоними кансел-култура, кенсел-култура, култура брисања, култура канселовања, култура кенселовања, култура отказивања, култура поништавања.

⑥ област друштво.

⑧ напомене Конотације које овај неологизам има изразито су поларизоване. За једне ово је начин борбе за правду и етичке вредности, док је за друге ово облик цензуре.

Л

лабораторијски љзгљјено мѣсо и лабораторијски љзгљјено мѣсо с. р.

❶ дефиниција *месо добијено узгојем животињских ћелија у лабораторији.*

❷ цитати U Izraelu se otvara prva fabrika **laboratorijski uzgojenog mesa** (klima101.rs, 14. 7. 2021); Култивисано или **лабораторијски љзгљјено месо** се прави у тако што се узму ћелије одређене животиње, кокошке или краве, а потом смештају у велике челичне посуде, где се даље множе и расту. То је слично процесу у пиварама, односно начину на који се у њима производи квасац или одређене бактерије потребне за процес ферментације (sputnikportal.rs, 23. 6. 2023); Na pitanje da li će **laboratorijski uzgojeno meso** morati da se koristi kao zamena, Gejts je odgovorio: „Za Afriku i druge siromašne zemlje, moraćemo da koristimo životinjsku genetiku da drastično povećamo količinu govedine po emisiji za njih [...]” (agromedia.rs, 22. 9. 2023); Izrael je postao prva zemlja koja je odobrila prodaju **laboratorijski uzgojenog** govedeg **mesa**, preneli su danas svetski mediji (blic.rs, 17. 1. 2024).

❸ синоними вештачко месо, ин витро месо, култивирано месо, култивисано месо, лабораторијско месо, месо из културе ткива, месо из лабораторије, месо из ћелијске културе, месо ин витро, месо љзгљјено у лабораторији, чисто месо.

❹ област исхрана.

лабораторијскљ мѣсо и лабораторијскљ мѣсо с. р.

❶ дефиниција *месо добијено узгојем животињских ћелија у лабораторији.*

❷ цитати Zamislivo je da **laboratorijsko meso** manje doprinosi razvoju višestruko rezistentnih patogena jer se koristi manje antibiotika. [...] Međutim, jedno je jasno: ni proizvodnja **laboratorijskog mesa** ne prolazi bez emisije gasova koji izazivaju efekat staklene baste (n1info.rs, 11. 10.

2022); **Лабораторијско месо**, у „светској престоници кухиње” (koha.net, 30. 10. 2024); **Лабораторијско месо**, као и риба, наводно имају иста својства, али има још времена док такву храну не видимо у супермаркетима. [...] Нешто веома важно, **лабораторијско месо** није веганско, пошто се прави од ћелија живих животиња и користи се у култури феталним говеђим серумом. Ове врсте процеса само извлаче окрутност према животињама из једначине (sr.lifestyle.fit).

⑤ синоними вештачко месо, ин витро месо, култивирано месо, култивисано месо, лабораторијски узгојено месо, лабораторијско месо, месо из културе ткива, месо из лабораторије, месо из ћелијске културе, месо ин витро, месо узгојено у лабораторији, чисто месо.

⑥ област исхрана.

лактаријанац, -нца м. р.

① дефиниција *особа која од производа животињског порекла једе само млеко и млечне производе, а одриче се меса и јаја.*

② цитати **Lakto-vegetarijanci**, које ponekada nazivaju i **laktarijancima**, jedu mleko i mlečne proizvode, ali ne i јаја. Ovo je veoma popularno међу sledbenicima istočnjačkih religija kao što su hinduizam, sikizam, đainizam i budizam. Vede uče da su sva živa bića jednako vredna, a uobičajena tradicionalna neindustrijska proizvodnja ove hrane ne uključuje nasilje, smatraju neke od ovih religija (telegraf.rs, 27. 7. 2014).

③ порекло према лат. *lact-* + енгл. (veget)*arian*.

④ варијанте лактовегетаријанац.

⑥ област исхрана.

⑧ напомене Нераспрострањено. Предност треба дати синониму *лактовегетаријанац*.

лактовегетаријанац, -нца м. р.

① дефиниција *особа која од производа животињског порекла једе само млеко и млечне производе, а одриче се меса и јаја.*

② цитати **Lakto vegetarijanci** ne jedu јаја, kao ni meso i ribu, dok 'vegani' jedu hranu isključivo biljnog porekla (b92.net, 8. 1. 2008); Ona je laktovegetarijanac. – Moja ishrana se zasniva na voću, povrću i mlečnim proizvodima, a zbog nedostatka gvožđa u organizmu, od prošle godine počela sam da jedem ribu. Jednom nedeljno je jedem, jer nisam neki veliki ljubitelj – objašnjava šarmantna Novosađanka (magicnobilje.com, 9. 5. 2013); Dakle, ako ste **laktovegetarijanac**, ili lakto-ovo vegetarijanac, uglavnom nemate razloga da brinete oko vitamina B 12 (025.rs, 6. 8.

2017); **ЛАКТО-VEGETARIJANCI**. Lakto, znači mleko, dakle, u ovoj grupi se nalaze oni koji od životinjskih proizvoda unose jedino mleko i mlečne preradevine, a zauzvrat se odriču mesa i jaja. Uglavnom ljudi postaju **lakto vegetarijanci** jer smatraju da je nepravедно oduzeti život nekome da bi se nahranio (biljeizdravlje.rs, br.120).

③ порекло према лат. *lact-* + енгл. *(veget)arian*.

④ варијанте лактаријанац.

⑥ област исхрана.

⑧ напомене Не препоручује се растављено и полусложеничко писање. Предност треба дати именици *лактовегетаријанац* наспрам синонима *лактаријанац*.

лонгборд м. р.

① дефиниција *дужа и нешто шира варијанта скејтборда којом се могу достићи веће брзине*.

② цитати „Problem je nastao još na samom početku, pre nego što sam krenuo da vozim **longboard**”, izjavio je za Netokraciju osnivač ove aplikacije, Nenad Kosović (netokracija.rs, 18. 3. 2015); Sve su popularniji tkz. **longbordovi** koji su dužine od 100 do 150 cm i idealni su za urbanu vožnju, vrlo brzi i stabilni (osnovneskole.edukacija.rs, 29. 7. 2021); **Longbordovi** su dugački i stabilni skejtovi napravljeni kako za opuštenu vožnju gradom, tako i za veće distance, brzine, pa i nizbrdice (kliz.rs, 10. 5. 2023); **Longbord** – adrenalin na točkovima VIDEO / Vožnja **longbordom** idealna je za ljubitelje adrenalina. Varijacija skejtborda, ova daska na točkovima dizajnirana je tako da je pogodna za velike brzine (b92.net, 20. 9. 2024).

③ порекло енгл. *longboard*.

⑥ област спорт.

⑦ детерминативи Село скривено у Сврљишким планинама и овог августа је било домаћин четвородневног **лонгборд** кампа. Око 40 возача из Србије, Бугарске и Румуније је данима јездило равним и релативно пустим путем од Попшице до Сврљига (bbc.com, 24. 8. 2019).

M

мајклџордановски, -ā, -ō

❶ дефиниција *који се односи на Мајкла Џордана, на начин својствен Мајклу Џордану (Michael Jeffrey Jordan, 1963).*

❷ цитати al ovi **majklđordanovski** filozofski tvitovi... (twitter.com, 20. 12. 2013); Ljubomorani sam jer sam uvijek mislio da moraš imati „**Majkl Džordanovski**”, izvrsne brojeve da bi dobio takvu vrstu novca (telesport.rs, 19. 4. 2021).

❸ синоними *џордановски.*

❹ област *спорт.*

❺ напомене *Нераспрострањено. Предност дати синониму *џордановски.**

макронутријенти м. р. мн.

❶ дефиниција *хранљиве материје чијом разградњом долази до стварања енергије неопходне организму у великим количинама за одржавање основних физиолошких функција и оптимално функционисање, а укључују угљене хидрате, масти и протеине.*

❷ цитати **Makronutrijente** čine proteini, ugljeni hidrati i masti, dok u mikronutrijente spadaju vitamini i minerali (fiziogroup.rs, 30. 1. 2019); Mikronutrijenti nisu neophodni u istim količinama kao i **makronutrijenti** ali su jednako važni. Rade u tandemu kako bi održavali funkcionisanje tela [...] (blogger.com, 15. 1. 2020); **Makronutrijenti** su hranjive molekule čijom razgradnjom dolazi do stvaranje energije neophodne organizmu za rast, razvoj i održavanje njegovih vitalnih funkcija. Termin **makronutrijenti** se često spominje u kontekstu zdrave ishrane i gubljenja kilograma (smrsajiti.com, 25. 9. 2020); ODNOS **MAKRONUTRIJENATA** je KLJUČ u borbi sa kilogramima: Naša nutricionistkinja objašnjava i KAKVU HRANU u toku dana najčešće treba da jedemo i koliko nam čega na tanjiru treba (zenablic.rs, 24. 7. 2022); Šta su **makronutrijenti** i kako brojati kalorije? (hfs.rs, 4. 9. 2023).

❸ област *исхрана.*

макронутријентски, -а, -о

❶ дефиниција *хранљиве молекуле чијом разградњом долази до стварања енергије неопходне организму па се у организам уносе у великим количинама, а укључују угљене хидрате, масти и протеине.*

❷ цитати Jedna studija se pozabavila uticajem vitamina A na **makronutrijentski** metabolizam, pri čemu je pokazala da u odsustvu ugljenih hidrata, za telo više nije bilo imperativno da vitamin A nastavi da reguliše metabolizam (dietx.rs); I, što je najvažnije, treba uvesti **PRIRODAN MAKRONUTRIJENSKI** ODNOS 80/10/10. (ugljeni hidrati/proteini/maсти) (presnahrana.wordpress.com, 11. 1. 2017); Šta zapravo radite? Nažderete se svakako, jer nam instinkti tako govore. A sa tim velikim obrokom poprilično prekoračite kalorijski i **makronutrijentski** unos za taj dan (kovich.rs, 11. 12. 2012).

❸ област исхрана.

❹ напомене Краткосилазни акценат на петом слогу (*макронутријентски*), који се често чује, није у складу с актуелном акценатском нормом.

медиор м. р.

❶ дефиниција (*обично у области информационих технологија и у менаџменту*) *особа која се налази на средњем нивоу искуства и знања у одређеној области, између почетничког (јуниор) и напредног (сениор) нивоа.*

❷ цитати Ova grupa inženjera predstavlja neizbežan korak na putu profesionalnog razvoja od junior do senior programera. Oni su **mediori** programeri (startit.rs, 18. 6. 2019); Ne postoji tačna definicija koja bi odredila šta je junior ili **medior**, a šta senior programer i šta tačno ti pojmovi obuhvataju (loop.rs, 28. 1. 2022); Srpsko IT tržište: Broj oglasa u radu, sve više se traže **mediori** (ozonpress.net, 24. 4. 2023); Цела ова ситуација се одразила и на огласе и запошљавање у ИТ сектору, оно што ми као званичне податке имамо јесте да је сад чак у првом кварталу било 50 одсто мање послова у односу на исти период претходне године. Највише се траже ајтијевци са средњим нивоом искуства, дакле **медиори**, поред **медиора** најтраженији су касније сениори, а најмање потражње видимо у јуниорском опсегу (sputnikportal.rs, 18. 6. 2023); Kada su u pitanju takozvane „srednje” pozicije, glavni uslov je sposobnost programera da samostalno ispunjava zadatke. Sve dok se pred njima ne nađu izuzetno sofisticirani i tehnički zahtevni taskovi koji iziskuju visoko znanje, **mediori** bi bez problema trebalo da te zadatke obavlјaju (helloworld.rs, 4. 9. 2023).

③ порекло енгл. *medior*.

⑥ област информационе технологије.

медитеранскā дијета ж. р.

① дефиниција *режим исхране заснован на традиционалним прехранбеним навикама људи из медитеранског региона, који укључује углавном поврће, воће, маслиново уље, житарице и рибу, уз ограничен унос протеина, осмишљен ради губитка телесне тежине и дугорочног одржавања постигнуте тежине, као и превенције неких хроничних болести.*

② цитати **Медитеранска дијета** је настала на основу традиционалне исхране становништва медитеранских земаља (Италија, Хрватска, Грчка, Кипар, Шпанија, Португал, Мароко). На основу бројних истраживања у области исхране се дошло до закључка, да људи који живе у овим областима, ретко оболјевају од кардиоваскуларних болести, дијабетеса, депресивних стања и различитих врста тумора (stetoskop.info, 28. 2. 2019); **Медитеранска дијета** подразумева да се током прва три дана уноси 1.500 калорија, а остала четири 1.800 – каже за eKlinika портал ендокринолог професор др Весна Срећковић Димитријевић, која је за читаоце eKlinika портала припремила недељни јеловник како не би много размишљали шта да спремате svakог дана (eklinika.telegraf.rs, 15. 3. 2022); Међу дијетама које су најбоље проглашене су деш, **медитеранска** и флекситеријанска, а за најгоре дуқан и дијета 30 дана, које у себи носе опасност од повратка на стару килажу (politika.rs, 6. 5. 2023); **Медитеранска дијета: 9 главних правила** (lepotai-zdravlje.rs, 27. 7. 2023); Богата воћем, поврћем, интегралним житарicama и мастима здравим за срце, **медитеранска дијета** је и укусна и здрава (glossy.espresso.co.rs, 26. 3. 2024).

③ порекло енгл. *mediterranean diet*.

⑥ област исхрана.

медицинскā нутритивнā терапија ж. р.

① дефиниција *терапија у лечењу дијабетеса типа 2 заснована на специфичној исхрани у случају када је неправилна исхрана основни узрок настанка болести.*

② цитати У Клиничком центру Војводине заживела је **медицинска нутритивна терапија**, што значи да пацијенти добијају храну у односу на године, пол, болести, фазе болести и фазе опоравка (dnevnik.rs, 16. 10. 2017); Skoro polovinu obolelih čini radno sposobno stanovništvo, ali se, kao posledica rastuće epidemije gojaznosti i fizičke ne-

aktivnosti, dijabetes tipa 2 danas sve češće dijagnostikuje i kod dece i adolescenata, upozorava čitaocе Lene prof. dr Budimka Novaković, dijetoterapeut. **Medicinska nutritivna terapija** predstavlja osnovu u lečenju dijabetesa tipa 2 [...] (kurir.rs, 14. 11. 2018); Rad u savetovalištu kao prevencija nutritivnih faktora rizika kod zdravih i **medicinska nutritivna terapija** kod bolesnih ljudi zasniva se na individualnom pristupu svakom pacijentu (politika.rs, 27. 5. 2023); Procena stepena uhranjenosti uključuje merenje visine, težine, masne mase tela, bazalnog metabolizma, procenta mišića, procenta vode. Na osnovu ovog pregleda, dobija se individualna **medicinska nutritivna terapija** (dermaville.rs, 2. 4. 2024); **Medicinska nutritivna terapija** (MNT) predstavlja skup nutritivnih postupaka kojima se bolest leči ako je nepravilna ishrana osnovni uzrok nastanka bolesti [...] (vrbas.net).

⑥ област исхрана, медицина.

месо из културѐ ткѝва с. р.

① дефиниција *месо добијено узгојем животињских ћелија у лабораторији.*

② цитати Naučnici ne mogu da se slože ni oko definicije mesa dobijenog u laboratoriji. U optičaju su nazivi: veštačko meso, in vitro meso, čisto meso, **meso iz kulture tkiva**, a postavlja se i pitanje da li je to uopšte meso ili veštački proizveden mišić i slično. U poslednje vreme javlja se i termin „obrok koji ne sadrži ništa što je ubijeno”. Tehnologija se bazira na razvoju kulture tkiva, odnosno na podsticanju rasta ćelija u veštačkim uslovima (tehnologijahrane.com, 23. 1. 2023);

⑤ синоними вештачко месо, ин витро месо, култивирано месо, култисано месо, лабораторијски узгојено месо, лабораторијско месо, месо из лабораторије, месо из ћелијске културе, месо ин витро, месо узгојено у лабораторији, чисто месо.

⑥ област исхрана.

⑧ напомене Нераспрострањено.

месо из лаборатѝријѐ с. р.

① дефиниција *месо добијено узгојем животињских ћелија у лабораторији.*

② цитати Искрања и животна средина: Може ли **месо из лабораторије** да ублажи климатске промене / [...] Али, шта је заправо **месо из лабораторије** и како настаје? (bbc.com, 9. 4. 2021); Зашто је Италија забранила **месо из лабораторије** / Да ли после овакве радикалне

одлуке италијанске владе и одобравајућег става ЕФСА култивисано месо, после Америке, стиже полако и у Европу (politika.rs, 3. 4. 2023); Вештачко месо, здраво месо, месо без клања, синтетичко месо, неконвенционално месо, **месо из лабораторије**, месо ин витро (у стаклу) – све су то називи за нову врсту хране о којој се све чешће говори, иако је далеко од балканских и већине европских трпеза (bbc.com, 9. 2. 2024); **МЕСО ИЗ ЛАБОРАТОРИЈЕ ЈЕ СТИГЛО** Да ли је штетно? ДОКТОР ФИЛГУД: Није то баш „вештачко-вештачко”, може да буде добро (dnevnik.rs, 20. 8. 2024).

⑤ синоними вештачко месо, ин витро месо, култивирано месо, култивисано месо, лабораторијски узгојено месо, лабораторијско месо, месо из културе ткива, месо из ћелијске културе, месо ин витро, месо узгојено у лабораторији, чисто месо.

⑥ област исхрана.

мѐсо из ћелијске културе с. р.

① дефиниција *месо добијено узгојем животињских ћелија у лабораторији.*

② цитати Зато сам, као инвеститор и консултант, одушевљен што сам део ове две успешне приче које ће **месо из ћелијске културе** учинити доступним крајњем кориснику (feriantano.com).

⑤ синоними вештачко месо, ин витро месо, култивирано месо, култивисано месо, лабораторијски узгојено месо, лабораторијско месо, месо из лабораторије, месо ин витро, месо узгојено у лабораторији, чисто месо.

⑥ област исхрана.

⑧ напомене Нераспрострањено.

мѐсо ин витро с. р.

① дефиниција *месо добијено узгојем животињских ћелија у лабораторији.*

② цитати Ovom problemu posebnu pažnju pridaje i Peta, društvo za etičko tretiranje životinja. 2008 su ponudili nagradu od 1 milion \$, za naučnika koji prvi proizvede **meso in-vitro** (zdravodonkihote.blogspot.com, 1. 12. 2013); Zamislivo je da laboratorijsko meso manje doprinosi razvoju višestruko rezistentnih patogena jer se koristi manje antibiotika. Međutim, i u proizvodnji **mesa in vitro** se takođe koriste antibiotici, recimo za zaštitu ćelijskih kultura od infekcija (n1info.rs, 11. 12. 2022); Mada podseća na naučnu fantastiku, desetine kompanija širom sveta razvijaju tehnologi-

ju kako bi u laboratoriji uzgojili kultivisano meso čija je prodaja zasad dozvoljena u samo nekoliko zemalja, poput Izraela i Singapura. Proizvodnja **mesa in vitro** je spoj futurističkih predviđanja i naučnih istraživanja (juznevesti.com, 9. 2. 2024).

③ порекло лат. *in vitro*

④ варијанте **ИН ВИТРО** месо.

⑤ синоними **вештачко месо, култивирано месо, култивисано месо, лабораторијски узгојено месо, лабораторијско месо, месо из културе ткива, месо из лабораторије, месо из ћелијске културе, месо узгојено у лабораторији, чисто месо.**

⑥ област **исхрана.**

месо узгојено у лабораторији с. р.

① дефиниција *месо добијено узгојем животињских ћелија у лабораторији.*

② цитати **Američka vlada otvorila je put Amerikancima da mogu da jedu meso uzgojeno u laboratoriji**, nakon što su vlasti ocenile da je mesni proizvod dobijen od životinjskih ćelija bezbedan za ljudsku ishranu (nedeljnik.rs, 18. 11. 2022); **Meso uzgojeno u laboratoriji** dobija se od mišićnih ćelija uzetih od živih životinja, to nije hrana za vegane, ali jeste za osobe koje ne vole da misle da je neka krava morala da izgubi život kako bi dobili biftek (eklinika.telegraf.rs, 23. 12. 2022); Nekada u domenu naučne fantastike, **meso uzgojeno u laboratoriji** već ove godine bi moglo postati realnost u pojedinim restoranima u SAD (b92.net, 24. 1. 2023); ‘Nova era’: SAD odobrio prodaju **mesa uzgojenog u laboratoriji** (balkans.aljazeera.net, 21. 6. 2023); **Култивисано месо, познато и као месо узгојено у лабораторији**, пуштено је у продају у Сједињеним Државама (sputnikportal.rs, 23. 6. 2023).

⑤ синоними **вештачко месо, култивирано месо, култивисано месо, лабораторијски узгојено месо, лабораторијско месо, месо из културе ткива, месо из лабораторије, месо из ћелијске културе, месо ин витро, чисто месо.**

⑥ област **исхрана.**

метаверзум м. р.

① дефиниција *виртуелни свет у коме корисници могу да се повежу с компјутерски генерисаним окружењем и у њему обављају различите активности, као и с другим корисницима.*

❷ цитати **Metaverzum** je novi koncept koji tehnološke kompanije, marketing stručnjaci i analitičari vide kao sledeću važnu stvar (pcpress.rs, 19. 10. 2021); **Metaverzum** – koncept do pre nekoliko godina poznat samo tehnološkim zaludenicima – danas je tema koja okupira naslovne strane i, hteli mi to ili ne, vreme je da se sa njim upoznamo, razumemo ga i razradimo kako iz njega izvući ono najbolje (gradnja.rs, 10. 1. 2022); Kompanija Meta je saopštila da pravi novi superkompjuter koji koristi veštačku inteligenciju (AI), za koji veruje da će biti najbrži na svetu. Kako su rekli iz ove kompanije, nadaju se da će novi superkompjuter (koji bi trebalo da bude završen sredinom ove godine) postaviti temelje planovima za izgradnju **metaverzuma**, virtuelnog sveta koji spaja virtuelnu i proširenu stvarnost (euronews.rs, 26. 1. 2022); У фокусу дебате био је **метаверзум**, илити метаверсе, концепт тродимензионалног виртуелног света „стварнијег од реалности”, за чију реализацију су заинтересовани гиганти попут „Фејсбука”, „Мајкрософта”, „Епла” и „Гугла” (politika.rs, 27. 9. 2022); Mark Zuckerberg, izvršni direktor Mete, smatra **metaverzum** „sledećom granicom” – digitalnim svetom koji podstiče produktivnost i zabavu (telegraf.rs, 25. 4. 2024);.

❸ порекло према енгл. *metaverse*.

❹ синоними *метаверсе*.

❺ област технологија.

метаверсе м. р.

❶ дефиниција *виртуелни свет у коме корисници могу да се повежу с компјутерски генерисаним окружењем и у њему обављају различите активности, као и с другим корисницима.*

❷ цитати **Metaverse** je koncept postojanog, online, trodimenzionalnog sveta koji kombinuje veliki broj drugih virtualnih svetova (kriptomreza.com, 24. 11. 2021); Iako neki aspekti **metaverse-a** već postoje, šira primena, po proceni vlasnika kompanije Fejsbuk, Marka Zuckerberga, očekuju se za pet do 10 godina (popwebdesign.net, 1. 6. 2022); **Metaverse** teško da je potpuno nov koncept, ali je brzina kojom je nedavno počeo da izlazi na naslove je impresivna. Čini se da se značenje „**metaverse**” svakodnevno širi, kako sve više i više prepoznatljivih brendova i preduzeća počinje da ga uključuje u njihove dugoročne planove (itnetwork.rs, 7. 6. 2022); У фокусу дебате био је метаверзум, илити **метаверсе**, концепт тродимензионалног виртуелног света „стварнијег од реалности”, за чију реализацију су заинтересовани гиганти попут „Фејсбука”, „Мајкрософта”, „Епла” и „Гугла” (politika.rs, 27. 9. 2022); Za sve one koji nisu bili sigurni što je to **metaverse** i što može značiti za budućnost poslovanja, futurologinja Sofie Hvitved na konferenciji Future Tense

održala je atraktivno i vrlo posjećeno predavanje pod nazivom: Keeping Up With the Metaverse (media-marketing.com, 11. 5. 2023).

- ③ порекло енгл. metaverse.
- ⑤ синоними метаверзум.
- ⑥ област технологија.

мѣшāнā реāлнōст ж. р.

① дефиниција *интерактивно комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом) уз могућност интеракције с овим садржајима; технологија која ово омогућује.*

② цитати **Mešana realnost**, skraćeno MR, je potpuno suprotna od virtualne realnosti u kojoj je celo okruženje virtualno (telegraf.rs, 21. 4. 2016); Fejsbuk je, na primer, najavio desetogodišnji plan razvoja koji podrazumeva da će u trećoj deceniji novog milenijuma svi ljudi imati pristup internetu, da će telefoni i ekrani praktično nestati, da će većina predmeta iz naše okoline biti povezana sa internetom, da će slike iz virtualnog sveta biti projektovane direktno u naše vidno polje, a da ćemo aplikacijama upravljati snagom uma. Njihova vizija nudi poprilično tačan opis nečega što se naziva „**mešana realnost**” (eng. mixed reality). Ideja je da se između krajnosti koje predstavljaju fizički svet bez primesa elektronike sa jedne i softverski svet unutar računara sa druge, prostire **mešana realnost** u kojoj su stvarno i virtualno isprepleteni. Proširena realnost (augmented reality) kakvu koriste mnoge mobilne aplikacije – a gde se kroz ekran telefona ili pametne naočare pogled ispred nas dopunjuje računarski generisanim slikama – samo je mali deo prostora **mešane realnosti** i začetak vremena koje vrlo verovatno dolazi u decenijama koje su pred nama (jevrosimovic.com, 16. 5. 2017); Virtualna, augmentovana i **mešana realnost** takođe kompletno menjaju način na koji agenti posluju. Čak nema ni potrebe napominjati da ove tehnologije menjaju načine na koji ljudi vide i kupuju nekretnine (linkedin.com, 20. 5. 2019); Kompanija IDTechEx Research sprovela je istraživanje tržišta nazvanog extended reality (XR) koje sačinjava kombinacija tehnologija kao što su virtualna stvarnost (VR), proširena stvarnost (AR) i takozvana **mešana stvarnost** (mixed reality – MR). Prema njihovim predviđanjima, do 2030. godine XR tržište trebalo bi da dostigne vrednost od 30 milijardi dolara (pcpress.rs, 3. 1. 2020).

- ③ порекло према енгл. mixed reality.

⑤ синоними комбинована реалност, мешана стварност, мешовита реалност, мешовита стварност, миксована реалност, миксована стварност, помешана реалност, помешана стварност.

⑥ област технологија.

мѐшāнā ствāрнѐст ж. р.

① дефиниција *интерактивно комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом) уз могућност интеракције с овим садржајима; технологија која ово омогућује.*

② цитати Kompanija IDTechEx Research sprovela je istraživanje tržišta nazvanog extended reality (XR) koje sačinjava kombinacija tehnologija kao što su virtualna stvarnost (VR), proširena stvarnost (AR) i takozvana **mešana stvarnost** (mixed reality – MR). Prema njihovim predviđanjima, do 2030. godine XR tržište trebalo bi da dostigne vrednost od 30 milijardi dolara (pcpress.rs, 3. 1. 2020); Ove godine su u središtu pažnje bile Microsoftove tehnološke novosti, kao i novosti s područja kao što su internet stvari, računarstvo u oblaku i tzv. **mešana stvarnost** (ictvesti.com, 6. 6. 2019); **Mešana stvarnost** podstiče prodaju i omogućuje prikupljanje podataka (instore.rs, 4. 3. 2021); Proširena realnost (XR) – XR je krovni termin koji predstavlja spektar imerzivnih tehnologija: virtuelna realnost (VR), proširena stvarnost (AR) i **mešana stvarnost** (MR) (bizit.rs, 30. 6. 2023).

③ порекло према енгл. mixed reality.

⑤ синоними комбинована реалност, мешана реалност, мешовита реалност, мешовита стварност, миксована реалност, миксована стварност, помешана реалност, помешана стварност.

⑥ област технологија.

мешовитā реāлнѐст ж. р.

① дефиниција *интерактивно комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом) уз могућност интеракције с овим садржајима; технологија која ово омогућује.*

② цитати Još se navikavamo na uređaje za virtuelnu, a sada su tu oni za **mešovitu realnost** / Samsung HMD Odyssey je novi Samsungov uređaj koji nudi jedinstveno iskustvo **mešovite realnosti** (MR). Radi na

Windows sistemu uz Dual AMOLED ekran visoke rezolucije i polje vidljivosti od 110 stepeni (blic.rs, 4. 10. 2017); Još se navikavamo na uređaje za virtuelnu, a sada su tu oni za **mešovitu realnost** (blic.rs, 4. 10. 2017); Sledeći Qualcomm čipovi za **mešovitu realnost** ciljaju na ljutu borbu sa Apple Vision Pro (benchmark.rs, 28. 2. 2024); Osnovna terminologija, koncepti i klasifikacija kontinuuma realnosti i virtualnosti. Istorijat virtuelne (VR), proširene (AR) i **mešovite (MR) realnosti**. Primena VR/AR/MR u različitim disciplinama od primitivnih formi do aktuelnih trendova u oblasti (edukacija, inženjerstvo, medicina, marketing, industrija zabave) (grid.uns.ac.rs); Da li želite dokaz da nove tehnologije nisu samo za najmlađe generacije? Saznajte kako **mešovita realnost** može da ulepša život u staračkim domovima! / **Mešovita realnost**. Mešovita stvarnost. Kada se spoje virtuelni i stvarni svet... Onaj ko nosi naočare, vidi bolje. Ko nosi AR ili VR naočare, vidi više (be-terna.com).

③ порекло према енгл. mixed reality.

⑤ синоними комбинована реалност, мешана реалност, мешана стварност, мешовита стварност, миксована реалност, миксована стварност, помешана реалност, помешана стварност.

⑥ област технологија.

мешовитā ствāрнōст ж. р.

① дефиниција *интерактивно комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом) уз могућност интеракције с овим садржајима; технологија која ово омогућује.*

② цитати **Mešovita stvarnost** (Mixed Reality) je stapanje virtuelne i fizičke stvarnosti u okruženje u kome entiteti iz fizičke i virtuelne stvarnosti koegzistiraju i komuniciraju u realnom vremenu (pulse.rs, 4. 4. 2014); **Mešovita stvarnost** (Mixed Reality) je inovacija koja već sad menja način na koji organizacije funkcionišu (facebook.com, 31. 8. 2018); **Мешовита стварност** је технологија која комбинује најбоље из виртуелне реалности (в. VR) и проширене реалности (в. AR), тако да се предмети из стварног света динамички интегришу у виртуелни свет ради стварања нових окружења и визуализација, где физички и дигитални објекти коегзистирају у стварном времену (resnikinterneta.rs, 5. 10. 2023); Деца ће имати прилику да истраже поучан и забаван свет, било да лете као величанствени змајеви, истражују дубине свемира као астронаути или путују кроз историју кроз виртуелну стварност. Ова јединствена интерактивна **мешовита стварност** која се састоји

од 8 станица ће вас одвести далеко изнад граница реалности, а ту ће деца откривати [...] (gradskeinfo.rs, 26. 3. 2024); U okviru rada date su teorijske osnove tehnologije i primene **mešovite stvarnosti**, kao i poređenje sa proširenom i virtuelnom stvarnosti. Rezultat rada predstavlja funkcionalna aplikacija **mešovite stvarnosti** sa namenom prezentovanja određene kompjuterski generisane prostorije (stvarne ili imaginarne) unutar realnog okruženja. Razvijena aplikacija omogućava da se na skeniranu ravnu površinu postavi prolaz koji vodi u digitalni svet (ftn.uns.ac.rs); Cilj ovog rada jeste da se kroz kratak osvrt na dosadašnju primenu pomenutih tehnologija u sektoru kulturnog nasleđa i analizu odabranih primera preispitaju potencijali interpretacije i prezentacije baštine Srbije u prostorima **mešovite stvarnosti**. Posebna pažnja biće posvećena studiji Holograd XR (Mixed Reality) platforme za stvaranje virtuelnih prostornih narativa i novih formi komunikacije na granici fizičkog i digitalnog sveta (reff.f.bg.ac.rs).

③ порекло према енгл. mixed reality.

⑤ синоними КОМБИНОВАНА РЕАЛНОСТ, МЕШАНА РЕАЛНОСТ, МЕШАНА СТВАРНОСТ, МЕШОВИТА РЕАЛНОСТ, МИКСОВАНА РЕАЛНОСТ, МИКСОВАНА СТВАРНОСТ, ПОМЕШАНА РЕАЛНОСТ, ПОМЕШАНА СТВАРНОСТ.

⑥ област ТЕХНОЛОГИЈА.

МИКРОБЛЕЈДИНГ м. р.

① дефиниција *козметичка техника исцртавања обрва специјалним ножићем којим се уноси пигмент испод коже како би се обликовале и попуниле обрве, стварајући изглед природних длачица.*

② цитати 5 главних ствари које МОРАШ да знаш пре **микроблејдинга** – исцртавања обрва! / **Микроблејдинг** је постао популаран свуда у свету, нарочито због могућности давања тог природног изгледа којима многе жене теже. Са овим начином исцртавања обрва, добићеш густе обрве, боје која одговара твојим природним и твојом тену и нећеш морати да се бринеш толико о њиховом даљем обликовању или попуњавању (sd.rs, 10. 11. 2017); **Mikroblejding**: Sve što se ikada hteli da znate o ovoj tehnici iscrtavanja obrva / **Mikroblejding** je tehnika koja je postala veoma popularna, a ukoliko želite i vi da je isprobate, na pravom ste mestu (lepotaizdravlje.rs, 8. 7. 2022); Кроз овај текст детаљно ћемо научити шта је **микроблејдинг**, какве опасности крије овај безопасни третман лепоте и ко то никако не би требало да ради (sr.lifestyle.fit).

③ порекло енгл. microblading.

⑥ област ШМИНКА.

микробот м. р.

❶ дефиниција *изузетно мали робот, обично мањи од једног милиметра, намењен за обављање специфичних задатака у тесним или тешко доступним просторима, првенствено у медицини и индустрији.*

❷ цитати Специјални **микробот** успешно се пробија и кроз течност и кроз гасове. У зависности од окружења, мења облик и брзину кретања, што га чини идеалним за пролазак кроз тело, како би лек циљано доспео тамо где је потребан (rts.rs, 23. 1. 2019); **Mikrobot** који менja облик намењен поправци костiju (pcpress.rs, 28. 1. 2022); Šta ako postoji magični robot koji može da izleči bilo koju bolest? Do sad je to pitanje bilo više u domenu naučne fantastike, jer svi znaju da ne postoji nijedna mašina koja bi to mogla da uradi. Ali možda bi roj sastavljen od desetina hiljada sićušnih autonomnih **mikro-bota** mogao? (pcpress.rs, 5. 4. 2022).

❸ порекло енгл. microbot < micro+ro(bot).

❹ синоними микроробот.

❺ област технологија.

❻ напомене Не препоручује се писање с цртицом, већ предност треба дати састављеном писању.

микромобилност, -ости ж. р.

❶ дефиниција *коришћење малих, лаких возила без мотора с унутрашњим сагоревањем, попут бицикла, обичног и електричног, електричних скутера, електричних тротинета и слично, обично у градској средини, како би се смањило оптерећење уличне мреже и конвенционалног система јавног градског транспорта путника.*

❷ цитати **MIKRO-MOBILNOST U SRBIJI, DA ILI NE – PITANJE JE SAD?** (energetskiportal.rs, 14. 12. 2020); **Mikromobilnost** укључује употребу искључиво лаких возила, као што су bicikli, e-trotineti, e-bicikl, itd. i omogućava najefikasnije korišćenje postojeće putne infrastrukture za naše gradove, naše zdravlje i našu budućnost (danas.rs, 2. 2. 2021); Изложбени део манифестације биће најзанимљивији за најширу публику где ће посетиоци видети најновије моделе електричних хибридних возила као и, како је рекао, моделе превозних средстава који се везују за појам **микромобилности**. Осим возила биће изложени и пуњачи којима се пуне ова возила (rtv.rs, 7. 9. 2021); **Mikromobilnost** може се окарактерисати као млад појам за који још увек нису дефинисани propisi, ili se propisi razlikuju међу државима. У већини земаља bicikli су дефини-

sani kao najmanje vozilo, pa samim tim, vozila kao što su električni trotneti, električni skejtbordovi i druga slična vozila ne ulaze u klasifikaciju (autorepublika.com, 31. 10. 2021); Brisel raspisao tender za **mikromobilnost** sa strogim kriterijumima za operatere (balkantraffic.com, 4. 10. 2023).

③ порекло енгл. micromobility.

⑥ област саобраћај.

микроробот м. р.

① дефиниција *изузетно мали робот, обично мањи од једног милиметра, намењен за обављање специфичних задатака у тесним или тешко доступним просторима, првенствено у медицини и индустрији.*

② цитати **Mikro-roboti** bi u budućnosti mogli da pronađu svoje mesto u ljudskom telu, kako bi u organizam isporučili lek, krpili rane i sprečavali unutrašnja krvarenja. Među njima je i robot koji podseća na gusenicu ili stonogu, budući da se kreće uz pomoć sistema koji podseća na stotinu nožica. Novi robot [...] dimenzija je 17 x 7 milimetara, a sastavljen je od silikonskog materijala koji na okupu drži magnetne elemente (pcpress.rs, 27. 9. 2018); **Mikrorobot** sposoban da formira neuronske mreže (okvir.net, 2. 4. 2023); **Mikrorobot** je slična sintetička čestica koja se može kretati sa mesta na mesto (pcpress.rs, 4. 4. 2023).

③ порекло енгл. microrobot.

⑤ синоними микробот.

⑥ област технологија.

миксована реалност ж. р.

① дефиниција *интерактивно комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом) уз могућност интеракције с овим садржајима; технологија која ово омогућује.*

② цитати Otvaraju se: virtuelna realnost, **miksovana realnost** (između digitalnog i stvarnog) i niz privatnih realnosti koje sami možemo da kreiramo (su.edu.rs).

③ порекло према енгл. mixed reality.

⑤ синоними комбинована реалност, мешана реалност, мешана стварност, мешовита реалност, мешовита стварност, миксована стварност, помешана реалност, помешана стварност.

⑥ област технологија.

⑧ напомене Нераспрострањено.

миџсована стварност ж. р.

① дефиниција *интерактивно комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом) уз могућност интеракције с овим садржајима; технологија која ово омогућује.*

② цитати Posle virtuelne, stiže **miksovana stvarnost** / Kompletna tehnologija virtuelne stvarnosti zapravo se kreće u pravcu mogućnosti stvaranja tzv. pomešane stvarnosti (mihed realiti), odnosno kombinovanja virtuelnog i stvarnog. Već sada je izvesno da će se u tome uspeti i da će u budućnosti biti dostupni sadržaji u kojima će se u realnom vremenu mešati objekti iz stvarnog i virtuelnog sveta i da će biti moguća i interakcija korisnika i sa jednim i sa drugim svetom. Praktično se virtuelna realnost smatra samo uvodom u „miksovanu” (dnevnik.rs, 4. 3. 2017).

③ порекло према енгл. mixed reality.

⑤ синоними комбинована реалност, мешана реалност, мешана стварност, мешовита реалност, мешовита стварност, миксована реалност, помешана реалност, помешана стварност.

⑥ област технологија.

⑧ напомене Нераспрострањено.

мрежни бонтон м. р.

① дефиниција *правила лепог понашања на интернету.*

② цитати Иако је мрежни бонтон неписани скуп правила, уколико их не користимо може се сматрати да не поштујемо саговорнике или заједницу којој се обраћамо. Јако је важно истаћи значај поштовања етичких принципа у електронској комуникацији (digitalnabojan-ka.wordpress.com, 16. 1. 2023); **Мрежни бонтон**: суптилности и правила комуникације у сајбер простору / (ifashion-sr.decorexpro.com); Постоје и одређена правила, названа бонтон на мрежи (**мрежни бонтон**), који управља понашањем на интернету. Ова правила нису прописана неким законом у држави, већ су проистекла из препорука ве-

ликог броја корисника интернета широм свијета. Сада ћемо навести нека од тих правила **мрежног бонтона** (doisrpska.nub.rs).

⑤ синоними нетикет, нетикеција, онлајн-бонтон.

⑥ област интернет.

Н

нанобиолог м. р.

❶ дефиниција *особа која се бави нанобиологијом (= научном дисциплином која користи биолошке ентитете у нанотехнологији).*

❷ цитати Поред истакнутих лекара и стоматолога из Чикага на пријему је било и млађих лекара међу којима је и Филип Бошковић, **нано биолог** који је после београдског универзитета студирао на Џон Хопкинс-у а докторирао на универзитету у Кембрицу (novosti.rs, 4. 11. 2023).

❸ порекло према грч. nanos + bios + logos.

❹ област наука.

❺ напомене Нераспрострањено.

нанобиологија ж. р.

❶ дефиниција *научна дисциплина која користи биолошке ентитете у нанотехнологији (= технологија која се бави проучавањем, изградом и применом материјала и уређаја изузетно малих димензија са посебним и јединственим својствима, манипулишући материјом на атомском и молекулском нивоу).*

❷ цитати **BILJKE KOJE SIJAJU U MRAKU –DOSTIGNUĆA NANOBIOLOGIJE** (facebook.com, 16. 12. 2017); Др Бабелова је током предавања, које је одржано у библиотеци ИБИСС-а, говорила о коришћењу **нанобиологије** у истраживању лекова. Применом лека уз коришћење **нанобиологије** било би могуће циљано деловање лека на ћелије тумора (ibiss.bg.ac.rs, 15. 5. 2023); Emilija svoje slobodno vreme posvećuje nauci, pa je imala priliku da radi na projektima u zemlji i inostranstvu. Za rad urađen u Centru za **nanobiologiju** i strukturnu biologiju u Češkoj osvaja nagradu za najbolju prezentaciju (ekspresvesti.rs).

❸ порекло грч. nanos + bios + logos.

❹ област наука.

нано̀бѝоло̀шкѝ, -ā, -ō

❶ дефиниција *који се односи на нанобиологију (= научну дисциплину која користи биолошке ентитете у нанотехнологији) и нанобиологе (= особе које се баве нанобиологијом).*

❷ цитати *Buduće nestajanje pregrade između žive i nežive prirode dovede do nastanka „animata” (živi materijali) – nanobioloških naprava koje mogu opstati i delati unutar živih bića, crpsti energiju iz biološkog metabolizma i umnožiti se pomoću molekularnog samosklapanja (galaksijanova.rs).*

❸ порекло према грч. *nanos + bios + logos.*

❹ област наука.

❺ напомене Нераспрострањено.

нано̀бот м. р.

❶ дефиниција *изузетно мали робот, величине од неколико нанометара до неколико десетина нанометара, који је осмишљен за обављање специфичних прецизних задатака, обично медицинских, на микроскопском или наноскопском нивоу.*

❷ цитати *Časopis Nano Letters objavio je istraživanje u kojem nanobotovi pomažu usmeravanju spermatozoida ka jajnim ćelijama, šta sve pored toga može da se usmeri i kuda, možemo samo da zamislimo (nultacka.rs, 24. 9. 2021); Ali nova tehnologija iz Australije nije nalik bilo čemu što smo ikada ranije videli. Ovi konkretni nanobotovi mogu preneti više od DNK informacija. Teoretski govoreći, oni bi mogli da isporuče bilo koju zamislivu kombinaciju proteina u datom biološkom sistemu. Jednostavnije rečeno: trebalo bi da budemo u mogućnosti da na kraju programiramo rojeve ovih nanobota da love bakterije, viruse i ćelije raka unutar naših tela (pcpress.rs, 5. 4. 2022); Da bi to omogućili morali su da naprave veoma fleksibilne veštačke mišiće, dovoljno jake da rotiraju objekte hiljadu puta teže od njih samih. Mišić će biti ubacivan u nanobotove kao veštački bič ili rep koji će se rotirati i pokretati ih / Nanobot je imaginarna mašina (robot) na skali od nekoliko do nekoliko desetina nanometara, dizajniran da obavlja specifične poslove (nanoklinika.rs); Za vek ili dva, svi ljudi bi mogli imati molekularne kompjuterske sisteme u svojim telima. To je premisa koju su postavili zagovornici medicinske tehnologije nanobota (pcpress.rs, 5. 4. 2022); Nanobotovi će zameniti krvne ćelije i obavljati njihov posao hiljadu puta efikasnije (planeta.rs, 2. 12. 2023).*

❸ порекло енгл. *nanobot < nano+(ro)bot.*

❹ област технологија.

нано̀д̀имензио̀нал̀нї̀, -ā, -ō

❶ дефиниција *који је изузетно малих димензија, од једног до сто нанометара; који се односи на изузетно мале димензије, од једног до сто нанометара.*

❷ цитати U ovoj doktorskoj disertaciji za postizanje visokog polja proboja primenjena su dva smera: dobijanje varistora iz pojedinačno sintetisanih **nanodimenzionalnih** prekursora [...] (nardus.mpn.gov.rs); „Optoelektronski **nanodimenzionalni** sistemi – put ka primeni” (megatrend.edu.rs).

❸ порекло према енгл. nano dimension.

❹ синоними НАНОДИМЕНЗИОНИ.

❺ област наука.

❻ напомене Нераспрострањено. Краткосилазни акценат на трећем слогу (*нано̀д̀имензио̀нал̀нї̀*), који се често чује, није у складу с актуелном акценатском нормом.

нано̀д̀имензио̀нї̀, -ā, -ō

❶ дефиниција *који је изузетно малих димензија, од једног до сто нанометара; који се односи на изузетно мале димензије, од једног до сто нанометара.*

❷ цитати Danas se pod nanonaukom i nanotehnologijom podrazumevaju istraživanja u sledeće četiri oblasti: nano-elektronika, nano-materijali, molekulske nano-tehnologije i **nanodimenziona** mikroskopija (nanoklinika.rs); Istraživanja u okviru projekta su fokusirana na sintezu, teorijska i eksperimentalna istraživanja **nanodimenzionih** materijala i struktura, sa ciljem ka primeni u (opto)elektronskim komponentama i uređajima (deet.ftn.uns.ac.rs); Проводне и оптичке карактеристике **нано̀д̀имензио̀нї̀х** кристалних узорака (anurs.org).

❸ порекло према енгл. nano dimension.

❹ синоними НАНОДИМЕНЗИОНАЛНИ.

❺ област наука.

❻ напомене Краткосилазни акценат на трећем слогу (*нано̀д̀имензио̀нї̀*), који се често чује, није у складу с актуелном акценатском нормом.

нано̀ро̀бот м. р.

❶ дефиниција *изузетно мали робот, величине од неколико нанометара до неколико десетина нанометара, који је осмишљен за оба-*

вљање специфичних прецизних задатака, обично медицинских, на микроскопском или наноскопском нивоу.

❷ цитати **NANOROBOTI** jači od najstrašnije dijagnoze: Uskoro revolucija u lečenju raka? (blic.rs, 17. 4. 2015); Istraživači montrealског универзитета Mekgil, истраживањем терапије карцинома, понудили су систем коришћења **nanorobota**. Као систем за навигацију, **nanoroboti** користе протеине и супстанце које су карактеристичне за раст тумора, и који их наводе до локације тумора (rts.rs, 3. 1. 2017); Руски научници створили **наноробота** који убија ћелије рака (sputnikportal.rs, 2. 2. 2020); Главни циљ **nanorobota** јесте употребљавање у окружењима попут људског тела, а са циљем обављања хируршких задатака на потпуно неинвазиван начин. Ово би могло означити револуцију у оперисању малигних обољења и реконструкције коже и других tkiva (benchmark.rs, 29. 6. 2022); **Nanorobot** заснован на DNK ступа у интеракцију са живим ћелијама (pcpress.rs, 24. 8. 2022).

❸ порекло енгл. nanorobot.

❹ синоними нанобот.

❺ област технологија.

❻ напомене Неологизму *наноробот* треба дати предност над нераспрострањеним синонимом *нанобот*.

нанороботика ж. р.

❶ дефиниција *интердисциплинарна технолошка област која се бави развојем и израдом робота изузетно мале величине, од једног до сто нанометара.*

❷ цитати Pored dresera divljih zveri, sada postoje i „dreseri” bakterija – група научника из лабораторије за **nanorobotiku** на Политехничкој школи у Montrealu ostvarila је neverovatan poduhvat u коме је naterala живе бактерије да sagrade nanopiramide (vesti-online.com, 14. 4. 2010); Област нанотехнологије се бави истраживањем и развојем технологије величине приближно од једног до 100 нанометара. Стога је **нанороботика** фокусирана на стварање робота који су отприлике ове величине (unite.ai, 19. 9. 2020); NOVE TEHNOLOGIJE Biorobotika, mikrorobotika, **nanorobotika**. Živi roboti (sk.rs, 1. 5. 2022); Са могућношћу прецизног штампања металних конструкција до 25 микрона и **нанороботика** (микрочипови наноразмера) и микроелектроника имају једнаку корист од ове технологије (unite.ai, 23. 1. 2023); Лансирање новог производа је покренуло раст **нанороботике** на тржишту здравствене заштите у региону Северне Америке! (univdatos.com, 24. 11. 2023).

❸ порекло енгл. nanorobotics.

❹ област технологија.

наноробòтичкѝ, -ā, -ō

❶ дефиниција *који се односи на нанороботе (= изузетно мале роботе, величине од неколико нанометара до неколико десетина нанометара, који су осмишљени за обављање специфичних прецизних задатака, обично медицинских, на микроскопском или наноскопском нивоу) и нанороботику (= интердисциплинарну технолошку област која се бави развојем и израдом робота изузетно мале величине, од једног до сто нанометара).*

❷ цитати Naučnici su tokom eksperimenta, miševima ubrizgali **nanoroboticke** agense, koji su zapravo genetički modifikovane bakterije koje nose lek u kolorektalni tumor. Nanoroboti su se tom prilikom kretali najkraćim putem od mesta na koje je lek ubrizgan do mesta gde je potrebno lečenje i to zahvaljujući sposobnosti da otkriju supstance i proteine koji su u vezi sa rastom tumora (rts.rs, 3. 1. 2017).

❸ порекло према енгл. nanorobotics.

❹ област технологија.

❺ напомене Нераспрострањено.

наноробòтскѝ, -ā, -ō

❶ дефиниција *који се односи на нанороботе (= изузетно мале роботе, величине од неколико нанометара до неколико десетина нанометара, који су осмишљени за обављање специфичних прецизних задатака, обично медицинских, на микроскопском или наноскопском нивоу).*

❷ цитати Можда туђинска **нанороботска** плима ипак да запљушне, селективно, и те земље, ако им је довољно низак годишњи брутонационални доходак по глави становника (filum.kg.ac.rs, 2009); У раду су дати резултати развоја области нанороботике. Преглед указује на утицаје промене димензија на деловање и опажање у просторима нано димензија, и усредсредјује се на **нанороботске** манипулационе системе и њихове примене у наномонтажи, биотехнологији и конструисању и описивању ноелектромеханичких система. Потом се разматра будући развој. Указује се на области чији резултати би се могли користити у будућем развоју нанороботике. Предвиђање је да ће наука о материјалима, биотехнологија, наноелектроника и рачунарска техника имати користи од напретка у нанороботици. Разматране су и могућности развоја нанороботике у нашем региону (raf.edu.rs, 2009); Mali roboti-usisivači već se neko vreme mogu nabaviti i u našoj zemlji, a naredne generacije će biti daleko naprednije i sposobne da se pril-

agode različitim konfiguracijama nameštaja. Primera i inovacija je mnogo. Meni su ipak najzanimljiviji **nano-robotски** „crvi” koji će u naročitim kantama za otpatke smeće direktno prerađivati u zemljište pogodno za cveće. To zemljište onda ide u pomenutu pametnu saksiju i tako u krug (jevrosimovic.com, 30. 7. 2015); Истраживачки рад из 2008. године под називом „**Нано-роботски** архитектонски програм за медицинску одбрану” (овде:) анализира у детаље, како би се нано-роботи могли користити у разне сврхе као што су „медицинска одбрана” и „борба против зараза” (vaseljenska.net, 18. 11. 2020).

③ порекло према енгл. nanorobotics.

⑥ област технологија.

⑧ напомене Краткосилазни акценат на трећем слогу (*нанорџботски*), који се често чује, није у складу с актуелном акценатском нормом.

НЕТВОРКИНГ м. р.

① дефиниција *упознавање одређених лица ради развијања професионалних и друштвених контаката.*

② цитати Istovremeno, sam događaj je daleko manje zahtevan za učesnike, i ostavlja daleko više vremena za **networking** – koji i jeste jedna od poenti dešavanja ove vrste (startit.rs, 11. 4. 2013); Na sajmu će učestvovati međunarodne delegacije, biće organizovane manifestacije poput berze za saradnju b2b kao i **networking** za diplomatski kor (bizlife.rs, 3. 9. 2012); ADRIA MEDIA GROUP PODRŽAVA NAJBOLJE BIZNIS-PROJEKTE: BRZI POSLOVNI SASTANCI KAO NOVA FORMA **NETWORKINGA** (adriamediagroup.com; 28. 3. 2018); Verovatno retko ko od onih koji koriste internet nije čuo za pojam „**networking**”, odnosno „umrežavanje”. Pored toga što se ovaj pojam odnosi na wireless tehnologije i područje informacionih tehnologija, „networking” se odnosi i na ljude, od krvi i mesa, i njihovo međusobno spajanje (poslovi.infostud.com).

③ порекло енгл. networking.

⑤ синоними *умрежавање**¹⁷.

⑥ област пословање.

⑦ детерминативи Састали се публицисти десног укуса на **нетворкинг**-манifestацији, у правном оквиру либералне државе, у једном граду који чак није ни главни (rts.rs, 31. 10. 2016); Kako da ohrabrite **networking** posetioca na konferenciji (eventplus.rs, 18. 1. 2018); Такође је имао удела у перфо-групи КВАРТ на 50. Бијеналу у Венецији

¹⁷ Обрађено је у првој свесци *Речника нових речи у српском језику*.

2003. као и на неким фестивалима и **нетворкинг** конгресима у Миндену у Немачкој, а сарађивао је и са новом перфо-групом ULTIMA OCCASIO у Бриселу (politika.rs, 22. 1. 2020).

⑧ напомене Предност треба дати синониму *умрежавање*. Не препоручује се изворно писање (*networking*).

нѐтикет м. р.

① дефиниција *правила лепог понашања на интернету*.

② цитати Virđžinija Šej у knjizi „Netiquette” postavlja „10 osnovnih pravila **Netiketa**” (scribd.com); **Нетикет** (netiquette) је скуп правила пожељног понашања у интернет заједници (bontonpravilalijepogponasanja.wordpress.com, 15. 2. 2017); **Netiket** обухвата низ смерница које помажу у успостављању културе поштовања и разумевања у online свету (geopolitika.rs, 21. 8. 2023); Pridržavaj se dobrog „**netiketa**” (network etiquette). **Netiket** чини неформални систем правила понашања на интернету. Jednostavnije rečeno, sve što je dozvoljeno u stvarnom životu, dozvoljeno je i na internetu. U suprotnom, sve što nije dozvoljeno u stvarnom životu, nije dozvoljeno ni na internetu! (bezbedaninternet.ombudsmanapv.org).

③ порекло енгл. netiquette < n(etwork)+ etiquette.

⑤ синоними мрежни бонтон, нетикеција, онлајн бонотон.

⑥ област интернет.

нетикѐција ж. р.

① дефиниција *правила лепог понашања на интернету*.

② цитати **Netikecija** se može definisati kao neformalna smernica za prihvatljivo ponašanje na Internetu koju su razvili njegovi korisnici. Ove smernice su razvijane u dužem vremenskom periodu u raznorodnim virtuelnim okruženjima i zajednicama (studenti.rs, 1. 4. 2013); „**Netikecija**” за почетнике: koliko interneta je previše interneta? (vice.com, 24. 10. 2015); Pravila lepoг ponašanja (etikecija) na internetu se često nazivaju ‘**netikecija**’ (vokainformatika.weebly.com, 6. 2. 2017); Bez obzira da li koristite društvene mreže, mejl, forum ili bilo koju drugu vrstu online komunikacije, važno je da razumete i poštuјete internet bonton, to јest, **netikeciju**. **Netikecija**, skраćenica за „internet etiketu”, представља скуп правила лепог понашања на интернету и кључно је за одржавање респектабилне и ефикасне online комуникације (geopolitika.rs, 21. 8. 2023); Termin koji u себе укључује правила лепог понашања на интернету, а то је **netikecija** (net + etiquette). Prevod termina etiquette је карта или улазница, што значи да је понашање на друштвено прихватљив начин улазница у друштво (wikipedia.org).

- ③ порекло према енгл. *netiquette* < n(etwork)+ *etiquette*.
- ⑤ синоними мрежни бонтон, нетикет, онлајн-бонтон.
- ⑥ област интернет.

номофòбија и номофóбија ж. р.

① дефиниција *страх од губитка мобилног телефона или немогућности да се он користи (јер није понет или се батерија испразнила и слично).*

② цитати Osobe koje pate od **nomofobije**, ne mogu da podnesu da im mobilni telefon nije pri ruci ili da im se baterija isprazni (edukacija.rs, 11. 5. 2018); **Nomofobija** je strah od gubitka mobilnog telefona za koju ne postoji terapija (eklinika.telegraf.rs, 12. 3. 2022); **Nomofobija** je novi oblik poremećaja koji je registrovan poslednjih godina, te se opravdano smatra problemom modernog doba (psiholoskosavetovanje.rs, 30. 3. 2022); Резултати студија показују да понашања описана као симптоми **номофобије** постају све заступљенија. Према истраживању из 2019. године, скоро 53 процента Британаца који користе мобилни телефон од 2008. године, осећало се узнемирено када га нису имали уз себе, испразнила им се батерија, или нису имали мобилну мрежу. Научници потврђују да овај страх, када пређе у фобију, може да доведе и до напада панике. Студија из 2017. године која је пратила 145 студената прве године медицине у Индији, дошла је до резултата који кажу да је 17,9 одсто учесника имало благу **номофобију**. За 60 процената анкетираних, симптоми **номофобије** су били умерени, а кос 22,1 процента, радило се о тешким симптомима (rs.sputnik-news.com, 3. 6. 2022); **Nomofobija** je najjednostavnije rečeno strah da se nađete na javnom mestu bez mobilnog telefona, a najčešće se javlja kod učenika srednje škole. Ukoliko ne možete izaći iz kuće bez mobilnog telefona, ne odlazite bez njega čak ni u toalet ili na trčanje možda i vi patite od **nomofobije** (una.rs, 19. 2. 2023).

③ порекло енгл. *nomophobia*.

⑥ област медицина, друштво.

⑧ напомене Дугосилазни акценат на трећем слогу (*номофòбија*), који се често чује, није у складу с актуелном акценатском нормом.

нòрдїјскò хòдāње с. р.

① дефиниција *ходање уз употребу посебно дизајнираних штапова, сличних онима који се користе у скијашком трчању, чиме се додат-*

но укључују мишићи леђа, руку и раменог појаса, а смањује се оптерећење на зглобове.

② цитати **ZAŠTO JE CEO SVET POLUDEO ZA NORDIJSKIM HODANJEM:** Savršena rekreacija za one koji su dugo bili neaktivni! (stil.kurir.rs, 13. 3. 2021); **Nordijskim hodanjem** se gubi čak i do 40 odsto kalorija više nego običnim hodanjem, što je sjajno za osobe koje žele da smršaju uz najmanje napornu fizičku aktivnost (glossy.espreso.co.rs, 23. 5. 2022); **Nordijsko hodanje** je bolje od drugih vežbi za zdravlje srca, pokazala studija (eklinika.telegraf.rs, 24. 2. 2023); **Nordijsko hodanje** je hodanje uz pomoć štapova koji nas guraju napred i pomažu nam da se brže krećemo. Upotreba štapova dodatno uključuje mišiće leđa, ruku i ramenog pojasa, a smanjuje opterećenje na zглобове. Ova fizička aktivnost ima uticaj na poboljšanje zdravlja, a trening u grupi poboljšava i psiho-socijalno blagostanje (facebook.com, 29. 5. 2023); **Nordijsko hodanje** je izazvalo veliko interesovanje naših sugrađana i nadam se da ćemo ovu aktivnost moći da uvrstimo u planove za sledeću godinu, izjavio je Borko Marinković, predsednik Društva za borbu protiv šećerne bolesti Kragujevca, koje je u saradnji sa projektom „Otvori plavi krug” dovelo **nordijsko hodanje** u naš grad (ritamgrada.rs, 15. 11. 2023).

⑥ област спорт.

О

òнлајн-актївист(а), -ѐ м. р.

❶ дефиниција *особа која својом активношћу на интернету (давањем лајкова на друштвеним мрежама, дељењем онлајн-петиција, позивањем преко друштвених мрежа на протесте и слично) пружа подршку одређеним политичким, хуманитарним или социјалним циљевима, обично без дубљег ангажовања у стварном свету.*

❷ цитати Борба за слободу мишљења води се на интернету. I ove godine Dojče vele награђује **онлајн-активисте** (dw.com, 2. 5. 2016); „Mrtvi sahranjaju лешеве. Ima tako puno simbolike poslednjih dana”, napisao je **онлајн активиста** Saša Sotnik, verovatno aludirajući na пад председника Putina на хокеју (bbc.com, 14. 5. 2019); Haker који тврди да је ушао у систем организованог писања коментара на интернет порталима каже да, према његовим подацима, највећи део **онлајн активиста** чине запослени у јавним предузећима (n1info.rs, 8. 5. 2020).

❸ порекло према енгл. online activism.

❹ синоними ИНТЕРНЕТ-АКТИВИСТ(А), КЛИКТИВИСТ(А).

❺ област ИНТЕРНЕТ, ДРУШТВО.

òнлајн-бòнтòн, -òна м. р.

❶ дефиниција *правила лепог понашања на интернету.*

❷ цитати U ovom vodiču su на јасан и детету прилагођен начин обраде разне теме о безбедности на интернету – од понашања на друштвеним мрежама, **онлајн бонтон**а и грађења онлајн репутације до ауторских права, а понуђени су и одговори на питања у вези с тим како изаћи на крај с насиљем на интернету и како се заштитити од недобронамernih одраслих особа које дете на интернету може сresti (detinjarije.com, 21. 7. 2017); **Онлајн бонтон**: Velika slova су забрањена, а „seen” је смртни грех (noizz.rs, 17. 8. 2017); **ОНЛАЈН БОНТОН**: Poштујете ли правила понашања на интернету? (mitrovica.info, 2. 8. 2024).

❸ порекло према енгл. online etiquette.

- ⑤ синоними мрежни бонтон, нетикет, нетикеција.
- ⑥ област интернет.

орторексија ж. р.

- ① дефиниција *опседнутост здравом исхраном.*

② цитати **Ortoreksija** – bolest modernog doba? (trcanje.rs, 25. 8. 2014); **Ortoreksija** ili opsednutost zdravom ishranom još uvek nije službeno uvrštena na listu medicinskih poremećaja. Iako je podstaknuta željom da se postigne optimalno zdravlje, ortoreksija kao ishod ima narušavanje zdravlja i kvaliteta života. (pharmamedica.rs, 27. 10. 2015); Ok, u pitanju je opsesivno kompulsivni poremećaj zvan **ortoreksija**, posledice slične kao i kod drugih poremećaja, zdrava hrana da, ovo ne. (twitter.com, 24. 8. 2017); ŠTA JE **ORTOREKSIJA**, I DA LI JE STRAŠNA ZA ĐOKOVIĆA? Kad zdrava ishrana postane OPSESIJA (sportal.blic.rs, 27. 4. 2018); Opsednutost zdravom ishranom je prepoznata kao poremećaj koji će verovatno i u klasifikaciju. Verujem da će opsednutost roditeljstvom da prođe slično kao **ortoreksija** (twitter.com, 12. 8. 2023).

- ③ порекло енгл. orthorexia

- ⑥ област МЕДИЦИНА.

орторексичан, -на, -но

- ① дефиниција *који је опседнут здравом исхраном.*

② цитати Nakon urađenog testa po Bratman-u ja sam **ortoreksična** sa 5 pošteno zarađenih poena (vitkigurman.com, 26. 4. 2013); Ovo nije nužno razgovor koji upućuje da je osoba **ortoreksična**, ali lepo ilustruje zamku u koju svako od nas ponekada upadne – da se drugome meša u tanjir (trcanje.rs, 25. 8. 2014); Према теорији **орторексичног** друштва, западно друштво је на одређен начин утицало на настанак орторексије због претеране рефлексивности приликом одабира хране. Здравље се данас изједначава са атрактивношћу. Људи који се здраво хране сматрају се привлачнијима и приписују им се позитивне особине (sputnikportal.rs, 27. 3. 2023).

- ③ порекло orthorexic.

- ⑥ област МЕДИЦИНА.

орторексича̄р м. р.

❶ дефиниција *особа која је опседнута здравом исхраном.*

❷ цитати Ко је prosečan **ortoreksičar**? Kakav је profil prosečne osobe која pati od ovog novog mentalnog poremećaja? (vitkigurman.com, 26. 4. 2013); **Ortoreksičar** klasični. Šteta što će svejedno da umre (twitter.com, 13. 12. 2018); Većina **ortoreksičara** praktikuje jogu; dr Perišić: „Duševni poremećaj” VIDEO (b92.net, 29. 11. 2021).

❸ порекло према енгл. orthorexic.

❹ област медицина.

орторексича̄рка ж. р.

❶ дефиниција *женска особа орторексичар (= особа која је опседнута здравом исхраном).*

❷ цитати Dodatno što pronađem kod vas jer sam prava **ortoreksičarka**, tako nekako kažu da se zove moja „bolest” ali ja sam sretna i ponosna na nju (facebook.com, 31. 10. 2017); Jedva objasnismo snajki, **ortoreksičarki**, da su to musli od praseta i da je o.k. (x.com, 15. 6. 2020); Слика број 9 –**Орторексичарка** бира тачно одређену храну (cetvrtotri.files.wordpress.com).

❸ порекло према енгл. orthorexic.

❹ област медицина.

❺ напомене Нераспрострањено.

орторексича̄рскӣ -а̄, -о̄

❶ дефиниција *који се односи на орторексију (= опседнутост здравом исхраном) и орторексичаре (= особе које су опседнуте здравом исхраном).*

❷ цитати Ja moju životnu dijetu, odnosno clean eating **ortoreksičarski** koncept uzdržavanja od greha nazivam ekskluziva (ana.rs, 24. 2. 2019).

❸ порекло према енгл. orthorexic.

❹ област медицина.

❺ напомене Нераспрострањено.

П

паметна наруквица и **паметна наруквица** ж. р.

❶ дефиниција *електронски уређај у облику наруквице који омогућава праћење различитих података о здрављу, активности и окружењу корисника (број пређених корака, број откуцаја срца, ниво кисеоника у крви, висину крвног притиска и др.).*

❷ цитати I pametni satovi, kao i **pametne narukvice**, imaju funkcije koje omogućavaju da budete u kontaktu, pratite svoje dnevne aktivnosti, beležite vaš napredak u postizanju fitness ciljeva (blog.tehnomanija.rs, 18. 8. 2020); Недавно је посебно популарна **паметна наруквица** – иновативна новина у свету електронске технологије. Потражња за „**паметним**” **наруквицама** стално расте. [...] Паметна наруквица је ручни сат који има функције рачунара и телефона. Број функција зависи од модела, модификације и одлуке произвођача. Овај гаджет има елегантно и удобно тело, има много функција и савршено се уклапа у скоро сваки изглед (beauty.decorexpro.com); Smart band **pametna narukvica**. Ostanite u pokretu. Jednostavan dizajn koji će se uklopiti u svakodnevne aktivnosti i diskretno omogućiti da budete aktivniji (hotspot-pro.rs).

❸ порекло према енгл. smart bracelet.

❹ синоними ИНТЕЛИГЕНТНА наруквица, смарт-наруквица.

❺ област ТЕХНОЛОГИЈА.

паметни ТВ м. р.

❶ дефиниција *телевизор с компјутерским процесором и софтвером, повезан на интернет, који кориснику омогућава да поред гледања традиционалног телевизијског програма приступа садржајима на интернету, игра компјутерске игрице, слуша музику и управља уређајем на напреднији начин.*

❷ цитати Špijuniranje **pametnog TV-a** je teško izbeći. Studija koju su sprovedli istraživači sa Univerziteta Northeastern i Imperial College London otkrila je da su podaci sa televizora i pametnih uređaja poslani Goo-

gle-ovom oglasnom biznisu i Netflix-u, čak i ako ljudi nisu imali Netflix. Šta vaš **pametni TV** zna o vama? Podaci koje prikuplja vaš **pametni TV** zavise od njegovog proizvođača, brenda i verzije. U teoriji, većina **pametnih televizora** je sposobna da prikuplja audio, video i podatke o upotrebi TV-a [...] (kurir.rs, 30. 12. 2024); Није ни чудо да буквално „паметни ТВ” значи „паметан” – такав уређај корисницима пружа бројне додатне могућности (masterpro-sr.techinfus.com); Šta je **pametni TV**? Da li ti je ikada pao na pamet televizor koji ne samo da ima sadržaje koje voliš, već ih i pronalazi za тебе? (samsung.com).

③ порекло према енгл. smart TV.

④ варијанте **паметни телевизор**.

⑤ синоними **интелигентни ТВ, интелигентни телевизор, pametni TV-пријемник, смарт-ТВ, смарт-телевизор, хибридни ТВ, хибридни ТВ-пријемник, хибридни телевизор.**

⑥ област **технологија.**

паметни ТВ-пријемник м. р.

① дефиниција *телевизор с компјутерским процесором и софтвером, повезан на интернет, који кориснику омогућава да поред гледања традиционалног телевизијског програма приступа садржајима на интернету, игра компјутерске игрице, слуша музику и управља уређајем на напреднији начин.*

② цитати Prema mišljenju nekih analitičara, postoji velika verovatnoća da će se ti ekrani naći u budućim Appleovim proizvodima, uključujući **pametni TV prijemnik**, o kome se toliko govori u poslednje vreme (voxpupuli.rs, 22. 4. 2012); Направљен на основу микропроцесора Амлогиц С905В, овај **паметни ТВ пријемник** има уграђени флеш диск капацитета 16 ГБ (irating.htgetrid.com); Учините свој стари ТВ паметнијим и проширите његове функције помоћу **паметног ТВ пријемника**. То је најлакши начин да приступите модерним функцијама и направите прави мултимедијални центар у свом дому (ik4.es).

③ порекло према енгл. smart TV.

⑤ синоними **интелигентни ТВ, интелигентни телевизор, pametni TV, pametni телевизор, смарт-ТВ, смарт-телевизор, хибридни ТВ, хибридни ТВ-пријемник, хибридни телевизор.**

⑥ област **технологија.**

паметни телевизор м. р.

❶ дефиниција *телевизор с компјутерским процесором и софтвером, повезан на интернет, који кориснику омогућава да поред гледања традиционалног телевизијског програма приступа садржајима на интернету, игра компјутерске игрице, слуша музику и управља уређајем на напреднији начин.*

❷ цитати Dok vi gledate **pametni televizor** – on gleda vas (n1info.rs, 13. 2. 2018); U nastavku pogledajte koje su prednosti od **pametnog televizora** i po čemu se razlikuje od onog klasičnog (lepotaizdravlje.rs, 4. 5. 2023); „**Pametni**” **televizor** je televizor koji ima ugrađene funkcionalnosti i mogućnosti povezivanja s internetom. Ovo omogućava televizoru da pruži dodatne mogućnosti i funkcionalnosti koje idu izvan tradicionalnog gledanja televizijskih programa (penzionerskicentar.com, 16. 10. 2023); Da li ti je ikada pao na pamet televizor koji ne samo da ima sadržaje koje voliš već ih i pronalazi za tebe? Hade da vidimo šta **pametni televizor** može da učini za tebe. (samsung.com).

❸ порекло према енгл. smart TV.

❹ варијанте **паметни ТВ**.

❺ синоними **интелигентни ТВ, интелигентни телевизор, pametni ТВ-пријемник, смарт-ТВ, смарт-телевизор, хибридни ТВ, хибридни ТВ-пријемник, хибридни телевизор.**

❻ област **технологија**.

паметни фрижидер м. р.

❶ дефиниција *фрижидер опремљен напредним технологијама, с могућношћу повезивања на интернет и комуницирања с корисником.*

❷ цитати **PAMETNI frižideri** za PAMETNO čuvanje HRANE! Uz ove nove modele frižidera možete čak i kreirati prostor za odlaganje hrane i pića na svoj način (telegraf.rs, 18. 11. 2016); Amazon: **Pametni frižider** koji poznaje vaše navike (pcpress.rs, 6. 10. 2021); Јужнокорејска компанија Самсунг је најавила да ће следеће године избацити на тржиште нови **паметни фрижидер 2024** (magazin.politika.rs, 29. 12. 2023); Ве-штачка интелигенција следеће године стиже у наше кухиње: **Pametni frižider** će predlagati recepte na osnovu dostupnih namirnica (blic.rs, 30. 12. 2023); Poslednji u nizu tehnoloških inovacija jeste **pametni frižider** kompanije LG (mojenterijer.rs); Stiže **pametni frižider** koji predlaže šta da spremite: Pušta i TikTok klipove, a zna i šta su veganska jela (una.rs, 30. 12. 2023).

❸ порекло према енгл. smart refrigerator.

5 синоними интелигентни фрижидер, смарт-фрижидер.

6 област технологија.

писац гџвора м. р.

1 дефиниција *особа која се бави писањем говора за друга лица (обично за политичаре).*

2 цитати Ovogodišnja manifestacija je pomalo podsetila na 1984. kada je tadašnji predsednik SAD Ronald Regan napravio svojevrsnu hladnoratovsku predstavu. Njegovi savetnici i **pisци govора** su nastojali da ublaže to što je on godinu dana ranije SSSR nazvao „zlom imperijom” pa su izabrali birokratsko rešenje – Regan je u govoru pomenuo „užasnu cenu” koju je platio ruski narod u Drugom svetskom ratu, ali je kritikovao „nepozvano, neželjeno i nepopustljivo” prisustvo sovjetskih trupa u zemljama istočne Evrope (politika.rs, 7. 6. 2014); Govori su moćno oružje, neophodni koliko i topovi ili zlato, to su „alatke koje predsednik koristi da bi vladao”, rekao je svojevremeno Ted Sorensen, **pisac govора** američkog predsednika Džona Kenedija (laguna.rs, 31. 5. 2022); Piter Benčli (1940–2006) je imao 27 godina kada je dao otkaz u Beloj kući, gde je radio kao **pisac govора** za predsednika Džonsona, kako bi napisao knjigu o zlobnoj ajkuli ubici koja je vrebala i jela članove male ostrvske zajednice (telegraf.rs, 7. 1. 2023); Već tokom vremena kao **pisac govора** i menadžer kampanje, razvijao je slogane poput „Domovina umesto islama” ili „Više hrabrosti za našu bečku krv – previše stranog nikome ne prija” (to se na nemačkom rimuje) (n1info.rs, 30. 9. 2024).

5 синоними спичрајтер.

6 област професија, политика.

8 напомене Предност треба дати синтагми *писац говора* над синонимом *спичрајтер*.

пласирање производа* с. р.

1 дефиниција *врста плаћеног рекламирања производа или услуга у коме је помињање или приказивање одређеног производа, произвођача, услуге или пружаоца услуга у медијима уклопљено у нерекламни садржај, па особа која то чита, слуша или гледа не зна да се ради о плаћеној реклами.*

2 цитати Svo to sirotinjsko nabranje brendova u domaćim pesmama, a niko da im uvede obavezu da naznače: ova pesma sadrži **plasiранје производа!** (twitter.com, 16. 4. 2021); **Plasiранје производа** je krupan biznis za filmove i TV serije podjednako, a artikli sada mogu biti dodava-

ni digitalno u filmove i serije, i nove i stare. Ljubitelji ratnih filmova vrlo dobro znaju tu scenu – glumac Stiv Mekvin besno turira motocikl dok ga jure nemački vojnici. Spremivši se da motorom preskoči bodljikavu žicu granične ograde i stigne na bezbednu teritoriju u Švajcarskoj, on zastaje da sredi misli kraj ambara. Na zidu građevine nalazi se veliki plakat koji reklamira popularno pivo (bbc.com, 6. 6. 2021); Примереност појављивања (приказивање или упућивање) робе, услуге или жига у емисији која садржи **пласирање производа** оцењује се имајући у виду да ли за начин и обим таквог појављивања постоји уређивачко оправдање (pravno-informacioni.sistem.rs); Nove forme oglašavanja, kao što su partnerski marketing (affiliate marketing) i advertorijali, „zamađljuju” granice tradicionalnog poimanja oglašavanja, naročito u pravnom smislu. Korisnici koji imaju značajnu zajednicu pratilaca na društvenim mrežama i popularne sadržaje postali su „influseri”, čiji su potencijal za širenje komercijalnih poruka prepoznali i oglašivači. Tako možemo videti razne vrste nagradnih igara, lutrija (giveaway), tutorijala, „otvaranja” proizvoda (unboxing), **plasiранје производа** u okviru korisničkih sadržaja i tome slično (onlajnmediji.rs).

③ порекло према енгл. product placement.

⑤ синоними прикривено оглашавање.

⑥ област маркетинг.

плутајући хотел м. р.

① дефиниција *плутајућа платформа укотвљена на мору, језеру или реци, на којој је изграђена зграда која служи као хотел.*

② цитати **Plutajući hotel** koji sam proizvodi svoju struju / **Plutajući hoteli** pojavljuju se širom sveta poslednjih godina, a odredišta poput Dubaija i Katara prednjače sa sve inovativnijim i neobičnijim strukturama (nova.rs, 13. 4. 2021); Novi **plutajući hotel** koji je dizajnirao Hayri Atak Architectural Design Studio (HAADS) moći će da se pohvali sistemom bez otpada i da će generisati sopstvenu električnu energiju polako rotirajući (gradjevinarstvo.rs, 26. 8. 2021); **Plutajući hotel** na Seni / Verovali ili ne, reka Sena je postala dom prvom **plutajućem hotelu** sveta. Hotel je usidren kod Austerlitz stanice i ima 54 sobe, 4 apartmana, bar i bazen između ostalog (luxlife.rs).

③ порекло према енгл. flotel < flo(at) + (ho)tel.

⑤ синоними флотел.

⑥ област туризам, угоститељство.

пòбољшāнā реáлнòст ж. р.

❶ дефиниција *комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом); технологија која ово омогућује.*

❷ цитати Sudeći po do sada predstavljenim inovacijama, ovaj gigant ne planira da posustane. Google Lens, aplikacija koja pametnom telefonu omogućava da radi kao vizuelni pretraživač, tehnologija **poboljšane realnosti** (AR) u pretrazi Google mapa, veštačka inteligencija koja će umesto nas završavati mejlove na Gmail nalozima i još mnogo toga, samo su naznake onoga što najveća tehnološka kompanija radi i planira da radi (republica.rs, 15. 3. 2019); Termin proširena realnost je zajednički termin kojim se opisuju tehnologije Virtuelne realnosti (*Virtual reality* eng.) – VR, Augmentovane (**poboljšane**) **realnosti** (*Augmented reality* eng.) – AR, i Pomešane realnosti (*Mixed reality* eng.) – MR (li.rs).

❸ порекло према енгл. *augmented reality*.

❹ синоними аугментативна реалност, аугментативна стварност, аугментована реалност, аугментована стварност, аугментирана реалност, аугментирана стварност, допуњена реалност, допуњена стварност, измењена реалност, измењена стварност, побољшана стварност, повећана реалност, повећана стварност, појачана реалност, појачана стварност, проширена реалност, проширена стварност, увеличана реалност, увеличана стварност, увећана реалност, увећана стварност, унапређена реалност, унапређена стварност.

❺ област технологија.

❻ напомене Нераспрострањено. Најчешће се срећу облици *проширена реалност / проширена стварност*.

пòбољшāнā ствáрнòст ж. р.

❶ дефиниција *комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом); технологија која ово омогућује*

❷ цитати Dok se u „Meti” nadaју da će „Metaverzum” biti virtuelni svet u kom će ljudi моћи da provode svoj „digitalni život”, „Majkrosoft” je svoju lestvicu postavio niže, želeći da ima svoj virtuelni konferencijski prostor koji bi mogao da počne da funkcionise već naredne godine, a osim

toga, razvija i softver „Meš” koji koristi tzv. **poboljšanu stvarnost**. [...] **Poboljšana stvarnost** omogućava ljudima da kroz ekrane telefona, odnosno stakla pametnih naočara vide virtuelne prikaze ljudi, predmeta ili informacija u realnosti, kao da posmatraju hologram (lat.sputnikportal.rs, 11. 11. 2021); Mada je virtuelna stvarnost danas u fokusu razvoja, pošto mnoge kompanije izbacuju VR komplete, **poboljšana stvarnost** se takođe polako uzdiže kako bi zauzela mesto na postolju u kreativnom dizajnu i tehnološkim trendovima (stockografija.rs).

③ порекло према енгл. augmented reality.

⑤ синоними аугментативна реалност, аугментативна стварност, аугментована реалност, аугментована стварност, аугментирана реалност, аугментирана стварност, допуњена реалност, допуњена стварност, измењена реалност, измењена стварност, побољшана реалност, повећана реалност, повећана стварност, појачана реалност, појачана стварност, проширена реалност, проширена стварност, увеличана реалност, увеличана стварност, увећана реалност, увећана стварност, унапређена реалност, унапређена стварност.

⑥ област технологија.

⑧ напомене Нераспрострањено. Најчешће се срећу облици *проширена реалност* / *проширена стварност*.

поверлифтер м. р.

① дефиниција *особа која се бави пауерлифтингом, која се такмичи у извођењу три главне вежбе: чучањ, бенчпрес (потисак с клупе) и мртво дизање, с циљем да подигне највећу могућу тежину у свакој вежби.*

② цитати *pa jesi bilder ili **poverlifter**? (twitter.com, 23. 7. 2019);* Pensionisani profesionalni bodibilder i **poverlifter**, Roni Koleman, postao je jedan od najvećih tokom svoje karijere, ali se ovaj vremešni snagator ni danas ne odriče sveta fitnesa i snage. (muskimagazin.rs, 9. 11. 2021); Ruski strongmen Goga Tupuria i **poverlifter** Kiril Saričev snimili su neverovatan video snimak u kojem obaraju ruku sa medvedom! (sd.rs, 25. 1. 2022); Многи treneri за физичку снагу и **poverlifteri** ће вам саветовати да чуцањ изводите као да желите да седате на столицу, то јест да се спуштате уназад приликом чуцња (fitpass.rs).

③ порекло енгл. powerlifter.

⑥ област спорт.

поверлифтинг м. р.

❶ дефиниција *спорт снаге који укључује такмичење у извођењу три главне вежбе: чучањ, бенчпрес (потисак с клупе) и мртво дизање, с циљем да се подигне највећа могућа тежина у свакој вежби.*

❷ цитати Lizde је на Svetskom kupu у popularnom **powerliftingu** по GPC pravilima, који је одржан прошле недеље у Sarajevu подигла 230 kilograma у дисциплини „dedlift”, у категорији до 90 kilograma, чиме је оборила ранији svetski rekord од 220 kilograma, који је држала агrentинка Mariela Ortelado. Lizde trenira у konjičkom Klubу „Neretva”, а раније се bavila dizanjem olimpijskih tegova. Међутим, последњих година искључиво се посветила **powerliftingu** (blic.rs, 10. 4. 2017); Svim takmičarima, који су učestvovali на takmičenju у mrtvom dizanju под nazivом Други Božićni kup, bila је potrebna sva snaga са којом raspolаžу. То је трећа вежба у такозваном **powerliftingu** и без сумње најтежа. [...] „Моје pripreme су mešovite, jer imam trening снаге који је pola bodibilding а pola **powerlifting**, али не čisti **powerlifting** (pannonrtv.com, 12. 9. 2023); **Поверлифтинг** и дизање тегова су два најпопуларнија спорта који укључују дизање тешких предмета. Многима се ово може чинити потпуно исто, али они постављају различите захтеве спортистима (sr.differkinome.com).

❸ порекло енгл. powerlifting.

❹ област спорт.

❺ детерминативи **Powerlifting** savez Srbije апелује на све klubove/članove saveza да poštuju мере владе Republike Srbije и да се понашају у складу са њеним одлукaма, да обуставе своје klupske активности до даљњег jer је здравље sportista на prvом mestу. Molimo kompletnu **powerlifting** јавност да има razumevanja и да се у ovakvim situacijama понашамо одговорно једни према другима (spf.rs).

пòвећанā реáлнòст ж. р.

❶ дефиниција *комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом); технологија која ово омогућује.*

❷ цитати Suosnivač Gugla Sergej Brin pojavio се prvi у јавности noseći prototip specijalnih naočara те kompanije са kamerом и mini екраном постављеним испред desnог oka. Gugl је nešto раније objavio prvi opis svог projekta у vezi са naočarima кроз које се види „**povećana real-**

nost” (telegraf.rs, 6. 4. 2012); Sa druge strane, augmented reality uvećava svet koji nas okružuje pa doslovno možemo prevesti **povećana realnost** (hola.rs, 15. 9. 2021); IKEA Place aplikacija olakšava proces donošenja odluke prilikom kupovine stvari za dom, pruža vam inspiraciju i opciju isprobavanja brojnih proizvoda, stilova i boja, samo jednim pokretom prsta. **Povećana realnost** (AR) i virtuelna realnost (VR) u potpunosti menjaju naš svet kupovine, baš kao što je to prethodno učinio internet (mojenterijer.rs).

③ порекло према енгл. augmented reality.

⑤ синоними аугментативна реалност, аугментативна стварност, аугментована реалност, аугментована стварност, аугментирана реалност, аугментирана стварност, допуњена реалност, допуњена стварност, побољшана реалност, побољшана стварност, повећана стварност, појачана реалност, појачана стварност, проширена реалност, проширена стварност, увеличана реалност, увеличана стварност, увећана реалност, увећана стварност, унапређена реалност, унапређена стварност.

⑥ област технологија.

⑧ напомене Најчешће се срећу облици *проширена реалност / проширена стварност*.

п̀већан̄а ств́арнџст ж. р.

① дефиниција *комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом); технологија која ово омогућује.*

② цитати „**Povećana**” **stvarnost** u vašem džepu / Virtuelna i proširena stvarnost već su pronašle svoje mesto u industriji videoigara i taj bi trend trebalo nastaviti i u 2018. Uvođenje modernijeg odnosa između korisnika i tehnološkog uređaja podrazumeva uvođenje 3D projekcija i prepoznavanje pokreta, što će omogućiti još bolje prihvatanje i korišćenje ove tehnologije, ali i pokrenuti pitanje privatnosti i kibernetičke sigurnosti, o čemu takođe treba voditi računa (espresso.co.rs, 6. 1. 2018); Apple kompanija navodno radi već dugo na softveru za automatsko upravljanje automobilom i stalno na panelima i debatama podvlače da je **povećana stvarnost** sledeća velika stvar (naravno **povećana** i virtuelna **stvarnost** su već pronašle svoje mesto u industiji video igara) (samoobrazovanje.rs, 3. 7. 2018); Стварни свијет је тамо гдје смо, док је виртуална стварност стварање потпуно виртуалног свијета. **Повећана стварност** је нешто

између онога у чему се стварни свет сусреће са елементима виртуелног света (sr.spot-the-difference.info).

⑤ порекло према енгл. augmented reality.

⑤ синоними *аугментативна реалност, аугментативна стварност, аугментована реалност, аугментована стварност, аугментирана реалност, аугментирана стварност, допуњена реалност, допуњена стварност, измењена реалност, измењена стварност, побољшана реалност, побољшана стварност, повећана реалност, појачана реалност, појачана стварност, проширена реалност, проширена стварност, увеличана реалност, увеличана стварност, увећана реалност, увећана стварност, унапређена реалност, унапређена стварност.*

⑥ област технологија.

⑧ напомене *Најчешће се срећу облици проширена реалност / проширена стварност.*

пòдводнĭ турĭзам м. р.

① дефиниција *грана туризма која се састоји у рођењу у морима, океанима, рекама и језерима како би се истраживао подводни свет.*

② цитати *Данас су потопљени остаци древних градова Баја, Поцуоли и Мисено заштићени стварањем археолошког парка који је одредиште нове врсте **подводног туризма** (ilustrovana.com, 24. 5. 2022); **Подводни туризам** ће наставити да се развија / На другој страни, Стефан Вилијамс, професор подводне роботике са Универзитета у Сиднеју, каже да верује да ће туризам у морским добинама наставити да се развија упркос несрећи подморнице Титан (bbc.com, 19. 6. 2023); Иако кошта 250 хиљада долара, заинтересованих за овакву авантуру не мањка. **Подводни туризам** привлачи најбогатије и најавантуристичке путнике на свету (curtonews.com, 21. 6. 2023); Шест дана касније, подморница Титан, у власништву компаније за **подводни туризам**, „ОушнГејт Експедишн”, имплодирала је на путу ка месту олупине Титаника у северном Атлантском океану, пише Скај Њуз (novost.rs, 20. 9. 2024).*

⑤ синоними *ронилачки туризам.*

⑥ област туризам.

пòјачāнā реāлнòст ж. р.

① дефиниција *комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним*

садржајима (сликом, звуком, текстом); технологија која ово омогућује.

② цитати Он сматра да, сама по себи, ниједна интернет игрица није проблем, па ни *Покемон ГО*, која је заснована на технологији „**појачане реалности**” (rts.rs, 27. 8. 2016); У подкасту *Impact Theory*, Гадат је закључио да би напредак вештачке интелигенције и технологије виртуалне и **појачане реалности** могао да промени суштину друштвеног живота и значајно „редизајнира” љубав и романтичне односе (ртс.срб, 21. 7. 2023).

③ порекло према енгл. augmented reality.

⑤ синоними аугментативна реалност, аугментативна стварност, аугментована реалност, аугментована стварност, аугментирана реалност, аугментирана стварност, допуњена реалност, допуњена стварност, измењена реалност, измењена стварност, побољшана реалност, побољшана стварност, повећана реалност, повећана стварност, појачана стварност, проширена реалност, проширена стварност, увеличана реалност, увеличана стварност, увећана реалност, увећана стварност, унапређена реалност, унапређена стварност.

⑥ област технологија.

⑧ напомене Нераспрострањено. Најчешће се срећу облици *проширена реалност / проширена стварност*.

пoјачанā ствāрнoст ж. р.

① дефиниција *комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом); технологија која ово омогућује.*

② цитати Promišljenost је изузетно корисно средство за процесирање наших слоženih живота претрпаних digitalnom tehnologijom. Како наш технолошки екосистем и комуникациске платформе настављају експоненцијално да се развијају, виртуелна стварност, **појачана стварност**, вештачка интелигенција и њихово потомство ће без сумње створити даље изазове за људски пishу, укључујући и дубоку подређеност, дезоријентисаност, депресију и зависност (vice.com, 19. 2. 2017); Šта је AR (Augmented Reality) или у преводу „**Појачана стварност**”? / За превод AR-а би, чини ми се, адекватнији израз био „Проширена стварност” (mousestudio.com, 27. 2. 2020); **Појачана стварност** (AR) / AR технологија пружа информације у realном времену о градилшту, побољшавајући планирање и извођење грађевинских пројеката (constructive-voices.com, 17. 8. 2023).

③ порекло према енгл. augmented reality.

⑤ синоними аугментативна реалност, аугментативна стварност, аугментована реалност, аугментована стварност, аугментирана реалност, аугментирана стварност, допуњена реалност, допуњена стварност, измењена реалност, измењена стварност, побољшана реалност, побољшана стварност, повећана реалност, повећана стварност, појачана реалност, проширена реалност, проширена стварност, увеличана реалност, увеличана стварност, увећана реалност, увећана стварност, унапређена реалност, унапређена стварност.

⑥ област технологија.

⑧ напомене Најчешће се срећу облици *проширена реалност / проширена стварност*.

полотаријанац, -нца м. р.

① дефиниција *особа која је из своје исхране искључила рибу и месо, с изузетком живинског меса*.

② цитати Na primer, pescatarijanac će jesti ribu, ali izbegavati drugo meso. Polo-vegetarijanac ili **polotarijanac** uključuje živinsko, ali nijedno drugo meso (espreso.co.rs, 14. 4. 2021); Ту се сврставају пескатеријанци који једу рибу и морске плодове, **полотаријанци** који конзумирају само живинско месо, затим макробиотичари, који такође понекад једу рибу и морске плодове (novosti.rs, 14. 8. 2021); Saznajte u čemu se razlikuju pescatarijanci i **poloratijanci** (objektiv.rs, 3. 9. 2023); Polotarijanska dijeta: Uz dominantnu konzumaciju namirnica biljnog porijekla, **polotarijanci** konzumiraju i meso i jaja, ali izbjegavaju ribu, morske plodove i meso sisara (zdrava-dijeta.com).

③ порекло према енгл. pollotarian.

⑥ област исхрана.

⑧ напомене Нераспрострањено.

полувеган, -ана м. р.

① дефиниција *особа чија се исхрана првенствено заснива на биљној храни, али повремено конзумира (живинско) месо и рибу*.

② цитати Na optužbe da je **poluvegan**, Bijonse je odgovorila novom promocijom svog režima ishrane „2 Days Nutrition” u emisiji „Good Morning”, pre 10 dana (zena.blic.rs, 17. 6. 2015); Pokušao sam veganstvo, ali ne ide, prije svega zbog slatkiša koji sadrže mlijeko, koji mi fale (veganski supstituti su nedovoljni, bar za mene). Inače, rijetko pijem mlijeko, sir nikada, a jaja ponekad. Dakle, **poluvegan** (b92.net, 2. 8. 2015);

Možda ostatak meseca jede samo peršun? To je zdravo. Ona je **poluvegan** (pancevo.city, 20. 5. 2018).

⑤ синоними полувегетеријанац, семивегетаријанац, флекситаријанац, флекситарист(а).

⑥ област исхрана.

⑧ напомене Нераспрострањено,

полувегџански, -џа, -џа

① дефиниција *који се односи на полувеганство (= начин исхране који се првенствено заснива на биљној храни, али дозвољава повремену конзумацију (живинског) меса и рибе) и полувегане (особе чија се исхрана првенствено заснива на биљној храни, али повремено конзумирају (живинско) месо и рибу).*

② цитати Procenjuje se da se svake godine udvostručuje broj ljudi koji odlučuju da pređu na veganski ili **poluveganski** način ishrane (avon.rs, 15. 10. 2019).

⑤ синоними полувегетеријански, флекситаријански.

⑥ област исхрана.

⑧ напомене Нераспрострањено.

полувеганство с. р.

① дефиниција *начин исхране који се првенствено заснива на биљној храни, али дозвољава повремену конзумацију (живинског) меса и рибе.*

② цитати Zatim postoji **poluveganstvo**, kada se meso jede povremeno, најчешће jednom nedeljno (vesti.rs, 29. 11. 2016).

⑥ област исхрана.

⑧ напомене Нераспрострањено.

полувегетаријанац, -нца м. р.

① дефиниција *особа чија се исхрана првенствено заснива на биљној храни, али повремено конзумира (живинско) месо и рибу.*

② цитати Uvek se možemo truditi da ubacimo u svoju ishranu što više zdravih (na primer, bez mesa) obroka i namirnica, a da postepeno izbacujemo brze obroke pune aditiva i masnoća. Zašto i vi ne biste bili **poluvegetarijanac**? (krstarica.com, 22. 11. 2007); **Poluvegetarijanci** uz vegetarijansku ishranu jedu pileće belo meso i ribu, ali ne jedu crveno meso (wi-

kipedia.org); Imamo i **poluvegetarijance** koji jedu jaja, mleko, belo ži-
vinsko meso i ribu (što se meni lično najviše sviđa), a imamo i peskove-
getarijance – ljudi koje stalno „poste na ulju” (figurafit.rs, 26. 5. 2019);
Mnogi ljudi koji se nazivaju fleksitarijancima ili **poluvegetarijancima**,
izbacili su crveno meso iz zdravstvenih razloga, dok drugi iz ekoloških
razloga jedu samo životinje koje su uzgajane samo na slobodnim površi-
nama ili pak konzumiraju samo životinjske proizvode (bonapetit.rs).

⑤ синоними полувеган, семивегетаријанац, флекситаријанац, флек-
ситарист(а).

⑥ област исхрана.

полувегетаријанка ж. р.

① дефиниција *женска особа полувегетаријанац (= особа чија се
исхрана првенствено заснива на биљној храни, али повремено конзу-
мира (живинско) месо и рибу).*

② цитати Marklova se, inače, izjašnjava kao flekseterijanka, odnosno
poluvegetarijanka, što znači da osnovu njene ishrane čini povrće, s tek
povremenim konzumiranjem mesa (glossy.espresso.co.rs, 17. 2. 2020).

⑤ синоними флекситаријанка.

⑥ област исхрана.

⑧ напомене Нераспрострањено.

полувегетаријански, -ā, -ō

① дефиниција *који се односи на полувегетаријанство (=начин ис-
хране који се првенствено заснива на биљној храни, али дозвољава
повремену конзумацију меса и рибе) и полувегетаријанце (= особе
чија се исхрана првенствено заснива на биљној храни, али повремено
конзумирају месо и рибу).*

② цитати Mediteranska ishrana obuhvata tipične namirnice mediteran-
skog podneblja (maslinovo ulje, crno vino, beli luk, morska riba, blitva,
paradajz, naranča, limun i kivi) kao i **poluvegetarijanski** način ishrane,
koji doprinosi zdravlju tj. smanjuje krvni pritisak, snižava holesterol, po-
većava otpornost, te čini organizam psihički i fizički stabilnim (doktor.rs,
15. 11. 2008); Više se ovako ne može, da bar jedno od nas dvoje nađe
stalno zaposlenje, bilo bi nam mnogo lakše – ogorčena je Jelena objašnja-
vajući da se zbog treninga hrane **poluvegetarijanski** što dodatno košta
(blic.rs, 9. 6. 2014); Ne samo da je promovisala drugačiji stil u enterijeru,
već se podjednako žustro zauzimala i za poseban način ishrane – **poluve-
getarijanski**, gajeći svoje organsko povrće (entas.rs).

⑤ синоними полувегански, флекситаријански.

⑥ област исхрана.

полувегетаријанство с. р.

① дефиниција *начин исхране који се првенствено заснива на биљној храни, али дозвољава повремену конзумацију (живинског) меса и рибе.*

② цитати Postoje i ljudi koji slede **poluvegetarijanstvo** kao formu u kojoj se jedu biljke sa povremenim konzumiranjem mesa (ona.telegraf.rs, 27. 7. 2014); Fлекситаријанизам или „**poluvegetarijanstvo**” je ishrana bazirana primarno na namirnicama biljnog porekla uz povremeno uključivanje mesa i ribe u jelovnik. Posebnost ove ishrane je njena fleksibilnost, a savršena je ukoliko se želite rešiti suvišnih kilograma (esthetic.rs, 6. 2. 2021); Mediteranska – moja omiljena! Podržava sve iz opštih smernica – jesti bela mesa (ja teletinu svrstavam u belo meso), dosta voća i povrća, kuvanih jaja, mladih belih sireva, jogurta, integralne žitarice, kvalitetna ulja biljnog porekla, riba, razno orašasto voće... liči na **poluvegetarijanstvo!** (figurafit.rs).

⑤ синоними полувеганство, семивегетаријанство, флекситаризам, флекситаријанизам, флекситаријанство.

⑥ област исхрана.

пoмeшaнa рeaлнoст ж. р.

① дефиниција *интерактивно комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом) уз могућност интеракције с овим садржајима; технологија која ово омогућује.*

② цитати Dok je „Pokemon Go” pokazao kako preterana ili **pomešana realnost** tehnologije može da napravi pravu oluju u svetu mobilnog gejminga, 2017. je verovatno godina u kojoj će više poslovnog sveta (firme, kompanije) prihvatiti tehnologiju (kurir.rs, 16. 1. 2017); Osim stvarnosti koju vidimo sopstvenim očima, i koja nam je data, poslednjih godina nam tehnološke kompanije omogućavaju da vidimo i neke druge. Tako smo dobili (VR), (MR), te (AR), od kojih pomešana u isto vreme prikazuje trodimenzionalne predmete iz stvarnog i virtuelnog sveta (pcpress.rs, 8. 12. 2017); Ovaj program ima za cilj da ubrza digitalnu transformaciju javnog sektora i „otvori vrata” disruptivnim tehnologijama, kao što su veštačka inteligencija, blokčejn, Internet stvari, senzori, virtuelna realnost,

pomešana realnost, metaverse, 3D štampa, roboti, robotska automatizacija procesa (RPA), dronovi i sl. i na taj način da podrži primenu novih tehnologija u raznim oblastima javnog sektora [...] (inovacionifond.rs).

③ порекло према енгл. mixed reality.

⑤ синоними КОМБИНОВАНА РЕАЛНОСТ, МЕШАНА РЕАЛНОСТ, МЕШАНА СТВАРНОСТ, МЕШОВИТА РЕАЛНОСТ, МЕШОВИТА СТВАРНОСТ, МИКСОВАНА РЕАЛНОСТ, МИКСОВАНА СТВАРНОСТ, ПОМЕШАНА СТВАРНОСТ.

⑥ област ТЕХНОЛОГИЈА.

ПОМЕШАНА СТВАРНОСТ ж. р.

① дефиниција *интерактивно комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом) уз могућност интеракције с овим садржајима; технологија која ово омогућује.*

② цитати Čuli ste za virtualnu stvarnost i za posredovanu stvarnost, ali da li ste već čuli za **pomešanu stvarnost**? „Kenon” se nada da je upravo to ono što će postići svojim proizvodom „miks d reality”, koji preko uređaja naučno-fantastičnog izgleda, koji se stavlja na oči i na glavu, spaja realni svet sa imaginarnim objektima (blic.rs, 24. 2. 2013); Sa druge strane, jedan od najzabavnijih sadržaja iz VR sfere je „**pomešana stvarnost**” (Mixed Reality), gde igrač stupa u specijalni poligon (zelena platna) u punoj VR opremi, a dok se on snalazi po svemiru, lavirintima ili nečemu trećem, gledaoci ga na velikim ekranima prate projektovanog u realno okruženje igre (sportal.blic.rs, 15. 11. 2018); Umetnica je bila glavna zvezda reklame za Majkrosoftove nove naočare za virtualnu realnost Hololens 2, koje omogućavaju korisnicima da vide digitalne projekcije u kombinaciji sa spoljašnjim svetom. Abramovićeva je u mini-spotu diskutovala o svom novom projektu **pomešane stvarnosti**. „Verujem da je umetnost budućnosti bez objekata. Ovo je samo čista transmisija energije između umetnika i gledaoca. Za mene, **pomešana stvarnost** je odgovor”, rekla je ona u snimku koji je naknadno obrisan sa Jutjuba (021.net, 13. 4. 2020).

③ порекло према енгл. mixed reality.

⑤ синоними КОМБИНОВАНА РЕАЛНОСТ, МЕШАНА РЕАЛНОСТ, МЕШАНА СТВАРНОСТ, МЕШОВИТА РЕАЛНОСТ, МЕШОВИТА СТВАРНОСТ, МИКСОВАНА РЕАЛНОСТ, МИКСОВАНА СТВАРНОСТ, ПОМЕШАНА РЕАЛНОСТ.

⑥ област ТЕХНОЛОГИЈА.

претпандемјски, -а, -б

❶ дефиниција *коју се односи на временски период пре пандемије.*

❷ цитати Francuski izvoz vina i žestokih pića oporavio se u prvoj polovini godine, nadmašivši nivo iz **pretpandemijske** 2019. i to zahvaljujući ublažavanju mera suzbijanja zaraze Covidom-19, izvestilo je udruženje izvoznika FEVS (agroklub.rs, 3. 9. 2021); Srbija jedna od četiri ekonomija regiona koje su dostigle **pretpandemijski** nivo / Srbija je jedna od četiri ekonomije iz regiona CIE koja je dostigla nivo realnog BDP-a iz perioda pre pandemije. Pored Srbije taj nivo su dostigle i Rumunija, Poljska i Mađarska, saopštio je Sektor za istraživanje Erste Grupe (novaekonomija.rs, 23. 9. 2021); Aviopromet bi se naredne godine mogao vratiti na **pretpandemijski** nivo / Kontinuirano ublažavanje epidemioloških mjera širom svijeta oslobađa potražnju za putovanjima koju su u protekle dvije godine sputala stroga ograničenja putovanja radi suzbijanja COVID-a 19 (balkans.aljazeera.net, 10. 5. 2022); „Oporavak avio-industrije u svetu posle pandemije Covid-19 glavna je tema na ovogodišnjoj skupštini IATA, što je i razumljivo s obzirom na to da je kovid prouzrokovao katastrofalne posledice za avijaciju. Mnogi učesnici konferencije slažu se da će oporavak trajati dugo, ali ističu da trenutna potražnja za letovima i rast avio-saobraćaja ukazuje da će možda već do kraja godine biti dostignut **pretpandemijski** nivo”, kaže Nikolić (biznis.rs, 20. 6. 2022); Stopa nezaposlenosti je skliznula na 3,5 posto, vrativši se na **pretpandemijski** nivo, koji se podudara sa istorijskim minimumom iz 1969. godine, mada je stopa nezaposelnosti crnačke populacije porasla za 0,2 procentna poena na 6,0 odsto, dodaju američki mediji (tanjug.rs, 5. 8. 2022);.

❸ област МЕДИЦИНА.

прикривенб оглашаванье с. р.

❶ дефиниција *врста плаћеног рекламирања производа или услуга у коме је помињање или приказивање одређеног производа, произвођача, услуге или пружаоца услуга у медијима уклопљено у нерекламни садржај, на особа која то чита, слуша или гледа не зна да се ради о плаћеној реклами.*

❷ цитати Sam pogled na naslov iznad ovih redova i na kombinaciju riječi koja stoji između zagrada (**prikriveno oglašavanje**) me podsjeća na to koliko smo ponekad „kreativni”. Pravi primjer za to su naslovi američkih filmova koje su naši genijalni umovi uspjeli da totalno promijene i unište. [...] Elem, zato ću iz daljeg teksta u potpunosti izbaciti naš prevod „**prikriveno oglašavanje**” i koristiti engleski izraz „product placement” (digitalizuj.me, 15. 1. 2014); Zakon o oglašavanju zabranjuje **prikriveno**

оглашавanje državnih organa i nosilaca javnih vlasti, kaže advokat Miloš Stojković. „Zakon postavlja minimum – kod **prikrivenog oglašavanja** kaže da mora da postoji oznaka prepoznatljivosti, na primer 'plaćen prostor', 'oglasna poruka' 'promo' ili slično, ali on ne kaže koliko to treba da bude vidljivo da bi se tretiralo kao oznaka prepoznatljivosti”, kaže on (krik.rs, 16. 5. 2017); Domaći Zakon o oglašavanju jasno kaže da je **prikriveno oglašavanje** zabranjeno kao i da plaćena reklama mora biti jasno naznačena rečima poput plaćen prostor, oglasna poruka i slično, kako bi čitaoci jasno znali da je reč o reklami – a ne objektivnom novinarskom tekstu (raskrinkavanje.rs, 29. 6. 2018); Sve veća ulaganja u **prikriveno oglašavanje** na onlajn platformama, uz veliki uticaj koji influenseri imaju na mlade, doveli su do potrebe za doslednijom primenom postojećih zakonskih mehanizama, uvođenjem samoregulacije, ali i edukacijom o pravima i obavezama kako oglašivača, tako i „ljudi od uticaja” (danas.rs, 23. 12. 2021); „Raskrinkavanje” otkriva primere **prikrivenog oglašavanja** u formi novinarskih tekstova, pa, između ostalog, oni analiziraju tekst o čaju koji „rešava problem dijabetesa”, po preporuci nepostojećeg endokrinologa Nebojše Tomića, zatim „edukativni” tekst o važnosti upotrebe probiotika, a čiji je autor PR Hemofarma, ali i „klinička istraživanja” o šamponu koji je, govoreći o svojoj karijeri i načinu života, preporučio vaterpolista Filip Filipović (demostat.rs, 21. 3. 2022).

⑤ синоними пласирање производа.

⑥ област маркетинг.

проширена реалност ж. р.

① дефиниција *комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом); технологија која ово омогућује.*

② цитати Појам AUGMENTED REALITY (AR) илито **PROŠIRENA REALNOST** се односи на додавање digitalnih elemenata putem nekog softvera u živi svet, što se uglavnom odvija pomoću kamere i najčešće na ekranu telefona (smartlife.mondo.rs, 11. 5. 2020); **Проширена реалност** (енгл. augmented reality, AR) или допуњена реалност је термин који описује корисничко виђење света проширено компјутерски генерисаним текстом, сликом и звуком (wikipedia.org); Da li **proširena realnost** već menja način na koji radimo? (institut.edu.rs).

③ порекло према енгл. augmented reality.

⑤ синоними аугментативна реалност, аугментативна стварност, аугментована реалност, аугментована стварност, аугментирана реалност, аугментирана стварност, допуњена реалност, допуњена стварност, измењена реалност, измењена стварност, побољшана реалност, побољшана стварност, повећана реалност, повећана стварност, појачана реалност, појачана стварност, проширена стварност, увеличана реалност, увеличана стварност, увећана реалност, увећана стварност, унапређена реалност, унапређена стварност.

⑥ област технологија.

⑧ напомене Најчешће се срећу облици *проширена реалност* / *проширена стварност*.

прѡшїренā ствāрнѡст ж. р.

① дефиниција *комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом); технологија која ово омогућује.*

② цитати „**Proširena stvarnost**” је термин који се већ неко време користи за описивање технологија које помажу људима да на аутентичан начин открију свет око себе – кроз перцепцију обogaћену компјутерски генерисаном сликом, текстом и звуком (kurir.rs, 26. 7. 2020); **Proširena stvarnost** је визуални медиј који је комбинација виртуелних објеката и реалног света (hola.rs, 15. 9. 2021); Овај уређај представља значајан напредак у области виртуелне и **proširene stvarnosti**, обећавајући револуционарно корисничко искуство (telegraf.rs, 10. 1. 2024); No **proširenu stvarnost** (AR) треба разликовати од виртуелне стварности (VR). Виртуелна стварност (VR) ствара потпуно дигитално окружење. Док **proširena stvarnost** (AR) поставља дигитални садржај преко стварног погледа корисника (devar.rs).

③ порекло према енгл. augmented reality.

⑤ синоними аугментативна реалност, аугментативна стварност, аугментована реалност, аугментована стварност, аугментирана реалност, аугментирана стварност, допуњена реалност, допуњена стварност, измењена реалност, измењена стварност, побољшана реалност, побољшана стварност, повећана реалност, повећана стварност, појачана реалност, појачана стварност, проширена реалност, увеличана реалност, увеличана стварност, увећана реалност, увећана стварност, унапређена реалност, унапређена стварност.

⑥ област технологија.

③ напомене Најчешће се срећу облици *проширена реалност / проширена стварност*.

пшенични глутен* м. р.

① дефиниција *намирница добијена испирањем скроба из пшеничног брашна која изгледом и укусом подсећа на месо животињског порекла*.

② цитати Vegansko meso је иначе познато и као сејтан. То је производ од пшенице који куванјем постаје изненађујуће сличан месу па се назива и **пшеничним месом** или **пшеничним glutenom** (ona.telegraf.rs, 6. 3. 2021).

⑤ синоними биљно месо, веганско месо, вегетаријанско месо, витални пшенични глутен, глутен*, глутенско месо, житни глутен, пшенични глутен, пшенично месо, сеитан, сејтан.

⑥ област исхрана.

⑧ напомене Нераспрострањено.

пшенично месо с. р.

① дефиниција *намирница добијена испирањем скроба из пшеничног брашна која изгледом и укусом подсећа на месо животињског порекла*.

② цитати Vegansko meso је иначе познато и као сејтан. То је производ од пшенице који куванјем постаје изненађујуће сличан месу па се назива и **пшеничним месом** или **пшеничним glutenom** (ona.telegraf.rs, 6. 3. 2021); Сејтан је главна и најприближнија замена за месо, било да ли сте на веганској исхрани или само постите па вам недостаје шницла за оброк. Такође је познат и као **пшенично месо**, глутенско месо, витални пшенични глутен или једноставно глутен (magazin.novosti.rs, 8. 4. 2022); Seitan sirovi или „**пшенично месо**” је visokoproteinski производ настао издвајањем proteina пшенице из пшеничног брашна. Spada u grupu dijetalnih namirnica jer sadrži veoma malo masti i ugljenih hidrata (marketzdravlja.rs).

⑤ синоними биљно месо, веганско месо, вегетаријанско месо, витални пшенични глутен, глутен*, глутенско месо, житни глутен, пшенични глутен, пшенични глутен, сеитан, сејтан.

⑥ област исхрана.

Р

рандонѐр, -ѐра м. р.

❶ дефиниција *особа која се бави бреветом (= спортском бициклическим дисциплином нетакмичарског карактера која се састоји у прелажењу одређеног великог растојања у задатом времену), која учествује у бревету (= спортској манифестацији, спортском догађају нетакмичарског карактера у коме учесници настоје да бициклом пређу одређено велико растојање у задатом времену).*

❷ цитати Poštovane randonerke i **randoneri**. / Medalje za prethodnu sezonu su stigle. Ovoga puta ja sam preuzeo obavezu pakovanja i slanja istih (facebook.com, 3. 2. 2023); Бициклисти који возе бревете називају се и **рандонери**, што је, опет француски израз за дуго путовање. Нека од основних правила јесу да до задатих контролних тачака на стази мора да се дође у одређеном временском року, као и на циљ... (dnevnik.rs, 9. 4. 2023); Poštovani **Randoneri**, dragi Brevetaši, rekreativni Biciklisti... Ove godine SPARTA će se voziti 100 km (elevacije 1200m) ili BREVET 200 km (facebook.com); Drage Randonerke i **Randoneri**, i svi koji imate želju da to ove sezone i postanete, predstavljamo vam brevet kalendar za 2024. godinu! Dakle rezervišite slobodne dane u firmi, porodici, pa se vidimo i vozimo :) (randonneurs-serbia.weebly.com, 2024).

❸ порекло франц. randonneur.

❹ синоними бреветаш.

❺ област спорт.

рандонѐрка ж. р.

❶ дефиниција *женска особа рандонер (= особа која се бави бреветом – спортском бициклическим дисциплином нетакмичарског карактера која се састоји у прелажењу одређеног великог растојања у задатом времену, која учествује у бревету – спортској манифестацији, спортском догађају нетакмичарског карактера у коме уче-*

сници настоје да бициклом пређу одређено велико растојање у задатом времену).

② цитати Poštovane **randonerke** i randoneri. / Medalje za prethodnu sezonu su stigle (facebook.com, 3. 2. 2023); **Randonerka** Emira Miličević na svom blogu prenosi svoju randonersku priču (randonneurs-serbia.weebly.com, 23. 10. 2017); Drage **Randonerke** i Randoneri, i svi koji imate želju da to ove sezone i postanete, predstavljamo vam brevet kalendar za 2024. godinu! Dakle rezervišite slobodne dane u firmi, porodici, pa se vidimo i vozimo :) (randonneurs-serbia.weebly.com, 2024).

③ порекло према франц. randonneuse.

⑤ синоними бреветашица.

⑥ област спорт.

⑧ напомене Нераспрострањено.

рандонѐрскѝ, -а̄, -о̄

① дефиниција *који се односи на рандонере и рандонерке (= особе које се баве бреветом – спортском бицикличком дисциплином нетакмичарског карактера која се састоји у прелажењу одређеног великог растојања у задатом времену).*

② цитати **Randonerka** Emira Miličević na svom blogu prenosi svoju randonersku priču (randonneurs-serbia.weebly.com, 23. 10. 2017); Bližimo se kraju „nezaboravne” kalendarske 2020. godine i kao što je to u **randonerskom** svijetu uobičajeno predstavljamo Vam KALENDAR breveta za iduću sezonu tj. kalendarsku 2021 godinu, a koja će nadam se biti mnogo bolja za sve ljubitelje ove vrste biciklizma (randonneurs-srpska.weebly.com, 11. 11. 2020); Super Randonnee je ekstremni **randonerski** događaj, koji zahteva izuzetnu mentalnu, fizičku, i tehničku spremu, jer trasa broji 600km, i pri tome mora brojati više od 10.000 metara vertikalnog uspona (aka – visinaca), te obično vodi preko visokih planina na kojima mogu vladati izuzetno promenjivi vremenski uslovi, koji dodatno testiraju vašu spremnost. [...] **Turisti** mogu startovati sa bilo koje kontrolne tačke na trasi (uz predhodnu najavu organizatoru) i ne obavezuje ih 60 h vremenski limit, ali kako bi vožnja ipak bila u **randonerskom** duhu, obavezuje ih minimalna dnevna kilometraža od 75km (randonneurs-serbia.weebly.com).

③ порекло према франц. randonneur.

⑤ синоними бреветашки.

⑥ област спорт.

⑧ напомене Нераспрострањено.

рансòмвер м. р.

❶ дефиниција *врста злонамерног софтвера који се користи за изнуђивање новца тако што уништава критичне податке или системе на нападнутом компјутеру или спречава корисника компјутера да приступи подацима на сопственом компјутеру док нападачима не плати откуп.*

❷ цитати Такође су издвојена и четири најчешћа типа сајбер напада, tzv. фишинг, затим сојјални инженјеринг, упад у базе података и на крају **ransomver**, односно софтвер за изнуду (danas.rs, 31. 10. 2022); Неколико хиљада компјутерских сервиса широм света је било под хакерским нападом познатим као **рансомвер**, саопштила је данас италијанска Национална сајбербезбедносна агенција (АЦН), упозоравајући разне организације да предузму акцију да заштите своје системе (politika.rs, 6. 2. 2023); Samo за poslednjih godinu dana, u periodu od 2022. do 2023. godine, broj hakerskih grupa koje se služe iznudama novca (**ransomver**) за санирање последица својих сајбер напада на globalnom nivou porastao је за 30 одсто (24sedam.rs, 21. 2. 2024); **Ransomver** је тип злонамерног софтвера или малвера који угрожава жртве тако што уништава критичне податке или системе или им блокира приступ док се не плати откуп (microsoft.com).

❸ порекло енгл. ransomware.

❹ варијанте ренсомвер.

❺ синоними уцењивачки софтвер.

❻ област информационе технологије, криминал.

ремàркетинг м. р.

❶ дефиниција *маркетиншка интернетска техника која се састоји у поновном приказивању, слању огласа особама које су већ показале интересовање за неку робу (обично посетом веб-сајту).*

❷ цитати **Remarketing** (такође познат и као retargeting) је тактика приказивања циљаних огласа људима који су већ посјетили или предузели неке активности на вашем веб сајту (srdjanborovic.com); **Remarketing** вам може помоћи без обзира на то да ли је ваш циљ повећање продаје, повећање броја регистрација или шirenje свести о робној марки јер он може да повећа повраћај улагања (ROI) оглашивачима свих врста (arbona.rs); **Remarketing** је радикално променио начин на који се оглашивачи повезују с потенцијалним купцима тако што им је dopustio да испоручују изузетно сегментиране рекламе најпре пратећи понашање купца током свих сегмената продајног левка (imarketing.rs); Уколико желите да ваше digitalne marke-

tinške kampanje daju još bolje rezultate, morate dati posetiocima vašeg sajta drugu priliku da postanu „kupci”. Ta druga prilika, odnosno prikazivanje ciljanih oglasa ljudima koji su već posetili vaš sajt se zove **remarketing** (digitizer.rs).

- ③ порекло енгл. remarketing.
- ⑤ синоними ретаргетинг, ретаргетирање.
- ⑥ област маркетинг.
- ⑧ напомене Предност треба дати синониму *ретаргетирање*.

ренсомвер м. р.

① дефиниција *врста злонамерног софтвера који се користи за изнуђивање новца тако што уништава критичне податке или системе на нападнутом компјутеру или спречава корисника компјутера да приступи подацима на сопственом компјутеру док нападачима не плати откуп.*

② цитати **Ransomver** je posebna vrsta malvera koja iznuđuje novac od žrtve preteći joj da će objaviti, obrisati ili prisvojiti važne lične podatke (sr.safetymalware.com, 6. 2. 2024); Sajber-kriminal i Rusija: 74 odsto prihoda od **ransomvera** odlazi hakerima bliskim Rusiji (bbc.com, 7. 3. 2022); Поред ове врсте напада, све учесталији су и други, још опаснији напади на наше рачунаре. „Један од најчешћих данас је **’ренсомвер’** који закључа податке на вашем рачунару, вашем хард-диску. Што је неко јако добро осмислио јер вам податке заправо не украде, они и даље остају код вас само што су недоступни, не можете да их користите”, каже проф. др Игор Франц, стручњак за сајбер-безбедност (politika.rs, 6. 9. 2022); Као члан JCDC-a, fokusiran na upravljanje podacima raspoređenim u multi-klaud okruženjima, Veritas koji pripada privatnom sektoru, će jedinstvenom ekspertizom doprineti u povećanju sajber otpornosti kritičnih podataka raspoređenih širom oblaka i u lokalu, kako bi ih zaštitio od **ransomvera** i drugih sajber pretnji (rts.rs, 30. 8. 2023); **Ransomver** – sajberkriminal novog doba (nova.rs, 21. 9. 2023); **Ransomver** (poznat i kao program za šifrovanje datoteka) je tim malvera koji zaključava uređaj ili šifrue sadržaj na uređaju i iznuđuje novac od vas za vraćanje pristupa vašem sadržaju (help.eset.com).

- ③ порекло енгл. ransomware.
- ④ варијанте рансомвер.
- ⑤ синоними уцењивачки софтвер.
- ⑥ област информационе технологије, криминал.

ретаргетинг м. р.

❶ дефиниција *маркетиншка интернетска техника која се састоји у поновном приказивању, слању огласа особама које су већ показале интересовање за неку робу (обично посетом веб-сајту).*

❷ цитати **Retargeting** (ponovljeno ciljanje) se najčešće odnosi na plaćene oglase koji ciljaju online korisnike koji su na određeni način stupili u interakciju sa vašim web mestom (arbona.rs); Marta prošle godine Google je najavio svoju novu uslugu Remarketing (ponovno oglašavanje), i od tada počinje počinje „euforija” pod nazivom **Retargeting** (Remarketing), koja traje i danas, a trajaće sigurno još nekoliko godina (draganvaragic.com); Ako ste malo dublje u online marketing vodama sigurno ste se susreli već sa terminom **Retargeting** (Retargetiranje). Šta je to **Retargeting** i kako funkcioniše, pokušaćemo da vam predstavimo u ovom članku (optimizacijasajta-internetmarketing.com); Običnim posetiocima Fejsbuka (Facebook) retargetiranje ne znači puno, ali ko radi sa digitalnim marketingom, **retargeting** (bukvalni prevod: preusmeravanje) je možda najefikasnije sredstvo za nalaženje potencijalnih kupaca (teshadesign.com); Udruženje za tržišne komunikacije Srbije (UEPS) organizovaće 15. oktobra u Svečanoj sali Beogradskog sajma predavanje na temu „Dva lica targetiranja u digitalu – **retargeting** i viral”, sa početkom u 15 časova (marketingmreza.rs).

❸ порекло енгл. retargeting.

❹ синоними ремаркетинг, ретаргетирање.

❺ област маркетинг.

❻ напомене Предност треба дати синониму *ретаргетирање*.

ретаргетирање с. р.

❶ дефиниција *маркетиншка интернетска техника која се састоји у поновном приказивању, слању огласа особама које су већ показале интересовање за неку робу (обично посетом веб-сајту).*

❷ цитати **Retargeting** (**Retargetiranje**). Šta je to Retargeting i kako funkcioniše, pokušaćemo da vam predstavimo u ovom članku (optimizacijasajta-internetmarketing.com); 10 малих пословних тајни укључујући и **ретаргетирање** и још много тога / Из тог разлога прикупили смо различите савете из мале пословне заједнице, од **ретаргетирања** до повећања листе е-поште (sr.careerie.com); **Ретаргетирање** на друштвеним медијима је техника интернет маркетинга (в. Internet marketing) за поновљено оглашавање према потенцијалним купцима (recnikinterneta.rs); Oni su možda zainteresovani za određen proizvod, ali još

uvek nisu spremni za kupovinu. Tada je važno koristiti se **retargetiranjem** i ponovo stupiti u kontakt sa posetiocem (inkubator.biz).

- ⑤ порекло према енгл. retargeting.
- ⑤ синоними ремаркетинг, ретаргетинг.
- ⑥ област маркетинг.
- ⑧ напомене Предност треба дати синониму *ретаргетирање*.

ретаргетирати, ретаргетирати

① дефиниција *поново приказати/приказивати, послати/слати оглас путем интернета особама које су већ показале интересовање за неку робу (обично посетом веб-сајту) како би се оне подстакле на куповину.*

② цитати Zamislite da ste raspisali oglas za neku tehničku poziciju i da kasnije sve kandidate koji nisu konkurisali, ali su pogledali oglas pustite da odu neznaјуći gde i da li će se ikada vratiti. Na taj način gubite kontakt sa kandidatima koji su pokazali interesovanje. Međutim, ukoliko iste te kandidate **retargetirate** različitim porukama, kao na primer porukom o nekim beneficijama koje vaši inženjeri imaju vi ostajete u vezi s njima. Upravo je to remarketing tehnika ili retargetiranje kandidata koja vam omogućava da vaš brend poslodavca bude vidljiv za potencijalne kandidate koji mogu ne samo da vas vide, već i da pričaju i razmišljaju o vama (hrlab.rs, 9. 5. 2019); Гугл нас не шпијунира, он нам само чита мисли и дигитално **ретаргетира** / „Сви кликћу океј не знају ни шта кликћу, нико ни не прочита, а у ствари добар део тога се односи на праћење твоје ај-пи адресе одакле си дошао и где идеш даље и уз помоћ разних маркетиншких алата поново те **ретаргетирају**, то се прати на друштвеним мрежама и онлајн”, напомиње Душан Жица маркетиншки стратег (rts.rs, 1. 12. 2021); Друго – овај трик углавном користе најуспешнији продавци на мрежи. Јесте ли знали да заправо можете **ретаргетирати** и створити публику сличну публици од физичких потенцијалних клијената? (pageloot.com).

- ⑤ порекло према енгл. to retarget.
- ⑥ област маркетинг.

рибрејк м. р.

① дефиниција *у тениском мечу, ситуација када играч који је изгубио гем на свој сервис (доживео брејк) успе да одмах узврати и освоји следећи гем на сервис противника.*

❷ цитати Уследио је брејк Иге Швјонтек у наредном гему али и **рибрејк** противнице која је повела са 6:5. [] Мухова је агресивном игром успела да оствари још један брејк и поведе са 4:3, али Швјонтек је узвратила **рибрејком** у наредном гему када је искористила трећу брејк лопту (zurnal.rs, 10. 6. 2023); Три брејк лопте имала је Дона Векић које није искористила због слабог првог сервиса. Даниловић је направила три **рибрејка** (dnevnik.rs, 31. 5. 2024); Успео је Андреј да дође до првог брејка у мечу и да поведе са 3:1, али је већ у следећем уследио **рибрејк** у режији маестралног Бразилца (sputnik-portal.rs, 14. 1. 2025).

❸ порекло енгл. rebreak

❹ област спорт.

рибрѐјковати и рибрѐјковати, -ујѐм

❶ дефиниција у тениском мечу, након изгубљеног гема на свој сервис одмах узвратити и освојити следећи гем на сервис противника.

❷ цитати Odlučujući set Grikspur je odlično otvorio, „brejknuo” trostrukog Grend slem šampiona, a do pobeде ga je delilo samo dva gema. Britanski teniser se nije predavao, **ribrejkovao** protivnika i tek nakon tajbrejka (7:5) uspeo da donese svojoj selekciji prvi poen u ovom duelu (b92.net, 20. 11. 2019); После два брејка, српском асу мало је пала концентрација, а Вариљас је ту шансу искористио да **рибрејкује**, међутим, испоставило се да је то било све што је Новак допустио (sputnikportal.rs, 4. 6. 2023); Ipak, u drugom setu Rud je morao da se „vadi”. Izgubio je servis, potom **ribrejkovao** rivala, a u završnici seta ponovo stigao do brejka i rešio meč u svoju korist (meridiansport.rs, 20. 7. 2023); U prvom setu Marošан je napravio dva brejka, a Popirin je jednom **ribrejkovao** (tenisuzivo.com, 25. 3. 2024); U prvom setu Cicipas je već u prvog gemu napravio brejk, ali je Ofner odmah **ribrejkovao** (tenisuzivo.com, 17. 4. 2024).

❸ порекло према енгл. to rebreak

❹ област спорт.

рòботакси, -ија м. р.

❶ дефиниција возило којим управља вештачка интелигенција, а не човек, и које пружа услугу превоза на сличан начин као класичан такси.

❷ цитати „Nisu bezbedni”, каже ми. Dodaje da je video da je **robotaksi** umalo pregazio nekoga i upozorava me da budem oprezan (bbc.com,

30. 8. 2023); Bež'te, ljudi – ide **robotaksi!** Rimac objavio datum predstavljanja velikog projekta? (b92.net, 21. 3. 2024); Ilon Mask kaže da će Tesla predstaviti „**Robotaksi**” 8. Avgusta (n1info.rs, 6. 4. 2024); Vlasnik i izvršni direktor automobilske kompanije Tesla Ilon Mask najavio je da će **robotaksi** biti objavljen 8. avgusta ove godine i to ne umesto jeftinog EV-a (benchmark.rs, 8. 4. 2024); Cruise je suspendovao sve svoje operacije bez vozača nekoliko nedelja nakon incidenta u Kaliforniji. Tada je jedan od **robotaksija** pregazio i povukao pešaka koji je bio bačen na njegov put nakon što ga je udario drugi automobil (pcpress.rs, 18. 4. 2024).

③ порекло енгл. robotaxi.

⑥ област саобраћај.

ролерблédер м. р.

① дефиниција *особа која вози ролере с једним редом малих тачкова поређаних дуж њона.*

② цитати Preskočivši daljinu od tačno 29 metara, francuski profesionalni inlajn skejter, tzv. „**rolerblejder**” Taig Kris postao je novi svetski rekorder sa najdužim skokom izvedenim na inlajn koturaljkama (rts.rs, 5. 7. 2011); Članovi KZS ekipe su skejteri, borderi, **rolerblejderi**, grafiti artisti, demo muzičari a KZS su svi oni koji se tako osećaju (kzstresh.wordpress.com, 4. 8. 2012); Takmičenje u rolerblejdingu u skejt parku Pećina organizovano je u dve kategorije – amateri do 16 godina i profesionalci preko 16 godina, **Rolerblejderi**, u obe kategorije a bilo ih je 40, prikazali su izuzetnu veštinu (kolubarske.rs, 19. 7. 2014).

③ порекло енгл. rollerblader.

⑥ област спорт.

⑧ напомене Нераспрострањено.

ролерблédинг м. р.

① дефиниција *вожња ролера с једним редом малих тачкова поређаних дуж њона.*

② цитати U skejt parku Pećina održano je državno prvenstvo u **rolerblejdingu**, kao i „Strit art” umetnički program oslikavanja grafita [...] (kolubarske.rs, 19. 7. 2014); Према захтевима продуцента Адитје Чопре, Рошан је смршао 12 килограма због улоге, и научио скејтбординг, сноубординг, **ролерблејдинг** и сендсурфинг (sr.wikipedia.org); Ада Циганлија је популарно рекреативно подручје познато по својим плажама, спортским активностима и бројним забавним опцијама укључујући водене спортове, вожњу бициклом, **ролерблејдинг** и ка-

фиће/ресторане (travelask.rs); Aktivne igre su odličan način da dečaci izgrade spretnost, izdržljivost i timski duh. Fudbal, košarka, biciklizam, **rolerblejding** i slične aktivnosti su odličan način da se deca zabave i budu u pokretu (4kids.rs); Molimo opštinu i njene nadležne da na prostoru grada Subotice izgrade skejt park, koji će biti namenjen rekreaciji i treningu sportova poput skejtbordinga, BMX-a, **rolerblejdinga** i drugih sličnih aktivnosti (peticije.online).

③ порекло ЕНГЛ. rollerblading (Rollerblade – робна марка ролера).

⑥ област СПОРТ.

рòнилачкѝ туризам м. р.

① дефиниција *грана туризма која се састоји у роњењу у морима, океанима, рекама и језерима како би се истраживао подводни свет.*

② цитати Tema je bila i razvoj ronjenja u svrhu spasavanja, te edukacija djece, kada je u pitanju ronjenje, sa namjerom da imamo što manje utapanja i nesretnih slučajeva – kazao je Gajić i napomenuo da su razgovarali i o mogućnostima razvoja **ronilačkog turizma** (srpskainfo.com, 5. 2. 2021); 11 novih lokacija za **ronilački turizam**, koje su čist luksuz (k1info.rs, 16. 6. 2022); Tako je kanadska agencija za **ronilački turizam** Nautilus Dajv Nacionalni park navela na svojoj veb stranici: „Nacionalni park u kojem žive velike bele ajkule na ostrvu Guadalupe biće ponovo otvoren za turiste (politika.rs, 8. 2. 2023); Išli smo u Pulu i ronili smo u olupini broda. Postoji admiralski brod Vis koji je sada potopljen zbog **ronilačkog turizma** (prva.rs, 19. 1. 2025).

⑤ синоними ПОДВОДНИ туризам.

⑥ област туризам.

С

сабскрајбер м. р.

❶ дефиниција *особа која се пријавила да прати неки веб-сајт или интернетски канал и добија редовно обавештења са тог сајта.*

❷ цитати Priča je bila ispraćena konkretnim primerima i savetima koji mogu da se primene da biste ostvarili rast (prihoda, broja korisnika, **sabskrajbera...**) koji želite (inkubator.biz, 20. 5. 2015); Mejling lista (imejl lista, ili samo Lista) je spisak mejl adresa koje su posetioci ostavili na Vašoj internet stranici, u zamenu za neke usluge koje ste im ponudili. Posetioci koji su se „upisali” na Mejling listu zovu se **sabskrajberi** (engl. Subscribers) ili „pretplatnici” jer su se na Vašoj internet stranici dobrovoljno prijavili/pretplatili za dobijanje nekih usluga ili informacija (kalkulacija.com, 7. 1. 2017); Уместо 10.000 прегледа на неком каналу укупно, уведен је праг од најмање хиљаду пратилаца (**сабскрајбера**) и најмање 4.000 одгледаних сати за 12 месеци (politika.rs, 27. 1. 2019); Јутјубери, **сабскрајбери**, инфлуенсери... Звучи као новогovor (politika.rs, 27. 1. 2019); Bogdan na Jutjubu ima neverovatan broj **sabskrajbera** – čak više od milion i 227.000 njih (telegraf.rs, 13. 6. 2019); Tada korona virus – pozitivan faktor kada je reč o prikupljanju **sabskrajbera** – postaje negativan faktor. Netfliks je morao da pauzira produkciju svih projekata tokom karantina (bbc.com, 22. 4. 2020); Kate Bryan je blogerka koja na svom blogu piše o frizurama (inače jednoj od ekstremno popularnih tema na Pinterestu) i izradi nakita. Kada je počela da pinuje, saobraćaj ka njenom blogu je naglo skočio. Za pet meseci dobila je 14.000 novih **subscribera** i preko miliona прегледа stranica (vesti.kom-bib.rs).

❸ порекло енгл. subscriber.

❹ варијанте субскрајбер.

❺ област друштвене мреже.

❻ напомене Не препоручује се изворно писање (*subscriber*). Предност треба дати неологизму *сабскрајбер* над фонетском варијантом *субскрајбер*.

сагорéвāње на пòслу с. р.

❶ дефиниција *здравствени поремећај проузрокован хроничним стресом на послу који се манифестује емотивном, менталном и физичком исцрпљеношћу.*

❷ цитати **Kako izbeći burnout syndrome: 10 strategija kojima ćete sprečiti i izlečiti sagorevanje na poslu** (sensa.mondo.rs, 23. 5. 2016); **Burnout: Proverite da li ste u nekoj od 5 faza „sagorevanja“ na poslu** (eklinika.telegraf.rs, 19. 1. 2023); Све више немачких радника пријављује боловање због такозваног синдрома бурнаута или, како се службено назива, **сагоревања на послу** (politika.rs, 2. 5. 2023); **Ako vam je svaki dan loš, ako ste iscrpljeni, ako brigu oko posla doživljavate kao besmisleno rasipanje energije, a većinu obaveza kao dosadne i opterećujuće, na dobrom ste putu ka sagorevanju na poslu** (blic.rs, 20. 10. 2024).

❸ порекло према енгл. burnout.

❹ синоними бурнаут, бурнаут-синдром, изгарање на послу, изгарање на радном месту, изгарање на раду, сагоревање на радном месту, сагоревање на раду, синдром бурнаут, синдром бурнаута, синдром изгарања, синдром изгарања на послу, синдром изгарања на радном месту, синдром изгарања на раду, синдром сагоревања, синдром сагоревања на послу, синдром сагоревања на радном месту, синдром сагоревања на раду.

❺ област МЕДИЦИНА.

сагорéвāње на рáду с. р.

❶ дефиниција *здравствени поремећај проузрокован хроничним стресом на послу који се манифестује емотивном, менталном и физичком исцрпљеношћу.*

❷ цитати **Iako se sagorevanje na radu može javiti na svakom poslu, najčešće se javlja u pomagačkim profesijama** (lepaisrecna.mondo.rs, 1. 4. 2023); **Сагоревање на раду: да ли је време да успоримо?** (kutak.suk.gov.rs); **Za razliku od Zlostavljanja kod pravnog fenomena „Sagorevanje na radu“ – burnout sindrom (koje nastaje kao posledica hroničnog stresa na radu kojim se nije uspešno upravljalo), tužilac je dovoljno da dostavi dokaze lekara specijaliste i/ili mišljenje veštaka (zdravstvene ustanove, psihijatra ili kliničkog psihologa) da je u određenom periodu trpeo hronični stres na poslu i doživeo sagorevanje, te će postojati pretpostavka krivice (odgovornosti) poslodavca** (lawlife.rs).

❸ порекло према енгл. burnout.

⑤ синоними бурнаут, бурнаут-синдром, изгарање на послу, изгарање на радном месту, изгарање на раду, сагоревање на послу, сагоревање на радном месту, синдром бурнаут, синдром бурнаута, синдром изгарања, синдром изгарања на послу, синдром изгарања на радном месту, синдром изгарања на раду, синдром сагоревања, синдром сагоревања на послу, синдром сагоревања на радном месту, синдром сагоревања на раду.

⑥ област медицина.

сагорéвāње на рāднōм мèсту с. р.

① дефиниција *здравствени поремећај проузрокован хроничним стресом на послу који се манифестује емотивном, менталном и физичком исцрпљеношћу.*

② цитати *Možda zvuči trivijalno, ali stručnjaci tvrde da je odmor od posla ključ u prevazilaženju ovog sindroma. Pored toga neophodno je da promenite životne i poslovne navike, pa navodimo par načina da предупредите **sagorevanje na radnom mestu** (jakalounge.com, 26. 1. 2021); Takođe, možete sprečiti **sagorevanje na radnom mestu**, tako što ćete ponovo uokviriti način na koji razmišljate o stresu, napominje Sorensen (blic.rs/, 7. 11. 2023); Burnout sindrom ili u prevodu na srpski jezik – **sa-gorevanje na radnom mestu**, česta je pojava u savremenom svetu, a nastaje kao posledica dugotrajnog stresa na poslu. U pitanju je relativno nov termin koji je prvi put upotrebio Herbert Frojdenberger 1974. u svojoj knjizi *Burnout: The High Cost of High Achievement* (*Burnout: Visoka cena visokog dostignuća*). Od tada do danas izrađeno je gotovo 500 studija na ovu temu, a 2019. godine Svetska zdravstvena organizacija prepoznala je *burnout* kao medicinsku dijagnozu, koji se od tada nalazi u međunarodnoj klasifikaciji bolesti pod kodom QD85, a dijagnoza sindroma je dodatno pojašnjena kao rezultat hroničnog stresa na radnom mestu koji nije adekvatno rešavan (injournal.rs, 13. 9. 2024).*

③ порекло према енгл. burnout.

⑤ синоними бурнаут, бурнаут-синдром, изгарање на послу, изгарање на радном месту, изгарање на раду, сагоревање на послу, сагоревање на раду, синдром бурнаут, синдром бурнаута, синдром изгарања, синдром изгарања на послу, синдром изгарања на радном месту, синдром изгарања на раду, синдром сагоревања, синдром сагоревања на послу, синдром сагоревања на радном месту, синдром сагоревања на раду.

⑥ област медицина.

сајбер ухођење с. р.

❶ дефиниција *облик дигиталног злостављања који се огледа у праћењу или узнемиравању особе путем интернета, друштвених мрежа или апликација за размену порука телефоном.*

❷ цитати Kolega, dole navedeni tvitovi spadaju u relativno novo krivično delo proganjanje (**sajber uhodjenje**) Objavljujete neka dokumenta, klevećete... (twitter.com, 19. 6. 2017); **Sajber uhodjenje** je vrsta internet kriminala koja je posebno značajna za maloletne osobe (vokabezbedno.weebly.com, 1. 8. 2019); Na Dan zaljubljenih pada senka **sajber-uhodjenja**. Dok zaljubljeni širom sveta danas slave ljubav, sve veći problem **sajber-uhodjenja** naglašava važnost bezbednosti u digitalnom svetu ljubavi (rs.bloombergardia.com, 14. 2. 2024); **Сајбер ухођење** је злоупотреба интернета ради остваривања непримереног контакта са жртвом ухођења (resnikinterneta.rs).

❸ порекло према енгл. cyber harassment (persecution).

❹ област интернет, криминал.

сајбергруминг м. р.

❶ дефиниција *успостављање емоционалног односа с дететом или младом особом од стране одрасле особе путем мобилног телефона или интернета, најчешће путем апликација за размену порука, друштвених мрежа или причаоница, ради сексуалног злостављања.*

❷ цитати Veliko istraživanje o psihološkim mehanizmima **sajber-gruminga** – seksualnog nasilja nad decom preko interneta, obavili su naučnici Nacionalnog medicinskog istraživačkog centra za psihijatriju i narkologiju „V.P. Serbski” (NMIC PN) i Moskovski državni psihološko-pedagoški univerzitet (MGPPU) (lat.sputnikportal.rs, 1. 12. 2022); Naučnici objasnili kako djeca postaju žrtve **sajber-gruminga** (it-mixer.com, 2. 12. 2022); Zato je važno prepoznati rizike po prava i blagostanje dece koji mogu nastati u digitalnom okruženju. To su, prema njegovim rečima: **sajber gruming** ili udvaranje, kako bi se uspostavio seksualni kontakt sa detetom... (eklinika.telegraf.rs, 30. 11. 2023); **Sajber gruming** je proces u kom se deca nagovaraju ili podstiču da učestvuju u interakcijama seksualnog sadržaja putem interneta ili telefona, pri čemu su izložena neželjenim pornografskim sadržajima (cnzd.rs).

❸ порекло енгл. cybergrooming.

❹ област интернет, криминал.

сајберспорт м. р.

❶ дефиниција *организована такмичења у игрању видео-игара, на којима учесници играју једни против других, појединачно или тимски, обично уз новчану награду за најуспешније и могућност да сви које то интересује прате мечеве преко интернета.*

❷ цитати **Сајбер спорт** који је активно ушао у живот савремених спортиста са правом добија међународни такмичарски статус и значај (fakti.org, 21. 2. 2024); Elektronski sportovi ili **sajber sportovi** su takmičenja koja se odvijaju u okruženju video igara i predstavljaju industriju sa velikim potencijalom u oblasti zabave (sportklub.n1info.rs, 22. 9. 2024); Искуство показује да су чак и они који се баве **сајбер спортом**, тзв. гејмери, учествовајући у Играма Будућности, у ствари изашли на спортско поље (frontal.rs, 5. 11. 2024).

❸ порекло енгл. cybersport.

❹ варијанте киберспорт.

❺ синоними дигитални спорт, електронски спорт, е-спорт.

❻ област технологија, интернет.

сајберспортиста м. р.

❶ дефиниција *особа која се бави сајберспортом, која учествује на организованим такмичењима у игрању видео-игара, на којима учесници играју једни против других, појединачно или тимски, обично уз новчану награду за најуспешније и могућност да сви које то интересује прате мечеве преко интернета.*

❷ цитати На дигиталној платформи први пут у историји биће одржано Светско онлајн првенство у Фудбалу за пријатељство, на којем ће се такмичити 32 репрезентације, од којих се свака састоји од 12-годишњих **сајбер спортиста** из различитих земаља, различитог пола, различитих физичких способности, који говоре на различитим језицима (sputnikportal.rs, 1. 6. 2020); Министарство спорта одобрило је програм обуке **сајбер спортиста** / (sr.gregersenartpoint.com, 20. 1. 2022); Представник старе генерације руских **сајбер спортиста**, који су у зору 2000-их играли Цоунтер Стрике. Александар га је такође волео, толико да је заправо створио један од првих тимова за е-спорт на постсовјетском простору (itop.techinfus.com).

❸ порекло према енгл. cyber sportsmen.

❺ синоними електронски спортиста, е-спортиста.

❻ област технологија, интернет.

сајберспортски, -а, -о

❶ дефиниција *који се односи на сајберспорт (= организована такмичења у игрању видео-игара, на којима учесници играју једни против других, појединачно или тимски, обично уз новчану награду за најуспешније и могућност да сви које то интересује прате мечеве преко интернета).*

❷ цитати Руски **сајбер спортски** тим TeamSpirt однео је спектакуларну победу на главном светском Dota 2 International шампионату (rs.rbth.com, 23. 10. 2021); Sasvim jednostavno rečeno, to je spajanje **sajber sportske** realnosti i fizičke realnosti. Iste ekipe, isti sportisti, isti bodovi (lat.rt.rs, 22. 2. 2024); Nudi ne samo mogućnost igranja slot mašina ili simulatora tradicionalnih kockarskih igara za novac, već i sportskih i sajber sportskih kladjenja (uksrb.org).

❸ порекло према енгл. cyber sport

❹ синоними е-спортски.

❺ област технологија, интернет.

сајдбар м. р.

❶ дефиниција *бочна трака на екрану, с леве или десне стране, у веб-сајту, апликацији или софтверу, која служи за приказивање додатних информација, опција или алата, као и линкова до других веб-страница, а понекад и реклама.*

❷ цитати Pored toga, mogu da očekuju i redizajnirani **sajdbar** (bočna traka), gdje će biti smještena i pomenuta nova funkcija, odnosno njena ikona (atvbl.rs, 6. 2. 2024); Једна од најбољих опција је одлично урађен **сајдбар** (енгл. sidebar) са довољно простора за рекламе и лакоом навигацијом кроз претходне постове по више критеријума (adriahost.rs); Уколико је потребно истаћи брзе везе (линкове) до неких веб страница интерних или екстерних, а да не претрпавате главну навигацију веб сајта, тада може бити добро решење тзв. **сајдбар**. Такође, уколико планирате да приказујете неке огласе **сајдбар** је добро решење. **Сајдбар** се позиционира на крајњој левој или десној страни веб странице. Уколико немате сличне потребе онда вам није потребан **сајдбар** (nkod.rs).

❸ порекло енгл. sidebar.

❹ област информационе технологије.

самозалівач, -ача м. р.

❶ дефиниција *уређај за аутоматско заливање биљака који одржава оптималну влажност земљишта без потребе за ручним заливањем.*

❷ цитати Komplet **samozalivača** biljaka (facebook.com, 29. 5. 2023); **Samozalivači** su idealno rešenje za sve koji povremeno zaborave zalivati sobne biljke. Uvrnite nastavak na deo flaše na kojem je čep i on će već početi da zaliva. Sve što ćete s vremena na vreme morati učiniti je dodati vodu u flašu (vinershop.rs).

❸ област техника.

❹ област Нераспрострањено.

самозарастајући, -а, -о

❶ дефиниција **а.** који утиче на то да нешто зарасте, који подстиче *зарастање нечега; б.* који сам од себе зараста.

❷ цитати **а.** Postoje informacije da je u Engleskoj već razvijen **samozarastajući** premaz za krila aviona (doktormore.rs); **Samozarastajući nano keramički** premaz (ba.kisho-nano-coating.com). **б.** Rez je mali, **samozarastajući**. Nema ostajanja u bolnici (svetivid.com).

❸ област биологија, технологија.

сеитан м. р.

❶ дефиниција *намирница добијена испирањем скроба из пшеничног брашна која изгледом и укусом подсећа на месо животињског порекла.*

❷ цитати Iako sam odrastao u klasičnoj srpskoj porodici, redovno jedem **seitan** (poznat i kao mianjin na mandarinskom i min gan na kantonском). Zapravo, **seitan** je jedan od mojih omiljenih biljnih proteina (vegeklub.com, 10. 8. 2024); **Seitan** ili tzv. „pšenično meso” u vidu šnicli proprženih uz dodatak tamari sosa i pikantnih začina. Izvanrednog je ukusa, u vegetarijanstvu i makrobiotici omiljeni delikates. Brzo daje osećaj sitosti i odličan za zimsku ishranu (biospajz.rs); Tzv. „pšenično meso” – **seitan** je visokoproteinski proizvod nastao izdvajanjem proteina pšenice iz pšeničnog brašna. Spada u grupu dijetalnih namirnica jer sadrži veoma malo masti i ugljenih hidrata (prodavnicazdravehrane.rs).

❸ порекло енгл. seitan.

❹ варијанте сејтан.

⑤ синоними биљно месо, веганско месо, вегетаријанско месо, витални пшенични глутен, глутен*, глутенско месо, житни глутен, пшенични глутен, пшенично месо.

⑥ област исхрана.

сејтан м. р.

① дефиниција *намирница добијена истрањем скрба из пшеничног брашна која изгледом и укусом подсећа на месо животињског порекла.*

② цитати Vegansko meso je иначе poznato i kao **sejtan**. To je proizvod od pšenice koji kuvanjem postaje iznenađujuće sličan mesu pa se naziva i pšeničnim mesom ili pšeničnim glutenom (ona.telegraf.rs, 6. 3. 2021); ПОСНО: Да ли знате шта је **СЕЈТАН**? Има више протеина од правог меса, а није месо! / **Сејтан** је главна и најприближнија замена за месо, било да ли сте на веганској исхрани или само постите па вам недостаје шницла за оброк (magazin.novosti.rs, 8. 4. 2022); **Сејтан** исећи на танке шницле. Ако користите сојине шницле, прво их скувајте у посољеној води, па добро оцедите (novosti.rs, 10. 12. 2024).

③ порекло енгл. seitan.

④ варијанте сеитан.

⑤ синоними биљно месо, веганско месо, вегетаријанско месо, витални пшенични глутен, глутен*, глутенско месо, житни глутен, пшенични глутен, пшенично месо.

⑥ област исхрана.

семивегетаријанац, -нца м. р.

① дефиниција *особа чија се исхрана првенствено заснива на биљној храни, али повремено конзумира (живинско) месо и рибу.*

② цитати **Semivegetarijanci** – ne jedu 'crveno meso', dok su riba i pileтина dozvoljene (kovach.rs, 27. 9. 2007); **Семивегетаријанци** – не једу месо сисара, али су дозвољени млечни производи, живина и риба (sr.health-alphabet.com); Stopa smrtnosti такође је била нижа код вегетаријанца оба пола, у поређењу са **semivegetarijancima**, тј. особама које конзумирају рибу или, мање од једном недељно, месо (isхрана-buducnosti.com).

③ порекло енгл. semivegetarian.

⑤ синоними полувеган, полувегетаријанац, флекситаријанац, флекситарист(а).

⑥ област исхрана.

семивегетаријанство с. р.

❶ дефиниција *начин исхране који се првенствено заснива на биљној храни, али дозвољава повремену конзумацију меса и рибе.*

❷ цитати Neke od vrsta vegetarijanstva su i ovolaktovegetarijanstvo (uključuje u ishranu i mleko i jaja, ne i ribu), laktovegetarijanstvo (mleko), ovovegetarijanstvo (jaja), veganstvo (isključivo namirnice biljnog porekla), **semivegetarijanstvo** (uključuje ribu, perad, isključuje samo crveno meso) (ana.rs, 17. 2. 2010); Ipak, preporučujemo vam da se tokom trudnoće odlučite za manje restriktivan oblik vegetarijanstva – **semivegetarijanstvo**, odnosno da uz „laktoovovegetarijanske namirnice” (namirnice biljnog porekla, jaja, mleko i mlečne proizvode) u svoju ishranu uvrstite i pileće meso i ribu (mojabeba.rs, 1. 8. 2014).

❸ порекло према енгл. semivegetarianism.

❹ синоними полувеганство, полувеганизам, полувегетаријанство, флекситаризам, флекситаријанство.

❺ област Нераспрострањено.

сѐндборд м. р.

❶ дефиниција **а.** *екстремни спорт који се састоји у вожњи на нарочитој дасци, сличној дасци за сноуборд, по пешчаним динама или насипима у каменолому.* **б.** *специјално дизајнирана даска која се користи за клизање низ пешчане дине или насипе у каменолому, слично као што се сноуборд користи за снег.*

❷ цитати **а.** dok se u snegom pokrivenim delovima sveta zaljubljenici u sport nadmeću u snoubordu, u Saudijskoj Arabiji i namibijskoj pustinji veoma je omiljen **sendbord**, skijanje na pesku (na dasci vrlo sličnoj onoj za snoubord) (zanimljivostidana.com, 15. 3. 2014); **б.** Zaštitiće vam lice od peska, posebno ako vozite kvad, **sendbord** ili se samo šetate po dinamama (nataniatravel.com, 8. 10. 2023).

❸ порекло енгл. sandboard.

❹ синоними (за **а.**) сендбординг.

❺ област спорт.

❻ напомене Нераспрострањено.

сендбординг м. р.

❶ дефиниција *екстремни спорт који се састоји у вожњи на нарочитој дасци, сличној дасци за сноуборд, по пешчаним динама или насипима у каменолому.*

❷ цитати U suprotnom, možete obući i sandale ili nešto otvoreno, jer će vam noge verovatno biti prekrivene peskom tokom **sendbordinga** ili hodanja gore-dole po dinama (nataniatravel.com, 8. 10. 2023); Možete probati **sendbording**, sport sličan snoubordu koji uključuje vožnju preko ili niz peščanu dinu dok stojite na dasci (rs.bloombergadria.com, 23. 3. 2024).

❸ порекло енгл. sandboarding.

❺ синоними сендборд (а.).

❻ област спорт.

❽ напомене Нераспрострањено.

сѝндрѝм бурна̀ут м. р.

❶ дефиниција *здравствени поремећај проузрокован хроничним стресом на послу који се манифестује емотивном, менталном и физичком исцрпљеношћу.*

❷ цитати U radu su opisana tri stanja i njihov међусобни однос – **синдром бурнаут**, негативни стрес (distres) i menadžerska bolest, koja негативно утичу, како на радну ефикасност, тако и на психифизичко здравље запослених (doi.ub.kg.ac.rs).

❸ порекло енгл. burnout syndrome.

❹ варијанте бурнаут-синдром, синдром бурнаута.

❺ синоними бурнаут, бурнаут-синдром, изгарање на послу, изгарање на радном месту, изгарање на раду, сагоревање на послу, сагоревање на радном месту, сагоревање на раду, синдром изгарања, синдром изгарања на послу, синдром изгарања на радном месту, синдром изгарања на раду, синдром сагоревања, синдром сагоревања на послу, синдром сагоревања на радном месту, синдром сагоревања на раду.

❻ област медицина.

❽ напомене Нераспрострањено.

сѝндрѝм бурна̀ута м. р.

❶ дефиниција *здравствени поремећај проузрокован хроничним стресом на послу који се манифестује емотивном, менталном и физичком исцрпљеношћу.*

❷ цитати Како је „Политика” раније писала, **синдром бурнаута** врло је чест проблем у колективима, али и даље у великој мери препознат и замаскиран (politika.rs, 19. 2. 2024).

③ порекло енгл. burnout syndrome.

④ варијанте бурнаут-синдром, синдром бурнаут.

⑤ синоними бурнаут, изгарање на послу, изгарање на радном месту, изгарање на раду, сагоревање на послу, сагоревање на радном месту, сагоревање на раду, синдром изгарања, синдром изгарања на послу, синдром изгарања на радном месту, синдром изгарања на раду, синдром сагоревања, синдром сагоревања на послу, синдром сагоревања на радном месту, синдром сагоревања на раду.

⑥ област медицина.

⑧ напомене Нераспрострањено.

синдром изгарања м. р.

① дефиниција *здравствени поремећај проузрокован хроничним стресом на послу који се манифестује емотивном, менталном и физичком исцрпљеношћу.*

② цитати Свима се дешава да се понекад тако осећају, али када се такво стање пролонгира, вероватно је у питању **синдром изгарања** (burnout). У новом истраживању које је водила професорка Изабел Роскам са Универзитета Лувен у Белгији, **синдром изгарања** проучаван је у 42 земље (rts.rs, 21. 4. 2021); Бурнаут синдром или **синдром изгарања** јавља се као одложена реакција на хронични стрес на послу и све је чешћа реалност запослених широм света. Последица је, не само претеране количине посла, него и лоших међуљудских односа, честих конфликта, демотивације и неусклађености амбиција са описом посла (rt.rs, 16. 11. 2022); **Синдром изгарања** међу лекарима је, такође, чест. [...] Лично искуство и супервизија омогућавају сензитивнији приступ пацијенту и превенирају **синдром изгарања** – потребно је да они буду доступни свим здравственим радницима и сарадницима у области менталног здравља као и лекарима опште медицине (pravno-informacioni-sistem.rs).

③ порекло према енгл. burnout syndrome.

⑤ синоними бурнаут, бурнаут-синдром, изгарање на послу, изгарање на радном месту, изгарање на раду, сагоревање на послу, сагоревање на радном месту, сагоревање на раду, синдром бурнаут, синдром бурнаута, синдром изгарања на послу, синдром изгарања на радном месту, синдром изгарања на раду, синдром сагоревања, синдром сагоревања на послу, синдром сагоревања на радном месту, синдром сагоревања на раду.

⑥ област медицина.

с̀индрѡм изгáрãња на пѡслу м. р.

❶ дефиниција *здравствени поремећај проузрокован хроничним стресом на послу који се манифестује емотивном, менталном и физичком исцрпљеношћу.*

❷ цитати **Синдром изгарања на послу** највише погађа Русе (72 одсто), Србе (66 одсто) и Пољакe (62 одсто), док се мање од половине испитаника у Шпанији, Италији и Немачкој (49 одсто), као и у Француској (44 одсто), суочило са хроничном исцрпљеношћу на послу (politika.rs, 24. 2. 2020); Светска здравствена организација уврстила је стрес на радном месту у 11. издање приручника Међународне класификације болести и најавила да ће **синдром изгарања на послу** (такозвани „burnout”) од наредне године постати дијагноза, што практично значи да ће због премора на послу запослени и званично моћи да добију боловање (rts.rs, 19. 12. 2021); „Самодеструкција, **синдром изгарања на послу...**” Тако је недавно у Београду на питање које ће се психопатологије омасовити у будућности одговорила психолошкиња и социолошкиња Рената Салецл (oko.rts.rs, 29. 5. 2024).

❸ порекло према енгл. burnout syndrome.

❹ синоними бурнаут, бурнаут-синдром, изгарање на послу, изгарање на радном месту, изгарање на раду, сагоревање на послу, сагоревање на радном месту, сагоревање на раду, синдром бурнаут, синдром бурнаута, синдром изгарања, синдром изгарања на радном месту, синдром изгарања на раду, синдром сагоревања, синдром сагоревања на послу, синдром сагоревања на радном месту, синдром сагоревања на раду.

❺ област медицина.

с̀индрѡм изгáрãња на рáднѡм мѣсту м. р.

❶ дефиниција *здравствени поремећај проузрокован хроничним стресом на послу који се манифестује емотивном, менталном и физичком исцрпљеношћу.*

❷ цитати Светска здравствена организација уврстила је **синдром изгарања на радном месту** у свој приручник Међународне класификације болести (ICD-11) (elementarium.cpn.rs, 20. 6. 2019); Хемофарм фондација указала на значај препознавања **синдрома изгарања на радном месту** (glaspodrinja.rs, 20. 11. 2019); Уколико су особе континуирано, кроз дужи временски период биле изложене ванред-

ним психосоцијалним стресорима на послу јавља се **синдром изгарања на радном месту** (vzsbeograd.edu.rs).

③ порекло према енгл. burnout syndrome.

⑤ синоними бурнаут, бурнаут-синдром, изгарање на послу, изгарање на радном месту, изгарање на раду, сагоревање на послу, сагоревање на радном месту, сагоревање на раду, синдром бурнаут, синдром бурнаута, синдром изгарања, синдром изгарања на послу, синдром изгарања на раду, синдром сагоревања, синдром сагоревања на послу, синдром сагоревања на радном месту, синдром сагоревања на раду.

⑥ област медицина.

синдром изгарања на раду м. р.

① дефиниција *здравствени поремећај проузрокован хроничним стресом на послу који се манифестује емотивном, менталном и физичком исцрпљеношћу.*

② цитати Skoro da nema profesije koja nije izložena **синдрому „изгаранја на раду”**. Iako su mišljenja podeljena, podaci pokazuju da postoje zanimanja koja su podložnija iscrpljivanju na radu. Najnovija istraživanja pokazuju da taj intenzitet dodatno pojačavaju globalna kriza i nezaposlenost (rts.rs, 23. 4. 2014); Jedan od fenomena koji je dugo bio prisutan u svakodnevnom životu, a sedamdesetih godina prošlog veka je dobio svoje obličje u nauci, jeste **синдром изгаранја на раду** – burn out sindrom. Nakon više decenija, **синдром изгаранја на раду** je zvanično prepoznat od strane Svetske zdravstvene organizacije i uključen u Reviziju Međunarodne klasifikacije bolesti kao fenomen bezbednosti i zdravlja na radu (rizik.vtsns.edu.rs); Dolazi do pretvaranja energije u iscrpljenost, posvećenosti u cinizam, i efikasnosti u neefikasnost. Na taj način se tri prvobitne dimenzije radnog angažovanja pretvaraju u svoje suprotnosti i postaju karakteristike **синдрома изгаранја на раду** (pricajmootome.rs).

③ порекло према енгл. burnout syndrome.

⑤ синоними бурнаут, бурнаут-синдром, изгарање на послу, изгарање на радном месту, сагоревање на послу, сагоревање на радном месту, сагоревање на раду, синдром бурнаут, синдром бурнаута, синдром изгарања, синдром изгарања на послу, синдром изгарања на радном месту, синдром сагоревања, синдром сагоревања на послу, синдром сагоревања на радном месту, синдром сагоревања на раду.

⑥ област медицина.

сѝндрѡм сагорѣвѡња м. р.

❶ дефиниција *здравствени поремећај проузрокован хроничним стресом на послу који се манифестује емотивном, менталном и физичком исцрпљеношћу.*

❷ цитати **Sindrom sagorevanja** definisan je sedamdesetih godina prošlog veka zaslugom američkog psihologa Herberta Freudembergera. Iz prvobitnog opisa stanja medicinskih radnika koji su se osećali kao da su „izgoreli” od posla, termin je kasnije evoluirao. Tako se sada odnosi na svakog radnika u bilo kom poslu koji potpuno „padne” od iscrpljenosti i objektivne nesposobnosti da se nosi sa svakodnevnim zadacima (eklinika.telegraf.rs, 19. 1. 2023); **Синдром изгарања** познат и као „Burnout sindrom” може да се лечи на више начина. Пре свега, особе променом начина живота могу себи значајно да помогну, што временом може да да позитивне резултате (rtv.rs, 16. 1. 2025); **Sindrom sagorevanja** ili „burn-out” sindrom je fenomen koji se uglavnom dovodi u vezu sa hroničnim stresom na radnom mestu, ali može se odnositi i na druge životne kontekste u kojima je osoba izložena kontinuiranom stresu (euro-medic.rs).

❸ порекло према енгл. burnout syndrome.

❹ синоними бурнаут, бурнаут-синдром, изгарање на послу, изгарање на радном месту, сагоревање на послу, сагоревање на радном месту, сагоревање на раду, синдром бурнаут, синдром бурнаута, синдром изгарања, синдром изгарања на послу, синдром изгарања на радном месту, синдром изгарања на раду, синдром сагоревања на послу, синдром сагоревања на радном месту, синдром сагоревања на раду.

❺ област МЕДИЦИНА.

сѝндрѡм сагорѣвѡња на послу м. р.

❶ дефиниција *здравствени поремећај проузрокован хроничним стресом на послу који се манифестује емотивном, менталном и физичком исцрпљеношћу.*

❷ цитати **Prevenција sindroma sagorevanja na poslu** je danas aktuelnija više nego ikada. [...] U ovom članku ćete dobiti odgovor na pitanje „Kako izbeći **sindrom sagorevanja na poslu**” i saznati kako da se s njim izborite, da pomognete sebi i svom okruženju (hipno-psihocentar.rs, 21. 8. 2021); Imate osećaj da nemate dovoljno energije? Stalno ste pod stresom? Nemate dovoljno motivacije da radite i čini vam se da radni dan nema kraj? Možda patite od burnout sindroma, odnosno **sindroma sagore-**

vanja na poslu ili sindroma izgaranja, kako je još poznat. Ovo stanje, na žalost, sve je učestaliji problem koji pogađa najrazličitije grupe ljudi u najrazličitijim industrijama (nova.rs, 1. 12. 2022); Statistika kaže da je čak 66% stanovnika u Srbiji suočeno sa **sindromom sagorevanja na poslu** (blic.rs, 20. 10. 2024).

③ порекло према енгл. burnout syndrome.

⑤ синоними бурнаут, бурнаут-синдром, изгарање на послу, изгарање на радном месту, сагоревање на послу, сагоревање на радном месту, сагоревање на раду, синдром бурнаут, синдром бурнаута, синдром изгарања, синдром изгарања на радном месту, синдром изгарања на раду, синдром сагоревања, синдром сагоревања на послу, синдром сагоревања на радном месту, синдром сагоревања на раду.

⑥ област медицина.

сіндром сагореванја на радном месту м. р.

① дефиниција *здравствени поремећај проузрокован хроничним стресом на послу који се манифестује емотивном, менталном и физичком исцрпљеношћу.*

② цитати Око две трећине Srba pati od хроничне исцрпљености на послу или је на ивици исцрпљености i konstantno trpi stres, navodi se u међународној здравственој studiji за 2019. godinu farmaceutске kompanije „Štada”, a која је pokazala da takozvani **sindrom sagorevanja na radnom mestu** једино Ruse pogađa више него Srbe (zena.blic.rs, 3. 6. 2019); **Sindrom sagorevanja na radnom mestu** је stanje s kojim се u modernom свету suočava sve више ljudi (b92.net, 26. 9. 2019).

③ порекло према енгл. burnout syndrome.

⑤ синоними бурнаут, бурнаут-синдром, изгарање на послу, изгарање на радном месту, сагоревање на послу, сагоревање на радном месту, сагоревање на раду, синдром бурнаут, синдром бурнаута, синдром изгарања, синдром изгарања на послу, синдром изгарања на радном месту, синдром изгарања на раду, синдром сагоревања, синдром сагоревања на послу, синдром сагоревања на раду.

⑥ област медицина.

сіндром сагореванја на раду м. р.

① дефиниција *здравствени поремећај проузрокован хроничним стресом на послу који се манифестује емотивном, менталном и физичком исцрпљеношћу.*

❷ цитати **Sindrom sagorevanja na radu** (burn out) karakterišu emocionalna iscrpljenost, depersonalizacija (otuđenje) i nisko lično postignuće (pink.rs); **Sindrom sagorevanja na radu** je prisutan kod 48 do 69% ljudi u Japanu i Tajvanu, kod oko 20% u Sjedinjenim Američkim Državama i kod oko 28% ljudi u državama Evropske zajednice, isključujući države Istočne Evrope, u kojima nisu vršena istraživanja ovog problema (doiserbia.nb.rs); Kombinacija visokih zahteva radnog mesta i niska autonomija zaposlenih pri obavljanju posla, posebno izražena emocionalna iscrpljenost, utiču na pojavu **sindroma sagorevanja na radu** (vzsbeograd.edu.rs).

❸ порекло према енгл. burnout syndrome.

❸ синоними бурнаут, бурнаут-синдром, изгарање на послу, изгарање на радном месту, сагоревање на послу, сагоревање на радном месту, сагоревање на раду, синдром бурнаут, синдром бурнаута, синдром изгарања, синдром изгарања на послу, синдром изгарања на радном месту, синдром изгарања на раду, синдром сагоревања, синдром сагоревања на послу, синдром сагоревања на радном месту.

❹ област МЕДИЦИНА.

скајвок м. р.

❶ дефиниција *пешачка стаза изграђена на висини, обично између две зграде или изнад природних предела, често са провидним подом како би поглед био још лепши и необичнији.*

❷ цитати Posetioци će na platformi **Skajvok** u obliku potkovice, dugačke 21 metar, šetati po staklu debljine 10 centimetara (danas.rs, 22. 3. 2007); „Nepunih 90 dana posle otvarenja **Skajvoka**, šrafovi se sami odvijaju”, piše u objavi, dok u videu muškarac kaže: „Evo ga, lagano se odvijaju” (pink.rs, 2020); Србија ускоро добија свој први стаклени видиковач, такозвани „скајвок” (politika.rs, 28. 9. 2023); Čačak – Ministar turizma Husein Memić zajedno sa gradonačelnikom grada Čačka Milunom Todorovićem danas je posetio vrh Kablara na kome su u toku završni radovi na gradnji vidikovca koji je bio višemesečni predmet problema sa aktivistima i ekolozima koji su sve činili da onemoguće podizanje prvog srpskog **skajvoka** (glaszapadnesrbije.rs).

❸ порекло енгл. skywalk.

❹ област грађевинарство.

❺ детерминативи „Turistička atrakcija kod Čačka za kojom je svet „poludeo”! Srbija dobija svoj prvi „skajvok” vidikovac: „Sada je najisplativije biti meštаниn Ovčar Banje” (blic.rs, 25. 9. 2023); Kablar, planina kod

Čačka, postaće jedna od retkih svetskih lokacija sa takozvanim **skajvok** vidikovcem (alo.rs, 4. 10. 2023).

скијање на песку с. р.

❶ дефиниција *екстремни спорт који се састоји у скијању по пешчаним динама или насипима у каменолому.*

❷ цитати **Скијање на песку** постало је популарна атракција вулкана Черно Негро у Леону (sr.wikipedia.org); Да ли желите да научите да вежбате сандбоард или **скијање на песку**? Овај курс у пустињи Ика је савршен за тестирање ваших вештина клизања низ огромне пешчане дине (getyourguide.com); Важно је знати како се сандбоардинг разликује од **скијања на песку**. **Скијање на песку** користи опрему сличну скијама, док је сандбоард сличнији сноуборду. Ово чини начин на који се крећете и уживате у свакој активности другачијим (desertbuggyrental.com).

❸ област спорт.

ски-туринг м. р.

❶ дефиниција *скијање у природи ван уређених стаза и скијалишта.*

❷ цитати **Osnovni detalji o ski turingu i splitbordingu** (splitboarding.rs); **Ski Touring** ili turno skijanje je aktivnost koja privlači skijaše koji su istinski ljubitelji planine i njenih skrivenih lepota (planetbike.rs).

❸ порекло енгл. ski touring.

❹ синоними турно скијање.

❺ област спорт.

скимпфлација и скимпфлација ж. р.

❶ дефиниција *манипулативни трговачки поступак којим се прикрива инфлација тако што се цена не мења, али се смањује квалитет производа.*

❷ цитати Šta su stagflacija, šrinkflacija i **skimpflacija** – i da li su gore od inflacije? (euronews.rs, 7. 8. 2022); Šta je **skimpflacija**? Kad nešto poskupi to vidimo, i kad smanje pakovanje, a ne smanje cenu: Ali šta kada smanje kvalitet, a ne obaveste nas (blic.rs, 10. 9. 2023); Lošija roba za veće pare: Šta je to **skimpflacija**? (danas.rs, 10. 9. 2023); „**Skimpflacija**” – ušteda na kvalitetu usluge. Smanjuje se broj zaposlenih i stvaraju se veće gužve. U marketima rade tek nekoliko kasa od mnoštva koje zvrje prazne, na šalterima banaka radi mnogo manji broj službenika nego što je op-

timalan broj... Totalno nepoštovanje klijenata (twitter.com, 18. 9. 2023); Proizvodi su izgubili na kvalitetu, ili imaju manju gramažu nego što su potrošači navikli, ali im je cena ostala ista ili je čak porasla. Ovakvi trikovi postali su deo svakodnevice poslednjih godina. Nazivaju se šrinkflacija ili **skimpflacija**, a njima se proizvođači služe kako bi smanjili troškove i kupcima „izvukli” više novca iz džepa (nin.rs, 17. 12. 2023).

③ порекло енгл. skimpflation.

⑥ област трговина.

слан̄а терапија ж. р.

① дефиниција *помоћна метода у лечењу плућних болести (астме, бронхитиса, кашља...) и болести коже која се састоји у удисању ваздуха са ситним честицама соли у нарочитим просторијама.*

② цитати **Slana terapija** se koristi kao pomoćna metoda u lečenju bolesti respiratornih organa i kože (crystalsaltroom.com); Kako stručnjaci navode, terapija vazduhom u slanim pećinama je jedna od najstarijih oblika lečenja. Potvrđeno je da vazduh u pećinama ima lekovito dejstvo na zdravlje čoveka. Ovakva terapija naziva se još i haloterapija ili **slana terapija**. Zapravo, sve je počelo kada je poljski lekar ispitivao efekte kame-ne soli na bolesnike koji borave u slanim rudnicima. Zatim i ruski lekar je na većem broju dece ispitivao efekat slanog rastvora na suzbijanje akutnog dermatitisa. Podstaknuti dobrim rezultatima svog ispitivanja, naučnici ubrzo dolaze na ideju da naprave slane sobe koje će biti pod kontrolisanim uslovima (megakids.rs); Jedan od najstarijih oblika terapije vazduhom koji se zasniva na boravku u slanim pećinama naziva se **slana terapija** (haloterapija od starogrčke reči za so halos), zbog lekovitog dejstva njihove mikroklimе na zdravlje čoveka (kovinskeinfo.rs, 12. 1. 2024).

⑤ синоними терапија сољу, халотерапија.

⑥ област медицина.

слатки кромпир м. р.

① дефиниција *врста поврћа (Ipomoea batatas) налик кромпиру.*

② цитати *Koje su razlike između batata i krompira? / U poslednje vreme sve češće među receptima na internetu pronalazimo batat (**slatki krompir**) kao namirnicu koja predstavlja super hranu, dok se običan beli tj. crveni krompir baca u senku kao ne tako dobra namirnica (dan-as.rs, 28. 8. 2021); Sa rastućom popularnošću ketogene dijetе, ugljeni hidrati posebno u poslednje vreme došli su na loš glas. Međutim, nisu svi ugljeni hidrati isti kada je u pitanju dobrobit našeg organizma. **Slatki krompir**,*

ili batat, može da bude posebno koristan za naš kompletan organizam (eklinika.telegraf.rs, 19. 11. 2022); Krompir ili batat – ko odnosi pobedu kao najbolji izvor zdravija / Ruku na srce i nije mu alternativa nego tek dalji rođak. Iako se kolokvijalno naziva „**slatki krompir**”, oni čak ne pripadaju ni istoj botaničkoj porodici. Krompir je iz porodice Solanaceae, srodnoj paradajzu, paprici i patlidžanu, dok je batat član Convolvulaceae (b92.net, 7. 11. 2023).

⑤ синоними батат.

⑥ област биологија.

смарт-наруквица и смарт-наруквица ж. р.

① дефиниција *електронски уређај у облику наруквице који омогућује праћење различитих података о здрављу, активности и окружењу корисника (број пређених корака, број откуцаја срца, ниво кисеоника у крви, висину крвног притиска и др.).*

② цитати **Smart narukvica** za klinička ispitivanja / Zahvaljujući tom sistemu, istraživači bi mogli da pristupe u realnom vremenu informacijama koje se odnose na pacijente uključene u ispitivanja, a da pacijenti ne moraju da leže u bolnici kako bi bili pod stalnim nadzorom (rtv.rs, 25. 6. 2015); Odlična **smart narukvica** sa Bluetooth 4.0 mrežom. Namenjena za aktivno praćenje zdravstvenih parametara i ciljeva pri treningu. Prikazuje obaveštenja za poruke i pozive. Pregledan TFT ekran od 0,96". Narukvicu karakteriše vodootporni dizajn (tehnomanija.rs); **Smart narukvica** za praćenje pulsa i krvnog pritiska! / Vaše zdravlje treba da vam je na prvom mestu i ova narukvica je tu da vam pomogne u tome! Pratite nivo aktivnosti, beležite potrošene kalorije, kiseonik u krvi, broj otkucaja srca, krvni pritisak. Ova elegantna narukvica može da zna koliko daleko hodate, koliko kalorija sagorevate, i koliko vremena provodite aktivno i sinhronizuje podatke bežično dok vam pruža obaveštenja, pomoć za vežbanje i još mnogo toga na svom OLED displeju (korpica.rs); Moye Fit Pro M6 je **smart narukvica** sa IPS ekranom veličine 0.96 inča koji je osetljiv na dodir. Povezuje se putem Bluetooth 4.0 konekcije sa vašim mobilnim telefonom. Uz pomoć narukvice možete meriti brojne parametre zdravija i životnih navika, kao što su: rad srca, pritisak, broj pređenih koraka, mereње kvaliteta sna, nivoa kiseonika u krvi, broj potrošenih kalorija itd. Možete birati između 3 fitness režima. Takođe, pomoću pametne narukvice možete daljnjski praviti fotografije (rotiranjem zgloba ili dodirrom na narukvicu) (ctshop.rs). Upoznajte **Smart narukvicu B6** – vašu najbolju pratnju za aktivnosti! Ova pametna narukvica donosi vam sve što vam treba – praćenje fitness aktivnosti, obaveštenja o pozivima i porukama, i

практиčnu mogućnost korišćenja Bluetooth slušalice (kupujemprodajem.com).

- ③ порекло према енгл. smart bracelet.
- ⑤ синоними ИНТЕЛИГЕНТНА НАРУКВИЦА, ПАМЕТНА НАРУКВИЦА.
- ⑥ област ТЕХНОЛОГИЈА.

смарт-ТВ м. р.

① дефиниција *телевизор с компјутерским процесором и софтвером, повезан на интернет, који кориснику омогућава да поред гледања традиционалног телевизијског програма приступа садржајима на интернету, игра компјутерске игрице, слуша музику и управља уређајем на напреднији начин.*

② цитати Како извештава Sky News, у студији о потенцијалним ризицима у савременим домовима у Великој Британији, где је направљена реконструкција куће са паметним уређајима повезаним на интернет, укључујући **Смарт ТВ**, бежичне сигурносне камере и W-Fi повезане штампаче, откривено је да је типична кућна поставка била бомбардирана са 1.017 скенирања или покушајима хаковања из целог света само током прве недеље (sd.rs, 9. 7. 2021); Ukoliko imate stariji televizor koji ima HDMI port i radi kako treba, možete mu udahnuti „novi život” i nastaviti da ga koristite bez potrebe da kupujete nov **Smart TV**. Sve što je potrebno jeste da znate kako napraviti **Smart TV** od starog televizora (sd.rs, 11. 5. 2023); Потребно је да упарите свој **смарт ТВ** са налогом на rtsplaneta.rs (rtsplaneta.rs).

- ③ порекло енгл. smart TV.
- ④ варијанте смарт-телевизор.
- ⑤ синоними ИНТЕЛИГЕНТНИ ТВ, ИНТЕЛИГЕНТНИ ТЕЛЕВИЗОР, ПАМЕТНИ ТВ, ПАМЕТНИ ТВ-ПРИЈЕМНИК, ПАМЕТНИ ТЕЛЕВИЗОР, ХИБРИДНИ ТВ, ХИБРИДНИ ТВ-ПРИЈЕМНИК, ХИБРИДНИ ТЕЛЕВИЗОР.
- ⑥ област ТЕХНОЛОГИЈА.

смарт-телевизор м. р.

① дефиниција *телевизор с компјутерским процесором и софтвером, повезан на интернет, који кориснику омогућава да поред гледања традиционалног телевизијског програма приступа садржајима на интернету, игра компјутерске игрице, слуша музику и управља уређајем на напреднији начин.*

② цитати Pre nego što ga kupite, vredi pregledati šta nudi **smart televizor**. Da, zabaviće vas u slobodno vreme ali da li prednosti opravdavaju

cenu? (lepotaizdravlje.rs, 4. 5. 2023); Pametan ili **smart televizor** (engl. smart television), ponekad nazvan i internet televizor (internet television) ili hibridni televizor (hybrid television), je televizor ili set-top boks sa integrisanim internetom i Veb 2.0 karakteristikama. Pored tradicionalnih funkcija televizora, ovi uređaji takođe mogu koristiti internet, interaktivne medije kao i video pozive i pristup kućnoj mreži. Pametan televizor ne treba mešati sa internet TV-om (ili onlajn TV-om (online TV)), IPTV ili sa veb TV-om (web TV). Ovaj televizor prima sadržaj preko interneta, umesto tradicionalnih metoda (kablovski ili satelitski mada se interes prenosi ovim metodama) (sr.wikipedia.org); Ako uživaš da gledaš televiziju u udobnosti svog doma, sve što ti treba za to, čeka te u Yettelu. Čak i televizor. Izaberi novi LG **smart televizor** na rate uz Hipernet TV i optički internet i uživaj (yettel.rs); Imate neki film na umu? Od glasovne kontrole do namenskih tastera na daljinskom upravljaču za usluge strimovanja i Ambilight – Philips **Smart televizori** vam omogućavaju da lako dođete do sadržaja koji želite, kada to želite (phillips.rs); Ukoliko ste u potrazi za novim **smart televizorom**, velike su šanse da će vam izbor biti na nekom od Tesla VIDAA OS modela. Njihove glavne odlike su: jednostavniji pristup sadržaju, brzina rada, lakoća korišćenja pametnih funkcija, ali i elegantan dizajn, koji će vas „na prvu ruku” odmah osvojiti (tesla.info).

③ порекло енгл. smart TV.

④ варијанте смарт-ТВ.

⑤ синоними интелигентни ТВ, интелигентни телевизор, pametni ТВ-пријемник pametni ТВ, pametni телевизор, хибридни ТВ, хибридни ТВ-пријемник, хибридни телевизор.

⑥ област технологија.

смарт-фрижидер м. р.

① дефиниција *фрижидер опремљен напредним технологијама, с могућношћу повезивања на интернет и комуницирања с корисником.*

② цитати **Smart frižideri** imaju interfejs ekrana osetljivog na dodir i mogućnost povezivanja na internet preko Wi-Fi mreže kako bi pružili niz dodatnih funkcija. **Smart frižideri** uključuju interne fotoaparate, fleksibilnije opcije za hlađenje po korisniku i mogućnost interakcije sa svojim funkcijama koristeći svoj pametni telefon ili tablet kada su van kuće (bs.eyewated.com); Prvi **smart frižider** je pušten u prodaju u junu 2000. U to vreme su bili revolucionarni jer su mogli da kreiraju listu namirnica i povezuju se sa aplikacijom na vašem telefonu. Sve do danas, pametni kombinovani frižideri su dramatično napredovali (candy-home.rs); Sve osnovne funkcije zavise od potreba Vaše porodice. Dozatori leda i vode,

No Frost i postavke svežine neke su od najpopularnijih funkcija danas. Pronaći ćete još mnogo toga što Vam može zatrebati, kao npr. **Smart frižider** sa zamrzivačem, Twin Cooling Plus™, i FlexZone™ (samsung.com).

③ порекло енгл. smart refrigerator.

⑥ област технологија.

сојабургер м. р.

① дефиниција *хамбургер у коме је месо замењено сојом.*

② цитати **Soja burger** ima sve karakteristike domaće kuhinje, spremljen je bez aditiva, emulgatora i konzervansa, ukusan je i što je najvažnije zdrav obrok (topvita.info, 6. 7. 2012); **Soja burger** / Posno, bez holesterola, bez aditiva! Vegetarijanska ćufta od organski proizvedene soje, obogaćena integralnim pirinčem i primamljivim začinima (biospajz.rs); Vegetarijanska ćufta od organski proizvedene soje, obogaćena integralnim pirinčem i primamljivim začinima. Bogata je proteinima i energetski jaka. **Soja burger** odlično prihvataju i oni koji vole gurmansku hranu. Idealan je za sendviče ili kao glavno jelo uz salatu i namaze. Posno, bez holesterola, bez aditiva! (beyondhealthfood.com).

③ порекло енгл. soya burger.

⑥ област исхрана.

спajвер м. р.

① дефиниција *софтвер који тајно прикупља информације о рачунарским или телефонским активностима неке особе или организације и шаље их другој особи.*

② цитати **Spajver** je neželjeni program koji dospeva na vaš kompjuter, uglavnom bez vašeg znanja, kako bi pratio, nadgledao i prisvojio vaše lične podatke. Ove infekcije mogu se ugraditi u operativni sistem kako bi nadgledale podatke unete putem tastature, promenile podešavanja i smanjile performanse sistema, kako bi pronašle osetljive podatke kao što su login detalji, imejlovi i istorija pretrage, i detalji kreditnih kartica (sr.safetymagazine.com, 6. 2. 2024); Iako je većina ljudi svesna opasnosti koju donose virusi, podjednako štetni mogu biti i **spajveri**, čak i više od toga. Ukratko, **spajveri** su neželjeni programi koji se infiltriraju u vaše uređaje, i potajno izvlače vaše najprivatnije i najosetljivije informacije deleći ih sa hakerima, kriminalnim organizacijama, čak i vladama (sr.safetymagazine.com, 8. 2. 2024); Шпијунски софтвер, познатији као **спajвер** (енгл. spyware) широка је категорија штетног софтвера са наменом

да делимично пресеће или преузима контролу над рачунаром без знања или дозволе корисника. Иако сам назив сугерише да је реч о програмима који надгледају рад корисника, овај назив данас означава широку палету програма који искоришћавају кориснички рачунар за стицање користи за неку трећу особу (sr.wikipedia.org); **Спајвер** је врста злонамерног програма (в. Malware) који прати активности корисника рачунара без његовог знања и шаље извештаје нападачу. Најчешћи начин преузимања шпијунског софтвера је добровољно инсталирање, када је корисник преварен приликом преузимања бесплатног софтвера (в. Freeware) са интернета. Намена шпијунског софтвера креће се од бенигних (нпр. приказивање циљаних реклама), до веома злонамерних (нпр. крађа лозинки и бројева платних картица) (recnikinterneta.rs); Autori **spajvera** tvrde da ove tehnike imaju za cilj da saznaju više o potrebama i interesovanjima korisnika i omogućе bolje usmerene reklame. Problem je u tome što ne postoji jasna razlika između korisnih i zlonamernih aplikacija i niko ne može da bude siguran da preuzete informacije neće biti zloupotrebљene. Podaci koje preuzimaju aplikacije **spajvera** mogu da sadrže bezbednosne kodove, PIN kodove, brojeve računa u banci itd. Autori **spajver** često povezuju sa besplatnim verzijama programa da bi ostvarili prihode или da bi pružili podsticaj za kupovinu softvera. Korisnici često primaju обавеštenja о prisustvu **spajvera** tokom instalacije programa da bi se podstakli на nadogradnju на placenu verziju koja ne sadrži spajver (help.eset.com).

- ③ порекло енгл. spyware.
- ⑤ синоними шпијунски софтвер.
- ⑥ област информационе технологије.

спичрајтер м. р.

① дефиниција *особа која се бави писањем говора за друга лица (обично за политичаре).*

② цитати Nisu to samo lepe fraze koje su mu u govore stavљjali spretni **spičraјteri**. To je, očigledno, njegov sistem vrednosti izgrađen, на njegovu sreću, u nekom drugom свету (web.arhiv.rs, 16. 7. 2005); Неће бити никаквих револуционарних промена у односима између Србије и Русије, каже за „Политику” Константин Никифоров, директор Института за изучавање историје словенских народа Руске академије наука, некада Јељцинов „спичрајтер”, а данас један од најбољих стручњака за земље бивше Југославије (politika.rs, 13. 7. 2008); Она је била **спичрајтер** (писац говора) бившег британског премијера Дејвида Камерона (fakti.org, 12. 4. 2017); Никифоров, који је шест година радио као експерт у Кремљу, где је био **спичрајтер** (писац говора) не-

кадашњем председнику Борису Јељцину, објашњава да, када се зна шта се све догађало последњих 25 година на Балкану, постаје сасвим јасно зашто историчари желе да уђу у суштину тих међунационалних сукоба (intermagazin.rs, 16. 9. 2017); „Demokratski i republikanski **spičrajteri** se mogu razlikovati po sadržaju onoga što pišu, ali smo saglasni o značaju onoga što radimo”, piše Lermen u svojoj knjizi „Priručnik za pisce govora” (audioifotoarhiv.com).

❸ порекло енгл. speechwriter.

❺ синоними писац говора.

❻ област професија, политика.

❽ напомене Уз ову реч се често наводи шта значи, што показује да је њено значење многим изворним говорницима непознато. Предност треба дати домаћем синониму *писац говора*.

субскрајбер м. р.

❶ дефиниција *особа која се пријавила да прати неки веб-сајт или интернетски канал и добија редовно обавештења са тог сајта.*

❷ цитати Dakle, što ste verniji **subskrajber** određenog vlogera ili vlogerke, što ga/je više pratite, ugledate se ili ga/je doživljavate da je kao vi – to je veći razlog da budete vrlo nepoverljivi prema proizvodima o kojima ta osoba daje svoje mišljenje (medijskapismenost.org.rs, 3. 9. 2018); Kada jutjuberi dele sa svojim pratiocima medijske sadržaje, treba da razmislimo – kome će koristiti to što masovno otvaramo njihove video klipove, čak i kada smo sigurni da iz njih nećemo saznati nešto lepo, možda čak ni čuti ono što nas interesuje, već smo pratioci ili „**subskrajberi**” samo zato što su to neki od naših drugara? (krug.rs, 10. 12. 2020); Marija Šerifović ima 404.000 **subskrajbera** i godišnju zaradu 145.000 evra (mondo.rs).

❸ порекло енгл. subscriber.

❹ варијанте сабскрајбер.

❻ области друштвене мреже.

❽ напомене Не препоручује се изворно писање (*subscriber*). Предност треба дати неологизму *субскрајбер* над фонетском варијантом *субскрајбер*.

суда̀ра̑ч, -а̑ча м. р.

❶ дефиниција *уређај великих димензија који служи за убрзавање субатомских честица, попут протона и неутрона, до екстремних брзина и изазивање судара ових честица ради научних проучавања.*

② цитати Naučnici u Evropskom istraživačkom centru za fiziku /CERN/ ove sedmice uključuju Veliki hadronski **sudarač** čestica, mašinu dugačku 27 kilometara pomoću koje je pronađen Higsov bozon. **Sudarač** je bio isključen radi servisiranja i unapređenja, a realizacija planiranih poslova je kasnila zbog pandemije covid 19 (glassrpske.com, 20. 4. 2022); Kritičari, poput Sabine Hosenfelder sa Frankfurtskog instituta za napredne nauke, ukazuju da ništa ne garantuje da će novi **sudarač** u tome uspeti. [...] I sami fizičari su podeljeni po pitanju novog **sudarača** (nin.rs, 6. 2. 2024); Kina je 2018. predložila izgradnju **sudarača** od 100 km koji bi proizveo milion Higsovih bozona tokom sedam godina. U međuvremenu, američki Panel za određivanje prioriteta projekata fizike čestica (P5) odlučio je da podrži unapređenja u CERN-u umesto izgradnje zasebne fabrike Higsovih bozona. Japan je 2019. takođe pauzirao planove za svoj **sudarač**, Međunarodni linearni sudarač (ILC) (30. 9. 2024).

③ порекло према енгл. collider : сударач.

⑤ синоними колајдер, сударач елементарних честица, сударач честица.

⑥ област технологија.

судара̄ч њлементарних честица̄ м. р.

① дефиниција уређај великих димензија који служи за убрзавање субатомских честица, попут протона и неутрона, до екстремних брзина и изазивање судара ових честица ради научних проучавања.

② цитати Kina počinje da gradi najveći kolajder (**sudarač elementarnih čestica**) na svetu. Takav da će čestice u njemu dostizati najveće ubrzanje na svetu (informer.rs, 2. 11. 2015); Kada je vodeća evropska institucija za nuklearnu fiziku (CERN), pustila u pogon LHC (*Large Hadron Colider*), grandiozni **sudarač elementarnih čestica** bez parnjaka u svetu, naučnici su konačno dobili potrebne instrumente (vreme.com, 9. 4. 2024); Naučnici predlažu novi koncept za energetski efikasan **sudarač elementarnih čestica** (bs.root-nation.com).

③ порекло према енгл. collider : сударач.

⑤ синоними колајдер, сударач, сударач честица.

⑥ област технологија.

судара̄ч честица̄ м. р.

① дефиниција уређај великих димензија који служи за убрзавање субатомских честица, попут протона и неутрона, до екстремних брзина и изазивање судара ових честица ради научних проучавања.

❷ цитати CERN gradi gigantski sudarač čestica / (rts.rs, 19. 2. 2014); KINA SE PROBUDILA! Grade najveći **sudarač čestica** na svetu, biće dva puta moćniji od evropskog! (informer.rs, 2. 11. 2015); Najmoćniji **sudarač čestica** na svetu je počeo da se „zagreva” u aprilu nakon trogodišnje pauze za nadogradnju. Od utorka će raditi non-stop skoro četiri godine uz rekordnu energiju od 13,6 biliona elektronvolti, prema Evropskoj organizaciji za nuklearna istraživanja (CERN) (smartlife.mondo.rs, 4. 7. 2022).

❸ порекло енгл. collider : сударач.

❹ синоними колајдер, сударач, сударач елементарних честица.

❺ област технологија.

T

таблетфон м. р.

❶ дефиниција *паметни телефон с екраном који је већи него код телефона, а мањи него код таблета.*

❷ цитати Ne kažem da savitljivi ekrani nisu inovacija i da će se u narednom periodu još više usavršavati, ali se samo plašim da kompanije ne gledaju u pravom smeru, jer kao što sam i napomenuo – **tabletфон** nije nešto što bi prosečni korisnici brzo prihvatili, a pitanje je da li bi ga uopšte i vremenom usvojili (netokracija.rs, 26. 2. 2019); **Tabletфон** – tako je Huawei nazvao ovaj 7-inčni tablet koji je briljirao na connect-ovom testu (pcpress.rs); Ja imam i dalje ovaj **tabletфон**. Iako imam i HTC Sensation, ovaj mi je praktičniji, bez obzira što je glomazniji i slabiji model od HTC Sensation-a (b92.net).

❸ порекло енгл. tabletophone.

❹ синоними фаблет¹⁸.

❺ област технологија.

❻ напомене Нераспрострањено.

тамарило м. р.

❶ дефиниција *тропска биљка (Solanum betaceum) из породице помоћница (Solanaceae), пореклом из Јужне Америке, са јестивим плодовима издуженог или овалног облика.*

❷ цитати **Tamarilo** је стабло са великим зимзеленим лишћем, које расте до 3,6 m, плодови се на гранама налазе у виду гроздова, а sazrevaju од октобра до маја. Плод је бобича јажастог облика, 5 x 6,5 cm, жуте, црвене или пурпурне боје. Плод **tamarilo** се може користити у индустрији и за исхрану. Плод се конзумира тако што се воћка преполови и конзумира месо из ње (magazinsrbijanka.rs, 20. 12. 2021); Месо **tamarila** се одликује различитом слаткоћом и сложеног је укуса. Може се поредити са кивијем или пара-

¹⁸ Обрађено је у првој свесци *Речника нових речи у српском језику*.

dajzom (magazinsrbijanka.rs, 20. 12. 2021); **Tamarilo** ili paradajz drvo veoma je zanimljiva povrtarska kultura koja daje narandžaste jajaste plodove i spada u porodicu paradajza. Ova biljka pored svojih zanimljivih karakteristika veoma je laka za gajenje (agromedia.rs, 23. 5. 2023); Осим у својој домовини (Перу) **тамарило** је раширен и цењен у Индији, Индонезији, Цејлону и неким другим земљама. За сада се, међутим, у већем обиму гаји једино на Новом Зеланду, где су први плодови добијени из семена интродукованог из Индије. Комерцијална производња плодова **тамарила** почела је на Новом Зеланду у малом обиму пре више од 70 година, посебно после увођења селекција са црвеним плодовима. Ипак, тек после Другог светског рата почело се са нешто већом производњом, која је омогућила извоз и појаву **тамарила** на тржишту, заједно са другим тропским и суптропским воћем. Године 1971. било је на Новом Зеланду 250 ha под **тамарилом**, са којих се добијало око 2.000 тона плодова (8 t/ha) (wikipedia.org); **Tamarilo** se razmnožava putem reznica i semenki, a i stepen uspešnosti zasađivanja je veoma visok. Kako bi se ubrao proces rasta i seme što pre niklo, ono se može oprati i osušiti, a zatim se staviti u zamrzivač da ostoји 1 dan. Kada se posadi u saksije sa zemljištem, može da proklija nakon 5–6 dana (bonapeti.rs).

❸ порекло енгл. tamarillo.

❹ област биологија.

❺ напомене Дугосилазни акценат на трећем слогу (*тамарило*), који се може чути, није у складу с актуелном акценатском нормом.

танкини, -ија м. р.

❶ дефиниција *врста женског дводелног купаћег костима чији горњи део изгледа као мајица без рукава, док је доњи део као доњи део бикинија.*

❷ цитати Probajte gornje delove sa korpama i umecima – ako su kvalitetni, mogu da učine čuda – i široko postavljene bretele, jer proširuju ramena. I vi možete da nosite **tankini** (blic.rs, 21. 6. 2004); **TANKINI SE NA VELIKA VRATA VRAĆA NA MODNU SCENU**: U ovom kupaćem kostimu izgledaćete bar 5 kg mršavije! (stil.kurir.rs, 30. 5. 2022); **Tankini** se vraća u modu: Evo kakve modele kupaćih kostima ćemo nositi do kraja leta! (lepotaizdravlje.rs, 5. 8. 2022); **Tankini** mogu da pruže punu pokrivenost vašeg struka ili da prikažu samo deo vašeg srednjeg dela tela. Izaберите **tankini** koji pokazuje onoliko kože koliko želite da pokažete. Ovo je takođe odlična opcija ako ste trudni jer možete da nabavite opuštени gornji deo koji možete da prevučete preko stomaka (ona.telegraf.rs, 25. 6.

2023); Dvodelni kupaći kostim **TANKINI** na prugice, po PROMO CENI **Tankini** kupaći kostim iz 2 dela (glavnaoutlet.rs).

⑤ порекло енгл. tankini.

⑥ област одећа.

⑦ детерминативи Probajte jednodelni kostim sa kaišićem ili prugom u boji koja ga zamenjuje. Kostim sa širokim bretelama sužava torzo. Dijaagonalni ili talasasti dezen izdužuje figuru i može da imitira obline. Pristaju vam i moderni **tankini** kostimi, sa topom umesto brushaltera, pošto dodaju obline (blic.rs, 21. 6. 2004).

⑧ напомене Дугосилазни акценат на другом слогу (*танкѝни*), који се може чути, није у складу с актуелном акценатском нормом.

ТВЊКОВАЊЕ с. р.

① дефиниција *вршење мањих измена, фино подешавање нечега, обично електронских уређаја и апликација и оперативних система електронских уређаја како би се побољшали, усавршили, прилагодили специфичним потребама.*

② цитати Program „Riva Tuner” je namenjen za klokovanje grafičkog podsistema i **tvikovanje** grafičkih drajvera. (sk.rs, 15. 12. 2008); Tweak Me! je program, koji služi za podešavanje („**tvikovanje**”) raznih skrivenih i teško dostupnih opcija operativnih sistema Windows. Podržava verzije od XP do „Sedmice”, a sam prepoznaje koju verziju treba da „tvikuje” (nekompatibilne opcije se u tom slučaju ne prikazuju) (zoniweb.wordpress.com, 2. 3. 2011); B85M-Gamer je opremljena najnovijom Intel Gigabit Ethernet mrežom za online igranje bez zastoja, ASUS SupremeFX tehnologijom za besprekoran gejmerski zvuk i ekskluzivnim Gamer’s Guardian komponentama za neverovatnu izdržljivost i pouzdanost. Uz ovu novu, moćnu, mATX matičnu ploču dolazi i AI Suite 3 set alata za **tvikovanje**, koji pomera granice igranja dalje nego ikada do sada (tvk3.info, 31. 12. 2015); U brzini zaboravio USB koji koristim inače za **tvikovanje** intel CPU-a, pa se ne mogu da sjetim koja je verzija ovoga softvera za otključavanje starijih procesora (pcberza.rs, 27. 12. 2022); Microsoft je kreirao novi kalendar u modernom stilu u Windowsu 10, kako bi stvorio konzistentnost na desktopu, ali je verzija u starom stilu i dalje bila dostupna uz **tvikovanje** registry-a (benchmark.rs);.

③ порекло према енгл. tweaking

⑥ област ТЕХНОЛОГИЈА.

ТВЊКОВАТИ, -ујѐм

❶ дефиниција *вршити мање измене, фино подешавати нешто, обично електронске уређаје и апликације и оперативне системе електронских уређаја, како би се то побољшало, усавршило, прилагодило специфичним потребама.*

❷ цитати Tweak Me! је програм, који служи за podešavanje („tvikovanje”) raznih skrivenih i teško dostupnih opcija operativnih sistema Windows. Podržava verzije od XP do „Sedmice”, a sam prepoznaje koju verziju treba da „**tvikuje**” (nekompatibilne opcije se u tom slučaju ne prikazuju) (zoniweb.wordpress.com, 2. 3. 2011); Dok sam se bavio androidom, iphone nisam bio u stanju da svarim ni po kom osnovu. Zatvoren kod, apk koje se plaćaju, nemogućnost otključavanja... Itd. Android brate kao knjigu otvoriš, **tvikuješ**, i napraviš od njega šta želiš od A do Š (e-cigserbia.com, 14. 10. 2016).

❸ порекло према енгл. to tweak

❹ област технологија.

❺ напомене Нераспрострањено.

ТВЊТЕРВЈЋ, -уа м. р.

❶ дефиниција *врста интервјуа који се одвија путем друштвене мреже Твитер и у коме су учесници интервјуа принуђени да постављају кратка питања и дају кратке одговоре, обично не дуже од сто четрдесет знакова.*

❷ цитати **ТВЊТЕРВЈЋ СА БОРЕНОВИЋЕМ: СПРЕМНИ СМО ЗА РЕСТАРТОВАЊЕ** / Милко Грмуша баш озбиљно схвата твитовање. Да видимо како се Бранислав Бореновић снашао у одговорима ограниченим на 140 словних ознака. Додуше, Милко је измијенио кованицу и сада се нови жанр назива **твитерВју**, што је дошло као последица сугестија читалаца на мрежи. У **твитервјуу** посланик ПДП у народној скупштини одговара на питања о уласку у НАТО (frontal.rs, 7. 5. 2011); U vreme kada informacije, zabavu i društvo tražimo na internetu, bilo je samo pitanje vremena kada ćemo odatle crpeti i dnevnu dozu – književnosti. Anglozine vam donosi **tvitervju*** sa Draganom Babićem, kreativcem iza naloga @jakokratkaprica, piscem kratkih, jako kratkih, i nešto dužih priča, čiju je prvu zbirku Tviter proze ove jeseni objavio Studentski kulturni centar iz Kragujevca (28. 11. 2014).

❸ порекло енгл. twitterview.

❹ област друштвене мреже.

❺ напомене Нераспрострањено.

ТЕГЗИТ м. р.

❶ дефиниција *хипотетичко издвајање Тексаса из састава Сједињених Америчких Држава.*

❷ цитати „Тегзит” – „брегзит” на амерички начин (sputnikportal.rs, 22. 6. 2016); **Tegzit**, ili ko traži oцепljenje Teksasa / Republikanac Kaji Bajderman najавio je da će uskoro predložiti donošenje zakona, kojim će biti otvorena vrata referendumu za oцепljenje Teksasa od Sjedinjenih Američkih Država (rts.rs, 11. 12. 2020); **TEGZIT NA AMERIČKI NAČIN!** Republikanac predлаže zakon o referendumu ZA OTCEPLJENJE TEKSASA! / Tvrdеći da je savezna vlada SAD van kontrole i da ne predstavlja вредности Teksашана, државни представник из Hil Kauntriја želi da se Teksашанима омогући да се оцепе од SAD (informer.rs, 11. 12. 2020); Sprema li se **Tegzit**: Republikanac predлаže zakon o referendumu za oцепljenje Teksasa (twitter.com).

❸ порекло енгл. Texit.

❹ област ПОЛИТИКА.

терапија сољу ж. р.

❶ дефиниција *помоћна метода у лечењу плућних болести (астме, бронхитиса, кашља...) и болести коже која се састоји у удисању ваздуха са ситним честицама соли у нарочитим просторијама.*

❷ цитати **Терапија сољу** у последње време добија велику пажњу – и потенцијално са добрим разлогом. Провођење времена у сланој пећини има користи за кожу и дисајне органе, а може помоћи и код стреса и анксиозности (strypesinpost.com, 9. 9. 2021); Prijatan boravak u slanoj sobi Specijalne bolnice „Sokobanja”, u intimnoj atmosferi, sa opuštajućom muzikom i adekvatnom rasvetom omogućava maksimalan učinak haloterapije – **terapije solju** (sr.soko-banja.com); **Терапија сољу** је процес који користи чисту хималајску со за лечење респираторних обољења. У неким околностима људи користе инхалатор соли, док у другим људи морају да седе у просторији испуњеној ваздухом богатим соли (sr.lifestyle.fit).

❸ синоними слана терапија, халотерапија.

❹ област МЕДИЦИНА.

термолифтинг м. р.

❶ дефиниција *неинвазивни козметички третман фракционом радио-фреквенцијом, ултразвуком или инфрацрвеном светлошћу ради*

подстицања производње колагена у дубљим слојевима коже, што доводи до затезања коже, побољшања њене еластичности и смањења видљивих знакова старења.

❷ цитати Zaffiro је једини медицински апарат који комбинује две неинвазивне технологије – хидроексfolијацију и **termolifting** у једном третману, без површинских оштећења коже чиме је омогућено добијање одмах видљивих резултата блиставе и затegnute коже, као и дуготрајан ефекат услед стимулације дубљих слојева коже (elpidagroup.rs); **Termolifting** за подмлађивање / О ефикасности **termoliftinga** у ефектима уклањања бора, освежавања тена, затезања и подмлађивања коже готово сви да смо чули. Овај третман из козметичких салона веома је популаран када је у питању процес старења и припрема жене за лето (macvapress.rs); Третман Ултразвучни SMAS lifting лица је процедура која се убраја међу најефикасније и најпрецизније облике **termoliftinga**, као алтернатива хируршком face lifting-у (linkedin.com); Врло често је препоручено комбиновање кавитације са неким другим третманима, нпр лимфна дренажа, **termolifting**, мезотерапија (sanjanails.com).

❸ порекло ЕНГЛ. termolifting.

❹ област КОЗМЕТИКА.

ТИМБИЛДИНГ м. р.

❶ дефиниција *едукативне, рекреативне или забавне заједничке активности за запослене у истој компанији које служе за побољшање међуљудских односа унутар тима.*

❷ цитати **Timbuilding** се појављује почетком 80-их година прошлог века у Америци, као један од заштитних знакова новог капитализма. Данас свака јака компанија у свету редовно организује **tim bildinge** за своје запослене. Иако је до пре десетак година на нашим просторима био потпуно непознат термин, **tim bilding** постаје све популарнији међу jakim компанијама (flyorient.rs, 11. 9. 2014); Организовање sportsko-рекреативних и креативних активности за запослене у компанијама, такозвани **tim bildinzi**, с циљем зближавања и jaчања тимског духа међу колегама све више узима мaha у Србији (kamatica.com, 14. 5. 2016); Радничке спортске игре заменио **тим билдинг** (politika.rs, 30. 4. 2017); Када неко помене **tim bilding** вероватно вам прво на памет падне дружење запослених у фирми уз iће и пиће, па и не видите баš претерано поенту таквих дешавања (oradio.rs, 20. 5. 2019).

❸ порекло ЕНГЛ. team building.

❹ област ПОСЛОВАЊЕ.

③ напомене Иако се срећу различите правописне варијанте (*тим билдинг*, *тим-билдинг*), предност треба дати спојеном писању (*тим-билдинг*), јер се елемент *билдинг* у српском језику не употребљава самостално.

турно скијање с. р.

① дефиниција *скијање у природи ван уређених стаза и скијалишта.*

② цитати **Turno skijanje** је све popularniji sport који objedinjuje најбоље од planinarenja и alpskog skijanja. Jedina razlika turnog skijanja, од običnog је u tome što do uspona ne dolazite žičаром nego snagom sopstvenih mišićа – penjanjem. Za то vam треба више времена, energije и snage, али све се isplati када се наđете на врху padине над netaknutom белом stazом (idealno.rs, 22. 12. 2014); **Turno skijanje** nije obično skijanje. **Turno skijanje** је poslednjih godina све popularnije међу ljubiteljima prirode и sporta те postaje jedan од omiljenih oblika kretanja tokom zime. Po masovnosti može се porediti са ski trčanjem uprkos tome što је зарад uslova које diktira природа ова активност више okrenuta planinama. Laici poistovećuju **turno skijanje** са skijanjem izvan uređenih staza. Tu vrstu skijanja nazivamo јednostavno skijanje или bolje, skijanje ван uređenih staza s tim што се код нас зарад nepoznavanja domaće terminologije употребљава израз „freeride skijanje” (skijanje.rs); Ski Touring или **turno skijanje** је активност која privлачи skijaše који су istinski ljubitelji planine и njenih skrivenih lepota. Dostupna је најširem krugu skijaša, од potpunih početnika до skijaša eksperata који doslovno rizukuju život да би došli до neistraženih vrhova и neotkrivenih vrleti (planetbike.rs); А на крају ту је и **turno skijanje** (ski touring, backcountry skiing), које predstavlja verovatно најopštiji vid skijanja, јер условно unutar себе može uključivati остале skijaške discipline. Poenta ове приче о raznim vrstama skijanja је sledeća: за svaku skijašku disciplinu postoji posebna skija prilagođena baš takvom načinu skijanja! (splitboarding.rs).

③ порекло према енгл. touring ski.

⑤ синоними ски-туринг.

⑥ област спорт.

У

у̀величāнā реāлнѡст ж. р.

❶ дефиниција *комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом); технологија која ово омогућује.*

❷ цитати *Kako je korona onemogućila pravu prezentaciju novog One-Plus telefona, oni su priredili sledeću najbolju stvar – prezentaciju kroz AR, odnosno **увеличану реалност** (naslovi.net, 21. 7. 2020); Još prošle godine, kompanija Google omogućila je svojim korisnicima da koriste **увеличану реалност** (AR odnosno augmented reality), a sada je stigla i zabava za sve one koji zbog trenutne situacije dobar deo dana provode u svojim domovima (beograduzivo.rs, 30. 1. 2021); Zakerberg je vodio konferenciju iz svog doma i najavio „metaverse”, digitalni svet koji sami pravimo spajajući virtuelni svet i **увеличану реалност** za koju on smatra da će biti naslednik mobilnog interneta (noizz.rs, 28. 10. 2021).*

❸ порекло *према енгл. augmented reality.*

❹ синоними *аугментативна реалност, аугментативна стварност, аугментована реалност, аугментована стварност, аугментирана реалност, аугментирана стварност, допуњена реалност, допуњена стварност, измењена реалност, измењена стварност, побољшана реалност, побољшана стварност, повећана реалност, повећана стварност, појачана реалност, појачана стварност, проширена реалност, проширена стварност, увеличана стварност, увећана реалност, увећана стварност, унапређена реалност, унапређена стварност.*

❺ област *технологија.*

❻ напомене *Нераспрострањено. Најчешће се срећу облици *проширена реалност / проширена стварност.**

Ўвеличāнā ствāрнōст ж. р.

❶ дефиниција *комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом); технологија која ово омогућује*

❷ цитати Ovakva „**увеличана**” **stvarnost** pruža mogućnosti da turisti ili studenti interaktivno prate svoje arheološke obilaske, odnosno predavanja, na svakom lokalitetu primajući informacije i virtuelne predstave o njemu, digitalizovane putokaze koji posreduju između svetova (politika.rs, 18. 2. 2008); Позивајући се на *Engadget*, реч је о заиста чудесним наочарима које вам, за разлику од већине видео уређаја који се носе на глави, омогућавају да завирите и поред екрана који пројектују, чиме се отварају врата **увеличаној стварности** која се не ослања на минијатурне дисплеје (rts.rs, 27. 12. 2011); Nokia će uvesti LiveSigh tehnologiju, која се zasniva na visoko preciznim 3D mapama sveta, a nudi najpreciznije i najintuitivnije iskustvo **увеличане стварности** i koristi kameru telefona kako bi se svet otkrivao jednostavnim uperivanjem kamere telefona u željenom smeru (danas.rs, 26. 11. 2012).

❸ порекло према енгл. augmented reality.

❹ синоними аугментативна реалност, аугментативна стварност, аугментована реалност, аугментована стварност, аугментирана реалност, аугментирана стварност, допуњена реалност, допуњена стварност, измењена реалност, измењена стварност, побољшана реалност, побољшана стварност, повећана реалност, повећана стварност, појачана реалност, појачана стварност, проширена реалност, проширена стварност, увеличана реалност, увећана реалност, увећана стварност, унапређена реалност, унапређена стварност.

❺ област технологија.

❻ напомене Нераспрострањено. Најчешће се срећу облици *проширена реалност / проширена стварност*.

Ўвећāнā реāлнōст ж. р.

❶ дефиниција *комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом); технологија која ово омогућује*.

❷ цитати Osim što ćemo na taj način moći da se „prošetamo” kroz bilo koje mesto na svetu korišćenjem opreme za virtuelnu realnost (VR) i imamo osećaj kao da smo ga zaista posetili, biće omogućen još jedan fenomen. Radi se o drugoj sličnoj tehnologiji koja se naziva „proširena stvarnost” ili „uvećana realnost” (eng. augmented reality, AR) (telegraf.rs, 27. 4. 2019); Google je počeo sa formiranjem „Augmented Reality OS” tima, čiji će fokus biti na formiranju inovativnog uređaja za **uvećanu realnost** (AR) (nezavisne.com, 15. 12. 2021).

❸ порекло према енгл. augmented reality.

❹ синоними аугментативна реалност, аугментативна стварност, аугментована реалност, аугментована стварност, аугментирана реалност, аугментирана стварност, допуњена реалност, допуњена стварност, измењена реалност, измењена стварност, побољшана реалност, побољшана стварност, повећана реалност, повећана стварност, појачана реалност, појачана стварност, проширена реалност, проширена стварност, увеличана реалност, увеличана стварност, увећана стварност, унапређена реалност, унапређена стварност.

❺ област технологија.

❻ напомене Најчешће се срећу облици *проширена реалност* / *проширена стварност*.

увећана стварност ж. р.

❶ дефиниција *комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом); технологија која ово омогућује.*

❷ цитати Korišćenje virtuelne i **uvećane stvarnosti**, veštačke inteligencije i sensora može pomoći organizacijama da povećaju operativnu efikasnost i individualnu produktivnost, navodi se u izveštaju (novaekonomija.rs, 26. 6. 2019); **Uvećana stvarnost** (AR) u profesionalnom kontekstu pokazuje bolje rezultate od virtuelne realnosti (VR), naročito usled povoljnije i jednostavnije primene, pogotovo u oblastima marketinga, edukaciji i dizajniranju novih proizvoda, gde se prednost daje AR-u u odnosu na VR (etran.rs, 2022); **Uvećana stvarnost** (AR) je svoju direktnu primenu našla baš u stvarnom životu i koriste je brendovi iz različitih sfera i industrija – nekretnine, lepota, sport, moda i mnogih drugih (365lab.tech, 18. 7. 2024).

❸ порекло према енгл. augmented reality.

⑤ синоними *аугментативна реалност, аугментативна стварност, аугментована реалност, аугментована стварност, аугментирана реалност, аугментирана стварност, допуњена реалност, допуњена стварност, измењена реалност, измењена стварност, побољшана реалност, побољшана стварност, повећана реалност, повећана стварност, појачана реалност, појачана стварност, проширена реалност, проширена стварност, увеличана реалност, увеличана стварност, увећана реалност, унапређена реалност, унапређена стварност.*

⑥ област *технологија.*

⑧ напомене *Најчешће се срећу облици *проширена реалност / проширена стварност.**

уна̀прѐђенā реāлнōст ж. р.

① дефиниција *комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом); технологија која ово омогућује.*

② цитати **Unapredena realnost**, prepoznavanje slika i druge multimedijalne karakteristike bi mogle da postanu standard u budućim smart telefonima i tabletima a nastupajući NVIDIA Tegra 5 mobilni čip će imati karakteristike koje će moći da manipulišu ovakvim zahtevnim hardverskim mogućnostima (vesti.rs, 29. 7. 2013); U pitanju su naočare koje su negde na pola puta između Google Glassa i uobičajenih VR uređaja, a ono što ih razlikuje od dosad viđenog jeste to što su stakla na providna čime se postiže, po svemu viđenom, impresivan efekat „**unapredene realnosti**”. Korisnik HoloLensa vidi stvarni svet oko sebe u koji su umetnuti virtuelni delovi, koje projektuje takozvani HPU (Holographic Processing Unit) (b92.net, 22. 1. 2015); Teniseri su ljudi, a ne neki superheroji ili superzlikovci iz stripova, od krvi i mesa a ne od veštačkih vretena i legura, živi akteri pravog takmičenja a ne prikazi na ekranima ili neki idealizovani avatari iz kojih posredstvom **unapredene realnosti** izlazi prikaz statističkih podataka i tendencije ponašanja, a to je njihovim današnjim pratiocima ponekad neverovatno teško objasniti ili prikazati (kurir.rs, 11. 6. 2023).

③ порекло *према енгл. augmented reality.*

⑤ синоними *аугментативна реалност, аугментативна стварност, аугментована реалност, аугментована стварност, аугментирана реалност, аугментирана стварност, допуњена реалност, допуњена стварност, измењена реалност, измењена стварност, побољшана реалност,*

побољшана стварност, повећана реалност, повећана стварност, појачана реалност, појачана стварност, проширена реалност, проширена стварност, увеличана реалност, увеличана стварност, увећана реалност, увећана стварност, унапређена стварност.

⑥ област технологија.

⑧ напомене Најчешће се срећу облици *проширена реалност* / *проширена стварност*.

уна̀прѐђе́на̑ ства̀рност ж. р.

① дефиниција *комбиновање компјутерски створених садржаја (слике, звука, текста) и стварног света; доживљај, перцепција стварног света који је проширен, допуњен компјутерски створеним садржајима (сликом, звуком, текстом); технологија која ово омогућује.*

② цитати Uz pomoć najnovije tehnologije National Geographic će Beograđanima omogućiti da dožive upravo ovakva i slična iskustva! Nova AR tehnologija (Augmented Reality – **unapređena stvarnost**) predstavlja kombinovanje digitalnog sadržaja, u ovom slučaju atraktivnih animacija, sa slikom ambijenta u kome se posmatrač nalazi. Tako, gledajući u ekran ili monitor, posmatrač ima utisak da se oko njega dešavaju neke malo verovatne stvari (tracara.com, 13. 3. 2012); Nova AR tehnologija (od Augmented Reality, što znači uvećana ili **unapređena stvarnost**) predstavlja kombinovanje digitalnog sadržaja, u ovom slučaju atraktivnih animacija, sa slikom ambijenta u kome se posmatrač nalazi (telegraf.rs, 14. 3. 2012); **Unapređena** i virtuelna **stvarnost** dva su najvažnija trenda u poslednje vreme, ali samo će vreme pokazati da li će ove tehnologije doneti uticaj kakav se očekuje. MagicLeap je objavio najnoviji tizer za njihovu AR tehnologiju u okviru kojeg je prikazano virtuelno oružje postavljeno na pravi sto sa kojim korisnik može biti u interakciji, a tu su i YouTube i Gmail aplikacija za koje se čini da lebde u vazduhu, što ima za cilj da pokaže kako se **unapređena stvarnost** može koristiti i van igranja video igara (vesti.rs, 23. 3. 2015); „Virtualna i **unapređena stvarnost** pokušavaju da sustignu onu originalnu,” rekao je Redži Vots, komičar koji je u maju održao ceo VR nastup (vice.com, 17. 10. 2016); Znamo da štampa brzo napreduje zahvaljujući novim tehnologijama kao što su automatizacija, **unapređena stvarnost** i robotika, a upravo ti dodaci predstavljaju mogućnost za privlačenje novih talenata (bif.rs, 23. 2. 2021).

③ порекло према енгл. augmented reality.

⑤ синоними аугментативна реалност, аугментативна стварност, аугментована реалност, аугментована стварност, аугментирана реалност, аугментирана стварност, допуњена реалност, допуњена ствар-

ност, измењена реалност, измењена стварност, побољшана реалност, побољшана стварност, повећана реалност, повећана стварност, појачана реалност, појачана стварност, проширена реалност, проширена стварност, увеличана реалност, увеличана стварност, увећана реалност, увећана стварност, унапређена реалност.

⑥ област технологија.

③ напомене Најчешће се срећу облици *проширена реалност / проширена стварност*.

уцењивачки софтвер и уцењивачки софтвер м. р.

① дефиниција *врста злонамерног софтвера који се користи за изнуђивање новца тако што уништава критичне податке или системе на нападнутом компјутеру или спречава корисника компјутера да приступи подацима на сопственом компјутеру док нападачима не плати откуп.*

② цитати Osnove ransomvera: Šta je ransomver (**ucenjivački softver**) i kako da zaštitite svoje poslovanje? / Vašu organizaciju pogađa ransomver. Odmah se postavlja milion pitanja: Šta je ransomver? Koje mašine inficira? Šta je uzrok nastanka problema? Kakav je plan oporavka? Kako možemo da sprečimo da se to desi u budućnosti? (ibis-solutions.rs, 15. 7. 2021); Сајбер криминалци који користе **уцењивачки софтвер** су у 2023. години украли 1,1 милијарду долара од организација и компанија који су били на њиховом удару, објавила је њујоршка агенција Чејнализис (gradskeinfo.rs, 19. 2. 2024); **Ucenjivački softver** је vrsta štetnog softvera koji ograničava pristup računarskom sistemu ili pohranjenim podacima i traži visoku otkupninu da bi ponovo omogućio pristup (biznis.telegraf.rs, 19. 2. 2024); Ransomware (Рансомвер, **Уцењивачки софтвер**) / Рансомвер је врста злонамерног софтвера (в. Malware) који закључава или шифрира рачунар жртве и уценом захтева плаћање за дешифровање рачунара. Рачунар се инфицира рансомвером путем прилога уз поруку е-поште (в. E-mail) или посетом зараженим веб-локацијама (в. Web location). Потом се покреће промена параметра за приступ жртве рачунару или шифровање датотека и директоријума на уређају жртве и повезаним уређајима. Нападач обавештава жртву о ситуацији и даје упутства за плаћање уцене, што се најчешће захтева у биткоинима (в. Bitcoin), због анонимности трансакције (resnikinterneta.rs); **КАКО ИЗБЕЋИ ДА ВАС УХВАТИ UCENJIVAČKI SOFTVER / Ucenjivački softveri** još uvek hvataju preduzeća, uprkos činjenici da postoje prilično jednostavni metodi da se to izbegne. Još od upozorenja na niz zlonamernih softvera po imenu Cryptolocker koji je postao toliki problem krajem 2013, tako da je Certs objavio uputstvo kako da se spreči

inficiranje i šta da se radi ako ste inficirani, **ucenjivački softver** predstavlja brigu. Cryptolocker je bio samo jedan od više sojeva **ucenjivačkih softvera** (engl. ransomware), a sledili su razni drugi Cryptowall i Crypto-Defense sa napadima kako na preduzeća, tako i na potrošače; Princip je da zlonamerni softver šifruje fajlove na sistemskom fiksnom disku koristeći neprobojan ključ, pa napadač dešifruje te fajlove tek ako se plati otкуп, obično u nekoj onlajn valuti, kao što je Bitcoin. Većina **ucenjivačkih softvera** se isporučuje putem e-pošte, kaže Jens Monrad, sistem inženjer u firmi FireEye. On potvrđuje da se **ucenjivački softver** obično isporučuje putem e-pošte i deluje bezopasno, uobičajeni sadržaj je obaveštenje o dostavi od kompanija za isporuku (raf.edu.rs).

⑤ синоними рансомвер, ренсомвер.

⑥ област информационе технологије, криминал.

Ф

фа̀бинг м. р.

❶ дефиниција *друштвена појава која се огледа у честом гледању у мобилни телефон или неки други сличан електронски уређај у току комуникације, контакта, дружења с другом особом или особама.*

❷ цитати Šta je **fabing** zbog kojeg propadaju savremeni brakovi i veze? / Koliko puta legnete sa partnerom/partnerkom u krevet i prvo što uradite jeste da uzmete telefon ili dođete sa posla i tokom porodičnog ručka gledate zanimljive snimke sa društvenih mreža. Ovo ponašanje je svrstano u fenomen pod nazivom **fabing** koji, po rečima stručnjaka, postaje jedan od vodećih razloga zbog kog „umiru” savremeni brakovi (n1info.rs, 8. 9. 2023).

❸ порекло енгл. phubbing.

❹ варијанте фобинг, фубинг.

❺ синоними фабинговање, фабовање.

❻ област друштво.

фа̀бинговање с. р.

❶ дефиниција *друштвена појава која се огледа у честом гледању у мобилни телефон или неки други сличан електронски уређај у току комуникације, контакта, дружења с другом особом или особама.*

❷ цитати **Fabing** (engl. phubbing) je čin odbijanja nekoga sa kim razgovarate lično da biste se posvetili sadržajima na svom telefonu. Ovaj termin je prvi put skovan u maju 2012, kada je jedna australijska reklamna agencija upotrebila ovu reč da opiše rastući fenomen ljudi koji ignorišu svoje partnere, prijatelje ili porodicu koji sede pored ili ispred njih kako bi „skrolovali” svoje telefone (vojvodinauzivo.rs, 18. 5. 2023); **Fabing** je prekršaj etikacije koji se sastoji u tome da se sagovorniku pokaže da je manje važan od vašeg pametnog mobilnog telefona (engleska reč phubbing je kombinacija reči phone – telefon i reči snubbing – odbacivanje, odbijanje). Sagovornik nešto priča, a vi počinjete da tvitujete, ne gledate ga u oči, stavljate do znanja da davi, da vas ne interesuju ni to što priča ni njegov izraz lica, ni gestikulacija, ni govor tela ni on (vreme.com, 7. 8.

2013); Brojnim bolestima od kojih obolevaju i umiru savremeni brakovi pridružila se još jedna, koja je već dostigla razmere pandemije. Gde god je stigao mobilni telefon, stigla je i ta bolest, piše portal „To sam ja”. Dobila je ime phubbing (**fabing**). Reč je skovala australijska marketinška agencija još 2012. za ime svoje kampanje Stop Phubbing (Prestani da fabuješ). Nastala je spajanjem engleske reči za telefon – phone i reči snubbing, koja u kolokvijalnom govoru ima značenje ignorisati, „laditi” nekoga (nsuzivo.rs, 7. 9. 2023); Kako izgleda **fabingovanje** u braku ili vezi? Na primer ukoliko svom partneru ili partnerki prepričavate dan na poslu, nekom problemu koji vas muči ili pak nečemu lepom što vam se dogodilo, a on ili ona na pola priče ili sve vreme gleda u telefon i kucka po njemu. Iako ste fizički jedno pored drugog, druga strana nije prisutna – njena pažnja usresređena je na mobilni telefon (boljionline.rs); Iako se „**fabing**” čini kao naizgled bezopasno ponašanje, ono zapravo često nepovoljno utiče na decu, pogrešno oblikujući njihovo poimanje socijalnih interakcija, zdravih odnosa i pažnje. Prema nedavnoj studiji, deca čiji roditelji „fabuju” razvila su visoku socijalnu anksioznost i nisku samokontrolu. Takođe, istraživanje je pokazalo da se veliki broj dece oseća odbačeno i zanemareno (cnzd.rs).

- ③ порекло према енгл. phubbing.
- ⑤ синоними фабинг, фабовање, фобинг, фубинг.
- ⑥ област друштво.
- ⑧ напомене Нераспрострањено.

фа̀бовāње с. р.

① дефиниција *друштвена појава која се огледа у честом гледању у мобилни телефон или неки други сличан електронски уређај у току комуникације, контакта, дружења с другом особом или особама.*

② цитати Друга tačka koju Terkl navodi odnosi se na posezanje za telefonima u trenucima kad nas dešavanja u stvarnom svetu ne zanimaju, što se odnosi i na socijalne interakcije. Kao ilustraciju ona navodi primer **fabovanja** (eng. phubbing), to jest ignorisanja sagovornika usled zaokupljenosti telefonom, što se nadovezuje na tezu Kušleva i saradnika da telefoni služe kao distrakcija osobama, što negativno utiče na kvalitet socijalne interakcije i osećaja povezanosti, ujedno i jednog od centralnih termina u radu Šeri Terkl (danas.rs, 20. 3. 2021); Mrežama već odavno kruže fotografije tinejdžera koji sede u kafiću za istim stolom i svako gleda u svoj mobilni telefon. Tinejdžerima to može i da se oprost, jer oni ne znaju za samokontrolu. Ali, sve je više zrelih, porodičnih ljudi koji ne uspevaju da se uzdrže od **fabovanja** svog partnera (informer.rs, 26. 8. 2023);

Причате свом партнеру шта вам се десило на послу, какав проблем има ваша пријатељица или како сте се изнервирани на шалтеру, а у пола ваше приче он узима свој смартфон и нешто куцка по њему. Иако је ваш партнер и даље физички с вама, он више није присутан. Његова пажња преселила се у мобилни телефон. Наравно, реаговаћете. Он ће се, наравно, праведнички правдати да је само одговорио пријатељу на управо приспелу поруку. Али, без обзира на сва оправдања, ово је речити пример **фабовања** у браку. Оног тренутка кад је свој поглед и пажњу преусмерио на телефон, он је нужно вас и оно што му говорите „ставио на холд”. И није онда чудно што сте се осетили повређено или, као што сама реч фабинг каже – олађено (sd.rs, 27. 9. 2023).

- ③ порекло према енгл. phubbing.
- ⑤ синоними фабинг, фабинговање, фобинг, фубинг.
- ⑥ област друштво.

фабовати, -бујем сврш. и несврш.

① дефиниција *често гледати у мобилни телефон или неки други сличан електронски уређај у току комуникације, контакта, дружења с другом особом или особама.*

② цитати Када се састанете са партнером или пријатељем, а он више обраћа пажњу на друштвене мреже него на вас, вероватно се осећате исфрустрирано и незадовољно. У овим тренуцима, телефон је нежељени „гост” у односу. Сигурно не желите да се осећате као да вас саговорник не примећује (то јест, да вас „**фабује**”), јер је „хипнотисана” својим уређајем, али шта би требало да кажете у овој ситуацији, а да се интеракција не претвори у конфликт? (rt.rs, 16. 3. 2024); DA LI „**FABUJETE**” SVOJU DECU? [...] / Dete koje je izloženo „fabingu” i samo će početi da „**fabuje**” (blic.rs, 1. 7. 2024): Iako se „fabing” čini kao naizgled bezopasno ponašanje, ono zapravo često nepovoljno utiče na decu, pogrešno oblikujući njihovo poimanje socijalnih interakcija, zdravih odnosa i pažnje. Prema nedavnoj studiji, deca čiji roditelji „**fabuju**” razvila su visoku socijalnu anksioznost i nisku samokontrolu. Takođe, istraživanje je pokazalo da se veliki broj dece oseća odbačeno i zanemareno (cnzd.rs).

- ③ порекло према енгл. to phub.
- ⑥ област друштво.
- ⑧ напомене Нераспрострањено.

фанготера̀пија ж. р.

❶ дефиниција *третман загрејаним лековитим блатом ради опуштања мишића, ублажавања болова у леђима и зглобовима, побољшања циркулације и детоксикације.*

❷ цитати Италија: **fango terapija** за relaksiranje „Fango” је италијанска реч за „blato”. Ова терапија проширила се с Римским царством, а третмани и облоге од блата постали су спа-третмани širom света. Иако различите врсте блата имају различита својства, **fango terapija** је најефектнија као нежно средство за чишћење и има опуштајуће, antistresno деловање. Хронични стрес погађа имунолошки систем и узрокује висок крвни притисак умор, слабо ментално здравље, па чак и срчане болести, а терапија блатом може помоћи (sputnikportal.rs, 4. 3. 2020); **Fango terapija** се користи као подршка физиотерапији и посебно је корисна код болова у леђима и зглобовима. Поред тога, овај облик терапије ублажава тврдо напетост мишића (hydrojettale.rs). **Fangoterapija** / Третман загрејаним лековитим блатом у циљу опуштања мишића, побољшања циркулације, као и детоксификације (putujemo.info); На бази ових елемената развио се здравствени туризам који тренутно представља доминантан вид туризма у овој банји. Лечење у банји се одвија под сталним надзором лекара, а терапијски третмани који се у њој примењују су: - balneo-терапија - **fango-терапија**. - kreno-терапија - peloidna-терапија (soko-banja.org).

❸ порекло енгл. fango therapy.

❹ област МЕДИЦИНА.

фандрџинг м. р.

❶ дефиниција *процес тражења дародаваца и прикупљања новчаних и материјалних средстава за потребе организације или одређеног пројекта.*

❷ цитати Према подацима Stejt departmenta SAD, од 30 организација које су званично признате за терористичке, 10 има штабове у Лондону, још 15 „основне операције и **fandrajzing** врши у британском главном граду” (intermagazin.rs, 15. 8. 2013); У домену спорта **fandrajzing** (Fundraising) представља збир процеса који имају за циљ обезбеђивање средстава како новчаних тако и материјалних. Путем преговарања и прикупљања **fandrajzing** може обезбедити додатна средства ван редовних буџетских токова. Ова средства могу бити било која средства која имају неку вредност за спортску организацију (нпр. новач, опрема, услуга) и прикупљају се путем донација. Главни разлог коришћења **fandrajzinga** је да се побољша финансијска основа спортске организације (savremenisport.com, 15. 6. 2014); Ако су маркетинг и **fandrajzing** у Србији прилично развијени, важност

inovacija u zemlji su spoznali ne tako davno – ranije je dominirala tačka gledišta da mala zemlja ne može da razvija ovu sferu. Da istaknem da se podrška malog i srednjeg biznisa u Rusiji nalazi na višem nivou nego u Srbiji (mojenovosti.com, 17. 7. 2014).

③ порекло енгл. fundraising.

④ варијанте фандрејзинг.

⑦ детерминативи Такође, pokrenuli/e smo i **fandrajzing** kampanju „Podrži devojčice programerke iz Odžaka” kroz koju smo sakupili 1.090.170,00 RSD, što je trostruko veći iznos od potrebnog za pripremu i odlazak devojčica na takmičenje (irida.rs).

⑥ област ПОСЛОВАЊЕ.

⑧ напомене Нераспрострањено. Предност треба дати варијанти *фандрејзинг* јер је ближа изговору оригиналног назива.

фандрејзинг м. р.

① дефиниција *процес тражења дародаваца и прикупљања новчаних и материјалних средстава за потребе организације или одређеног пројекта.*

② цитати **Фандрејзинг** је процес преговарања и прикупљања прихода кроз филантропију, приватне донације, наплаћивање услуга, инвестиције и сл. Основа је обезбеђења средстава за финансирање невладиног сектора, али се **фандрејзингом** баве и државне институције у случајевима сложенијих програма, кампања и спровођења стратегија (dobrevesti.rs, 8. 1. 2016); Obezbeđivanje sredstava, **fandrejzing**, mere pribavljanja novca, moljakanje – kako god da nazovemo ovaj fenomen – činjenica je da on predstavlja jedan od najvažnijih zadataka neprofitnih organizacija (clio.rs); Trening je predstavljao praktični kurs za predstavnice različitih organizacija civilnog društva u cilju njihovog kontinuiranog profesionalnog razvoja u oblasti **fandrejzingsa**. Tokom dva dana učesnice su imale mogućnost da prošire veštine i znanja o tome kako se piše predlog projekta za finansiranje, koji odgovara većini prioriteta i zahteva institucionalnih donatora (astra.rs).

③ порекло енгл. fundraising.

④ варијанте фандрајзинг.

⑥ област ПОСЛОВАЊЕ.

⑦ детерминативи Program Perspektiva za održivost ima za cilj da podstakne organizacije civilnog društva, kao i mreže organizacija da strateški promišljaju i koriste inovativne filantropske i **fandrejzing** prakse kako bi postale dugoročno održive i poslužile kao model ostalim organizacijama civilnog društva u postizanju održivosti (konkursire-giona.net, 1, 10.

2013); FundCon – први национални **фандрејзинг** конгрес (omladinskenovine.rs, 17. 12. 2018); Tokom prvih 6 meseci, platforma će omogućiti pojedincima da započnu svoje **fandrejzing** kampanje i motivišu svoju sredinu da podrži rad BELhospice centra, a potom će platforma biti dostupna i drugim dobrotvornim organizacijama u Srbiji (pcpress.rs, 24. 3. 2015); Мрчендајзер и **фандрејзинг** менаџер – најзвучнији називи за нимања (rtvbiser.rs, 5. 2. 2020).

⑧ напомене Нераспрострањено. Предност треба дати варијанти *фандрејзинг* јер је ближа изговору оригиналног назива.

фармакопунктура ж. р.

① дефиниција *терапијска метода која комбинује акупунктуру и фармакологију, при чему се лекови на биљној основи убризгавају у специфичне акупунктурне тачке на телу.*

② цитати У суботу 7. октобра у 18 часова одржаће се у Читаоници Градске библиотеке предавање специјалиста традиционалне кинеске медицине Luo Džimina и Liju Lijen о различитим видовима традиционалног лећења у Кини (akupunktura, tuina masaža, moksibuciona terapija, **farmakopunktura**, terapija trakcijom i elektroterapija) (kultura.novisad.rs, 4. 10. 2017); **Farmakopunktura** (kolagena) код повреде медијалног мениска уз комбинацију са тецар терапијом даје брзе резултате у отклањању бола и регенерацији повреде (facebook.com, 8. 11. 2018); ШТА ЈЕ АКУПУНКТУРА? Акупунктура је метода избора у сузбијању и лећењу великог броја болних стања. Из класичне акупунктуре у последње време су се развиле и друге врсте акупунктуре као што су аурikulопунктура, акупунктурна аналеџија, краниопунктура, **farmakopunktura** итд. (healthclub.rs); Акупунктура у виду **farmakopunktуре** има позитивне терапијске ефекте посебно у третману неуралгија (fedorabg.bg.ac.rs).

⑥ област МЕДИЦИНА.

флåtфõрма ж. р.

① дефиниција *равна потплата, платформа на ципели или сандали; ципела или сандала са овом врстом платформе.*

② цитати Vesele sedamdesete су поново у modi. Модни диктат за предстојеће пролеће, осим farmerki, подразумева сандале са посебним обликом платформе, односно **flatforme**, како их називају (zena.blic.rs, 11. 2. 2011); Равне платформе или „**flatforme**” могу бити опасне по здравље. One су нефлексибилне због чега је ходанје на неравним површинама отежано па је и већи ризик од повреда, нарочито уганућа чланка (lepotaizdravlje.rs, 4. 7. 2014); Superleksikon: Zнate li šta су **flatforme**? (youtu-

be.com); Viktorija Bekam (Victoria Beckham), koju mnogi smatraju ikonom stila, ali i trendseterkom, definitivno je pogrešila u izboru cipela za kraljevsko venčanje, jer smo vrtoглаve potpetice ostavili u prethodnoj sezoni. Danas nosimo **flatforme** (wannabemagazine.com); **Flatforme**: Naziv je igra reči – platforma na ravnoj cipeli ili sandali. Iako su bile najpopularnije tokom devedesetih, za **flatforme** možemo da „krivimo” osamdesete i Vivijen Vestvud (Vivienne Westwood). Koliko su danas in pokazale su revije modnih kuća Chanel, Phillip Lim, Michael Kors, pa i modna imeprija Alexander McQueen. Najčešće su **flatforme** kombinovane sa haljinama cvetnog dezena, inspirisane sedamdesetim, ženstvene, lagane i lepršave (wannabemagazine.com).

③ порекло енгл. flatform < flat + (plat)form.

⑥ област мода.

флекситаризам, -зма м. р.

① дефиниција *начин исхране који се првенствено заснива на биљној храни, али дозвољава повремену конзумацију меса и рибе.*

② цитати Vegetarijanizam, veganizam, **fleksitarizam**, pesketarijanizam i ostale denominacije (vukajlija.com); Uravnotežena, zdrava i raznovrsna ishrana koja je bazirana na namirnicama biljnog porekla, ali ne eliminiše ni životinjsku hranu zove se **fleksitarizam** (nedeljnik.rs, 14. 10. 2021); I, šta nam preostaje? Možda **fleksitarizam**?! Šta, sad ne znate da li se to maže na leba? (nin.rs, 20. 9. 2023); **Fleksitarizam**, vegetarijanstvo, veganstvo i vegetarijanska hrana / Razlika između biljne ishrane i stila ishrane? (bonduelle.rs); **Fleksitarizam** tj. manja konzumacija mesa je trend u mnogim zemljama sveta – čak i ako ove zemlje pokrivaju samo deo celokupne svetske populacije (terra.horsch.com).

③ порекло енгл. flexitarianism.

⑤ синоними полувеганство, полувеганизам, полувегетаријанство, семивегетаријанство, флекситаријанство.

⑥ област исхрана.

флекситаријанац, -нца м. р.

① дефиниција *особа чија се исхрана првенствено заснива на биљној храни, али повремено конзумира (живинско) месо и рибу.*

② цитати Zašto smo spominjali veganstvo? Odgovor je prilično jednostavan. Zajednička osobina vegana i **fleksitarijanaca** jeste modifikacija unosa mesa (telegraf.rs, 4. 10. 2021); Ako jedeš meso, potrebno je da ga konzumiraš svaki dan, u suprotnom nećeš imati snage, ne unosiš dovoljno

nutritivnih vrednosti, malo ti je da jedeš samo jednom do dva puta nedeljno... **Fleksitarijanci** se sa ovim shvatanjima ne bi složili (nedeljnik.rs, 14. 10. 2021); Naime, pojavio se novi pokret koji je kombinacija vegetarijanaca, ali i fleksibilnog oblika ishrane – **fleksitarijanci** (danas.rs, 13. 7. 2022); Bilo da ste vegetarijanac, vegan, **fleksitarijanac** ili jedete sve, Vegge Vodič vam pomaže u pripremi izbalansiranih obroka koji će vam obezbediti sve potrebne makronutrijente (proteine, ugljene hidrate, masti), kao i odgovarajuću količinu mikronutrijenata (vitamina i minerala) (nestle.rs); Sledeći nivo (napredni **fleksitarijanac**) slede vegetarijansku dijetu tri ili četiri dana nedeljno i konzumiraju ne više od 500 grama mesa tokom preostalih dana (smrsajbrzo.rs).

❸ порекло енгл. flexitarian.

❺ синоними полувеган, полувегетаријанац, семивегетаријанац, флекситарист(а).

❻ област исхрана.

флекситаријанизам, -зма м. р.

❶ дефиниција *начин исхране који се првенствено заснива на биљној храни, али дозвољава повремену конзумацију меса и рибе.*

❷ цитати Како је најавио амерички ланац здраве хране „Whole Foods”, водећи тренд у исхрани 2017. године, неће бити хроно исхрана, већ **флекситаријанизам**. **Флекситаријанизам** није нов начин исхране, али постепено постаје све популарнији. Ради се о томе да већином, али не искључиво, једете веганску или вегетеријанску храну, а избегавате месо (sd.rs, 15. 12. 2016); Чињеница је да више обраћамо пажњу на оно што једемо, а опште је познато да се љубитељи добре хране у све већем броју окрећу флекситаријанској дијети. Она подразумева исхрану на бази биља, уз повремену конзумацију меса и животињских производа, а циљ **флекситаријанизма** је да успостави преко потребан баланс влакана, витамина и протеина (novosti.rs, 22. 12. 2022); **Fleksitarijanizam** или „poluvegetarijanstvo” је ishrana bazirana primarno na namirnicama biljnog porekla, uz povremeno uključivanje mesa i ribe u jelovnik. Posebnost ove ishrane je njena fleksibilnost a savršena je ukoliko se želite rešiti suvišnih kilograma (estetic.rs, 14. 3. 2024).

❸ порекло енгл. flexitarianism.

❺ синоними полувеганство, полувеганизам, полувегетаријанство, семивегетаријанство, флекситаријанство.

❻ област исхрана.

флекситаријанка ж. р.

❶ дефиниција *женска особа флекситарјанац (= особа чија се исхрана првенствено заснива на биљној храни, али повремено конзумира (живинско) месо и рибу).*

❷ цитати Da krenem od sebe: godinama sam bila vegetarijanka (etički razlozi), a i sada na mom jelovniku dominira biljna ishrana, mada ponekad pojedem supu, onu bistru, od kostiju, zbog kolagena. Pretpostavljam da se može reći da sam **fleksitarijanka**? (lepotaizdravlje.rs, 16. 2. 2021); Њена исхрана се првенствено састојала од воћа и поврћа, али је као **флекситарјанка** конзумирала мале количине рибе и меса (sr.gastro-mium.com); Ja sam **Fleksitarijanka!** (zdrava-dijeta.com).

❸ порекло према енгл. flexitarian.

❹ област исхрана.

❺ напомене Нераспрострањено.

флекситаријански, -а, -о

❶ дефиниција *који се односи на флекситарјанство (=начин исхране који се првенствено заснива на биљној храни, али дозвољава повремену конзумацију меса и рибе) и флекситарјанце (= особе чија се исхрана првенствено заснива на биљној храни, уз повремено конзумирање меса и рибе).*

❷ цитати Poznato je da stroge, mučne i rigorozne dijete uglavnom iscrpljuju i loše utiču na psihi, većina vas je nervozna, a opet rezultati dolaze sporo i budu kratkotrajni. Da nije sve tako crno „pobrinula” se **Fleksitarijanska** dijeta (zena.blic.rs, 15. 5. 2021); **Fleksitarijanski** izazov / Jedite 5 porcija povrća i voća dnevno (jedna porcija je šoljica seckanog povrća ili jedna voćka, pri čemu insistiramo na povrću, a manje na voću zbog količine šećera) (kurir.rs, 6. 10. 2021); UKOLIKO bi iz zdravstvenih razloga trebalo da smanjite unos mesa onda je za vas idealan **fleksitarijanski** način ishrane. Ova reč nastala je od kombinacije reči „fleksibilan” i „vegetarijanac” (novosti.rs, 6. 6. 2022); **Fleksitarijanski** pristup ishrani je lako pratiti jer nema velikih ograničenja. U pitanju nije rigorozna dijeta već zdraviji i održiviji način ishrane, objašnjavaju stručnjaci (citymagazine.danas.rs, 8. 8. 2022).

❸ порекло према енгл. flexitarian.

❹ област област.

флекситаријанство с. р.

❶ дефиниција *начин исхране који се првенствено заснива на биљној храни, али дозвољава повремену конзумацију меса и рибе.*

❷ цитати **Fleksitarijanstvo** je slobodniji način ishrane, koji vodi ka smanjenju životinjskih namirnica, a pre svega mesa (telegraf.rs, 4. 10. 2021); **Fleksitarijanstvo** ili „poluvegetarijanstvo” je ishrana bazirana primarno na namirnicama biljnog porekla, uz povremeno uključivanje mesa i ribe u jelovnik (espresso.co.rs, 27. 12. 2021); **Fleksitarijanstvo** je termin koji je nedavno nastao kako bi opisao dijetu onih koji se pretežno hrane kao vegetarijanci, ali ponekad jedu i meso (bonapeti.rs).

❸ порекло према енгл. flexitarianism.

❹ синоними полувеганство, полувеганизам, полувегетаријанство, семивегетаријанство, флекситаријанизам.

❺ област исхрана.

флекситарист(а), -ѐ м. р.

❶ дефиниција *особа чија се исхрана првенствено заснива на биљној храни, али повремено конзумира (живинско) месо и рибу.*

❷ цитати Као што је горе споменуто, полу-вегетаријанац, познат и као флекситариста, ограничава потрошњу меса на одређене дане или допушта одређену врсту меса у исхрани (feelgoodpal.com, 13. 5. 2023).

❸ порекло према енгл. flexitarian.

❹ синоними полувеган, полувегетаријанац, семивегетаријанац, флекситаријанац.

❺ област исхрана.

❻ напомене Нераспрострањено.

флòтел, -ѐла м. р.

❶ дефиниција *плутајућа платформа укотвљена на мору, језеру или реци, на којој је изграђена зграда која служи као хотел.*

❷ цитати Описивање **flotela** može zvučati romantično, skoro pa kao medeni mesec na Karibima... može da bude, a ne mora da znači. Zamislite plutajući hotel zakačen za radno mesto, a radno mesto platforma za vađenje nafte negde na severu ili u Meksičkom zalivu ili u Nigeriji, na domaku Južne Amerike... (novaekonomija.rs, 30. 6. 2017); **Flotel** Evropa postao je privremeni dom za hiljadu ljudi dok su čekali odluke o njihovim zahtevima za azil. Među njima je bio i 12-godišnji dečak Vladimir, koji je

pobegao iz Sarajeva s majkom i starijim bratom. Proveli su dve godine u limbu **Flotela** Europe (danubeogradu.rs, 10. 11. 2021); Poluuronjiva platforma (semi-submersible) za smeštaj 500 ljudi u stvari je ploveći hotel tj. **flotel** (floatel/floating hotel), višespratnica na vodi kao čelično ostrvo usred nekog okeana ili mora. Toliko je velika da nemaš utisak da je plovilo, nego zgrada, hangar na usamljenoj planini. Kosmopoliten nije jedan i jedini na planeti, ali je redak brodograđevni poduhvat, ne raste svaki dan u nekom brodogradilištu (novaekonomija.rs).

❸ порекло енгл. flotel < flo(at) + (ho)tel.

❺ синоними плутајући хотел.

❻ област туризам, угоститељство.

фòбинг м. р.

❶ дефиниција *друштвена појава која се огледа у честом гледању у мобилни телефон или неки други сличан електронски уређај у току комуникације, контакта, дружења с другом особом или особама.*

❷ цитати А сада се чини да је идентификовано ново понашање – „**fo-bing**” или „telefonsko ignorisanje” – kad ljudi prekidaju konverzaciju sa drugima u svojoj blizini dok pričaju ili se dopisuju putem telefona. Ako dvoje ljudi to rade jedno drugom, reč je o dvostrukom **fobingu**. U novoj studiji istraživači ispituju uticaj koji bi **fobing** mogao imati na brakove (nauka.telegraf.rs, 20. 7. 2023).

❸ порекло енгл. phubbing.

❹ варијанте фабинг, фубинг.

❺ синоними фабинговање, фабовање.

❻ област друштво.

❸ напомене Нераспрострањено. Предност треба дати варијанти *фабинг*, која се среће неупоредиво чешће, а и ближа је изговору оригиналног назива.

фр̀анцѹска̀ дијѣта ж. р.

❶ дефиниција *режим исхране заснован на високом уносу протеина уз уграничен унос угљених хидрата и масти, који је осмислио француски дијететичар и нутрициониста Пјер Дукан ради брзог губитка телесне тежине и дугорочног одржавања постигнуте тежине.*

❷ цитати **Francuska** ili Dukan **dijeta** predstavlja način ishrane koji je osmislio i usavršio Pjer Dukan, francuski doktor, vrhunski dijetetičar i nutricionista, a danas predstavlja jednu od najpopularnijih dijeta na svetu

(zadovoljna.nova.rs, 24. 1. 2024); Jedete sve, a mršavite? Trajni gubitak kilograma garantuje **francuska dijeta** koja je postala svetski hit / (hello-magazin.rs, 17. 1. 2024); U efikasnost **francuske dijete** kunu se mnoge poznate ličnosti kao što su Kejt Midlton, Dženifer Lopez, Penelope Kruz i mnoge druge (antenam.net; 26. 1. 2024); Dukanova dijeta je vrsta, baš kao što je i dijeta sa jajima. Poznata je još kao i **Francuska dijeta** (minutzamene.com).

⑤ синоними Дукан дијета.

⑥ област исхрана.

фубинг м. р.

① дефиниција *друштвена појава која се огледа у честом гледању у мобилни телефон или неки други сличан електронски уређај у току комуникације, контакта, дружења с другом особом или особама.*

② цитати *Znaš li da nova opaka pošast današnjice, čačkanje po telefonu dok razgovaramo s nekim ima svoj zvanični naziv – phubbing? / [...] Fabing? **Fubing?** Zovimo ga kako god želimo, ali priznajmo da smo manje više globalno njegove žrtve! Phubbing je praksa ometanja komunikacije sa drugima kroz korišćenje naših mobilnih telefona. Svi smo se našli u toj poziciji, ili kao žrtva ili kao izvršilac. Možda se više ni ne sećamo kada smo postali toliko opčinjeni tehnologijom – pametni telefon postao je tako normalan deo života da ga ni ne doživljavamo kao neki eksterni deo nas. Međutim, istraživačke studije otkrivaju duboki uticaj koji phubbing može imati na naše odnose i blagostanje (moodiranje.com, 23. 5. 2019); U prošlom članku smo pričali o tome da nas **FUBING** (phubbing), zavisnost od interneta, isključuje i udaljava čak i od nas samih (moodiranje.com, 23. 5. 2019).*

③ порекло енгл. phubbing.

④ варијанте фабинг, фобинг.

⑤ синоними фабинговање, фабовање.

⑥ област друштво.

⑧ напомене Нераспрострањено. Предност треба дати варијанти *фабинг*, која се среће неупоредиво чешће, а и ближа је изговору оригиналног назива.

фулѐрѐн, -ѐна м. р.

① дефиниција *трећа алотропска модификација угљеника, поред графита и дијаманта, која има молекуле од шездесет атома распоређених у полиедар.*

❷ цитати **Fuleren** je molekul sastavljen od 60 atoma ugljenika, sferičnog oblika, koji najviše podseća na čuvenu fudbalsku loptu „buba maru” – sastavljenu od petouglova i šestouglova. Ništa u vezi sa ovim molekulom nije uobičajeno, pa ni naziv. Svoje ime **fuleren** ili „bakminsterfuleren” duguje ni manje ni više nego arhitekti (avantartmagazin.com, 16. 7. 2016); **Fuleren** je treća alotropska modifikacija ugljenika otkrivena 1985. godine, kada je pukom igrom slučaja laserski sintetizovan molekul C60. Ovaj molekul sadrži 60 atoma ugljenika. Gradi kristalnu formu koja spada u najveći rang uređenosti (slideshare.net); Otkriće molekula C60 svrstava se u red najznačajnijih događaja u modemoj nauci, jer se proučavanjem **fulerena** povezuju različite naučne discipline. Molekul C60 je najznačajniji predstavnik **fulerena** i predstavlja novu formu ugljenika, pored grafita i dijamanta (df.uns.ac.rs); Fizičke osobine: **Fulereni** su crni ili smeđi kristalinični prahovi čvršći od dijamanta, ali kada se kristališe, kristalna rešetka mu je meka skoro kao kod grafita (prezi.com).

❸ порекло енгл. fullerene.

❹ област наука, технологија.

футгольф м. р.

❶ дефиниција *игра која се игра на терену за голф и у којој се фудбалска лопта ударцима ногом убацује у велике рупе, а циљ игре је да се лопта убаца у све рупе са што мање удараца.*

❷ цитати Tajger Poketino: Budućnost mu je u – futgolfu (VIDEO) (vesti-online.com, 21. 12. 2019); SLOVACI SIPAJU SO NA RANU SPLIĆANIMA Izbacili smo Hajduk vežbanjem **futgolfa** (maxbetsport.rs, 16. 8. 2024); „Budalaština” koju bismo rado probali: **Futgolf!** (VIDEO). Rupa je malo veća nego ona u tradicionalnom golfu, lopta nam je dobro poznata (mozzartsport.com).

❸ порекло енгл. footgolf.

❹ област спорт.

❸ напомене Нераспрострањено.

X

хајлоу-аеџбик м. р.

❶ дефиниција *врста аеробног вежбања код којег се периоди интензивних вежби смењују с периодима лакших вежби како би се тренинг прилагодио кондицији и способностима вежбача.*

❷ цитати Na pitanje koji je vaš omiljeni oblik grupne fizičke aktivnosti, uzorak od 3201 anketiranog posetioca sajta www.fitnes.com glasalo je za aerobik. Najpopularnija vrsta aerobnog vežbanja jeste kikkoks aerobik, za koji se izjasnilo 38,70 odsto ispitanika, zatim step aerobik (22,07%), **haj/lou aerobik** (17,32%), spinning (14,25%) i džezersajz (7,69) (vreme.com); Bavila se različitim oblicima fitness programa, među kojima su pilates, step aerobik, **haj-lou, aerobik**, joga, džezersajz i njihove kombinacije (alo.rs); U priručniku je najpre dat kratak osvrt na one segmente antropološkog statusa na koje se aerobik vežbanjem može uticati, potom je definisan fitness, zatim su date mnogobrojne informacije o aerobiku, s akcentom na **haj-lou** i step **aerobik**, kao dva najpopularnija njegova vida danas (knjige.pravac.com); Prigodan uzorak je činilo 149 studenata muškog pola prve godine Fakulteta fizičke kulture u Novom Sadu, koji redovno pohađaju nastavu na predmetu Antropomotorika i prosečne starosti 19 godina, podeljenih u dve eksperimentalne grupe, koje su radile po modelu **haj-lou** (52 studenta) i step **aerobika** (54 studenta), i jednu kontrolnu grupu (43 studenta), koja je radila po redovnom Nastavnom planu i programu za predmet Antropomotorika (scindeks.ceon.rs).

❸ порекло енгл. hi/lo aerobics.

❹ област спорт.

хајп м. р.

❶ дефиниција *велики публицитет, претерана присутност одређене теме у медијима зарад привлачења пажње.*

❷ цитати „Сео **hajp** koji se stvara oko njega može da bude jako opasan. Govorimo o igraču od 18 godina, on lako može krene pogrešnim pu-

tem. Zato izbegavam da pričam o njemu” (sportklub.rs, 8. 3. 2019); Poštujem RONALDA I MESIJA ali nisam preveliki fan ni jednog ni drugog. Čak mi pomalo ide na živce sav taj medijski „**hajp**” oko njih, kao da na svetu ne postoje drugi vrhunski fudaleri (b92.net, 13. 1. 2020); Da li je „**hajp**” ili istina: Nisam video takvog desnog beka od Kafua! (mondo.rs, 11. 5. 2020); **Hajp** bi na srpskom moglo da se prepeva kao loženje, uz ogradu da loženje ima komponentu želje da to oko čega se ložiš valja, pa se radi iz iskrenih pobuda i podrške, a bogami implicira i moguće razočaranje, jer ništa nikada nije vredno loženja (vice.com, 28. 12. 2020); Већи **хајп** од овог прошле недеље, додуше, папа је имао „када је отворио налог на Твитеру” кад су многи похрлили да му шаљу поруке, па и ми из Србије (nin.co.rs).

③ порекло енгл. hype.

⑥ област медији.

хајповати, -ујѐм сврш. и несврш.

① дефиниција *изложити/излагати великом публицитету, јавно истицати, интензивно пласирати у јавност одређени производ или идеју зарад привлачења пажње.*

② цитати Godinama **smo** ovaj festival **hajpovali**, terali ljude da idu sa nama, i prihvatili ga kao svog, tako da smo se i ovog avgusta naselili na ostrvo u Budimpešti, koje pravi svoje sedmodnevne muzičko-cirkuske igrarije (tegla.rs, 9. 8. 2018); Da li je dizajner u današnjoj luksuznoj industriji dužan da nam donosi nove i uzbudljive stvari? Pi je dovoljno super upakovati basic stvari i marketinški ih **hajpovati**? (buro247.rs, 1. 10. 2019); „Најпованје” / „hajpovanje” je reč koja se odnosi na uzdizanje, odnosno „dizanje hajpa” oko određene ličnosti ili sadržaja koji ta osoba plasira. Јутјубери „**hajpuju**” jedni druge tako što govore dobro ili loše jedni o drugima (nova.rs, 3. 3. 2020); Ukoliko niste upoznati – Comic-Con 2019. koji se održava u San Dijegu je raj za televizijsku i filmsku sezonu. Striming servisi, distributeri, filmske kompanije, reditelji, scenaristi i svi ostali kreativci i frikovi se okupljaju da **bi hajpovali** i pričali samo o serijama i filmovima (dedamilorad.com, 20. 7. 2020).

③ порекло према енгл. to hype.

⑥ област медији.

халотера̀пија ж. р.

❶ дефиниција *помоћна метода у лечењу плућних болести (астме, бронхитиса, кашља и др.) и болести коже која се састоји у удисању ваздуха са ситним честицама соли у нарочитим просторијама.*

❷ цитати **Haloterapija** je nova grana speleoterapije, metoda koja se zasniva na doziranom boravku u aktivno dizajniranoj slanoj prostoriji koja je izgrađena od prirodne kamene soli, a služi za tretman hroničnih, alergijskih i raznih psihosomatskih poremećaja (lepotaizdravlje.rs, 11. 6. 2010); Terapija sa slanim sobama naziva se **haloterapija**, a nastala je po uzoru na poljske i ruske slane pećine iz 19 veka. Ova terapija dobila je naziv po grčkoj reči halo što znači so. I naravno, ne smemo odmah pomisliti samo na so kao začim, jer ovde po prirodi stvari drugačija priča (yumama.mondo.rs, 21. 10. 2018); **Haloterapija** u slanoj sobi preporučuje se osobama svih uzrasta, uz jedino ograničenje da deca do 12 godina moraju biti u pratnji roditelja (wikipedia.org); **Haloterapija** / Još u antičko vreme Grci su приметили da slane pećine imaju pozitivan uticaj kod ljudi sa problemom kod disanja. Sveštenici su otkrili da pećine u slanim stenama izazivaju pozitivne efekte kod određene vrste bolesnika i ubrzavaju njihov oporavak (slanasoba.net); Prijatan boravak u slanoj sobi Specijalne bolnice „Sokobanja”, u intimnoj atmosferi, sa opuštajućom muzikom i adekvatnom rasvetom omogućava maksimalan učinak **haloterapije** – terapije solju (sr.soko-banja.com).

❸ порекло енгл. halotherapy.

❹ синоними слана терапија, терапија сољу.

❺ област МЕДИЦИНА.

халотера̀пийскѝ, -ā, -ō

❶ дефиниција *који се односи на халотерапију (= помоћну методу у лечењу плућних болести – астме, бронхитиса, кашља и др. – и болести коже која се састоји у удисању ваздуха са ситним честицама соли у нарочитим просторијама).*

❷ цитати Slana soba, poznata i kao **haloterapijska** soba, je prostorija prekrivena prirodnom kamenom soli, dizajnirana da simulira uslove soli u prirodnim pećinama (rajmont.rs, 29. 9. 2024); Neke od ovih lokacija postale su turističke atrakcije, koncertne dvorane, muzeji ili **haloterapijske** banje (vesti.kombib.rs); Ovo je renoviran, stilski uređen wellness & spa centar koji je specifičan zbog **haloterapijskog** efekta u unutrašnjem delu. Idelan je za relaksaciju i opuštanje (wellness-centar.com).

❸ порекло према енгл. halotherapy.

❹ област МЕДИЦИНА.

хексакоптер м. р.

❶ дефиниција *летелица без људске посаде са шест ротора (пропелера), способна да вертикално узлеће, слеће и да лебди.*

❷ цитати „Hexo+ camera drone” је robotski **heksakopter** који ће pratiti vaš pametni telefon, odnosno вас, и snimiće svaki vaš pokret. Veoma је brz i stabilan, па ће uhvatiti svaki kadar čak i kada је brdovit teren u pitanju (telegraf.rs, 21. 6. 2014); Pored toga, projekat Armija dronova је kupio 40 **heksakoptera** за napad Vampira. Ove беспилотне летелице могу да nose višestruku protivtenkovsku municiju i opremljene су termovizijskim kamerama које им омогућавају да извршавају мисије ноћу (оружјеonline.com, 19. 10. 2023); Враћајући се s vazдушnog izviђања, operater руског kvadrikoptera је приметio u vazдуху украјински ofanzivni **heksakopter** tipa 'Baba Jaga', који се враћао на положај одреда Оружаних снага Украјине пошто је избацио minu. Operater ruske беспилотне летелице је одлучио да obori украјински **heksakopter** (politika.rs, 11. 12. 2023); Dronovi, poznati као **heksakopteri**, могу да понесу до 15 kilograma tereta i opremljeni су kamerama visoke rezulucije, a drogu nose u malim vrećicama или flašama koka-kole (n1info.rs, 27. 12. 2023).

❸ порекло енгл. hexacopter.

❹ област технологија.

хèрфи м. р.

❶ дефиниција *селфи (= фотографија на којој је особа фотографисала саму себе или себе с другим особама, обично мобилним телефоном или дигиталном камером и коју најчешће поставља на друштвене мреже) с акцентом на коси особе која се слика.*

❷ цитати U široj upotrebi od 2012, а proglašen pojmom godine od strane „Oksfordskog rečnika” (2013. godine), osnovna verzija snimka направљеног мобилним телефоном varira i као relfi (s partnerom), velfi (sa treninga), **herfi** (s akcentom на kosi) itd. (galaksijanova.rs).

❸ порекло енгл. hairfie.

❹ област фотографија, друштвене мреже.

❺ напомене Нераспрострањено.

хибрид* , -ида м. р.

❶ дефиниција *возило које има могућност покретања помоћу два различита мотора – мотора с унутрашњим сагоревањем и електричног мотора.*

❷ цитати **Hibridi** polako postaju sve prisutniji na našim ulicama, a može se očekivati da će se taj trend ubrzati od januara 2020. godine. Tada bi trebalo da se ukine porez na upotrebu vozila za **hibride** (polovniautomobili.com, 13. 11. 2019); Šta su to hibridni automobili (**hibridi**)? / To su automobili koji pored klasičnog motora imaju elektromotor koji takođe može da ih pokreće i to samostalno ili istovremeno sa klasičnim motorom. Dakle, **hibrid** može da se kreće samo na benzin, samo na struju ili istovremeno na benzin i na struju. Postoje **hibridi** koji nemaju mogućnost da se kreću samo na struju, već njihov elektromotor može isključivo da pomaže klasičnom motoru pri kretanju (polovniautomobili.com, 13. 11. 2019); Ponovo olakšice za **hibride**: Ko planira kupovinu može da računa na subvencije do 3.500 evra (telegraf.rs, 3. 6. 2021); Toyota Corolla **Hybrid** – 98,4 odsto / Ovaj model je prilično popularan u Velikoj Britaniji, budući da se proizvodi u fabrici u Bernastonu u Derbiširu. Pored toga, Toyota je poznata po bogatom nasleđu kada je o **hibridima** reč (vrelegume.rs, 4. 7. 2021); Pre svega, treba naglasiti da su mesto na ovoj listi našli samo automobili koje i država prilikom davanja subvencija priznaje kao **hibride**. Naime, radi se o vozilima koja, kako piše u uredbi Vlade Srbije: „uz motor sa unutrašnjim sagorevanjem imaju bar jedan električni motor i koja mogu da se bez aktiviranja motora sa unutrašnjim sagorevanjem određeno vreme kreću isključivo na električni pogon” (nova.rs, 26. 11. 2021).

❸ област саобраћај.

❹ детерминативи Čast da isporuči tromilionito Toyota **hibrid** vozilo pripala je kompaniji Toyota Spain (vrelegume.rs, 17. 8. 2020); MASE-RATI NAJAVIO NOVO **HIBRID** VOZILO (autoexclusive.rs).

хїбрїднї ТВ м. р.

❶ дефиниција *телевизор с компјутерским процесором и софтвером, повезан на интернет, који кориснику омогућава да поред гледања традиционалног телевизијског програма приступа садржајима на интернету, игра компјутерске игрице, слуша музику и управља уређајем на напреднији начин.*

❷ цитати Integriše satelitski prijemnik i kompatibilan je sa funkcijama novog **hibridnog TV-a**, kako bi u potpunosti pokrio vaše potrebe (eponuda.com).

❸ варијанте хибридни телевизор.

❹ синоними интелигентни ТВ, интелигентни телевизор, паметни ТВ, паметни ТВ-пријемник, паметни телевизор, смарт-ТВ, смарт-телевизор, хибридни ТВ-пријемник.

⑥ област технологија.

⑧ напомене Нераспрострањено.

хибридни ТВ-пријемник м. р.

① дефиниција *телевизор с компјутерским процесором и софтвером, повезан на интернет, који кориснику омогућава да поред гледања традиционалног телевизијског програма приступа садржајима на интернету, игра компјутерске игрице, слуша музику и управља уређајем на напреднији начин.*

② цитати **Хибридни ТВ пријемник** са једним чипом / Silicon Labs, специјализован за производњу полупроводника, представио је производ за који тврде да је прва генерација **хибридних ТВ пријемника** са једним чипом која је направљена тако да поједностави дизајнирање телевизора, сет-топ-боксова, блу-реј рикордера и пратећих делова за компјутере (rts.rs, 3. 10. 2011); **HIBRIDNI TV prijemnici za IPTV** (ip-tv.rs).

⑤ синоними **интелигентни ТВ, интелигентни телевизор, паметни ТВ, паметни ТВ-пријемник, паметни телевизор, смарт-ТВ, смарт-телевизор, хибридни ТВ, хибридни телевизор.**

⑥ област технологија.

⑧ напомене Нераспрострањено.

хибридни телевизор м. р.

① дефиниција *телевизор с компјутерским процесором и софтвером, повезан на интернет, који кориснику омогућава да поред гледања традиционалног телевизијског програма приступа садржајима на интернету, игра компјутерске игрице, слуша музику и управља уређајем на напреднији начин.*

② цитати 59% људи у старосној групи од 14 до 64 године су чули о могућности да сурфују са својим телевизором, међутим само 8% поседује **хибридни телевизор**, сет топ бокс или играчку конзолу са приступом интернету преко којих они могу да приступе сајтовима на својим телевизијским екранима (rts.rs, 30. 8. 2011); Smart TV, od engleske reči smart television, internet televizor ili **hibridni televizor** je TV prijemnik koji u sebi sadrži integrisani internet. Тачније, поред неких основних функција које су карактеристичне за сваки TV пријемник, уз помоћ smart TV-а могуће је користити и друге опције које нам омогућавају комотнију, занимљивију и свеобухватнију интеракцију са различитим садржајима (kvartmagazin.rs, 28. 3. 2019); Коначно, он укључује сателитски при-

jemnik i kompatibilan je sa funkcijama novog **hibridnog televizora** (maxshop.rs).

④ варијанте хибридни ТВ.

⑤ синоними интелигентни ТВ, интелигентни телевизор, паметни ТВ, паметни ТВ-пријемник, паметни телевизор, смарт-ТВ, смарт-телевизор, хибридни ТВ, хибридни ТВ-пријемник.

⑥ област технологија.

хиперсоника ж. р.

① дефиниција *област технологије и науке која се бави објектима способним да се крећу хиперсоничним брзинама, брзинама већим од петоструке брзине звука (Мах 5).*

② цитати Najozbiljniji kandidat za direktora naučno istraživačke uprave Ministarstva odbrane SAD upozorila je Senat da Kina i Rusija sve više, u ključnim tehnološkim oblastima, poput veštačke inteligencije i **hipersonike** sustižu SAD, sa mogućnošću da jednog dana i prestignu američku stranu (srbin.info, 12. 5. 2018); Uhapšen ruski ekspert za **hipersoniku** zbog špijunaže / (glassrpske.com, 5. 8. 2022); Ipak, Amerikanci su dobri – ne ustručavaju se da dosledno zahtevaju od Rusa da prestanu sa razvojem naoružanja sa kojim ne mogu da se takmiče: prvo su tražili da se odreknu Iskandera, zatim Posejdona sa **hipersonikom**, a sada su histerični oko Alabuge (pravda.rs, 24. 9. 2023).

⑥ област наука, технологија.

хиперсоничан* , -чна, -чно

① дефиниција *који се креће брзинама већим од петоструке брзине звука (Мах 5); који се односи на брзине веће од петоструке брзине звука.*

② цитати Русија је тренутно једина земља на свету са **хиперсоничним** ракетама које се налазе на борбеној дужности или су у стању високе приправности. У Оружаним снагама Русије налазе се авионски систем Кинжал са **хиперсоничном** ракетом, **хиперсонична** ракета Циркон пролази државна тестирања, а постоје и стратешке ракете са **хиперсоничним** блоком Авангард (sputnikportal.rs, 30. 12. 2022); Иако Сједињене Државе и даље раде на развоју његовог **хиперсоничног** оружја, Кина је већ развила и распоредила на копну, ваздуху и на мору **хиперсоничне** варијанте (novosti.rs, 21. 1. 2024); Руске **хиперсоничне** ракете погодиле су важну украјинску ваздушну војну базу у региону Хмељницки (sd.rs, 8. 10. 2024).

③ порекло енгл. hypersonic.

⑥ област наука, технологија.

⑧ напомене У дескриптивним речницима српског језика придев *хиперсоничан* је синоним с придевима *надзвучан*, *суперсоничан*.

хòверборд м. р.

① дефиниција *превозно средство с електромотором и с једним или два точка који су повезани с папучицама за управљање, на које возач поставља стопала и нагињањем унапред или уназад контролише брзину, док правац кретања контролише увртањем стопала.*

② цитати Здравствени benefiti korišćenja **hoverborda** / Ekspanzijom **hoverboarda** otvorile su se nove alternativne metode rekreacije i **hoverboard** se izuzetno dobro pokazao u tome (umbrellashop.rs); GINISOV REKORDER **Hoverbodom** preleteo skoro 300 metara / (blic.rs, 25. 5. 2015); **Za hoverbodom** i u vodu! / Kontrolisanje **hoverborda** i sličnih lebdećih i polulebdećih zanimacija nije svakom jednostavno. Desi se da nam откажу послушност, побегну. Kada je jedan takav nemirko nestao ispod površine vode bazena, njegova vlasnica pojurila je za njim i zaronila (rts.rs, 10. 1. 2016); Pravi **hoverbord** je od danas u prodaji, ali da li imate kintu za njega? Podloga **hoverborda** je iskorišćena tako što je dodata udobna stolica za plažu. Uz pomoć njega možete da se vozikate gde god poželite, a upravljanje je nikad jednostavnije (espresso.co.rs, 22. 4. 2016); Generalno, termin „samobalansirajući skuter” uglavnom se koristi za ono što zovemo **hoverbodom**. Sastoji se od dva (ili jednog) motorizovana точка koji su povezani sa papučicama za upravljanje, na koje vozač postavlja stopala. Naginjanjem unapred ili unazad контролише се брзина, а правец кретања се контролише увртањем стопала. Bitno je da znate da se za upravljanje koriste samo stopala, ne celo telo, i da je potrebno da pokreti budu vrlo mali i lagani. Većina **hoverborda** se kreće brzinom od 10 do 25 km/h, što ne izgleda brzo na papiru, ali je u stvarnosti vrlo opasno za neoprezne vozače (ridetwowheels.rs).

③ порекло енгл. hoverboard.

⑥ област саобраћај, спорт.

Ч

чàтбот м. р.

❶ дефиниција *компјутерски програм који користи вештачку интелигенцију за симулирање разговора с људима и обављање одређених задатака у реалном времену, обично путем интернета.*

❷ цитати *Veštačka inteligencija sve više napreduje, **čatbotovi** (chatbot) od sada sa nama mogu voditi prirodnu konverzaciju (republika.rs, 18. 6. 2019); Neko ko iznenada shvati ideju biće iznenađen onim što je postigla. Opet, može li bilo koji **čatbot** da uradi ovo? Problem nije u tome što su **čatbotovi** glupi već što nisu dovoljno „glupi” (danas.rs, 30. 3. 2023); Kvalitet veštačke inteligencije u poslednjih nekoliko godina brzo raste, što je za posledicu imalo sisteme (**čatbotove**) koji mogu tačno razgovarati, pisati tekstove i stvarati računarske kodove. Često se ovi sistemi nude besplatno kako bi bili široko primenjivi. Robotizacija privrede nije nešto novo, ali **čatbotovi** su nova faza poremećaja na tržištu rada. Konkretno, postoji pretnja da i visoko plaćeni radnici budu zamenjeni veštačkom inteligencijom (objektiv.rs, 5. 6. 2023); RELIGIJSKI **ČATBOTVI** / Stručnjaci upozoravaju da bi **čatbotovi** kojima je dopušteno da glume boga mogli da imaju nenamerne, ali opasne posledice (galaksijanova.rs); U ovom radu se govori o usvajanju **čatbotova** i virtuelnih asistenata od strane različitih kategorija banaka (banke iz privatnog sektora i banke iz javnog sektora) u Indiji. Istraživački rad obuhvata kratak uvod bankarske industrije u Indiji, istoriju, karakteristike i arhitekturu **čatbotova** i virtuelnih asistenata (scindeks.ceon.rs).*

❸ порекло енгл. chatbot.

❹ варијанте четбот.

❺ област информационе технологије.

чѐтбот м. р.

❶ дефиниција *компјутерски програм који користи вештачку интелигенцију за симулирање разговора с људима и обављање одређених задатака у реалном времену, обично путем интернета.*

② цитати Za novu reč godine žiri je izabrao – **č**et**bot**, kompjuterski program na internetu koji može da vodi razgovor sa čovekom (politika.rs, 24. 12. 2023); Veštačka inteligencija, odnosno **č**et**botovi** zasnovani na AI, sve se više koriste kao korisnička podrška. Takvi **č**et**botovi** trenirani su na velikoj količini stvarnih razgovora koje su agenti korisničke službe vodili s ljudima tako da mogu da odgovore na većinu upita i ponekada je zaista teško prepoznati da ljudi komuniciraju s veštačkom inteligencijom (b92.net, 21. 1. 2024); Švedska finansijsko-tehnološka kompanija Klarna, koja se ponajpre bavi uslugama odloženog plaćanja, koristi **č**et**bot** koji pokreće veštačka inteligencija kako bi obradila dve trećine zahteva upućenih korisničkoj službi. Ovaj posao inače obavlja 700 zaposlenih sa punim radnim vremenom (nin.rs, 11. 3. 2024); Gradski **č**et**bot** Njujorka Majsiti, zasnovan na veštačkoj inteligenciji, davao je netačne odgovore i savete preduzetnicima koji bi podrazumevali kršenje zakona. Majsiti (MyCity), **č**et**bot** za pomoć građanima Njujorka, navodio je, između ostalog, da preduzetnici mogu da uzmu deo napojnice od svojih radnika, kao i da nema propisa koji bi zahtevali od šefova da zaposlene unapred obaveste o promeni rasporeda (rts.rs, 5. 4. 2024); **Č**et**botovi** su jedan od verovatno najbrže rastućih trendova i najmoćnijih alata. Iako prisutni u poslednjoj deceniji, tek poslednjih par godina postaju sve zastupljeniji, ali njihova upotreba nije uvek i optimalna. Ljudi se postepeno navikavaju na korišćenje **č**et**бота** a neki, kao što su milenijalci, čak i preferiraju ovakvu vrstu komunikacije. Iako relativno novi, **č**et**botovi** polako postaju izuzetno popularni u kompanijama koje žele da automatizuju neki deo svog posla (mtsblog.rs).

③ порекло енгл. chatbot.

④ варијанте чатбот.

⑥ област информационе технологије.

Ч**И**СТ**О** М**Е**СО с. р.

① дефиниција *месо добијено узгојем животињских ћелија у лабораторији.*

② цитати Uprkos svim naporima, pravljenje „**č**istog mesa**” u laboratorijskim uslovima još uvek nije održivo. Bar ništa više od proizvodnje piletine i jaja, jer zahteva istu površinu i veći utrošak energije. Otvorena je dilema da li će cena proizvodnje „**č**istog mesa**” pasti dovoljno da bi nov način ishrane zaživeo (startit.rs, 12. 6. 2017); Singapur je izdao prvo odobrenje za prodaju **č**istog mesa**** koje nije proizvod klanja životinja. Zahvaljujući ovoj odluci, američki startup Eat Just će moći da prodaje meso proizvedeno u laboratoriji (5. 12. 2020). Naučnici ne mogu da se slože ni oko definicije mesa dobijenog u laboratoriji. U optičaju su nazivi:****

veštačko meso, in vitro meso, **čisto meso**, meso iz kulture tkiva, a postavlja se i pitanje da li je to uopšte meso ili veštački proizveden mišić i slično (tehnologijahrane.com, 23. 1. 2023).

⑤ синоними вештачко месо, ин витро месо, култивирано месо, култивисано месо, лабораторијски узгојено месо, лабораторијско месо, месо из културе ткива, месо из лабораторије, месо из ћелијске културе, месо ин витро, месо узгојено у лабораторији.

⑥ област исхрана.

ЧОКОХОЛИЗАМ, -зма м. р.

① дефиниција *компулзивна, претерана потреба за конзумирањем чоколаде, зависност од конзумирања чоколаде.*

② цитати Ja se sa tim borim godinama, imam periode kad se bolje kontrolišem, a imam i dane kad „posrnem” (obično kad sam jako neispavana) i onda uopšte nemam granicu. I meni bude i loše i muka, a opet jedem. Klasičan **čokoholizam** (doktor.rs, 13. 11. 2007); Dakle, čokolada, kraljica slatkiša i sreće sa pravom može da započne „stazu slavnih” u svetu afrodisijaka. Kakao se uzgaja još od 1400. godine pre nove ere a danas imamo i **čokoholizam** (bastabalkana.com, 18. 11. 2014); Istraživanje: „Zavisnost od interneta” zvuči kao izmišljotina u rangu sa „**čokoholizmom**” (vice.com, 24. 10. 2015).

③ порекло енгл. chocoholism.

⑥ област исхрана.

ЧОКОХОЛИЧАР м. р.

① дефиниција **а.** *особа која компулзивно једе чоколаду, која има компулзивну, претерану потребу за конзумирањем чоколаде, која је зависна од конзумирања чоколаде; б.* *особа која изразито воли чоколаду.*

② цитати **а.** Ovaj „**čokoholičar**” do svoje 36. godine dogurao je do 228 kilograma, unoseći oko 7. 000 kalorija na dan (vesti.rs, 7. 2. 2014); **Čokoholičar** izgubio 76 kilograma: Zavisnost od slatkiša i 10.000 kalorija dnevno su mu ugrozili život (ona.telegraf.rs, 11. 8. 2023); **б.** Nebitno da li ste **čokoholičar** ili osoba koja povremeno uživa u ovoj poslastici, treba da isprobate alternative za čokoladu koje biste mogli da konzumirate u trenucima velike žudnje za nečim slatkim (superzenab92.net, 2. 10. 2013); **Čokoholičari**, danas je vaš dan! U Premier čokolateriji, na Obilićevom vencu 30, od danas možete uživati u sladoledu napravljenom od najbolje čokolade! (instagram.com, 7. 6. 2018).

③ порекло енгл. chocoholic.

⑥ област исхрана.

чокохолѝчѝрка ж. р.

① дефиниција *женска особа чокохоличар (= особа која компулзивно једе чоколаду, која има компулзивну, претерану потребу за конзумирањем чоколаде, која је зависна од конзумирања чоколаде; особа која изразито воли чоколаду).*

② цитати **б.** Na pitanje „Zašto volite čokoladu?” stiglo nam je preko sedamdeset odgovora i zaista je bilo teško izabrati ko je najveća **čokoholičarka** među vama (lepotaizdravlje.rs, 15. 1. 2013); **Čokoholičarka** na dijeti (delfi.rs); Profesorica Mina je **čokoholičarka**, spavalica, ljubiteljka crnog humora i maziteljka uličnih mačaka i pasa (instagram.com, 11. 5. 2021); Na slici je inače torta koju je pravila moja starija ćerka, **čokoholičarka** kao i ja (coolinarika.com); **Чокохоличарка** и другарице – Керол Метјуз / „Луси не може да замисли живот без једне ствари – чоколаде – богате, кремасте, слатке, савршене (portalibris.rs).

③ порекло према енгл. chocoholic.

⑥ област исхрана.

чокохолѝчѝрскѝ, -ѝ, -ѝ

① дефиниција *који се односи на чокохолизам (= компулзивну, претерану потребу за конзумирањем чоколаде, зависност од конзумирања чоколаде) и чокохоличаре (особе које компулзивно једу чоколаду, које имају компулзивну, претерану потребу за конзумирањем чоколаде, које су зависне од конзумирања чоколаде; које изразито воле чоколаду).*

② цитати Savet: smesu sipajte u dublji pleh jer testo duplo naraste tokom pečenja! Uživajte u **čokoholičarskom** momentu (coolinarika.com); Моје **čokoholičarske** kreacije (facebook.com, 20. 2. 2017); Tortu ću sigurno da napravim i poslušam tvoje savete. Šlag nesto ne volim, pa ću i ja **čokoholičarski** (prstohvatsoli.com).

③ порекло према енгл. chocoholic.

⑥ област исхрана.

Џ

џордановац, -вца м. р.

❶ дефиниција *особа која је ватрени навијач америчког кошаркаша Мајкла Џордана (Michael Jeffrey Jordan, 1963–), која је његов обожавацац.*

❷ цитати bio sam klinac i stvarno sam počeo da pratim NBA tek nakon onog prvog povlačenja MJ. Pre toga samo po malo i ložio sam se na medžika, al se slabo sećam svega. To je valjda bila podela tad na medžikovce i na **džordanovce** (blog.b92.ba.rs, 23. 11. 2016); Vidi ove **Džordanovce** što se javljaju, ajde malo gledajte Džordana pošto niste ni jednu do sad utakmicu odgledali, a pustite malo ljude da gledaju današnju košarku i trenutno najboljeg igrača na свету а уз вашег пулена и Кобија сигурно најбољи икада (b92.net, 26. 5. 2018); Тако да ми смета кад видим да **Džordanovci** бране Džordana потпуно погрешним аргументима, уместо да причате о његовој доминацији, ефикасности, одбрани и транзицији (b92.net, 15. 10. 2021); **Džordanovci** чекају лошу партију (b92.net, 12. 3. 2022); Ви **džordanovci** сте посебна врста људи, што својим коментарима само потврђује. [...] Neko ti je pod nikom „XYZ” sve lepo objasnio, ali vama ostrašćenim **džordanovcima** ne vrede nikavi argumenti (mondo.rs, 10. 11. 2022).

❸ област спорт.

❹ напомене Нераспрострањено.

џордановски, -а, -о

❶ дефиниција *који је карактеристичан за америчког кошаркаша Мајкла Џордана (Michael Jeffrey Jordan, 1963–), за начин на који игра кошарку.*

❷ цитати LeBron Džeјms је publici u Vašingtonu prikazao igru zbog koje se oko njega „podigla prašina” i pre nego što је кроћио на NBA терене, али „**džordanovska**” закуцавања и „medžikovi” пасови без гледања уз 28 поена поново нису били довољни да Кејси победе на гостовању (b92.net, 20. 11. 2003); Дуга везана коса, **Džordanovski** одраз и атрак-

tivna zakucavanja bila su najupečatljivije karakteristike jednog od najtalentovanijih niških košarkaša tog vremena (mvp.rs, 27. 11. 2012); LeBron Džejms je vezao osam utakmica sa 30 i više postignutih poena u plej-ofu NBA lige, ali taj **Džordanovski** podvig pao je u senku objavljivanja kandidata za MVP sezone 2016/17 (sportal.blic.rs, 20. 5. 2017); **Džordanovski** meč u Los Anđelesu odigrao je Džimi Batler sa 40 poena, 7 skokova i 6 asistencija (b92.net, 21. 11. 2016); Momci sa portala DNVR smatraju da Nikoli baš fali taj **Džordanovski** pristup ekipi / – Nagetsima, odnosno najviše Jokiću, trenutno nedostaje 'instinkt ubice', tačnije mislim da je u procesu razvijanja jer smo u poslednjih 18 meseci videli neke obrise, naznake tog pobeđničkog mentaliteta (telegraf.rs, 13. 5. 2020).

⑥ област спорт.

џордановски прил.

① дефиниција *на начин карактеристичан за америчког кошаркаша Мајкла Џордана (Michael Jeffrey Jordan, 1963–), попут Мајкла Џордана.*

② цитати Stojaković ga nije izvodio '**džordanovski**', da se obema nogama odrazi i baci unazad. To je više bio skok unazad sa jedne noge (xtratime.org, 25. 12. 2011).

⑥ област спорт.

⑧ напомене Нераспрострањено.

Ш

шејмер м. р.

❶ дефиниција *особа која јавно исмева некога због његовог изгледа или понашања како би га понизила или посрамила.*

❷ цитати Тipičan bot **šejmer**, diskreditacija i nametanje nekog stava (twitter.com, 23. 5. 2020); Single-shaming se nije završio, nažalost. **Šejmeri** sada šejmovane prozivaju jer su solo zbog toga što je pandemija postala toliko neizvesna da može da traje ne zna joj se rok [...] (24sedam.rs, 6. 6. 2023); Popularno nazvani „**šejmeri**” su često osobe koje su kozavinsne i žele da „sruše” onog preko puta sebe – da bi sebe izgradili. Sramote vas da bi manipulisale vama jer se plaše da će vas izgubiti ukoliko otkrijete da ste u nečemu bolji od njih (ona.telegraf.rs, 27. 9. 2024).

❸ порекло енгл. shamer.

❹ област друштво.

❺ напомене Нераспрострањено.

шејмовање с. р.

❶ дефиниција *јавно исмевање некога због његовог изгледа или понашања како би та особа била понижена или посрамљена.*

❷ цитати Наравно, deo tviter zajednice u Srbiji je krenuo po **šejmovanju** Milice, sa takvom mržnjom da se zapitamo da li bi se to desilo da su ti ljudi zaljubljeni ili srećni u životu... (noizz.rs, 13. 2. 2020). „**Šejmovanje**” na društvenim mrežama, odnosno izazivanje osećaja stida i sramote kod osobe koja se snima, a zatim se snimak objavljuje na internetu, novi je metod nasilničke grupe „Levijatan” (espreso.co.rs, 17. 10. 2020); Društvene mreže su demokratizovale **šejmovanje** i sada možemo javno da prozivamo koga god hoćemo i da se u toj nameri udružujemo sa drugim ljudima. Za par sekundi hiljade ljudi napadaju osobu zbog nečeg što je tvitovala ili objavila i dok se ta osoba oseća kao da je napada ceo svet, na drugoj strani tastature mi smo srećni jer imamo ljude koje misle kao mi (netokracija.rs, 7. 4. 2021).

❸ порекло према енгл. shaming.

❹ област друштво.

шѐјмовати, -мујѐм

❶ дефиниција *јавно исмевати некога због његовог изгледа или понашања како би та особа била понижена или посрамљена.*

❷ цитати „Ne mislim da će iko reći da je dobro **šejmovati** tuđa venčanja, ali mogućnost davanja i dobijanja saveta o venčanjima donosi ljudima osveženje, zato što ima previše onih koji se plaše da budu iskreni prema mladoj” (021.rs, 8. 10. 2019); Volim da **šejmujem** ljude koji duvaju a imaju platu, pa moramo se oko nečega svađati hah (twitter.com, 20. 1. 2022); Ne možete **šejmovati**, optuživati i kriviti ljude jer se ne povinuju (nova.rs, 11. 7. 2020); Dakle, ako ste slučajno nekome poslali svoju nagu fotografiju ili video (bez sablažnjavanja, molim, svi to radite), a povredili ste njegovu sujetu, ego, mali polni ud ili ergo ste čačnuli u odnos sa materom, postoji velika verovatnoća da će vas taj niži oblik postojanja **šejmovati** (noizz.rs, 19. 9. 2020).

❸ порекло према енгл. to shame.

❹ област друштво.

широкопòјаснї интернет м. р.

❶ дефиниција *начин приступања интернету који омогућава велике брзине преноса података.*

❷ цитати Поседовање сопственог сателитског интернет система могло би да помогне европском блоку да убрза увођење **широкопòјасног интернета** у Европи, који би покривао и Африку, чиме би ЕУ могла да понуди афричким земљама алтернативу за кинеске оператере (politika.rs, 18. 11. 2022); Brnabić je podsetila da je elektronska uprava način da državni organi i organizacije lokalne uprave budu u svakom trenutku na raspolaganju građanima i istakla da je plan da do 2025. godine 100 odsto građana Srbije bude pokriveno **širokopojasnim internetom** (blic.rs, 15. 12. 2022); Aleksandar Martinović: **Širokopojasni internet** na celoj teritoriji Srbije do kraja 2025. / Ministar državne uprave i lokalne samouprave Aleksandar Martinović danas je, na sastanku sa predstavnicima Vlade Kenije, naglasio da je intencija Vlade Srbije da do kraja 2025. godine celokupna državna teritorija bude pokrivena **širokopojasnim internetom** (22. 8. 2023); Zahvaljujući zakonima koji su usvojeni na predlog Ministarstva informisanja i telekomunikacija, **širokopojasni internet** je postao deo univerzalnog servisa u Srbiji i praktično smo postali deo Evropske unije (EU) kada je reč o pristupanju fondovima i bespovratnim sredstvima u oblasti veštačke inteligencije, računarstva visokih performansi i razvoju digitalnih veština, izjavio je resorni ministar Mihailo Jovanović (rtv.rs, 9. 3. 2024); Širokopojasni pristup Internetu (eng. broad-

band Internet access) ili često samo **širokopojasni Internet** je zajednički naziv za načine povezivanja na Internet koji omogućuju velike brzine prenosa podataka (wikipedia.org).

⑤ синоними широкопојасни приступ интернету

⑥ област информационе технологије.

широкопојасни приступ интернету м. р.

① дефиниција *начин приступања интернету који омогућава велике брзине преноса података.*

② цитати **Широкопојасни приступ интернету** / У Београду је основана Национална комисија за **широкопојасни приступ интернету** и дигитални развој. Комисија ће бити усмерена на то да обезбеди универзално доступан и приступачан приступ интернету већих брзина, који ће до 2015. године користити 40 одсто домаћинстава у Србији, као и нове моделе пословања приватног сектора који ће то омогућити (rts.rs, 6. 4. 2012); **Širokopojasni pristup Internetu** u Republici Srbiji / [...] Dobar rezultat u oblasti mobilnog **širokopojasnog pristupa Internetu** postignut je zahvaljujući činjenici da sva tri mobilna operatora (Telekom Srbija, Telenor i Vip mobajl) poseduju licencu za mobilne mreže treće generacije (3G) i da sve veći broj njihovih korisnika koristi mrežu 3G za prenos podataka i pristupanje Internetu (ratel.rs, 21. 10. 2012); **Širokopojasni pristup internetu** doprineće da lokalni proizvođači u ruralnim naseljima plasiraju na internet svoje tradicionalne proizvode i proizvode starih zanata i putem digitalnih kanala prodaje ponude svoje proizvode u okviru i izvan teritorije Srbije, uzimajući u obzir činjenicu da internet prodaja ne poznaje geografske granice (biznis.rs, 21. 4. 2021); **Širokopojasni pristup Internetu** (eng. broadband Internet access) ili često samo širokopojasni Internet je zajednički naziv za načine povezivanja na Internet koji omogućuju velike brzine prenosa podataka (wikipedia.org).

⑤ синоними широкопојасни интернет.

⑥ област информационе технологије.

шљакер* м. р.

① дефиниција *тенисер који најбоље резултате остварује на шљаци, коме терен прекривен шљаком највише одговара.*

② цитати Ако znamo da je najbolji „šljaker” pre pojave Nadala (Bjorn Borg) karijeru napustio u 25. godini života, onda nam je jasno da svaki igrač ima svoj rok trajanja (tenisuzivo.com, 7. 9. 2015); Đoković je

imao sreće, jer se ne nalazi u kosturu sa Dominikom Timom, koga su se svi pribojavali, jer jer uz Nadala i srpskog tenisera trenutno najbolji **šljaker**. [...] Drugo i treće kolo bi takođe trebalo da se prođe, jer nisu neka zvučna imena, dok bi prva jača prepreka mogao biti Bautisata Agut, specijalista za šljaku (24sedam.rs, 24. 9. 2020); Zna se ko je glavni „šljaker”: Nadal preslišao Karenja Bustu za plasman u finale Barselone (telegraf.rs, 24. 4. 2021); Није само „шљакер”, зна и на бетону – ново четвртфинале за Ђереа (sputnikportal.rs, 24. 8. 2023); „Šljakeri” Ђере i Sonego u klinču za osminu finala Monte Karla / [...] Oba okršaja su bila na šljaci i Sonego je izlazio kao pobednik (mozzartsport.com, 13. 4. 2022).

⑥ област спорт.

шпїјѹнскї сѡфтвѣр и шпїјѹнскї сѡфтвѣр м. р.

① дефиниција *софтвѣр који тајно прикупља информације о рачунарским или телефонским активностима неке особе или организације и шаље их другој особи.*

② цитати Policija i Tužilaštvo za visokotehnoški kriminal (VTK) nemaju informacije o navodnom pokušaju instalacije **špijunskog softvera** na telefone predstavnika civilnog društva u Srbiji, saopštio je tužilac Branko Stamenković za Radio Slobodna Evropa (RSE) (slobodnaevropa.org, 28. 11. 2023); Saznajte kako **špijunski softver** može neprimetno da inficira vaš pametni telefon i koje korake možete preduzeti kako biste se zaštitili od ove sveprisutne digitalne pretnje (telegraf.rs, 19. 12. 2023); **Špijunski softver** mu instalirali na sastanku sa Vulinom? / Zanimljivo je da je istraga protiv Slobodana Malešića započeta skoro odmah kada je Aleksandar Vulin došao na mesto ministra policije, a da advokati odbrane sumnjaju da je špijunski softver instaliran na sastanku Malešića sa ministrom, kada je morao da ostavi telefone u posebnu kutiju (nova.rs, 11. 3. 2024); SPY SOFTVER – **ŠPIJUNSKI SOFTVER ZA MOBILNI TELEFON** / Spy softver – **špijunski softver** za mobilni telefon je odličan način da zaštitite svoje voljene i ostanete informisani o njihovim aktivnostima u kući i van nje. Mnogi roditelji u Srbiji koriste naš spy softver da osiguraju online bezbednost svoje dece, a samim tim i fizičku bezbednost i sigurnost članova svoje porodice. Spy softver – **Špijunski softver** za praćenje i prisluškivanje telefona se najčešće koristi za roditeljski nadzor i kontrolu svih aktivnosti dece, za praćenje zaposlenih (gubitak podataka i krađa intelektualne svojine), u slučajevima zaštite od krađe i pravljenja rezervnih kopija podataka na Vašem računaru (spijunski-softveri.com); **Špijunski softver** / U eri digitalne tehnologije, špijunski softveri predstavljaju najtraženije proizvode iz naše ponude. U pitanju su vrhunski programi koji

omogućavaju tajno praćenje svih aktivnosti korisnika targetovanog mobilnog telefona ili računara (spytech-equipment.com).

- ③ порекло према енгл. spy software.
- ⑤ синоними спајвер.
- ⑥ област информационе технологије.

шринкфлација и шринкфлација ж. р.

① дефиниција *облик трговачке преваре када цена паковања неког производа остане иста, али се количина производа у паковању смањује тако да купац теже примети да је цена производа повећана.*

② цитати *Šta su stagflacija, šrinkflacija i skimpflacija – i da li su gore od inflacije? / Da li ste se spremili i otišli u svoj omiljeni restoran, samo da biste otkrili da hrana nije tako dobra ili su porcije manje nego što su bile? Ili je čak ručak kod kuće postao skuplji od kako su cene porasle u supermarketima? Osećaj da je sve jednostavno malo lošije nego što je bilo, a možda i skuplje, nije neosnovan, jer se krivica za to uglavnom pripisuje inflaciji. Međutim, postoji još nekoliko termina koji se koriste pored inflacije da opišu ekonomsko stanje: šrinkflacija, skimpflacija i stagflacija (euronews.rs, 7. 8. 2022); Pojam šrinkflacija nastao je od engleske reči „shrink” što znači smanjenje, a odnosi se na to da kompanije i brendovi vremenom smanje zapreminu ili količinu određenog proizvoda, pri čemu zadrže istu cenu (blic.rs, 27. 9. 2023); Šrinkflacija nije novina, ali se u poslednje vreme u marketima širom sveta viđa sve češća zloupotreba, pa je tako institucija Zaštitnika potrošača u Hamburgu saopštila da je tokom prethodne godine dobila više prijava zloupotrebe (euractiv.mondo.rs, 20. 10. 2023); Sve će biti teže uočiti „šrinkflaciju” / „Proizvođači su morali zbog poskupljenja sirovina, energenata da koriguju cene, pa kad su verovatno dostigli određeni maksimum i procenili da potrošači neće više to kupovati, onda su pribegli ovoj drugoj metodi. Imamo sve veći broj proizvođača i sve širi krug proizvoda na kojima se to primenjuje”, objasnio je Alfirović (balkans.aljazeera.net, 13. 12. 2023); Inflacija je manje-više poznat pojam i mnoge zemlje trenutno se suočavaju sa njom. Jednostavno, inflacija znači da vaš novac sada vredi manje, odnosno manje robe može da se kupi za određenu svotu nego pre inflacije. Slično se dešava i sa šrinkflacijom i skimplacijom, samo što je u ta dva slučaja, koji se imenuju neuobičajenim terminima, ona unekoliko prikrivena, jer se takođe za isti novac dobija manje nego ranije (nin.rs, 17. 12. 2023).*

- ③ порекло енгл. shrinkflation < shrink + (in)flation
- ⑥ област трговина.

Ђорђе Оташевић, Марина Николић, Весна Ђорђевић
РЕЧНИК НОВИХ РЕЧИ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ 3

1. издање

Издавач:

Институт за српски језик САНУ

За издавача:

Проф. др Софија Милорадовић

Рецензенти:

Др Марија Ђинђић

Проф. др Милан Ајџановић

Проф. др Марина Јањић

Коректура:

Александра Томашевић

Прелом:

Ђорђе Оташевић

ISBN:

978-86-82496-15-1

